

ИКОНОМИКА

economy
MAGAZINE

Януари-Февруари 2019 г. / 10 лв.
January-February 2019 / BGN 10

ПАРОЛА:
КИБЕРСИГУРНОСТ
PASSWORD:
CYBERSECURITY

НОВИЯТ ДВИГАТЕЛ
НА БИЗНЕСА
THE NEW DRIVING FORCE
FOR BUSINESS

СПИСАНИЕ
„ИКОНОМИКА“
НА 30 ГОДИНИ
ECONOMY MAGAZINE
URNS 30

ДЖОРДЖ МАРГОНИС:
БЪДЕЩЕТО НА ТЮТЮНЕВАТА
ИНДУСТРИЯ Е БЕЗДИМНО

GEORGE MARGONIS: THE FUTURE OF
THE TOBACCO INDUSTRY IS SMOKE-FREE

ISSN 1314-376X

НАЦИОНАЛНА
ЛОТАРИЯ

Ви пожелава
успешна
2019
година

www.7777.bg

AMODORIA

България Мол
Ниво +2

8

8 Парола: Киберсигурност
Password: Cybersecurity

20 Джордж Маргонис: Бъдещето на тютюневата индустрия е бездимно
George Margonis: The future of the Tobacco Industry Is Smoke-Free

28 Списание „Икономика“ на 30 години
Economy Magazine Turns 30

36 Еврото става на 20 години
The Euro Turns 20

40 Убежище от бурята през 2019 година
Shelter from the Storm in 2019

44 Как да работим с големи компании
How to Work with Large Companies

48 Димитър Цоцорков: Развиваме минна индустрия от ново поколение
Dimitar Tsotsorkov: We Develop Mining Industry of a New Generation

52 Инж. Валери Мектурчиян: Работа и търпение е моят път към успеха
Engineer Valeri Mekturchiyan: Work and Patience Is my Way to Success

58 Николай Желязов: Най-добрата инвестиция е в хората
Nikolay Jeliazov: The best Investment Is In the People

62 В търсене на сигурността - от bitcoin към stablecoin
In Search of Security - from Bitcoin to Stablecoin

66 Българските иновации - Кои ще пусне гуша от бутилката
The Bulgarian Innovations - Who Will Let the Genie out of the Bottle

70 Призвание: сериен предприемач
Calling: Serial Entrepreneur

74 Региони на предприемачеството
Regions of Entrepreneurship

78 Летящият старт на Scailyte
The Flying Start of Scailyte

82 Черната кутия на една иновация
The Black Box of an Innovation

86 Тинузавър, който се завръща в бъдещето
Tinusaur, Which Goes Back to the Future

28

70

82

Действителен собственик: 80% „Прогрес 2010“ АД и 20% Боян Боянов Томов
Списание „Икономика“. София 1111, жк. „Яворов“, бл. 73, ет. 6, ап. 11; Телефони: (02) 852 9696; (02) 852 9699; e-mail: office@economic.bg
Издател „Медия Икономика България“; Изпълнителен директор: Боян Томов; Главен редактор: Невена Мирчева
Счетоводство: София Стрелкова; Реклама и Маркетинг: ilkova@economic.bg; katzarova@economic.bg
Редактор: Татяна Явашева; Автори: Александра Сотирова, Александър Александров, Божидара Иванова, Бранислава Бобанац,
Вероника Тонева; Владимир Митев, Мая Цанева, Преслава Георгиева, Цветан Петров; Превог: Мегдана БГ
Дизайн: Едуард Лилов; Фото: Красимир Свраков
Печат: Дегракс АД; Разпространение: „Медия Икономика България“

„Икономика“ на 30 с поглед напред

2019 година е специална за нас. Списание „Икономика“ става на 30 години. Светът се променя динамично, а списанието постоянно се обновява и търси успешната формула на съществуване в дигиталната ера като модерно бизнес издание.

Създадено точно преди голямата промяна през ноември 1989 г., изданието е летописец на прехода към икономика, способна да се развива в условията на глобална конкуренция. През годините „Икономика“ е наблюдател на надеждите, разочарованията, но и на успехите.

Списанието също е минало през редица изпитания – смяна на собствеността и тежки икономически кризи. Но днес „Икономика“ вече се издава на два езика, прави редица специални издания и организира значими събития. Най-дългогодишното от тях е конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“, който догодина също става на 30 години.

През 2019-а предстоят приятни изненади за нашите читатели и партньори – специални събития и срещи с личности, които през изминалите 30 години имат важен принос за развитието на българската икономика. С поглед към следващите 30.

Приятно четене!

НЕВЕНА МИРЧЕВА
главен редактор

NEVENA MIRCHEVA
Editor-in-Chief

“Economy” at 30 and Looking Forward

2019 is a special year for us. Economy Magazine turns 30. The world is changing dynamically, and the Magazine is constantly being renewed and looking for the successful formula of existence as a modern business edition in the digital era.

Established exactly before the Great Change in November 1989, the Magazine is a chronicler of the transition to an economy, which was able to develop in the face of global competition. Over the years, “Economy” has been an observer of hopes, disappointments and successes.

The Magazine has also gone through a number of trials – ownership changes and severe economic crises. But today, “Economy” is already published in two languages, has a number of special editions and organises significant events. The longest-standing of them being the Mister and Misses Economy competition, which will also turn 30 next year.

In 2019, there will be pleasant surprises for our readers and partners – special events and meetings with people who have made an important contribution to the development of the Bulgarian economy over the past 30 years. Looking forward to the next 30.

Enjoy your reading!

108

90 Какво става с хората
What Is Happening to People

94 Комуник@ция 4.0 – ефективна дигитализация
Communic@tion 4.0 - Effective Digitalisation

98 Новият двигател на бизнеса
The New Driving Force for Business

104 Трансферът на технологии
в Долината на смъртта
Technology Transfer in the Valley of Death

108 Ние, японците на Европа
We, the Japanese of Europe

112 Златните умове на България
The Golden Minds of Bulgaria

116 Умният дом - перла в короната
на технологиите
The Smart Home - a Jewel in the Crown of Technology

120 Неуспелите ИТ хегемони
The Unsuccessful IT Hegemons

126 CES 2019: Потребителската
електроника полуля
CES 2019: Consumer Electronics Went Crazy

130 Спасителят на Tesla
The Saviour of Tesla

134 Вселената на Нийл ДеГрас Тайсън
The Universe of Neil deGrasse Tyson

138 2019 ще е годината
на биотехнологиите
2019 Will Be the Year of Biotechnology

144 Роботите превземат изкуството
Robots Take Over Art

148 Пчелите - барометър на
екологичното неравновесие
Bees - Barometer of Ecological Imbalance

152 Тънката нишка, която
преначерта търговията
The Thin Thread that Redefined Trade

156 Очи в очи с дизайнерката Вероника Илиева
Face to Face with the Designer Veronika Ilieva

162 Играта на цветовете
The Game of Colours

168 Мястото, което една светица ни избра
The Place, Chosen for Us by a Saint

172 Пазители на културните съкровища
Guardians of Cultural Treasures

184 Ричмънд - тасманийската капсула на времето
Richmond - Tasmania's Time Capsule

126

148

172

Actual owner: Progress 2010 AD - 80%, Boyan Boyanov Tomov – 20%
Economy Magazine, Sofia 1111, Yavorov, bl. 73, fl. 6, ap. 11p Tel.: (02) 852 9696; (02) 852 9699; e-mail: office@economic.bg
Publisher: Media Economy Bulgaria, CEO: Boyan Tomov, Editor in Chief: Nevena Mircheva
Accountancy: Sofiya Strelkova; Advertising and Marketing: ilkova@economic.bg; katarova@economic.bg
Editor: Tatyana Yavasheva; Authors: Aleksandra Sotirova, Aleksandar Aleksandrov, Bozhidara Ivanova, Branislava Bobanats,
Veronika Toneva; Vladimir Mitev, Maya Tsaneva, Preslava Georgieva, Tsvetan Petrov; Translation: Mediana BG
Design: Eduard Lilov; Photo: Krasimir Svrakov
Print: Dedrax JSC; Distribution: Media Economy Bulgaria

ECONOMIC.BG
THE ECONOMIC PORTAL

WWW.ECONOMIC.BG

НАРОДЈА:

КИБЕРСИГУРНОСТ

Password: Cybersecurity

Is there reliable protection for our data and digital devices – Economy Magazine starts a conversation that is to be continued at the Sofia Cyber Sec 2019 conference

Има ли надеждна защита за нашите данни и дигитални устройства – списание „Икономика“ започва разговор с продължение на конференцията Sofia Cyber Sec 2019

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Компютри, смартфони, дигитални устройства, конгломерат от потребители, глобална мрежа, в която физическата и дигиталната реалност се смесват. Посегателствата и престъпленията се пренесоха и във виртуалната реалност, извършвани от хора с висока технологична култура. По света и у нас зачестяват хакерските атаки срещу потребители, бизнес и институции. Щетите от тези набези придобиват все по-гигантски размери. Има ли надеждна защита?

Sofia Cyber Sec 2019

Дигиталната национална коалиция и Икономическият портал Esopolis.bg организират еднодневна международна конференция, посветена на киберсигурността. Тя е под патронажа на Европейската комисия и ENISA и ще се проведе на 14 февруари 2019 г. в София Тех Парк. Сред темите: Как Европейският съюз и как самите ние се справяме с киберсигурността; Какъв е пейзажът в публичния сектор; Какво ще е бъдещето на парите и тяхната сигурност в ерата на финтех; Киберсигурността при настъплението на изкуствения интелект; Защитата на учениците в дигиталната ера и защо киберсигурността трябва да влезе в учебната програма.

Sofia Cyber Sec 2019 е място, където знанието и професионализмът в сферата на киберсигурността ще се срещнат с хората, които имат нужда от тази компетентност. Предиизвикателство и за специалиста, и за обикновения потребител ще е да влезе по-надълбоко, за да види нарастващите опасности и да се научи да ги избягва.

Добрата защита

Ако искаш някаква информация да си остане недосегаема, то не бива да има никаква възможност да нея да се стигне през интернет. Но вече почти всичко е свързано с глобалната мрежа. За удобство! Да го изключим ли? Не, просто трябва да се грижим за сигурността. Нека не оставяме дигиталните си устройства в разграден двор и да не си мислим, че кибератаките са нещо, което засяга само другите. На страниците на списание „Икономика“ започваме разговора с трима специалисти, ключови за конференцията Sofia Cyber Sec 2019. На нея ще продължи диалогът за опасностите и защитата, ще научите информация, която може да ви спести много ядове, но и много средства. Затова не се колебайте, купете си билети за възбуждащото преживяване Sofia Cyber Sec 2019. Добрата информираност е част от доброто „оръжие“, което може да ви предпази.

Computers, smart phones, digital devices, a conglomerate of users, a global network in which physical and digital reality mix together. Violations and crimes have also been transferred into the virtual reality by people with high technological culture. Worldwide and in Bulgaria, hacker attacks against users, businesses and institutions become more frequent. The damages from these raids become more and more gigantic. Is there a reliable defence?

Sofia Cyber Sec 2019

The Digital National Coalition and the economic portal Economic.bg organise a one-day international conference dedicated to cybersecurity. It is under the patronage of the European Commission and ENISA and will be held on 14th February 2019 in Sofia Tech Park. Among the topics are: How does the European Union and how do we ourselves deal with cybersecurity; What is the situation in the public sector; What will be the future of money and their security in the era of fintech; Cybersecurity at the advance of artificial intelligence; Student protection in the digital era and why cybersecurity should be included in the curriculum.

Sofia Cyber Sec 2019 is a place where knowledge and professionalism in cybersecurity meet people who need this competence. It will be a challenge for both the specialist and the average user to go deeper and see the growing dangers and learn to avoid them.

Good Protection

If you want any information to remain inaccessible, then there should be no possibility for it to be accessed through the Internet. But now almost everything is connected to the global network. For your convenience! Should we leave it behind? No, we just have to take care of security. Let's not leave our digital devices in an unfenced yard and think that cyberattacks are something that affects only others. On the pages of Economy Magazine, we start a conversation with three specialists, who are key participants in the Sofia Cyber Sec 2019 conference. During the conference, the dialogue on dangers and protection will continue, you will learn information that can save you a lot of troubles but also a lot of resources. So, do not hesitate, buy tickets for the exciting Sofia Cyber Sec 2019 experience. Good information is part of the good "weapon" that can protect you.

ИКОНОМИКА
economy MAGAZINE

ECONOMIC·BG

 Digital National Alliance

present

Cyber Security Conference

14.02.2019

Sofia Tech Park

Supported by:

With the participation of:

Васил Величков,
IT специалист и бивш съветник по
електронното управление:

Vasil Velichkov,
IT specialist and former
e-governance adviser:

Технологиите дават възможност на злонамерените

Technologies Give Opportunities to Malicious People

Г-н Величков, какво е добре да извадим прегскоби в разговора за киберсигурността?

- Да не си представяме само секретни информационни центрове. Киберсигурността засяга все повече аспекти на нашия живот – от системите, свързани с управлението на града и на държавата до нашия личен компютър и телефон, които често съдържат твърде чувствителна информация.

- **Киберсигурността опира дори до информацията, която стига до обществото...**

- Така е. Наскоро германският политически елит беше силно засрамен от публикуваната лична информация от младеж, източил данните през телефоните и компютрите на политици. Чрез хакерски атаки с икономически или политически цели се компрометират мрежи и компютри на интересни субекти и институции, за да се вземат и да се публикуват документи, които биха предизвикали широк обществен отзвук.

- **Значи всеки, който ползва смартфон и компютър, трябва да знае как да се грижи за своята информационна сигурност. Защо това се пренебрегва?**

- Загължителната програма за учениците не включва обучение за киберопасностите и как те да опазват личната си информация, свързана с пароли и местоположение. А уж сме нация техническа.

- **Да оставим ли така широко отворена вратата за онлайн посегателства?**

- Това е въпрос и на национална политика, но у нас все гасим пожари. Законодателната и изпълнителната власт не разработват и не прилагат ефективни политики в тази област. Случаят с винетките показва, че държавата не може да подкара едни електронни системи да работят, камо ли надеждно да ги защити. Но от липсата на мерки по-опасни може да са разпоредби

Mr. Velichkov, what is the most important thing when it comes to cybersecurity?

- Let's not imagine only secret information centres. Cybersecurity concerns more and more aspects of our lives – from city and state management systems to our personal computer and phone, which often contain very sensitive information.

- **Cybersecurity concerns even information that reaches the public...**

- That's right. Recently, the German political elite was very embarrassed by personal information, which was published by a young man who had downloaded the data through the phones and the computers of politicians. Through hacking attacks with economic or political purposes, networks and computers of interesting subjects and institutions are compromised in order to take and publish documents that would cause a wide public response.

- **So, everyone who uses a smart phone and a computer needs to know how to take care of their information security. Why is this neglected?**

- The obligatory curriculum for students does not include training on cyber dangers and how to protect their personal information related to passwords and locations. And we are supposed to be a technically-savvy nation.

- **Should we leave the door wide open to online attacks?**

- It's a matter of national policy, but we are constantly putting out fires in Bulgaria. The legislative and executive authorities are not developing or implementing effective policies in this area. The case with the vignettes showed that the state cannot make electronic systems work, let alone protect them reliably. But more dangerous than the lack of measures could be provisions such as GDPR, inadequate to the practical realities. GDPR is an example of good intentions, but the road to hell is also paved with good intentions.

Понякога се инвестират огромни средства за
информационната сигурност, а пробивите стават заради
човек, който не е спазил задължителните предпазни мерки

Sometimes huge resources are invested in information security, and breakthroughs happen because of a person who has not complied with the mandatory precautions

Перфектна защита няма, но спазването на елементарните предпазни мерки повишава нивото на сигурност

There is no perfect protection, but complying with simple measures can raise the level of security.

като GDPR, неадекватни на практическите реалности. GDPR е пример за добри намерения, но и пътят към ада е постан с добри намерения.

- Какво да прави всеки потребител и всеки бизнес в името на своята сигурност?

- Всеки трябва да положи усилия да се информира по темата. Има правила, които трябва да следваш, за да си опазиш личните данни. Така намалява вероятността през теб хакер да достъпи до нещо важно. Използвайте сложни пароли и бъдете винаги нащрек. Добре съм обяснил на моите деца, как да се предпазват, но малкият ми син дал на приятел паролата си за една игра. Този приятел играл на място с други момчета. Един от тях видял паролата и после пазарувал за 2 хил. лв., тъй като към акаунта беше закачена и кредитна карта. Има много неща, които човек може да направи, за да намали риска. Перфектна защита няма. И най-добрите специалисти може да бъдат хакнати, но както и при физическата сигурност елементарните мерки вдигат нивото на защита.

- Изненади в онлайн пространството дебнат отвсякъде, киберпрестъпниците са изобретателни. Какво да правим?

- Въпросът е толкова сложен, както и с телефонните измамници. Те успяват да накарат хора да направят нещо, което противоречи на здравата логика. Хакерите също използват психологически похвати. Пращат имейл, в който уж с цел повишаване на сигурността те канят да си смениш дадена парола. Имейлът наподобява визията на организацията, от чието име е пратен, и така мнозина доброволно предават паролата си на хакерите. Често личното безхаберие отваря вратите на хакерите. Хората трябва да се ограмотят, за да не се доверяват на всеки имейл, който пише, че идва от някоя институция.

- Киберсигурността става все по-голям бизнес. Гледали сме филма „Хлапето“ на Чарли Чаплин, в който детето чути прозорците, а после баща му ги поправя...

- Нароиха се много фирми, които разработват решения в областта на информационната сигурност, които използват подобна тактика. Те създават проблем, който самите те да решат. Има бизнес модели, построени на база страх. Няма лесно решение и хората добре трябва да мислят от какво и как да се защитят. Не може да инвестираш безогледно. Често обаче се купуват скъпи решения, след което служителите продължават да допускат същите базови грешки. Понякога се

- What should every user and every business do for the sake of their security?

- Everyone should make an effort to get informed on the subject. There are rules you need to follow to protect your personal data. Thus, the likelihood that a hacker can access something important through you is reduced. Use complex passwords and be always on the alert. I have well explained to my children how to protect themselves, but my little son gave a friend his password for a game. This friend played somewhere with other boys. One of them saw the password and then made purchases for BGN 2,000 because a credit card was attached to the account. There are many things one can do to reduce the risk. There is no perfect protection. Even the best specialists can be hacked, but as with physical security, simple measures can raise the level of security.

- Surprises in online space are lurking everywhere, cybercriminals are creative. What should we do?

- The matter is as complicated as the one with the phone scammers. They are able to make people do things that go against sound logic. Hackers also use psychological techniques. They send an email asking you to change your password in order to improve security. The email resembles the image of the organisation whose name they use, and that way, many voluntarily give out their password to hackers. Often, personal negligence opens the doors to hacker attacks. People need to be better educated in order not to trust any email that says it has been sent by an institution.

- Cybersecurity is becoming an ever larger business. We have seen Charlie Chaplin's movie "The Kid", in which the child breaks the windows and then his father fixes them...

- There are many companies now that develop information security solutions and use similar tactics. They create a problem that they themselves can solve. There are business models built on fear. There is no easy solution, and people

инвестират много средства в информационна сигурност, а пробивът става чрез ключов човек в компанията, подлъган да си даде паролата за достъп.

- Каква да е ролята на държавата?

- Има мерки, които държавата трябва да предприема, за да опазва чувствителната информация на гражданите. Някой измислил, че може да конвертираш хартиената винетка в електронна, като напишеш номера на автомобила. Остави вратата широко отворена по средата на полето и чакай някой да не злоупотреби. Надявам се обаче най-сетне управляващите да задействат създаването на системата за електронна идентификация, която ще позволи на банки и институции да въведат по-сигурен начин за идентификация. Това се забави повече от две години и чакането продължава. Киберсигурността засяга цялото общество, има важни за живота на населението системи, оставени без добра поддръжка на информационната им сигурност.

- Появата на изкуствения интелект няма ли да направи битката за сигурността още по-неравна?

- Възможностите на изкуствения интелект към момента са силно надценявани. След време може да се изправим пред сценарий като във филма „Терминатор“. Машинното самообучение може да помогне на хакерите. Технологиите дават предимство на злонамерените хора.

- С какво Sofia Cyber Sec 2019 ще е полезна?

- Да се кажат неща, които може да не звучат добре за ухото на политиците у нас и в ЕС. Нямаме нужда нито от захаросани истории, нито от страхове за агски кризи. Първо обаче задачата по спасяване на даещите се е отговорност на самия давец се. Също така хората трябва да оказват натиск над правителствата да вземат мерки, адекватни на непрекъснато променящите се технологични реалности.

have to think well from what and how to protect themselves. You should not invest recklessly. Expensive solutions are often bought, and employees continue to make the same basic mistakes. Sometimes a lot of money is invested in information security, and the breakthrough happens through a key person in the company, tricked to give their password for access.

- What is the role of the state?

- There are measures that the state should take to protect citizens' sensitive information. Somebody decided that you can convert the paper vignette to an electronic one by typing the car number. Leave the door wide open in the middle of the field and wait for someone not to take advantage of it. However, I hope that the government will finally start developing an electronic identification system that will allow banks and institutions to introduce a more secure means of identification. It was delayed for more than two years, and the waiting continued. Cybersecurity affects the whole society; there are systems, which are vital to the lives of the population and which are left without good support of their information security.

- Will the emergence of artificial intelligence make the battle for security even more uneven?

- The possibilities of artificial intelligence at the moment are greatly overestimated. After a while, we may face a scenario, such as the one in the movie "Terminator". Machine self-learning can help hackers. Technologies give advantage to malicious people.

- How would Sofia Cyber Sec 2019 be useful?

- By saying things that may not sound good to politicians in Bulgaria and in the EU. We need neither sweet talk nor fears of hellish crises. First, however, the job of rescuing the drowning is the responsibility of the drowning themselves. People also have to put pressure on governments to take measures that are adequate to the ever-changing technological realities.

Иван Дугин,
регионален директор на Acronis:

Ivan Dudin,
Regional Director of Acronis:

Експертите по кибербезопасност са изобретателни

The Cybersecurity Experts Are Creative

Иван Дугин, кой според вас трябва да се интересува от темата киберсигурност?

- Всеки. Всеки, който държи телефон в ръката си, има някакъв допир до компютри или каквото и да е цифрово устройство за комуникация. Защото киберсигурността се отнася до осигуряването на надеждно и безопасно предаване на данни и тяхното съхранение. А по принцип тези данни са важни за нас. И като отделни личности, и като бизнес.

Как да оценим риска от кибератаки и пробиви в информационната ни сигурност, от изтичане на данни или блокиране на нашите системи и устройства?

- За голямо съжаление, при кибербезопасността не съществува понятие „прекалена защита“ – всичко опира до това какво можем да си позволим, защото ценността на данните за отделния човек, за него лично, са не толкова важни, отколкото корпоративните бази данни за корпорацията.

Вашата универсална формула как да си осигурим киберспокойствие – от отделния човек до голямата корпорация?

- Като начало, поне трябва да започнем да правим нещо по въпроса. Колкото и много да се говори по темата, изненадващо, но по-голямата част от хората и компаниите не правят нищо с надеждата, че „това не се отнася до мен“. Докато не се случи лошото. А има много прости неща, струващи почти нищо, с които може да си осигурим поне някаква степен на спокойствие.

Всъщност може ли да има понятие като киберспокойствие, при положение че виртуалното „оръжие“ започва да има все по-голяма мощ, а киберпрестъпниците стават все по-изобретателни?

- Ако използваме военна терминология, цялата история на човечеството е низ от подобна надпревара – измислят се танкове и веднага се измислят и противотанкови снаряди. Мога смело да кажа, че и експертите по кибербезопасност са не малко изобретателни и умни. Въпрос на съотношение е между атакуващите и отбранителните „оръжия“ и до каква степен ние всички отдаваме значение на важността

Mr. Dudin, who do you think should be interested in cybersecurity?

- Everyone. Everyone who has a phone in their hand, who has some contact with computers or any digital communication device. Because cybersecurity refers to ensuring reliable and secure data transfer and storage. And, usually, that data is important to us. Both as individuals, and as businesses.

- How do we assess the risk of cyberattacks and break-ins in our information security, of data leakage or blocking

на кибербезопасността и защитата. А не го правим достатъчно – много хора дават немалки суми за застраховка на старите си коли, но за да предпазят ставащите все по-ценни свои данни и информация, не правят абсолютно нищо!

- Какво ще кажете на всички големи корпорации, банки, държави, допуснали пробиви в своята информационна сигурност?

- Да преразгледат отношението си към киберзащитата, тъй като това не е набор от програмки, а систематичен подход и правилни процеси.

- А на онези, които все още не са станали жертва на погоден срив?

- Същото. Добре е всички да знаят, че ако не правим нищо, да не очакваме, че сме защитени.

- В какво е силата на Acronis, когато става дума за киберсигурност?

- Силата е в това как ние се отнасяме към киберзащитата – това е комплексен подход с уникални технологии, приложени с професионализъм, граничещ с перфекционизъм.

- Кои са някои от най-големите проблеми, свързани с киберсигурността в последните четири-пет години, на които Acronis отговори със създаването на нови продукти?

- Проблемите и съответно продуктите са много, но бих искал да отбележа някои, които придобиват все по-голяма актуалност. Например безопасният достъп до корпоративни ресурси от мобилни устройства. Всеки иска да има достъп до всичко и

of our systems and devices?

- Unfortunately, in cybersecurity, the concept “over-protection” does not exist – it all depends on what we can afford because the value of data for the individual person is no less important than are corporative databases for the corporations.

- Your universal formula for how to ensure cyber security – from the individual to the large corporation?

- For starters, we have to at least start doing something about it. No matter how much we talk about it, surprisingly, most people and companies do nothing in the hope that “this does not apply to me.” Until the bad thing happens. And there are many simple things that cost almost nothing, by which we can provide at least some degree of security.

- In fact, can there be a concept like “cyber security”, given that the virtual “weapon” is getting more and more powerful, and cybercriminals are becoming more and more creative?

- If we use military terminology, the whole history of mankind is a string of such races – tanks have been invented, followed immediately by anti-tank shells. I can certainly say that cybersecurity experts are also no less ingenious and smart. It is a matter of proportion between the attacking and defensive “weapons” and to what extent we all pay attention to the importance of cybersecurity and protection. And we do not pay enough attention – many people give a lot of money for the insurance of their old cars, but in order to protect their more and more valuable data and information, they do absolutely nothing!

- What would you say to all large corporations, banks,

отвсякъде. Вече никой не чака да отиде до офиса, за да си провери пощата, или да погледне последния отчет, а, от своя страна, това води до нови рискове. Също така надеждното съхраняване на данните и още по-важното – възможността много бързо да бъдат възстановени при катастрофални сринове. Лоши неща се случват, но въпросът е колко бързо можем да възстановим работното състояние. Например това, което стана с Търговския регистър на България. Ако бяха използвани продукти на Acronis, като Acronis Disaster Recovery, щеше да бъде възстановен за минути и най-вероятно никой нямаше и да разбере, че е имало срифт.

- Кое е ключовото послание, което за Acronis е важно да прозвучи от трибуната на Sofia Cyber Sec 2019?

- Информацията и данните придобиват все по-голяма важност в нашия живот, съответно тяхната безопасност би трябвало да има същия приоритет. Нека се отнасяме сериозно към сериозните неща.

” Информацията и данните придобиват все по-голяма важност в нашия живот и тяхната безопасност би трябвало да има същия приоритет

Information and data are becoming more and more important in our lives, and their safety should have the same priority “

countries that have allowed break-ins in their information security?

- To review their attitude towards cybersecurity, because this is not a set of some programmes, but a systematic approach and right processes.

- And what about those who have not yet fallen victims to such break-ins?”

- The same. It is good for everyone to know that if we do nothing, we should not expect to be protected.

- What is the strength of Acronis when it comes to cybersecurity?

- Its strength is in how we treat cybersecurity – this is a complex approach with unique technologies, applied with professionalism bordering perfectionism.

- What are some of the biggest cybersecurity issues over the last four or five years that Acronis has responded to with the development of new products?

- There are many problems and respectively products, but I would like to mention some that are getting more and more relevant. For example, safe access to corporate resources from mobile devices. Everyone wants to have access to everything and from everywhere. Nobody wants to wait anymore and go to the office to check their email or look at the latest report, and in turn, this leads to new risks. Also, reliable data storage and, more importantly, the possibility for it to be quickly recovered in disastrous crashes. Bad things happen, but the question is how fast we can restore the working conditions. For example, what happened to the Commercial Register of Bulgaria. If Acronis products were used, such as Acronis Disaster Recovery, it would have been recovered in minutes, and probably no one would have known that there was a collapse.

- What is the key message that is important for Acronis to be communicated from the platform of Sofia Cyber Sec 2019?

- Information and data are becoming more and more important in our lives, and their security should be given the same priority. Let's be serious with the serious stuff.

Д-р Светлин Накоев,
съосновател на СофтУни:

Dr. Svetlin Nakov,
co-founder of SoftUni:

Няма универсално хапче за цялостното дигитално здраве

There Is no Universal Pill for Overall Digital Health

Д-р Накоев, все повече се говори за киберсигурност, но даваме ли си сметка какво всъщност стои зад това понятие?

- Едва ли всички си дават сметка, макар много да се говори от личната киберсигурност на данните до киберсигурността на държавата и военните. Вероятно един ден войната ще е в това как хакерите на единия да превземат оборудването на другия. Въпрос на баланс е да направиш нещата удобни или сигурни – едното от двете трябва да го пожертваш. Ако искаш да ти е лесно, махаш си паролата. Ако искаш да ти е сигурно, вземаш мерки. Но има технологични пропуски, които позволяват пробиви в компаниите. Проблеми с киберсигурността настъпват и за обикновения потребител, и в малките компании, които нямат ресурс да приложат добрите практики, въведени в големите корпорации, които имат цели отдели по сигурността.

- Мнозина смятат, че киберсигурността е нещо, което се отнася най-вече до големите компании и публичните личности...

- Ако си най-обикновен човек, ти не си интересен за хакерите. А и щетите от хакерска атака няма да са толкова големи. На прицел обикновено са важните хора с позиция, власт и пари. Те трябва да влагат повече усилия, за да се предпазят. Но обикновено докато не бъдеш засегнат, смяташ, че това се отнася само за другите. Има прости мерки – смяна на паролите, да си заключваш телефона и да не даваш достъп на други до компютъра и дигиталните си устройства. Има средства за криптиране, има и други инструменти, но трябва да решиш, че това е важно за теб и да се поинтересуваш. Повечето хора не са твърде отговорни, тъй като не смятат, че има голям риск за тях. Колкото по-голям е един бизнес, толкова мерките за сигурност трябва да са по-големи.

- Едни продават страх, други смятат, че са ваксинирани срещу пробив. Кое е вярното поведение в дигиталната ера, в която киберсигурността е и бизнес?

Mr. Nakov, cybersecurity is becoming more and more important, but are we aware of what this term really means?

- It's doubtful that everyone understands it, although much has been said about it, from the personal cybersecurity of data to the cybersecurity of the state and the military. Perhaps one day the war will be on how the hackers on the one side will take over the other side's equipment. It is a matter of balance to make things comfortable or secure - one of them should be sacrificed. If you want it to be easy, you take off your password. If you want it to be secure, you take precautions. But there are technological flaws that allow break-ins in companies. Cybersecurity issues also occur for the average consumer and small companies that have no resources to implement the good practices introduced in large corporations that have entire security departments.

- Many believe that cybersecurity is something which concerns mostly big companies and public figures...

- If you are just an ordinary person, you are not very interesting for the hackers. And the damages from a potential hacker attack would not be that big. The targets are usually the important people with position, power and money. They have to make more effort to protect themselves. But usually, until you are affected, you think that it only applies to others. There are simple steps - changing passwords, locking your phone, and not giving others access to your computer and your digital devices. There are encryption applications, there are other tools, but you have to decide that this is important for you and become interested. Most people are not particularly responsible, because they do not think there is a big risk for them. The bigger a business, the more security measures need to be taken.

- Some sell fear, others think they are immune to a break-in. What is the right approach in the digital era, in which cybersecurity is also a business?

Киберсигурността е отговорност на всички потребители, фирми, организации и всеки трябва да поеме своя дял

Cybersecurity is the responsibility of all consumers, businesses, organisations, and everyone has to do their part.

- Може да ни е страх от природни бедствия и от икономическа криза, по същия начин може да ни е страх и от кибератаки. Страхът намалява, когато човек се информира. В една организация техническите лица, които отговарят за киберсигурността, трябва да са най-добре запознати. Тяжна задача е да преценяват рисковете, размера на потенциалното разрушение и да предлагат мерките. При малък риск и вероятни малки щети хората обикновено приемат този риск. Ако рискът е висок и щетите са колосално големи, трябва съразмерна защита. Това се нарича моделиране на риска. Много фирми се опитват да продават продукти чрез страх – купете си новата ни антивирусна програма, защото е много страшно без нея. Да, има продукти, които може да помогнат, но най-много може да си помогнем сами. Няма универсално хапче за цялостното дигитално здраве и киберхигиената. Не се ли отнасяш отговорно към данните си и дигиталните си активи, то рискът от проблеми е много голям.

- В такъв случай колко полезно може да е участието в конференция като Sofia Cyber Sec 2019?

- На такива събития човек си сверява часовника – чува за определен тип заплахи, за пробиви и новости, ще си отвори очите за някои проблеми, на които след това да обърне внимание. Освен това нетуъркингът е особено ценен. Случвало се е да ходя на конференции и да не стигна до залата, ако не съм бил лектор.

- Какво ще е вашето ключово послание като лектор на Cyber Sec 2019?

- Всеки трябва да си даде сметка, че живеем в дигиталната ера и трябва да положи малки или големи усилия да опазва сигурността на своите данни и дигитални активи. Не е правилно да очакваш единствено банката да се грижи за твоята сигурност. Тя трябва да се грижи за нейната част, а ти за своята. Киберсигурността е отговорност на всички потребители, фирми, организации и всеки трябва да поеме своя дял.

- Пред какви предизвикателства е изправен СофтУни като университет, който предлага обучения, свързани с киберсигурността?

- Нашата работа е да следим новостите и да реагираме с подходящи обучения. В последните години няма нещо кой знае колко концептуално ново. И преди имаше вируси, и сега има. И преди, и сега най-сигурният начин да проникнеш някъде е през човек. Обученията следват тренда на промените. Не обучаваме политици и топменеджъри, а помагаме на хората да се квалифицират и да започнат работа.

- Какъв потенциал виждате в киберсигурността като бизнес, който предлага решения?

- Има хляб в тази работа, но не е никак лесно. Обемът от знания, които един секюрити експерт трябва да притежава, надхвърлят нивото, което трябва да има

- We might be afraid of natural disasters and economic crises, and in the same way we might be afraid of cyber-attacks. Fear is diminishing when one becomes well-informed. In an organisation, the technical representatives, responsible for cybersecurity, must be best informed. Their task is to assess the risks, the magnitude of potential destruction and to propose the measures. If the risk is low and the possible damages are minor, people usually take the risk. If the risk is high and the damages are significant, you need a proportionate protection. This is called risk modelling. Many companies are trying to sell products through fear - buy our new antivirus program because it's very scary out there without it. Yes, there are products that can help, but we can best help ourselves. There is no universal pill for overall digital health and cyber-health. If you do not treat your data and your digital

един системен администратор или програмист. Професията експерт по информационна сигурност е трудна и затова има недостиг на такива специалисти. Както във всяка професия, за която се вдига шум, ще се появят тарикати и шарлатани, измислени обучения и сертификати, ще стане надлъване. Търсенето на кадърни хора ще продължи.

- Как да различим добрия специалист?

- По същия начин, както различаваме добрия майстор монтър – въпрос на репутация на човека и на фирмата, референци от клиенти. Киберсигурността е сравнително ново явление, набиращо сила в последно време. Някои чакат проблемът да се случи, други просто приемат риска и живеят с него, но е добре всеки да се самообразова в тази насока. Ролята на конференции като Cyber Sec 2019 е да обърнат внимание на обществото, че има потенциален проблем и всеки може да бъде засегнат. (U)

assets responsibly, the risk of problems is very high.

- In that case, how useful is it to attend a conference, such as Sofia Cyber Sec 2019?

- At such events, one checks where they stand - they learn about certain types of threats, break-ins and novelties, people open their eyes to some problems, to which they will pay attention afterwards. In addition, networking is particularly valuable. It has happened to me to go to conferences and not get to the hall, unless I was a lecturer.

- What is your key message as a lecturer on Cyber Sec 2019?

- Everyone must realise that we live in the digital age and one must make a smaller or a bigger effort to protect the security of their data and digital assets. It is not right to expect only the bank to take care of your security. They have to take care of their part, and you have to take care of yours. Cybersecurity is the responsibility of all users, companies, organisations, and everyone has to do their part.

- What challenges does SoftUni face as a university that offers cybersecurity training?

- Our job is to keep track of developments and to respond with appropriate training. In recent years, there hasn't been much conceptually new things. There were viruses before, and there are now. And now, same as before, the safest way to break-in somewhere is through a person. The trainings follow the trend of changes. We do not train politicians and top managers, but we help people get qualified and get a job.

- What potential do you see in cybersecurity as a business, offering solutions?

- There are possibilities in this job, but it's not easy. The amount of knowledge that a security expert must possess exceeds the level that a system administrator or a programmer needs to have. The profession

of information security expert is hard and, therefore, there is a shortage of such specialists. As in any profession which gets hype, there will be cheats and charlatans, fake trainings and certificates, there will be deception. The demand for skilled workforce will continue.

- How do we recognise a good specialist?

- The same way we recognise a good mechanic – it is a matter of the reputation of the person and the company, as well as customer references. Cybersecurity is a relatively new phenomenon that has recently gained momentum. Some people wait for the problem to happen, others just take the risk and live with it, but it is good to educate yourself in this area. The role of conferences like Cyber Sec 2019 is to draw the attention of the public to the fact that there is a potential problem and anyone can be affected. (U)

Джордж Маргонис: Бъдещето на тютюневата индустрия е бездимно

Регулаторите трябва да създадат условия за съществуващите пушачи, които не могат да спрат, да преминат към по-малко рискови алтернативи

Джордж Маргонис е генерален мениджър на „Филип Морис България“ от 2016 г. Той има близо 17 години опит във Philip Morris International. Кариерата му в компанията започва в отгел „Продажби“ в „Папастратос“ - гръцкия филиал на концерна. По това време той заема различни позиции в отгел „Продажби, промоционални активности и управление на бранда“. През 2009 г. се мести в централата на компанията в Лозана, Швейцария, където заема позицията регионален мениджър „Стратегии за продажбите“ за региона на Европейския съюз. През 2014 г. е назначен като директор „Продажби и дистрибуция“ за Гърция, Кипър и Малта. Маргонис е завършил маркетинг и мениджмънт в Технологичния образователен институт (Technological Educational Institute) в Атина. Има магистърска степен по бизнес администрация от университета „Кингстън“ (Kingston) във Великобритания.

George Margonis: The Future of the Tobacco Industry Is Smoke-Free

George Margonis is a general manager of Philip Morris Bulgaria since 2016. He has almost 17 years of experience in Philip Morris International. His career in the company starts at the Sales Department of Papastratos – the Greek affiliate of PMI. During this time, he held various positions in Sales, Consumer Engagement and Brand Management. In 2009 he moved to the company's headquarter in Lausanne, Switzerland, where he took the position of EU Regional Manager for Sales Strategies. In May 2014 he was appointed as a Sales & Distribution Director for Greece, Cyprus and Malta. Mr Margonis graduated in marketing and management from the Athens Technological Educational Institute and has a master's degree in business administration from Kingston University in the UK.

Regulators need to create favourable conditions for the current smokers who cannot quit to switch to reduced risk alternatives

М-н Маргонис, защо „Филип Морис Интернешънъл“ разработва алтернативни тютюневи продукти от няколко години, при положение, че има успешен бизнес с цигарите?

- Десетилетия наред стратегическите цели в световен мащаб за борба с тютюнопушенето и със заболяванията, свързани с него, се фокусират основно в две посоки - постигане на отказ от пушене и превенция на пропушването. Тези две посоки безусловно са и трябва да останат като приоритет в мерките за контрол на тютюна. И макар че нивата на тютюнопушене действително намаляват в глобален план, всъщност според СЗО темпът на намаляване в последните 5-10 години се оказва незначителен. А в България, според данни на Евробарометър, нивото на тютюнопушене сред населението дори се запазва на едно и също ниво (36% през 2007 г. и 36% през 2017 г.). По данни на СЗО броят на пушачите по света през 2015 г. е около 1.1 млрд. и прогнозите са, че този брой ще се запази до 2025 г. Затова все повече изявени здравни експерти и държави с най-строги регулации за контрол на тютюна като Великобритания, САЩ, Нова Зеландия признават, че са нужни нови работещи модели за намаляване на вредата от тютюна, които да допълнят вече познатите мерки за отказ от пушенето и превенция. Нека да допълня, че проведеното през септември 2018 г. проучване от IPSOS в 30 държави относно нагласите на хората към бездимните алтернативи и общественото здраве показва, че 86% от хората смятат, че именно самите компании за потребителски стоки, включително и от тютюневата индустрия, имат задължение пред обществото да инвестират в научни изследвания за развитието на нови по-добри продукти в интерес на здравето. 91% смятат, че технологиите и иновациите играят много важна роля за решаване на проблеми, свързани с общественото здраве, а 77% искат техните правителства да правят всичко възможно да насърчават пушачите, които не могат или не желаят да се откажат от употребата на тютюн, да преминат изцяло на по-добри варианти за тях, отколкото да прогължат га пушат.

Смятам, че „Филип Морис“ чрез своите научни подкрепени нови продукти може да отговори на очакванията на потребителите и на обществото като цяло, както и да допринесе за постигането на целите на правителствата за намаляване на вредата от тютюна с помощта на иновативни и научно обосновани продукти по рационален и модерен начин.

- Налазат ли се бързо новите продукти на пазара и очаквате ли те да изместят познатите цигари?

- Вече над 10 години „Филип Морис Интернешънъл“ инвестира над 4,5 милиарда в научни изследвания и разработка на продукти без горене. Защото е известно, че основният причинител на заболявания, свързани с тютюнопушенето, са вредните и потенциално вредни вещества, които се образуват при горенето на тютюна. Затова и основният пробив, с който може да се намали рискът за пушачите по света, и който постави началото на трансформацията в цялата индустрия, бе именно създаването на нови продукти, при които е премахнато горенето и дима – бездимни продукти с нагриване на тютюна и, като следствие от това те са със значително намаляване на вредните вещества.

Ние разработваме портфолио от 4 продуктови платформи – две с нагриване на тютюн и два вида електронни изпарители. Първата и най-развита платформа

Mr. Margonis, why has Philip Morris International been developing alternative tobacco products for some years now given that its cigarette business is quite successful?

- For decades, the global strategic objectives for tobacco control and for preventing smoking-related diseases have been putting the focus on two courses of action – smoking cessation and prevention of smoking initiation. These two approaches are undoubtedly a priority and should remain so in terms of the tobacco control measures. And even though smoking prevalence is indeed decreasing worldwide, according to WHO the rate of the decrease in the past 5-10 years has in fact been insignificant. The Eurobarometer data for Bulgaria shows that smoking prevalence has actually remained unchanged (36% in 2007 and 36% in 2017). According to WHO estimates, there were 1.1 bln smokers in the world in 2015, and the forecast is that this number will remain the same until 2025. This is why a growing number of health experts and governments implementing strict tobacco control regulations, such as the UK, US, New Zealand, recognise the need for new working tobacco harm reduction mechanisms, which are to complement the established smoking cessation and prevention measures. Let me add that the survey of public attitudes regarding smoke-free alternatives and public health conducted in 2018 by IPSOS in 30 countries revealed that 86% of the respondents agree that the consumer product companies, including the tobacco industry, have an obligation to invest in research and development of new and better products to the benefit of health. 91% believe that technologies and innovation have an important role to play in resolving public health issues and 77% want their governments to do their best to encourage the smokers who cannot or would not stop using tobacco to fully switch to better options as compared to continued smoking.

I think that with its scientifically substantiated innovative new products Philip Morris can meet the expectations of the consumers and society as a whole and contribute to attaining the governments' tobacco harm reduction objectives in a reasonable and modern way.

- Are the new products quickly taken up and do you expect them to replace the cigarettes as we know them?

- For more than 10 years now Philip Morris International has invested more than 4.5 bln in research

”

Вече над 10 години „Филип Морис Интернешънъл“ инвестира над 4,5 милиарда в научни изследвания и разработка на продукти без горене.

For more than 10 years now Philip Morris International has invested more than 4.5 bln in research and development of products without combustion.

“

”

Десетки хиляди българи спряха да пушат и предпочетоха системата за нагриване на тютюн IQOS.

Tens of thousands of Bulgarians switched to a potentially less harmful alternative and chose the tobacco heating system IQOS.

“

е познатата на нашия пазар система за нагриване на тютюн IQOS.

Всичките ни проведени изследвания към момента показват категорично, че устройствата за нагриване на тютюн са по-добрата алтернатива от конвенционалните цигари. Те имат потенциал да намалят риска за пушачите в сравнение с това да продължат да пушат и се радваме, че разбирането и подкрепата на политиките за намаляване на вредата расте във все повече страни по света, сред които САЩ, Великобритания и Нова Зеландия. „Филип Морис“ е изцяло отдадена на мисията да се преориентират пушачите, които иначе биха продължили да пушат, в потребители на по-добрите бездимни алтернативи. А колко бързо това ще се случи, само времето ще покаже. Към настоящия момент вече близо 6 милиона души по света са бивши пушачи, които са преминали към изделията с нагриване, а само в Япония процентът на бившите пушачи, преминали на бездимни тютюневи изделия, е близо 20%.

- Как се приемат бездимните ви продукти от обществото в България?

- Радваме се, че само 4 години след първото пускане на пазара в Япония на системата за нагриване на тютюн IQOS, продуктът вече се предлага в 46 страни, една от които е и България. Сред тези близо 6 милиона бивши пушачи по света, които са преминали към потенциално по-малко рисковата алтернатива, са и десетки хиляди българи, които спряха да пушат и предпочетоха системата за нагриване на тютюн IQOS. Тази тенденция е окуражаваща и вярваме, че скоро ще дойде времето, в което конвенционалните цигари ще останат в миналото, а индустрията ще продължи да се развива изцяло в новата посока към изграждане на бъдеще без дим с помощта на по-малко рискови и задоволителни алтернативи за милионите пълнолетни пушачи. Затова, освен че нашата система за нагриване на тютюн намира добър прием в България, ние приветстваме идеята да се правят още стъпки в тази посока както от страна на индустрията, така и от гържавата по отношение на стимулиране с регулаторни мерки на спиране на традиционното пушене и намаляване на вредата за настоящите пушачи, хората около тях и за обществото като цяло.

В проучването на общественото мнение, проведено от агенция IPSOS, което споменах, се отчита, че 45% от пълнолетните българи смятат, че правителствата трябва да насърчават онези, които иначе биха продължили да пушат, да преминават на по-малко рискови алтернативи.

Ние открито обявяваме нашите научни данни – проучванията ни са комплексни и са базирани на методите, използвани във фармацевтичната индустрия. Продуктовете ни разработки преминават през стриктни тестове

and development for products without combustion. This is because it has been proven that the main cause of smoking-related diseases are the harmful and potentially harmful substances generated when tobacco is burnt. Therefore, the main breakthrough allowing for reducing the risk for the smokers in the world that was the starting point of the industry's transformation was the development of new products whereby combustion and smoke are absent – smoke-free heated tobacco products – and hence the levels of harmful substances are significantly lower.

We are working on a portfolio of 4 platforms – two that heat tobacco and two electronic vaporizers. The first and most advanced platform is the Tobacco Heating System IQOS that has already been launched on the Bulgarian market.

All our studies so far show categorically that the tobacco heating devices are a better alternative compared to conventional cigarettes. They have a potential to reduce the risk for the smokers compared to continued smoking and we are glad to see the growing understanding and support for the harm reduction policies in many countries, such as the US, UK and New Zealand. Philip Morris is fully committed to its mission to convert the smokers who would otherwise continue to smoke into users of the best smoke-free alternatives. How fast that process will be, time will show. At present, almost 6 million people in the world have become former smokers by switching to the heated products and the percentage of former smokers who switched to smoke-free tobacco products in Japan alone is 20%.

- How are your smoke-free products accepted by the Bulgarian society?

- We are happy that only 4 years after the first launch on the Japanese market of the tobacco heating system IQOS, the product is now available in 46 countries, one of which is Bulgaria. Tens of thousands of Bulgarians are among the 6 million former smokers in the world who stopped smoking, switched to a potentially less harmful alternative and chose the tobacco heating system - IQOS. The trend is encouraging, and we believe that very soon conventional cigarettes will become a thing of the past and the industry will continue to develop in a brand-new direction towards designing a smoke-free future through providing reduced risk and satisfactory alternatives to the millions of adult smokers. For this reason, and in addition to our tobacco heating system being well accepted in Bulgaria, we welcome further steps in that direction both by the industry and by the government aimed at introducing regulatory measures that promote traditional smoking cessation and reducing the harm for the current smokers, the people around them and society as whole.

The public opinion poll conducted by the IPSOS agency that I mentioned shows that 45% of the adult Bulgarians believe that governments should encourage the people who would otherwise continue to smoke to switch to reduced risk alternatives.

We are open and publish our scientific data – our studies are of a complex nature and are based on the methods used by the pharmaceutical industry. Our products are subjected to strict testing, including clinical studies, which show that there is potential for the new ways to use heated tobacco to serve as a harm reduction

ве, включително клинични изпитвания, които показват, че има потенциал новите начини за употреба на тютюн чрез нагриване да бъдат средство за намаляване на вредата в допълнение към останалите мерки за борба с тютюнопушенето.

Но за да се постигне това, е необходима подкрепа и разбирането на регулаторите, които да създадат условия съществуващите пушачи, които не могат да спрат, да преминат към по-малко рискови алтернативи.

- Някои от пасивните пушачи са притеснени за влиянието на парата, която се образува от IQOS. Какво е въздействието на употребата на IQOS върху околните?

- През последните години бяха проведени обстойни изследвания на качеството на въздуха на закрито при употребата на системата за нагриване на тютюн IQOS. Резултатите от тях до момента – в симулирана среда и в реални условия - показват, че употребата на системата IQOS няма негативно въздействие върху общото качество на въздуха на закрито.

- Наскоро представихте новото поколение IQOS 3. Какви са неговите основни характеристики?

- Като всеки нов технологичен продукт, устройството IQOS не е перфектно, а и може би никога няма да бъде. По подобие на водещите технологични компании, ние във „Филип Морис“ се вслушваме в обратната връзка от потребителите от всички пазари и на база на нея усъвършенстваме устройствата си, като подобряваме техния дизайн и характеристики. Новото поколение устройства за нагриване IQOS 3 беше представен на глобална премиера в Япония в края на октомври – страната, в която бездимната платформа се пушна за първи път в света. Само месец след това новата серия устройства беше представена и в България. Новата версия на устройствата се отличава с подобрени дизайн и функционалности, отговарящи на изискванията на потребителите за удобство, здравина и бързина. Това, което не се променя обаче, е иновативната технология за нагриване на тютюн и солидните научни данни, които стоят зад тази технология. За нас е важно науката да бъде достоверна за продуктите, които предлагаме, като едновременно с това да предложим по-голямо разнообразие от продукти, за да има избор и стимул пушачите да се откажат от тютюнопушенето и да преминат на по-добрите варианти.

- Как виждате бъдещето на тютюневата индустрия?

- Няма да учудя никого, ако повторя, че определено бъдещето на тютюневата индустрия е бездимно и се радваме, че и други компании разработват и предлагат по-добри бездимни алтернативи на цигарите. Пълнолетните пушачи трябва да са добре информирани и да имат избор от алтернативи на пушенето, базирани на научни данни. Регулаторните и здравните власти са ключово звено в тази промяна чрез стимулиране на иновациите и научните изследвания за разработката на по-малко вредни алтернативи от цигарите, които намаляват вредата от тютюнопушенето. Правителствата имат днес тази възможност да подпомогнат въвеждането на такива политики и мерки, които да позволят на пълнолетните пушачи, които не искат да се откажат от тютюна, да спрат да пушат и да изберат по-добрите бездимни алтернативи от конвенционалните цигари. (U)

Интервюто е подготвено със съдействието на „Филип Морис България“

Продуктовете ни разработку преминават през стриктни тестове, включително клинични изпитвания.

Our products are subjected to strict testing, including clinical studies.

tool in addition to the other tobacco control measures.

But to achieve this, support is needed by the regulators, which are to create favourable conditions for the current smokers who cannot quit to switch to reduced risk alternatives.

- Some of the passive smokers are concerned about the effect of the vapour generated by IQOS. What is the impact of the IQOS use on the bystanders?

- In the past few years, comprehensive studies have been conducted of the indoor air quality on the usage of the tobacco heating system IQOS. The results to date show that in a simulated environment and real-life conditions the use of the IQOS system does not have a negative impact on the overall indoor air quality.

- You recently launched the next generation IQOS 3. What are its key characteristics?

- As any new technological product, the IQOS device is not perfect and will probably never be. Like the leading tech companies, we in Philip Morris take into account the consumers' feedback from all the markets and based on it we improve the devices by enhancing their design and characteristics. The global launch of the new generation heating devices IQOS 3 took place at the end of October in Japan - the country where the smoke-free platform was first released. Only a month later, the new devices were launched in Bulgaria. The new version of the devices has an improved design and functionalities, which meet the consumer needs for convenience, robustness and speed. What is not changed though is the fact that this is an innovative tobacco heating technology and the research data behind it. It is important for us to offer scientifically substantiated products while at the same time ensuring a variety of products, which the smokers can chose from and thus providing them with an incentive to quit smoking and switch to the better alternatives.

- How do you see the future of the tobacco industry?

- It will not be a surprise for anybody if I reiterate that the future of the tobacco industry is definitely smoke-free and we are happy to see other companies developing and providing better smoke-free alternatives to cigarettes. The adult smokers should be well-informed and have a wide choice of scientifically substantiated alternatives to smoking. The regulators and health authorities are key actors in this change by encouraging innovation and research for the development of reduced harm alternatives, which present less risk compared to smoking. The governments today have an opportunity to endorse the introduction of policies and measures which will make it possible for the adult smokers who would not quit using tobacco to stop smoking and chose the better smoke-free alternatives to conventional cigarettes. (C)

The interview is supported by Philip Morris Bulgaria

Списание
„ИКОНОМИКА“
на

30

години

*Economy
Magazine
Turns 30*

ТИХОТО
НАШЕСТВИЕ НА
ЕЛЕКТРОМОБИЛИТЕ

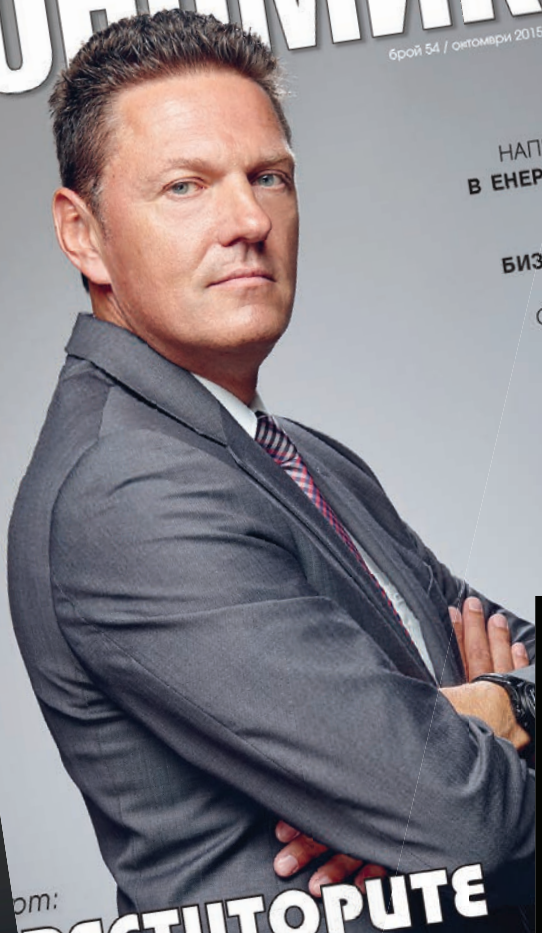
КОЙ УПРАВЛЯВА
ПРОМЯНАТА

ДИЗАЙНЪТ
ГОВОРИ

ИКОНОМИКА

www.economymagazine.bg

Брой 54 / октомври 2015 г. / цена 5 лв.

ВИСОКО НАПРЕЖЕНИЕ В ЕНЕРГЕТИКАТА

ТЪРСИ СЕ БИЗНЕС АНГЕЛ

ФИНАНСОВИ ПАЗАРИ

АВТОСАЛОН 2015

ИКОНОМИКА

www.economymagazine.bg

декември 2017 г. / цена 5 лв.

ИКОНОМИКА

Септември-Октомври 2018 г. / 10 лв. September-October 2018 / BGN 10

ИЗКУСТВОТО ДА ПРАВИШ БИЗНЕС THE ART OF DOING BUSINESS

ТРУДНИЯТ ЛОВ НА ТЪРГОВИНА THE CHALLENGE OF TRADING

ИНВЕСТИТОРИТЕ

ИКОНОМИКА

www.economymagazine.bg

Брой 77

септември 2017 г. / цена 5 лв.

ТЕХНОЛОГИИ ЗА ДРУГА РЕАЛНОСТ

ИКОНОМИКА

economy MAGAZINE

Декември 2018 г. / 10 лв. December 2018 / BGN 10

Mr. & Mrs. ИКОНОМИКА 2018

Петя Димитрова

PETIA DIMITROVA

Александър Димитров

ALEXANDER DIMITROV

ИКОНОМИКА

economy MAGAZINE

СПЕЦИАЛНО ИЗДАНИЕ / SPECIAL ISSUE Юли-Август 2018 July-August 2018

УСПЕШНИТЕ КОМПАНИИ THE SUCCESSFUL COMPANIES

Изданието е летописец на голямата промяна

The Magazine Is a Chronicler of the Great Change

Архив с броевете на изданието от 1989-1991 г.

Archive of the 1989-1991 issues

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Списание „Икономика“ става на 30 години – това е голямата новина, която нямаме търпение да споделим с нашите читатели. Светът и технологиите се променят, а списанието постоянно се обновява и продължава да излиза, тъй като намира успешната формула на съществуване.

Памет за събитията

Създадено малко преди голямата промяна, която започна от 10 ноември 1989 г., списанието се превърна в своеобразен летописец на прехода към икономика, способна да диша и да се развива в условията на глобална конкуренция. Списанието е съвременник и наблюдател на всичко това, то има своя памет за събитията, за надеждите, за разочарованията, но и за реалностите и за успехите. Изданието също е минало през редица изпитания – например няколко пъти смяна на собствеността, години на тежки икономически кризи, цифровизацията е сериозен тест за неговата гъвкавост и издръжливост... Но днес двумесечното двуезично списание „Икономика“ продължава напред със своите съпътстващи специални издания и специални събития, които организира.

Среща

В Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ се срещаме с първите броеве на списанието. Вълнуващо запознанство, което ни показва колко много се е променило изданието в тези 3 десетилетия. В самото начало то е информационен бюлетин „Икономика и икономическо регулиране“, но със започването на голямата обществено-икономическа промяна изданието бързо пораста и става „Икономика“ – месечно списание за теория и бизнес. Към него известно време излиза приложение „Икономическо регулиране“.

Разлистваме брой след брой, година след година и добиваме увереност, че от началото си досега, изданието гържи „курса“, зададен от неговите основатели: да предлага разнообразни рубрики, които преследват една-едничка цел – в никакъв случай да не оставя равнодушни своите читатели. То продължава да предлага вътрешно „сгриване“ и в най-мразовитите месеци по теми, важни за обществото и за развитието на икономиката. В своята 30-годишна история „Икономика“ остава непартийно издание. Да, от първите броеве ни лъха дъхът на надежди и илюзии, на желанията да се сложи край на командно-административната система на управление, връхлитат ни очакванията за по-добро и по-справедливо бъдеще, основано на развитието на пазарна икономика. Постепенно списанието излиза от първо-

Economy Magazine turns 30 - this is the good news we cannot wait to share with our readers. The world and technology are changing, but the Magazine is constantly being renewed and continues to be published, as it always finds a successful formula for its existence.

Memory of Events

Established shortly before the Great Change that began on 10 November 1989, the Magazine turned into one-of-a-kind chronicler of the transition to an economy, which was able to breathe and develop in the face of global competition. The Magazine is a contemporary and observer of all this, it has its own memory of the events, hopes, disappointments, but also of the reality and the successes. It has also gone through a number of trials - for example, several times its ownership changed, there were years of severe economic crises, digitisation is also a serious test for its flexibility and endurance... But today, the bimonthly bilingual Economy Magazine continues forward with its accompanying special editions and the special events it organises.

Encounter

In the St. St. Cyril and Methodius National Library, we encounter the first editions of the Magazine. A fascinating meetup that shows us how much the Magazine has changed during these 3 decades. In the very beginning, it was an information brochure called "Economy and Economic Regulation", but with the beginning of the big socio-economic change, the Magazine grew rapidly and turned

От 2011 г. списание „Икономика“ е с нов издател и излиза без прекъсване, а от 2018 г. – и на два езика – български и английски

Списанието отбелязва първите стъпки на частния бизнес в България след промените

The Magazine marks the first steps of the private business in Bulgaria after the Changes

Списание „Икономика“ през 2004 г.

Economy Magazine in 2004

началното опиянение на очаквания и заблуди, които с времето добиват по-различни реални очертания и същност.

Мистър и Мисис Икономика

Конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“ продължава да е най-приятният момент за всички онези, които най-силно допринасят за развитието на българската икономика. В първите години съвсем естествено е големият приз да се дава на учени и на хора, заемащи ключови позиции, чиито решения силно влияят на развитието на българската икономика. Неслучайно първият носител на приза „Мистър Икономика“ 1990 е проф. Георги Петров. През 1991 г. отличието е присъдено на Иван Костов за приноса му като финансов министър от правителството на Димитър Попов. Следващият носител на наградата е управителят на БНБ проф. Тодор Вълчев заради ролята му в динамичното развитие на българската банкова система. През 1993 г. победител в конкурса е Венцислав Антонов, създател и ръководител на Агенцията за икономически анализи и прогнози, за приноса му при подписването на споразумението с Лондонския клуб за разсрочването на външния дълг, определяно тогава като най-важното за страната икономическо събитие. След това конкурсът не се провежда няколко години, подновен е като „Мистър/Мисис Икономика“ през 2000 г. от новия издател на списанието издателската къща „Хирон 91“. „Мистър Икономика 2000“ става Васил Кънев, изпълнителен директор на „Идеал Стандарт“ за Източна Европа. През 2001 г. е отличена първата „Мисис Икономика“, като наградата е дадена на Румяна Кючукова, изпълнителен директор на „Мобилтел“. После конкурсът продължава да се провежда всяка година, в това число и след 2011 г., когато собствеността отново се смени, а списанието доби облика на най-модерно бизнес издание.

2019-а е специална година за сп. „Икономика“. Предстоят интересни моменти, голям приятни изненади за нашите читатели и срещи с личности, които през тези 30 години имат важен принос за развитието на българската икономика. Нека да сме заедно в тази юбилейна година.

into Economy – a monthly magazine for theory and business. For a certain period, the addition “Economic Regulation” was published along with it.

We page through the issues, year after year, and we gain confidence that from the beginning until now, the publication stays on the “course” of its founders: to offer various columns that have a single goal - not to leave its readers indifferent by any means. It continues to offer a “warming” inside, even in the frostiest of months, on topics that are important to society and to the development of the economy. During its 30-year history, Economy has remained a non-political magazine. Yes, from the first issues, we can sense the feeling of hope and illusions, of the desire to put an end to the controlling administrative system of government, we are overwhelmed by the expectations for a better and fairer future, based on the development of a market economy. The Magazine gradually grew out of the initial intoxication of expectations and delusions, which, over time, have acquired different and more realistic outlines and principles.

Mister and Misses Economy

The Mr. and Mrs. Economy competition continues to be the most enjoyable moment for all those who are contributing the most to the development of the Bulgarian economy. In the first years, it was quite natural that the grand award was given to scientists and people holding key positions, whose decisions strongly influenced the development of the Bulgarian economy. It is no coincidence that the first winner of the Mister Economy award 1990 was Prof. Georgi Petrov. In 1991, the award was given to Ivan Kostov for his contribution as a finance minister from the government of Dimitar Popov. The next winner of the award was the manager of the Bulgarian National Bank Prof. Todor Valchev for his role in the dynamic development of the Bulgarian banking system. In 1993, the winner of the competition was Ventsislav Antonov, creator and head of the Agency for Economic Analysis and Forecasting, for his contribution to the signing of the agreement with the London Club for the rescheduling of the foreign debt, which, at that time, was defined as the most important event for the Bulgarian economy. Then, the competition was not held for several years, it was renewed as Mr. and Mrs. Economy in 2000 from the new publisher of the magazine - Hiron 91 Publishing House. Mister Economy 2000 was won by Vasil Kanev, CEO of Ideal Standard for Eastern Europe. In 2001, the first Mrs. Economy was awarded, and the award was given to Rumyana Kyuchukova, CEO of Mobiltel. Then, the contest continued to take place every year, including after 2011, when the ownership changed again and the Magazine turned into the most modern business edition.

2019 is a special year for Economy Magazine. Interesting moments are ahead of us, we prepare pleasant surprises for our readers and meetings with people who have made an important contribution to the development of the Bulgarian economy in the last 30 years. Let's be together in this jubilee year.

Since 2011, Economy Magazine has a new publisher and has been issued without interruption, and since 2018, it has been bilingual – published in Bulgarian and English

Д-р инж. Боряна Манолова,
главен изпълнителен директор
на Siemens България:

Dr Eng. Borianna Manolova,
CEO of Siemens Bulgaria:

Пожелавам на сп. „Икономика“ да държи все така високо летвата

I wish Economy Magazine to Keep the Bar High

—жо Манолова, вие сте сред ревностните почитатели на сп. „Икономика“. С какво изданието продължава да привлича Вашия интерес?

- През годините сп. „Икономика“ успя да се утвърди не само като много сериозно бизнес издание, но и като безпогрешен компас за посоките и тенденциите в българския и световния бизнес. На неговите страници намират място водещи предприемачи, глобални визионери, технологични лидери, топ експерти от България и чужбина, представители на стартапи, държавни и научни институции, предоставяйки възможност на родния бизнес да се запознае с най-добрите световни практики, да си свери часовника, а защо не и да почерпи идеи и насоки за бъдещето.

- През 2014 г. станяхте носител на голямата награда „Мисис Икономика“. Защо това отличие остава важно за вас?

- За мен тази награда е преди всичко признание, че усилията, които полага Siemens България като компания и аз лично като мениджър, са в правилната посока. Затова и прекрасната статуетка на Ставри Калинов стои на видно място в кабинета ми като потвърждение, че упоритият труд, коректността в отношенията и постоянството в утвърждаването на доброто име на българския бизнес не остават незабелязани и неоченени. Отличieto е още по-ценно, тъй като идва от утвърдени институции като сп. „Икономика“ и Конфедерацията на индустриалците и работодателите в България.

- През миналата година бяхте отличена в категория „ИКТ, аутсорсинг и бизнес процеси“ и статуетката ви оиде отново при вас. Какво признание е това за „Сименс“?

- За мен лично като главен изпълнителен директор на Siemens България бе удоволствие и чест да получа тази награда, още повече, че това стана в годината, когато нашата компания отбеляза своята 140-годишнина в България. През 2018 г. открихме и два нови хъба – в София и Варна, така че отличието в категорията „ИКТ, аутсорсинг и бизнес процеси“ гоиде за нас като още един повод за радост и гордост от добре свършената работа.

- От няколко години сп. „Икономика“ е партньор на най-голямата работодателска организация КРИБ. Защо в дигиталната ера е важно сп. „Икономика“ да продължи да съществува?

- Дигитализацията променя цялата парадигма на правене на бизнес, включително в медииния сектор. Вярвам, че новите технологии могат и трябва да изграят ключова роля за бъдещето на утвърдени издания като сп. „Икономика“, позволявайки им да достигнат до още по-голяма аудитория и затвърждавайки ги като платформи за висококачествена и актуална журналистика.

- Какво ще пожелаете на сп. „Икономика“ и на екипа му в годината на неговия юбилей?

- От все сърце желая на екипа на списанието да държи все така високо летвата, да продължава да бъде гласът на българския бизнес и да печели нови читатели и приятели.

Mrs. Manolova, you are among the zealous fans of Economy Magazine. How does the magazine still keep your interest?

- Over the years, Economy Magazine has succeeded in establishing itself not only as a very serious business edition, but also as an uncompromising compass on the developments and trends in the Bulgarian and world business. Leading entrepreneurs, global visionaries, technology leaders, top experts from Bulgaria and abroad, representatives of startups, state and scientific institutions, have found place on its pages, giving Bulgarian business the opportunity to get acquainted with the best world practices, to find out how the land lies, but also to get ideas and directions for the future.

- In 2014, you became the winner of the Mrs. Economy Prize. Why is this award still important to you?

- For me, this award is above all recognition that the efforts made by Siemens Bulgaria as a company and by myself as a manager are in the right direction. That's why Stavri Kalinov's beautiful statuette stands in my office as a confirmation that the hard work, the correctness and the consistency in reaffirming the good name of the Bulgarian business do not go unnoticed and unappreciated. The distinction is even more valuable as it comes from established institutions such as the Economy Magazine and the Confederation of Industrialists and Employers in Bulgaria.

- Last year, you were awarded the prize in ICT, Outsourcing and Business Processes category and the statue came back to you again.

- For me personally, as CEO of Siemens Bulgaria, it was a pleasure and an honour to receive this award, especially in the year when our company celebrated its 140th anniversary in Bulgaria. In 2018 we also opened two new hubs in Sofia and Varna, so the award in ICT, Outsourcing and Business Processes provided another occasion for joy and pride in the job well done.

- For several years, Economy Magazine has been a partner of the largest employers' organisation CEIBG. Why in the digital age it's important for Economy Magazine to continue existing?

- Digitalisation has been changing the whole paradigm of doing business, including in the media sector. I believe that new technologies can and must play a key role for the future of well-established editions, such as Economy Magazine, enabling them to reach an even larger audience and consolidating them as platforms for a high-quality and up-to-date journalism.

- What would you wish Economy Magazine and its team in the year of its anniversary?

- I wish the team of Economy magazine keep the bar high, to continue to be the voice of the Bulgarian business and win new readers and friends.

”

Това издание е безпогрешен компас за посоките и тенденциите в българския и световния бизнес.

This edition is as an uncompromising compass on the developments and trends in the Bulgarian and world business.

“

Ставри Калинов,
автор на статуетката
„Рибарят и златната рибка“:

Stavri Kalinov,
author of *The Fisherman and the Goldfish statuette*:

Статуетката отива при най-способните

The Statuette Goes to the Most Competent

Свързан сте със списание „Икономика“ по специален начин. Как стана така?

- Преди 30 години мой съученик от Видин, който работеше в Министерството на икономиката, ойде при мен, за да види мога ли да направя скулптурата за награда, която сп. „Икономика“ щеше да дава. Оттогава съм свързан с конкурса „Мистър и Мисис Икономика“.

- Защо решихте статуетката да е „Рибарят и златната рибка“?

- Рибата е символ на Христос - на чистата идея, на светлината. Тя е олицетворение на нашия шанс – зависи какво ще заложиш, за да я уловиш. Но свързана с конкурса, тя отива при най-способните.

- Във вашите представяния като художник и скулптор не пропускаете да отбележите, че сте автор на точно тази статуетка...

- Тя е част от моето богатство. В нея се е натрупало „имението и уменията“ на успешните хора, които са я получили. Не просто статуетката, а наградата, която обществото им дава, има най-висока стойност за всеки от тях.

- Коя е вашата „златна рибка“?

- Моята духовна неизчерпаемост от идеи. Аз правя изкуство, конвертируемо в целия свят. Имам какво да дам като знания и на младите хора.

- Защо конкурсът да продължава и занаят?

- Това е състезание, отличията получават най-добрите. Те трябва да държат статуетката на бюрата си, за да им напомня, че това е признанието за техния труд и техните заслуги. През цялата година състезанието „Мистър и Мисис Икономика“ трябва да се популяризира, защото то е стимул за достойнството на предприемачите. В един момент трябва да се издаде луксозен каталог на всички, които са получили отличия в този престижен конкурс.

You are linked to *Economy Magazine* in a special way. How did this happen?

- 30 years ago, a classmate from Vidin who worked at the Ministry of Economy came to me to see if I could make the sculpture for an award that *Economy Magazine* was about to give. Since then, I have been linked to the Mr. and Mrs. *Economy* competition.

- Why did you decide the statuette to be *The Fisherman and the Goldfish*?

- The fish is the symbol of Christ - of the pure idea, of light. It is the epitome of our chance – it depends what you will set in order to capture it. But in relation to the contest, it goes to the most competent.

- In your performances as an artist and sculptor, you do not miss to note that you are the author of this statuette...

- It's part of my wealth. It has accumulated the "ability and skill" of successful people who have received it. Not just the statuette, but the award that society gives them has the highest value for each one of them.

- What is your "goldfish"?

My spiritual inexhaustibility of ideas. I make art, convertible everywhere in the world. I have knowledge that I can give to young people as well.

- Why should the contest continue in the future?

- It's a competition; the awards are won by the best. They have to keep the statuette on their desks to remind them that this is the recognition for their work and merits. Throughout the year, Mr. and Mrs. *Economy* must be promoted because it is a motive for entrepreneurial dignity. At a certain moment, a luxury catalogue should be issued, gathering all those who have received awards in this prestigious competition.

”

Наградата е признание за труда и заслугите на хората, които най-много допринасят за развитието.

The award is a recognition for the work and merits of the people who contribute most to growth.

“

Кратка теория на парите за филолози

Венцислав Антонов,
(1955-2014),
икономист и финансист,
„Мистър Икономика“ 1993

A Brief Theory of Money for Philologists

Ventsislav Antonov,
(1955-2014),
economist and financier,
Mr. Economy 1993

Като малък не обичах да чета приказки, защото всички приказки ми изглеждаха еднакви. Обичах да чета исторически книги - в тях хората живеяха под истинските си имена, имаше много гати и разни факти. След години попаднах на Морфологията на Владимир Проп и разбрах, че филолозите знаят, че приказките са еднакви, но го споделят само с възрастните, които вече не четат приказки. По онова време отношението ми към филологията се изчерпваше с въпроса, който Лев Ландау веднъж задал на една дама, с която искал да се приобщи невербално, а тя му казала, че се занимава с филология. С това, казал той, всички се занимаваме – какво всъщност можете да правите? Покрай заниманията си с геометрия попаднах на филологическите текстове на Анатолий Фоменко – той е геометър, който в свободното си време рисува странни картини – от тях излиза, че анализът на историческите текстове прави голяма част от историята да прилича на

приказка с очакван край

и променени имена на героите. Това радикално промени статута на филологията в моите очи – оказа се, че филологията може да променя хронологията. Това се получава, защото геометрите работят с инварианти – те не се интересуват от това как изглеждат нещата, а как нещата стоят в действителност. Сега знам, че филологията непрекъснато се демократизира и хората все повече пишат така, както чуват да се говори. Това е ключът за разбирането на парите. Защото парите също непрекъснато се демократизират и хората все повече правят пари така, както обществото иска от тях. Парите, както и книгите, се правят по един и същи начин – с писане. Затова този текст е кратко изложение на теорията на парите за филолози.

Откъде идват парите?

Много хора мислят, че парите са нещо, което стои някъде, и оттам отива някъде другаде. По едно време считали, че парите са злато и затова открили Америка, понеже мислели, че е Индия, а индийците и досега имат много злато, защото обичат да ходят със златни украшения. Обаче на китайските карти – защото китайците всъщност открили Америка в 1421 г., след като решили математическата задача за слепване на картите на двете полукълба – не пишело какво са открили, защото в Китай имало ред и не можело всеки да кръщава нещата. Така местните американци се оказали индианци и скоро били освободени от всичкото си

As a child, I did not like to read fairy tales because they all seemed the same. I loved to read historical books - in them, people were alive with their real names, there were many dates and facts. Years later, I found Vladimir Prop's morphology and I realised that philologists knew that fairy tales were the same, but they shared it only with the adults who no longer read fairy tales. At that time, my attitude towards philology was exhausted by the question Lev Landau once asked a lady with whom he wanted to engage non-verbally, and she told him she was dealing with philology. With that, he said, we all deal – what is the thing you can actually do? Along with my studies of geometry, I came across Anatoly Fomenko's philological texts – he is a geometer who, in his free time, draws strange pictures - from them it turns out that the analysis of the historical texts makes much of history look like

A Fairy Tale with a Predictable Ending

and changed characters' names. This radically changed the status of philology in my eyes – it turned out that philology can change chronology. This is because geometers work with invariants - they are not interested in how things look, but how things are in reality. Now I know that philology is constantly being democratised and more and more people are writing the way they hear it being spoken. This is the key to understanding money. Because money is also constantly being democratised, and people are making money more and more in the way society wants them to. Money, just like books, is made in the same way – by writing. That is why this text is a brief account of the theory of money for philologists.

Where Does Money Come from?

Many people think money is something that stays somewhere, and then goes somewhere else. At one time, they thought money was gold, and so they discovered America because they thought it was India, and the Indians still have a lot of gold because they like wearing golden jewels. However, on the Chinese maps – because the Chinese actually discovered America in 1421 after they had solved the mathematical problem of how to stick the maps of the two hemispheres – it is not mentioned what they had discovered because there was a procedure in China, and not everyone could give names to things. Thus, local Americans turned out to be Indians, and were soon released from all their gold, silver, and the like, because they were not money for them – the locals

злато, сребро и подобни, защото за тях те не били пари – местните предпочитали стъклени топчета, зребени и такива. Когато хората мислели, че парите са злато, основна задача на науката била да произведе злато от по-прости и широко разпространени неща. Така възникнала алхимията.

Ако в този момент прогължавате да се чудите откъде всъщност идват парите, не сте сами –

икономистите също не знаят

Те определят парите функционално, след като вече са приели, че отнякъде има пари, и обикновено казват, че парите са това, което правят – money is what money does. Освен това имат различни теории за различните видове пари, които измислят. Финансистите са наточени да експериментират от какво може да се направят пари и така постепенно нещата се изясняват. Така прогресира знанието за парите.

Ако хората бяха умни, казват някои, нямаше да трябва да правят експерименти, за да открият квантовата физика. Квантовата физика следва от някои математически съображения. Това е вярно и за парите. Защото величието на Джон Лоу е в разбирането на квантовата природа на парите – парите никога не са там, където ги търсите, а винаги някъде другаде. Парите са навсякъде и никъде, размазани по цялото икономическо пространство, което свързват в едно и по този начин компактифицират. Затова, ако хората бяха умни, нямаше да се събират на големи групи и да обсаждат банките, където според тях парите им кротко лежат, само за да открият, че там парите им всъщност ги няма. Обаче хората сме такива – обичаме да експериментираме – поради което нещата стават, както стават. За разлика от повечето физически величини,

парите не обичат законите за запазване

Още с първите испански галери, акостирали в Европа с пълен товар от злато и сребро, хората открили, че увеличаването на парите само по себе си не ги прави по-богати, защото цените на нещата някак веднага пораствали. Така била открита количествената теория за парите, която казва, че ако увеличите парите в обращение сто пъти, цените на всичко – в крайна сметка – ще се увеличат също сто пъти и хората ще си останат толкова бедни или богати, колкото и преди. Оттогава икономистите започнали да се интересуват само от относителните цени...

Поради характера на основното си занимание, физиократите били много внимателни за появата на различни паразити и открили цяло съсловие, което паразитирало върху естествения порядък на нещата. Това били

посредниците

от всякакъв вид: търговци, лихвари и други такива от сектора на услугите. Тогава банкерите ги наричали лихвари, защото вземали лихва върху даваните назаем пари, въпреки че св. Августин казвал, че това е грях, защото парите всякога са едно и също нещо и не е редно да се иска повече за нещо, което си е все същото. Поради това лихвари ставали основно хора, които без друго били толкова грешни – по съвсем друга причина – че този допълнителен грях нямал голямо значение. Това е вариация на един основен икономически закон, която можем да наречем закон за намаляващата пределна греховност. (1)

(Със съкращения от в. „Култура“, 21 ноември 2008)

preferred glass beads, combs and things like that. When people thought money was gold, the main task of science was to produce gold from simpler and common things. That's how alchemy appeared.

If at this point you are still wondering where money actually comes from, you are not alone -

Economists Do not Know Either

They define money functionally, after they have already assumed that somewhere there is money, and they usually say that money is what money does. They also have different theories about the different types of money they make up. Financiers are burdened with the task to experiment what money can be made of, and so things gradually become clearer. Thus, knowledge about money is progressing.

If people were smart, some say, they would not have to make experiments in order to find quantum physics. Quantum physics follows from some mathematical considerations. This is also true about money. Because John Law's grandeur lies in understanding of the quantum nature of money – money is never where you look for it, but always somewhere else. Money is everywhere and nowhere, smashed over the whole economic space, which it connects in one and, thus, make it compact. Therefore, if people were smart, they would not gather in large groups and besiege the banks where they think their money is lying quietly just to find that their money is not there. However, this is what we, humans, are like – we like to experiment – and this is why things happen the way they do. Unlike most physical quantities,

Money Does not Like the Laws of Saving

With the very first Spanish galleries, which docked in Europe with a full load of gold and silver, people found that having more money alone did not make them richer because the prices of things somehow grew immediately. Thus, the quantitative theory of money was discovered, which says that if you increase the money in circulation a hundred times, the prices of everything – ultimately – will also increase a hundred times and people will remain as poor or rich as before. Since then, economists are interested only in relative prices...

Due to the nature of their main occupation, the physiocrats were very careful about the appearance of various parasites and discovered a whole class that parasitised on the natural order of things. It was

Intermediaries

of any kind: traders, money-lenders and others in the service sector. At that time, bankers called them money-lenders because they took interest on the money lent, even though St. Augustine had said it was sin because money is always the same thing and it is not right to ask more for something that is still the same. For this reason, money-lenders were basically people who were already so sinful – for a reason very different than this one – that this extra sin did not matter much. This is a variation of a basic economic law that we can call a law of decreasing marginal sinfulness. (2)

(Shortened from the Culture Newspaper, 21 November 2008)

Евроото става на 20 години

Единствено поемането на ангажимент за гъвкавост и желанието да се посрещнат нови предизвикателства ще гарантират успеха на общата валута

ДАНИЕЛ ГРОС

DANIEL GROS

The Euro Turns 20

Only a commitment to flexibility and a willingness to rise to new challenges will ensure the common currency's continued success

Project Syndicate

Този месец, преди двадесет години, се роди евроото. За обикновените граждани нямаше голяма промяна, докато не бяха въведени хартиените евро банкноти през 2002 година. Но през януари 1999 г. официално започна „третият етап“ на Икономическия и паричен съюз, като обменните курсове между 11-те държави членки на еврозоната бяха „твърдо“ фиксирани, а властта над тяхната парична политика беше прехвърлена на новата Европейска централна банка (ЕЦБ). Онова, което се случи оттогава насам, носи важни уроци за бъдещето.

През 1999 г. общото мнение беше, че Германия ще понесе най-големите загуби от въвеждането на евроото. Освен риска, че ЕЦБ няма да бъде толкова строга по отношение на инфлацията, колкото е била Немската централна банка, германската марка беше надценена, което означаваше дефицит в текущия баланс на Германия. Смяташе се, че фиксирането на обменния курс към тогавашното ѝ ниво би представлявало сериозна опасност за конкурентоспособността на германската индустрия.

И все пак, 20 години по-късно, инфлацията е дори по-ниска, отколкото по време на управлението на Немската централна банка, а Германия непрекъснато поддържа големи излишъци по текущия баланс, които се приемат като доказателство, че германската

Twenty years ago this month, the euro was born. For ordinary citizens, little changed until cash euros were introduced in 2002. But in January 1999, the “third stage” of Economic and Monetary Union officially started, with the exchange rates among the original 11 eurozone member states “irrevocably” fixed, and authority over their monetary policy transferred to the new European Central Bank. What has unfolded since then holds important lessons for the future.

In 1999, conventional wisdom held that Germany would incur the biggest losses from the euro's introduction. Beyond the risk that the ECB would not be as tough on inflation as the Bundesbank had been, the Deutsche Mark was overvalued, with Germany running a current-account deficit. Fixing the exchange rate at that level, it was believed, would pose a severe challenge to the competitiveness of German industry.

Yet, 20 years on, inflation is even lower than it was when the Bundesbank was in charge, and Germany maintains persistently large current-account surpluses, which are viewed as evidence that German industry is too competitive. This brings us to the first lesson of the last 20 years: the performance of individual eurozone countries is not preordained.

The experiences of other countries, such as Spain

Даниел Грос е директор на Центъра за европейски политически изследвания към Брюксел. Работил е за Международния валутен фонд и е бил икономически съветник на Европейската комисия, Европейския парламент и френския премиер и финансов министър.

Daniel Gros is Director of the Brussels-based Center for European Policy Studies. He has worked for the International Monetary Fund, and served as an economic adviser to the European Commission, the European Parliament, and the French prime minister and finance minister.

индустрия е силно конкурентоспособна. Това ни води до първия урок от последните 20 години: производителността на отделните страни от еврозоната не е прегопределена.

Опитът на групи страни, като Испания и Ирландия, подкрепя този извод, демонстрирайки, че способността да се адаптираш към променящите се обстоятелства и желанието да се правят трудни избори имат по-голямо значение от изходната позиция на икономиката. Това важи и за бъдещето: сегашното превъзходство на Германия например по никакъв начин не е гарантирано за следващите 20 години.

Въпреки това, създаването на еврозоната беше направено с поглед в миналото. Основната тревога през 70-те и 80-те години беше високата и променлива инфлация, която често беше провокирана от двуцифрен ръст на заплатите. Финансовите кризи бяха почти винаги свързани с резки промени в инфлацията, но бяха ограничени в обхвата си, тъй като финансовите пазари бяха по-малки и не бяха тясно свързани.

Със създаването на еврозоната всичко се промени. Натискът за заплатите намалва в целия развит свят. Но дейността на финансовите пазари, особено в рамките на еврозоната, нарасна главоломно, след като десетилетия е била потискана. Например трансграничните активи на страните членки на еврозоната, най-вече под формата на банкови и групи кредити, нараснаха от около 100% от БВП в края на 90-те години

and Ireland, reinforce that lesson, demonstrating that the ability to adapt to changing circumstances and a willingness to make painful choices matter more than the economy's starting position. This applies to the future as well: Germany's current predominance, for example, is in no way guaranteed to continue for the next 20 years.

Yet the establishment of the eurozone was backward-looking. The main concern during the 1970s and 1980s had been high and variable inflation, often driven by double-digit wage growth. Financial crises were almost always linked to bouts of inflation, but had previously been limited in scope, because financial markets were smaller and not deeply interconnected.

With the creation of the eurozone, everything changed. Wage pressures abated throughout the developed world. But financial-market activity, especially across borders within the euro area, grew exponentially, after having been repressed for decades. For example, eurozone member countries' cross-border assets, mostly in the form of bank and other credit, grew from about 100% of GDP in the late 1990s to 400% by 2008.

Then the global financial crisis erupted a decade ago, catching Europe off guard. The first deflationary crisis since the 1930s was made especially virulent in Europe by the mountain of debt that had been accumulated in the previous ten years, when countries

го 400% през 2008 г.

След това, преди десетилетие, избухна световната финансова криза, която завари Европа неподготвена. Първата дефлационна криза от 30-те години на миналия век насам беше особено изострена в Европа заради планината от дългове, натрупани през предходните десет години, когато страните бяха вперили поглед в огледалото за обратно виждане.

Разбира се, не само еврозоната беше помечена изненадващо от финансовата криза, която започва в Съединените щати заради преполагаемо сигурни ценни книжа, гарантирани с ипотечни кредити. Но със своята единна финансова (и политическа) система САЩ успяха сравнително бързо да преодолеят кризата, докато в еврозоната много държави членки преминаха през бавно отшумяваща поредица от кризи.

За щастие, ЕЦБ доказа своята устойчивост. Нейното ръководство призна необходимостта от пренасочване на фокуса от борбата с инфлацията – основната цел, поставена пред ЕЦБ – към ограничаване на дефлацията. В крайна сметка еврото оцеля, тъй като, когато ножът опря до кокала, лидерите на държавите членки на еврозоната отпуснаха политически капитал, с който да приложат необходимите реформи – дори след като бяха обвинили еврото за проблемите в собствените си страни.

Този модел на демонизиране на еврото, без да се признае необходимостта от неговата защита, продължава да се развива и днес – и той трябва да послужи като втори урок от последните 20 години. Италианското популистско коалиционно правителство смело говореше за отменяне на еврото, като някои дори се застъпваха за излизане от еврозоната като цяло. Но когато премиите за финансовия пазарен риск се увеличиха и италианските инвеститори не купиха облигациите на собственото си правителство, коалицията бързо промени своята позиция.

Всъщност икономическите резултати на еврозоната не са толкова лоши, колкото при видно безкрайният поток от мрачни заглавия заключава. Ръстът на БВП на глава от населението се забавя през последните 20 години, но не повече, отколкото в САЩ или други развити икономики.

Освен това, пазарите на труда в континентална Европа претърпяха структурно подобрение, което не беше масово отразено, като процентът на участие на работната сила се увеличава всяка година, дори по време на кризата. Днес по-голяма част от пълнолетното население в еврозоната е икономически активно, отколкото в САЩ. Заетостта достига рекордно високи нива, а безработицата, макар и все още висока в някои южни страни, непрекъснато намалява.

Тези икономически реалности показват, че дори и еврото да не е особено обичано, то е широко признато като неразделна част от европейската интеграция. Според последното проучване на Евробарометър, подкрепата за еврото е с най-високата си стойност от 74%, докато по-малко от 20% от населението на

had their eyes on the rear-view mirror.

Of course, the eurozone was not alone in being taken by surprise by the financial crisis, which had started in the United States with supposedly safe securities based on subprime mortgages. But the US, with its unified financial (and political) system, was able to overcome the crisis relatively quickly, whereas in the eurozone, a slow-motion cascade of crises befell many member states.

Fortunately, the ECB proved robust. Its leadership recognized the need to shift focus from fighting inflation – the objective the ECB was designed to achieve – to curbing deflation. Ultimately, the euro survived, because, when push came to shove, leaders of the eurozone's member states expended political capital to implement needed reforms – even after blaming the euro for their countries' problems.

This pattern of demonizing the euro before recognizing the need to protect it continues to unfold

today – and it should serve as a second lesson of the last 20 years. Italy's populist coalition government used to speak bravely about flouting the euro's rules, with some advocating an exit from the eurozone altogether. But when financial-market risk premia increased, and Italian savers did not buy their own government's bonds, the coalition quickly changed its tune.

In fact, the eurozone's economic performance has not been as bad as the seemingly endless stream of bleak headlines implies. Per capita GDP growth has slowed over the last 20 years, but not more so than in the US or other developed economies.

Moreover, continental European labor markets have undergone an under-reported structural improvement, with the labor-force participation rate increasing every year, even during the crisis. Today, a higher proportion of the adult population is economically active in the eurozone than in the US. Employment has reached record highs, and unemployment, though still high in some southern countries, is continuously declining.

These economic realities imply that, even if the euro is not particularly well loved, it is widely recognized as an integral element of European integration. According to the latest Eurobarometer poll, support for the euro is at an all-time high of 74%, while less

than 20% of the eurozone's population opposes it. Even Italy boasts a strong pro-euro majority (68% versus 18%). Herein lies a third key lesson from the euro's first two decades: despite its many imperfections, the common currency has delivered jobs, and there is little support for abandoning it.

But probably the most important lesson lies elsewhere. The euro's first 20 years played out very differently than many expected, highlighting the importance of recognizing that the future is likely to be different from the past. Given this, only a commitment to flexibility and a willingness to rise to new challenges will ensure the common currency's continued success. (→)

еврозоната е против него. Дори Италия може да се похвали със силно проевропейско мнозинство (68% срещу 18%). Тук се крие и третата важна поука от първите две десетилетия на еврото: въпреки множеството си несъвършенства, общата валута е осигурила работни места и няма широка подкрепа за премахването ѝ.

Но може би най-важният урок е скрит гругаде. Първите 20 години на еврото се развиха много по-различно от повечето очаквания, което доказва колко е важно да се признае, че бъдещето вероятно ще се различава от миналото. Имайки това предвид, единствено поемането на ангажимент за гъвкавост и желанието да се посрещнат нови предизвикателства ще гарантират успеха на общата валута. (→)

Убежище от бурята през 2019 година

Shelter from the Storm in 2019

БАРИ
АЙХЕНГРИЙН

BARRY
EICHENGREEN

Project Syndicate

Какво трябва да се случи, за да бъде годината спокойна в икономически, финансов и политически план? Отговор: трябва да се избегне кратък списък от заплахи за стабилността.

Първо, ще трябва търговската война между САЩ и Китай да бъде спряна. През ноември и декември финансовите пазари реагираха положително на всеки намек за договорено споразумение и отрицателно на всяко споменаване за подновяване на военни действия, за което има основателна причина: тарифите, които пречат на търговските потоци и каналите за доставки, вредят и на глобалния растеж. И както знаем, това, което се случва на финансовите пазари, не остава само на финансовите пазари: резултатите силно влияят на доверието на потребителите и настроенията на бизнеса.

Второ, американската икономика ще трябва да нарасне с поне 2% - консенсусната прогноза, която е заложена в очакванията на инвеститорите. Ако растежът е значително по-нисък - независимо дали защото еуфорията от намаляването на данъците през декември 2017 г. е преминала, защото Федералният резерв задушава експанзията или поради някаква друга причина - финансовите пазари ще спаднат рязко наголу, с отрицателни последици върху доверието и

What would have to happen for this to be a tranquil year economically, financially, and politically? Answer: a short list of threats to stability would have to be averted.

First, the trade war between the United States and China would have to be placed on hold. In November and December, financial markets reacted positively to each hint of a negotiated settlement and negatively to each mention of renewed hostilities – and for good reason: tariffs that disrupt trade flows and supply chains do global growth no good. And, as we know, what happens in financial markets doesn't stay in financial markets: outcomes there powerfully affect consumer confidence and business sentiment.

Second, the US economy will have to grow by at least 2%, the consensus forecast incorporated into investor expectations. If growth comes in significantly lower – whether because the sugar high from the December 2017 tax cuts wears off, the Federal Reserve chokes off the expansion, or for some other reason – financial markets will move sharply downward, with negative implications for confidence and stability.

Third, China will have to avoid a significant intensification of its financial problems. Successfully

Бари Айхенгрийн е професор по икономика в Калифорнийския университет в Бъркли и бивш старши политически съветник в Международния Валутен фонд.

Barry Eichengreen is Professor of Economics at the University of California, Berkeley, and a former senior policy adviser at the International Monetary Fund.

През следващата година глобалната икономическа, финансова и политическа стабилност ще зависи от резултатите в четири области. А това, което се случва на един фронт, вероятно ще повлияе на перспективите за положителни резултати на всички останали.

In the coming year, global economic, financial, and political stability will depend on outcomes in four areas. And what happens on one front is likely to affect the prospects for positive outcomes on all the others.

стабилността.

Трето, Китай ще трябва да предотврати значителното засилване на финансовите си проблеми. Успешното управление на корпоративния дълг, възлизащ на 160% от БВП, изисква не просто реструктуриране на лошите кредити, но и увеличаване на общия знаменател на съотношението дълг / БВП. Тъй като инвестициите в инфраструктура са слаби и производството намалява, Китай е все по-малко вероятно да осъществи целта на властите за постигане на най-малко 6% ръст за 2019 г. В този случай бавният растеж и нарастващите проблеми с дълга се подхранват един друг, което ще доведе до намаляване на икономическите резултати на Китай и на голяма част от развиващите се пазари в световен мащаб.

Четвърто, избирателите на изборите за Европейски парламент през май ще трябва да предотвратят

managing a corporate-debt load of 160% of GDP requires not just selectively restructuring bad loans, but also increasing the denominator of the debt-to-GDP ratio. With infrastructure investment weak and manufacturing production declining, China is increasingly unlikely to achieve the authorities' 2019 target of at least 6% growth. In that case, slow growth and mounting debt problems will feed on one another, dragging down economic performance in China and much of the emerging-market world.

Fourth, voters in the European Parliament election in May will have to prevent the victory of a right-wing nationalist majority hostile to European integration. Europe needs to move forward in order to avoid falling back; the existence of the euro leaves it no choice. For now, moving forward means creating a common deposit insurance scheme for its banks, introducing a

победата на ясноното националистическо мнозинство, което е враждебно настроено към европейската интеграция. Европа трябва да продължи да се движи напред, за да избегне връщането назад; това е единственият избор при наличието на еврото. Към момента движението напред означава да се създаде обща схема за гарантиране на депозитите за банките, да се приеме поне скромна бюджет за еврозоната и да се увеличат средствата на нейния спасителен фонд - Европейският механизъм за стабилност. Но ако прекеждията на общата валута през последното десетилетие ни научиха на нещо, то е, че такива мерки не могат да бъдат принудително вменени на европейската общественост от страна на елита. Устойчивата интеграция изисква масова подкрепа. И тази подкрепа трябва да бъде очевидна на изборите.

Всички тези положителни резултати, разбира се, далеч не са гарантирани. Но ако някои от тях се реализират, това ще увеличи вероятността и за други. Например, ако американският президент Доналд Тръмп прекрати своята търговска война, перспективите за растеж в САЩ и Китай ще станат по-светли. Устойчивият растеж там ще създаде благоприятна външна среда за Европа, подобрявайки собствените си икономически перспективи, и ще подсили шансовете на изборите на умерените партии и политици.

И обратно, лош резултат на един фронт ще помрачи перспективите пред останалите. Един незадоволителен растеж в САЩ например ще накара Тръмп да търси изкупителна жертва. Ако не председателя на Федералния резерв Джером Пауъл и неговите колеги, то вероятно този някой ще бъде китайският президент Си Джинпинг. В този случай търговската война ще се възобнови и съответно растежът и финансовата стабилност на Китай ще пострадат. Тази комбинация от американски и китайски икономически проблеми ще доведе до намаляване на растежа в други части на света, разпалвайки популистката реакция срещу политическото управление в Европа и на други места.

По същия начин, ако се стигне до негативен шок от по-бавния растеж в Китай, властите в Пекин почти сигурно ще отговорят, като обезценят юана. Това също би предизвикало по-нататъшни търговски конфликти, с отрицателни последици за всички страни.

Последната предпоставка за спокойна година е резултатът от разследването на американския съветник от Специалните служби, Робърт Мюлер, за злоупотреби от страна на руското правителство и семейството на Тръмп. Това заключение може да изглежда странно. Ако изменчивото държание на президента на САЩ, поддривните туитове и непродуктивните му политики създават такава сериозна заплаха за стабилността, тогава вероятно един обвинителен акт от Мюлер и неговия екип, който би накарал камарата на представителите да изготви заповед за импийчмънт, е най-прекия път за премахване на тази опасност.

Но ако в доклада на Мюлер са намесени геца на Тръмп - Доналд Тръмп-младши, Ерик Тръмп и Иванка Тръмп и нейният съпруг Джаред Кушнер - или самият президент, Тръмп ще премине в нападателна

least a modest euro-area budget, and augmenting the resources of its rescue fund, the European Stability Mechanism. But if the common currency's travails during the past decade have taught us one thing, it is that such measures cannot be force-fed to the European public by the elites. Durable integration requires grassroots support. And that support must be evident at the polls.

All of these happy outcomes are of course far from assured. But if some of them materialize, they will increase the likelihood of others. For example, if US President Donald Trump ends his trade war, the growth outlook in the US and China will brighten. Robust growth there would create a more favorable external environment for Europe, brightening its own economic outlook and bolstering the electoral prospects of mainstream parties and politicians.

Conversely, a poor outcome on one front will dim the prospects on others. Disappointing growth in the US, for example, would cause Trump to seek

позиция, както прави винаги, когато усети необходимостта да се защити. Вероятните цели включват не само Мюлер и демократичното мнозинство в Камарата на представителите на парламента на САЩ, но също и Федералния резерв, Китай, Мексико и страните от Централна Америка и Европа, тъй като Тръмп спуска икономическа димна завеса, за да покрие политическите си злоупотреби. Това ще размъти финансовите пазари и ще намали доверието на инвеститорите. И няма да е ясно кога ще бъде сложен краят на този разпад, предвид малката вероятност републиканският Сенат да гласува за уличаване на Тръмп.

Вместо да се борят за импийчмънт, демократите трябва да се съсредоточат върху това как да победят Тръмп на следващите президентски избори. Това означава създаването на дневен ред и съгласуване на кандидати. Междувременно можем само да стискаме палци и да се надяваме на най-доброто. Ноември 2020 г. Все още е далеч. (1)

a scapegoat. If not Fed Chair Jerome Powell and his colleagues, that someone will likely be Chinese President Xi Jinping. In that case, the trade war will be back on, and growth and financial stability in China would suffer accordingly. This combination of US and Chinese economic woes would then drag down growth in other parts of the world, fanning the populist backlash against the political establishment in Europe and elsewhere.

Similarly, if the negative shock is slower growth in China, the authorities in Beijing will almost certainly respond by depreciating the renminbi. This, too, would incite further trade conflict, with negative repercussions all around.

A final prerequisite for a tranquil year is a limited outcome for US Special Counsel Robert Mueller's investigation into misdeeds by Russia's government and the Trump family circle. This conclusion might seem odd. If the US president's erratic personality, disruptive tweets, and counterproductive policies pose such a serious threat to stability, then surely a scathing indictment by Mueller and his team, leading the House of Representatives to draft articles of impeachment, is the most direct route to removing this danger.

But if the Mueller report implicates Trump's children – Donald Trump, Jr., Eric Trump, and Ivanka Trump and her husband, Jared Kushner – or the president himself, Trump will lash out, as he does whenever he feels the need to defend himself. The likely targets include not just Mueller and the Democratic majority in the US House of Representatives, but also the Fed, China, Mexico, and the countries of Central America and Europe, as Trump lays down an economic smokescreen to cover his political misdeeds. This will roil financial markets and depress investor confidence. And there will be no obvious end to the disruption, given the low likelihood that the Republican-controlled Senate will vote to convict Trump.

Rather than pursuing impeachment, the Democrats should focus on how to beat Trump in the next presidential election. That means crafting an agenda and agreeing on a candidate. In the meantime, we can only cross our fingers and hope for the best. November 2020 is still a long way off. (2)

Авторско право
Проект Синдикат, 2018 г.
Copyright: Project Syndicate, 2018.
www.project-syndicate.org

Как да работим с големи компании

How to Work with Large Companies

Стефан Добрев обяснява
защо „Нестле“ помага
на малки иновативни
фирми да пораснат

*Stefan Dobrev
explains why Nestlé
helps small innovative
companies grow*

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Един от бързите начини иновативен стартап да порасне, е като стане гостагчик на голяма мултинационална компания. Това обикновено не се получава чак толкова бързо, колкото би ви се искало, но подпишете ли договор, трябва да сте готови за промяната. Как се става партньор на „Нестле“, разказва Стефан Добрев, директор Иновационно сътрудничество в централата на компанията във Веве, Швейцария:

Търсим предприемачи, които да са в синхрон с нашата стратегия. Ако сте в първите си стъпки, опитваме да намерим начин да ви подкрепим.

В началото

Работим с най-големия в света акселератор на американската фондация MassChallenge. Тази програма не изисква онова, което правите, да е директно насочено към целите на „Нестле“, но често може да намерим общ знаменател. Ако пък сте в по-напреднал стадий, имате готови продукти и вече сте получавали финансиране, може да се свържете с нас с конкретно предложение – например за поръчки, на които търсим изпълнител. Може също да станете наш партньор в намирането на решение на даден проблем. Ако пък бизнесът ви е добре развит, тогава би могло да се говори за директни капитални инвестиции. Но това е най-малко интересната част от моята работа. Най-интересно е, когато имате идея, под някаква форма важна за „Нестле“, но нито вие, нито ние сме сигурни как точно тя ще се развие. Тогава тър-

Оне of the fastest ways for an innovative startup to grow is by becoming a supplier of a large multinational company. This, usually, doesn't happen as fast as you would like it to, but once you sign a contract, you must be ready for the change. How to become a partner of Nestlé, explains Stefan Dobrev, Global Head of Innovation Partnerships at the headquarters of the company in Vevey, Switzerland:

We are looking for entrepreneurs who are in line with our strategy. If you are taking your first steps, we try to find a way to support you.

In the Beginning

We work with the world's largest accelerator of the American foundation MassChallenge. This programme does not require your operations to be directly focused on Nestlé's goals, but we can often find a common denominator. If you are at a more advanced stage, you have finished products and you have already received funding, you can contact us with a specific offer - for example, for orders, for which we are looking a contractor. You can also become our partner in finding a solution to a certain problem. If your business is well-developed, then we could discuss a direct capital investment. But this is the least interesting part of my job. The most interesting thing is when you have an idea, somehow important to Nestlé, but neither you nor we are sure how exactly it

Партньорство

Избор: Намираме предприемачи с обещаващ принос към нашата стратегия

Подкрепа: Ангажираме се с изобретатели отрано, за да имаме общи цели

Сътрудничество: Работим заедно да развием технологията и бизнеса

Сделка: Създаваме и споделяме добавена стойност

Partnership

Selection: We find entrepreneurs with a promising contribution to our strategy

Support: We engage with inventors at an early stage in order to have common goals

Collaboration: We work together to develop technology and business

Deal: We create and share value added

сим начин да ви подпомогнем в осъществяването ѝ, за да станете наши доставчици.

Кога и къде

Когато стартапите са в своя първи етап на развитие, ги насочваме към MassChallenge. На практика програмата е състезание, за което всяка година кандидатстват нови 4 хил. компании, от които около 400 иновативни предприятия биват приети. Станат ли част от нея, те получават съвети от световни експерти, от които над 500 са само в Швейцария. Всяко предприятие има поне трима инструктори и обменя опит с други предприемачи. Чрез тази програма става подборът, тя дава подкрепа в усилията за развитието на дадена бизнес идея и съдейства при намирането на финансиране. Спонсорира се от много други големи компании като „Нестле“. По този начин участниците получават директен достъп до управителните съвети на редица мултинационални фирми и може да имат шанса да бъдат забелязани.

Екосистема

И като във всяко състезание има и отличия. През 2018-а голямата диамантена награда от 120 хил. долара бе спечелена от българина г-р Петър Несторов от Scailyte. В тази надпревара се включват млади предприемачи от цял свят, които участват с много страст. Лекторите и експертите правят всичко това на доброволни начала. Създава се екосистема, която оказва широка подкрепа за предприемачите, а „Нестле“ получава ефективен подбор и достъп до предприемачи, които по друг начин няма как да постигнем. Програмата е свързана с ЕС и съответно с други програми на финансиране.

Взаимодействие

В крайния стадий идва въпросът дали „Нестле“ ще инвестира във вашия стартап. Предлагате ли добре разработен продукт, тогава има и възможности - например

will develop. Then, we are looking for a way to help you implement it, so that you become our suppliers.

When and Where

When the startups are at their first stage of development, we direct them to MassChallenge. In fact, the programme is a competition for which 4,000 new companies apply each year, of them about 400 innovative companies are being accepted. If they become part of it, they receive advice from world experts, over 500 of them being in Switzerland. Each enterprise has at least three instructors and exchanges experience with other entrepreneurs. The selection process is part of the programme; it supports the efforts to develop a certain business idea and helps find funding. It is sponsored by many other large companies like Nestlé. In this way, participants receive direct access to the management boards of a number of multinational companies and may have a chance to be spotted.

Ecosystem

And like in every competition, there are participants with excellent results. In 2018, the great diamond prize of USD 120,000 was won by the Bulgarian Dr. Petar Nestorov from Scailyte. Young entrepreneurs from all over the world, who take part with a lot of passion, are included in this race. The lecturers and the experts do all this on voluntary basis. An ecosystem is created that provides broad support for entrepreneurs, and Nestlé takes advantage of the effective selection and access to entrepreneurs that we cannot achieve in any other way. The programme is connected to the EU and, respectively, to other funding programmes.

Interaction

At the final stage arises the question whether Nestlé

фондове за рисков капитал в „Нестле“, които помагат да подкрепяме иновативни фирми.

Стартъпът Starmind ни помогна чрез създадената от него мрежа с изкуствен интелект да знаем по целия свят кой в „Нестле“ какво знае и така да изградим своя надеждна мрежа от експертите, които на практика имаме. Но ни отне 4 години, докато заработим с тях. Трябваше да направим някои промени, за да може успешно да включим външен партньор. Предимство е да работиш с компания като „Нестле“, тъй като оборотите са много големи, недостатъкът е, че това може да отнеме години, докато се подпише договор. Шегувам се, че когато Айнщайн е създал своята теория на относителността, е трябвало да отбележи, че времето има и особена форма за големи компании, които се движат още по-бавно от нормалното.

Нови пазари

В „Нестле“ имаме желанието да работим с млади предприемачи, което ни позволява да покорим нови пазари.

will invest in your startup. If you have a well-developed product, then there are opportunities - such as Nestlé venture capital funds, which help to support innovative companies.

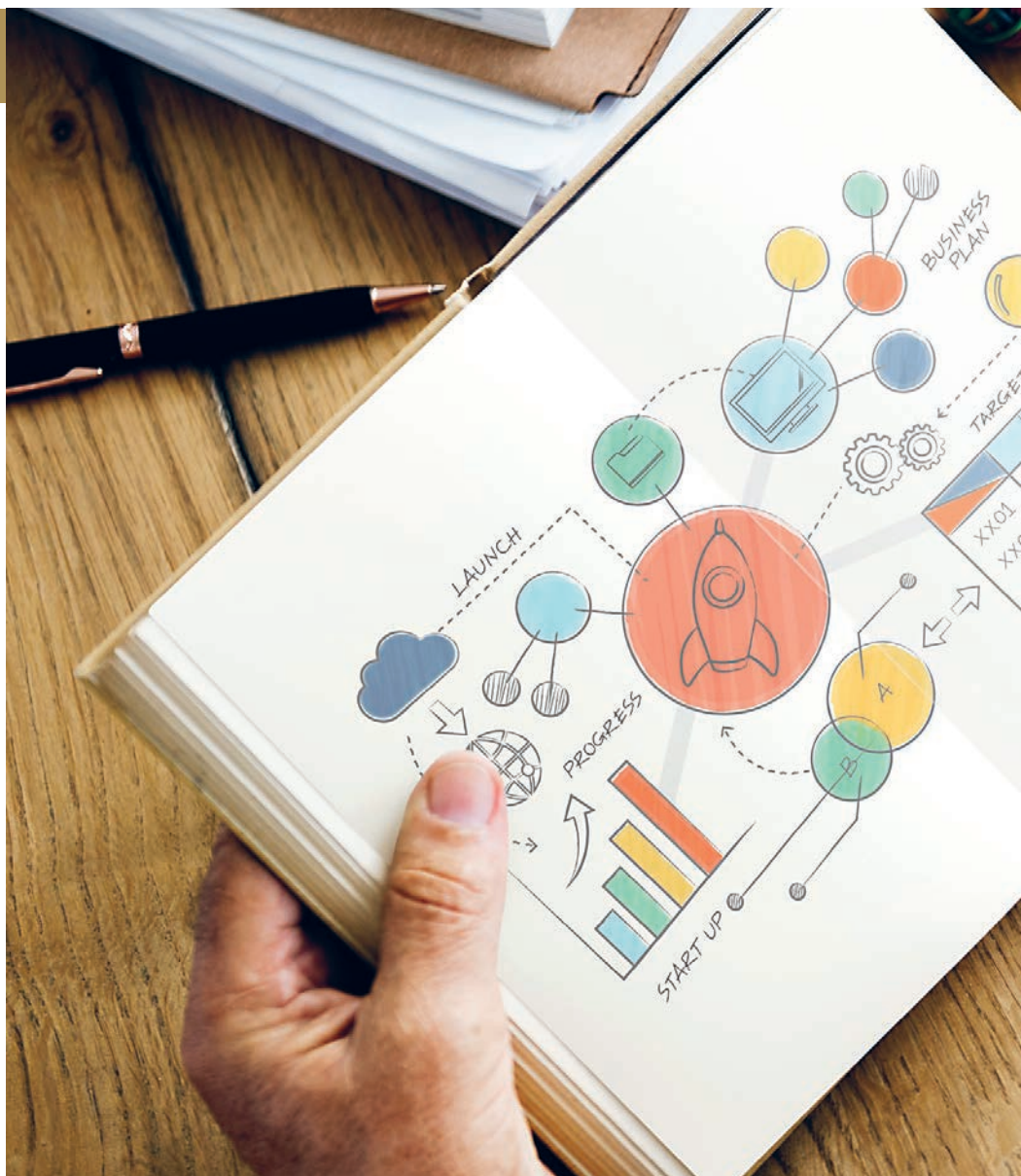
The Starmind startup helped us, through its artificial intelligence network, to know who knows what at Nestlé around the world, and thus, to structure the trustworthy expert network that we practically have. But it took us four years to start working with them. We had to make some changes in order to be able to successfully include an external partner. It is an advantage to work with a company such as Nestlé, as the revolutions are very big, the disadvantage is that it may take years to sign a contract. I joke that when Einstein created his theory of relativity, he had to note that time has a particular form for large companies that goes even slower than normal.

New Markets

At Nestlé, we have the desire to work with young

Какво може да допринесат предприемачите

- ✓ **Proteas (de):** храни и напитки на базата на растителни белтъчини
- ✓ **KITRO (ch):** управление на хранителните отпадъци в ресторанти
- ✓ **Food XYZ (ch):** контрол на качеството с блокчейн
- ✓ **Ingredio (gr):** предупреждение за алергени чрез анализ на съставките
- ✓ **Reminiscences (ch):** лечение на Алцхаймер чрез чревната флора
- ✓ **Cattle Mettle (in):** питателен и евтин фураж за млечкопроизводителите
- ✓ **LeCycle (ch):** гъби, растящи на утайка от кафе и картон
- ✓ **Dechets a l'Or (gn):** тор и гориво от отпадъци в Африка
- ✓ **FIB-SOL Life (in):** биоторова мембрана на базата на нанотъкани
- ✓ **Greenastic (ch):** градина без пестициди
- ✓ **Precision Vine (ch):** дистанционно наблюдение за лозя
- ✓ **Sportskred (uk):** пазар, свързващ спортисти в социалните мрежи и спонсори
- ✓ **TasteHit (fr):** изкуствен интелект за оптимизация на онлайн магазини

ри с нови продукти. Ако можем да избегнем да купуваме търговски марки и фирми, избягваме. Ценността на вашия патент, на вашата търговска марка и ноу-хау е в това, че те са ваши и така имате стимул да развивате компанията си. Ние търсим форма на лиценз, но най-лесно е да купуваме от вас продукт или услуга, тогава отпадат всички проблеми на това кой какво е изобретил. Само в редки случаи, когато патентът или технологията е много ценна за нас, имаме желание да я купим.

Нови опаковки

По отношение на пластмасата се пробудихме и за нас е добре дошла всяка идея за опаковки, които като се изхвърлят в морето, да не причиняват екологична катастрофа. Не е лесно да се произведе опаковка, годна за хранителни продукти, която да ги защити от външни влияния, а след това да се разпада в околната среда без вредни ефекти. Още по-трудно е тя да се използва повторно или да се рециклира. Проблемът е сериозен и се опитваме да намерим решение. (1)

entrepreneurs, which allows us to conquer new markets with new products. If we can avoid buying brands and companies, we do it. The value of your patent, your brand and know-how is that they are yours, so you have the motivation to develop your company. We are looking for a form of license, but it is easiest to buy a product or service from you, that way all the problems of who invented what are eliminated. Only in rare cases, when the patent or technology is very valuable to us, we have the desire to buy it.

New Packages

With regard to plastic, we are conscious and we welcome any idea of packaging that, when thrown into the sea, does not cause an ecological disaster. It is not easy to produce a food packaging that will protect the food against external influences and then decompose into the environment without harmful effects. It is even more difficult to reuse or recycle. The problem is serious and we are trying to find a solution. (2)

What can entrepreneurs contribute with:

- ✓ **Proteas (de):** foods and beverages based on plant protein
- ✓ **KITRO (ch):** management of restaurant food waste
- ✓ **Food XYZ (ch):** quality control with blockchain
- ✓ **Ingredio (gr):** warning for allergens by analysing the ingredients
- ✓ **Reminisciences (ch):** treatment of Alzheimer through the intestinal flora
- ✓ **Cattle Mettle (in):** nutritious and inexpensive feed for dairy farmers
- ✓ **LeCycle (ch):** mushrooms growing on coffee grounds and cardboard
- ✓ **Dechets a l'Or (gn):** fertilizer and fuel from waste in Africa
- ✓ **FIB-SOL Life (in):** biofertilizer membrane based on nanotissues
- ✓ **Greenastic (ch):** garden without pesticides
- ✓ **Precision Vine (ch):** remote monitoring for vineyards
- ✓ **Sportskred (uk):** market connecting athletes and sponsors in social networks
- ✓ **TasteHit (fr):** artificial intelligence for optimising online stores

Димитър Цоцорков: Развиваме минна индустрия от ново поколение

Почувствах се лидер, когато осъзнах, че бъдещето на хиляди семейства зависи от решенията, които ще взема

I felt a leader when I realised that the future of thousands of families depends on the decisions which I am to make

Dimitar Tsotsorkov: We Develop Mining Industry of a New Generation

Асарел-Медет“ има традиции в корпоративната социална отговорност и за мен тя е важна, защото дава възможности да се променяме заедно към по-добро. Ако не бъде социално отговорна, днес никоя компания не може да нарече себе си модерна или успешна, независимо от технологиите, с които разполага, или финансово-икономическите резултати, които постига.

- **Приемам наградата „Рибарят и златната рибка“** като признание за приноса на „Асарел-Медет“, но и като визия за смисъла на социалната отговорност. Социалните инвестиции трябва да променят средата, да помагат, но и да създават нови перспективи пред хората, включително да ни учат как като общество сами да си ловим „рибата“, вместо да чакаме някой друг да ни събъдва желанията.

- **Меря постиженията си със собствената си амбиция и с целите, които си поставям, както и с усмивките на хората около мен.**

- **Върнах се от Лондон да работя в Панагюрище, защото послушах сърцето си.**

- **Почувствах, че съм лидер, когато осъзнах, че бъдещето на хиляди семейства зависи от решенията, които ще взема.**

- **В този бързо променящ се свят бизнес лидерът е човек, който определя посоката и вдъхновява другите.**

- **Най-важният урок, който научих от моя баща, е, че смисълът на човешкия живот е да оставим света по-добър след нас.**

- **Тайната на успеха на „Асарел-Медет“ се крие в добри традиции, добър екип, добра визия за развитие.**

- **Амбицията ми за „Асарел-Медет“ и гъщерните дружества е да развиваме минна индустрия от ново по-**

Аssarel-Medet JSC has its traditions established in corporate social responsibility and this is very important to me since it enables us to change together in a better aspect. No company today can call itself modern or successful if it is not socially responsible regardless of the technologies, which it has at its disposal or the financial and economic results it achieves.

- **I accept The Fisherman and the Golden Fish** as an recognition for Assarel-Medet's contribution but also as a vision of the social responsibility meaning. Social investment must change the environment, it must assist people but also hold out new prospects to them, including teaching us how, as a society, we can "catch fish" ourselves instead of relying on someone else to make our dreams come true.

- **I measure my achievements with my own ambition and the goals, which I set to myself, but also with the smiles of people around me.**

- **I came back from London to work in Panagyurishte** because I listened to my heart.

- **I felt I am a leader** when I realised that the future of thousands of families depends on the decisions which I am to make.

- **In this world of hectic changes, a business leader is the person who sets the direction and inspires the others.**

- **The most important lesson, which I learnt from my father, is that the meaning of human life is to leave a better world behind us.**

- **The secret for Assarel-Medet's success lies in good traditions, a good team, a good vision for development.**

- **My ambition for Assarel-Medet and its subsidiaries is that we develop mining industry of a new generation.**

- **Responsibility – to the law and our conscience, to the**

Димитър Цоцорков е председател на Надзорния съвет на „Асарел-Медет“ АД от 2017 г. Преди това е член на УС на дружеството от 2014 г., а през 2015 г. е избран за негов председател. Има две бакалавърски степени - по икономика и финанси и по компютърни науки от Американския университет „Ричмънд“ в Лондон. Магистър е по информационен мениджмънт и финанси от университета „Уестминстър“ в Лондон. Работил е като агент по продажби и маркетинг в London Electricity и мениджър по експедиране в Glencore UK Ltd., Лондон. В „Асарел-Медет“ АД е от 2001 г. като експерт по продажби и хеджиране, след което става ръководител на отдел и директор „Корпоративно развитие“. Изпълнителен директор е на „Асарел Инвестмънт“ ЕАД. Димитър Цоцорков е носител на наградата „Мистър Икономика“ 2018 в категория „Корпоративна социална отговорност“.

Dimitar Tsotsorkov has been the Chairperson of the Supervisory Board of Assarel-Medet JSC since 2017. Previously, he was member of the company's Management Board since 2014 and he was elected its chairperson in 2015. Holder of two Bachelor's degrees respectively in Economics and Finance and Computer Science from Richmond American University in London and a Master's degree in Information Management and Finance from Westminster University in London. He has worked as a sales and marketing agent at London Electricity and a shipping agent at Glencore UK Ltd., London. He started working at Assarel-Medet JSC in 2001 as a sales and hedging expert and then he became a department manager and Corporate Development director. Currently, he is Executive Director of Assarel-Investment Sole Proprietor JSC. Dimitar Tsotsorkov has been awarded with Mister Economics 2018 in the Corporate Social Responsibility category.

коление.

- **Отговорност** - към закона и съвестта, към хората от екипа и обществото.

- **Инвестициите, които една компания прави, показват** дали тя инвестира в бъдещето, или е фокусирана върху краткосрочните си финансови ползи.

- **Грижа за природата означава** да дадеш на децата си здраве и вдъхновение.

- **Моята визия за моя роден край:** Да покажем, че в една българска община се правят неща на световно ниво, че минната индустрия иновира и че си заслужава всички да работим така, че няколко поколения след нас да казват „Тук се чувствам щастлив“.

- **Най-скъпото в съкровищницата на Панагюрище** са хората – горди, интелигентни, успешни.

- **Моят стил на управление:** Баща ми казваше, че има два стила на управление – такъв, който води фирмата и хората към успехи и лидерски позиции, и такъв, който не го прави. Надявам се резултатите на фирмите,

people of the team and the society.

- **The investments, which a company makes, demonstrate** whether it invests in the future or is focused on its short-term financial benefits.

- **Care for nature means** to give your children health and inspiration.

- **My vision for my hometown:** We are to demonstrate that in a Bulgarian municipality people are doing things at a world level, that mining industry is innovating and that it is worth working in such a way which will make several generations after us say: I feel happy here.

- **The most valuable asset in the treasure house of Panagyurishte** are its people – proud, intelligent, successful.

- **My style of management:** My father used to say that there are two styles of management – one which guides the company and people towards success and leadership positions and the other, which fails to do this. I hope that

ФИРМЕН ПРОФИЛ:

„Асарел-Медет“ АД е минна компания за добив и преработка на медни руди, която продължава и развива миньорските традиции в Панагюрския край. Дружеството традиционно е най-значимият дарител на община Панагюрище. Чрез публично-частно партньорство с общината от 2012 г. досега са реализирани социални проекти на обща стойност над 150 млн. лв. Най-значимите сред тях са залата трезор за Панагюрското златно съкровище, многофункционалната спортна зала „Арена Асарел“ и Многопрофилната болница за активно лечение „Уни Хоспитал“. Над 30% от местните приходи в общинския бюджет идват от „Асарел-Медет“ АД, а 95% от работещите близо 1200 души са жители на Панагюрище и региона. Компанията е предпочитан работодател и развива собствена програма за дуално обучение в партньорство с местната професионална гимназия.

в които заемам лидерски позиции, да показват първия стил на управление.

- **Видимо за очите е** това, което създаваме като икономически принос, работни места и социални проекти, повече щастливи хора около нас. **А невидимото е** заразителният пример и културата да споделяме нашия успех с всички около нас и бъдните поколения, емоцията да се радваме на това, което сме създали заедно.

- **Моята бизнес философия в едно изречение:** До целта се стига не като се бърза, а като не се спира и хората те следват.

- **Сентенцията, която отразява моите възгледи за живота:** И най-дългото пътешествие започва с първата крачка.

- **За да поддържам силен вътрешен заряд,** намирам много радост в миговете със семейството и баланс между работа и спорт.

- **Препоръчвам** да не спираме да мечтаем, да правим планове и да подобряваме света около нас. (1)

the results of the companies in which I occupy leadership positions manifest the first management style.

- **Visible for the eyes is** what we create in terms of economic contribution, jobs, social projects and more happy people around us. **The invisible is** the infectious example and culture to share our success with anyone around us and our future generations, the emotion to enjoy what we have created together.

- **My business philosophy in one sentence:** One reaches a goal not by hurrying to it but by never stopping and making people follow you.

- **The maxim which reflects my outlook on life:** Even the longest journey starts with a first step.

- **In order to maintain intensive inner charge,** I find a lot of joy in my moments spent with my family and the balance between work and sport.

- **I recommend** that we shall not stop dreaming, making plans and make the world around us a better place. (2)

COMPANY PROFILE

Assarel-Medet JSC is a mining company for copper ores mining and processing which continues developing the mining traditions in the region of Panagyurishte. The company traditionally is the most significant sponsor in the municipality of Panagyurishte. Social projects at a total value of more than 150 million BGN have been implemented through a public-private partnership with the Municipality since 2012. The most outstanding among them are the treasure hall for hosting the Golden Treasure of Panagyurishte, Arena Assarel multifunctional sports hall and Uni Hospital General Medical Treatment Facility. More than 30% of the local revenues come in the municipal budget from Assarel-Medet JSC and 95% of its 1,200 workers and employees are residents of Panagyurishte and the region. The company is a preferred employer and it is developing its own dual training program in a partnership with the local professional high school.

” Едва след десетата година добрият бизнес започва да дава сладки и зрели плодове

*Only after the tenth year,
a good business begins to
give sweet and ripe fruits* “

Инж. Валери Мектупчиян: Работа и търпение е моят път към успеха

Инж. Валери Мектупчиян е основател, мажоритарен собственик и изпълнителен директор на компанията за куриерски услуги „Спиди“, която е на пазара от 1998 г. Той е предприемач с дългогодишен опит, създател и собственик на „Омникар БГ“ - изключителен представител на „Ексон Мобил“ и „Енеос“ за България, и „Омникар Ауто“ - дилър на автомобилите „Рено“, „Дачия“ и „Нисан“ в България. Съсобственик е на винарско имение „Драгомир“.

Engineer Valeri Mektupchiyan: Work and Patience Is My Way to Success

Eng. Valeri Mektupchiyan is the founder, majority owner and executive director of the Speedy Courier Services Company, which has been on the market since 1998. He is an entrepreneur with years of experience, founder and owner of Omnicar BG – exclusive representative of Exxon Mobil and Eneos for Bulgaria, and Omnicar Auto – dealer of Renault, Dacia and Nissan cars in Bulgaria. He is a co-owner of Dragomir Winery Estate.

Валери Мектупчиян има късмета да е успешен предприемач. Казват, че му е присъщо да експериментира и да търси новото. Че не се бои от грешките. Самият той споделя, че в зората на демократичните промени се е захванал с бизнес, за да изхранва семейството си. И уверява, че всичко, което може да се каже за него, е страничен ефект на онова, което прави, и най-вече на факта, че работи, и то с огромно удоволствие и с любопитство. Основателят на „Спиди“ бе поканен да сподели своя опит на годишната среща на българския клон на международната бизнес нетуъркинг организация BNI. Ето какво още казва той в отговор на въпросите на предприемачите:

Как идват „страничните ефекти“

Всичко съм постигнал с много работа. За жалост няма по-ексцентричен отговор на въпроса как успявам в бизнеса. Работя с много хора, по-млади от мен – те са активни, енергични, имат мнение и това ме зарежда. Когато правим нещо ново, трябва да сме задейлили много енергия, а също огромен морален и емоционален ресурс. След това трябва да изчакаме три години, за

Valeri Mektupchiyan is lucky to be a successful entrepreneur. People say that it is inherent to him to experiment and look for the innovative. That he is not afraid to make mistakes. He says himself that at the dawn of the democratic changes, he started a business to provide for his family. And he assures that everything that can be said about him is a side effect of what he does, and mostly of the fact that he works, with great pleasure and curiosity. The founder of Speedy was invited to share his experience at the annual meeting of the Bulgarian branch of the international business networking organisation - BNI. Here's what he said in response to the entrepreneurs' questions:

How do “Side Effects” Come

I have achieved everything with a lot of work. Unfortunately, there isn't a more eccentric answer to the question of how I succeed in business. I work with a lot of people, younger than me - they are active, energetic, they have an opinion, and this charges me. When we

” Тънкостта да мотивираш е в това да покажеш пътя към по-големите парчета от „баницата“.

The subtlety to motivation is to show the way to the larger pieces of the pie.

“

да видим дали ще го бъде. Реалният живот невинаги изглежда така красиво както в презентациите. Като минал три години и видим, че цифрите започнат да се покриват с това, което сме рисували, са необходими поне още две години, за да се получи стабилизация. Но ако до третата година нещата не потръгнат, съветът ми е: Късайте!. Разбира се, това не бива да се прави арогантно. Като си признал грешката, трябва да си готов да понесеш и последствията. След петата година започва реалният проект, а едва след десетата се раждат сладки и зрели плодове. „Страничните ефекти“ идват по този начин.

Какво е това късмет

Синът ми обича да казва, че съм имал късмет. Това е повод за дълбок спор между нас, свързан с това как си се подготвял в училище. Убеден съм, че ако добре си научил уроците си, късметът може да те връхлети. Късметът е интересно нещо. Той се заражда в първите седем години. Затова като родители трябва да обръщаме повече внимание на децата си и да им дадем шанса да получат повече от нашия опит, знания, култура, отношения. Тази раница, която сме напълнили през първите седем години, после е винаги с нас и не я сваляме от гърба си.

Как се появява „Спиди“

Създадохме „Спиди“, защото самите ние имахме нужда от куриерски услуги. През 1989 г. нещата се промениха, институтът, който ми даваше стипендия, беше закрит. С образованието, което имах, трябваше да избирам – или да замина в чужбина, или да остана тук, където нямаше нужда от инженери. Не разбирахме от друго и се насочихме към автомобилите. Но те се развалят и трябваше да ги поправяме.

Започнахме бизнес с авточасти и срещнахме логистичен проблем. Тогава нямаше интернет, но съществуваше система на каталожна търговия. За да си разменяме части обаче, трябваше да има някаква мрежа. Една от първите мрежи беше магазинът на гарата, през която се пращаха стоки. Големите логистични компании не извършваха вътрешни доставки. Регахме се на опашки, после назначихме човек, който да се занимава само с това да получава и да изпраща кашони с

do something new, we must be charged with great amounts of energy, and also a huge moral and emotional resource. Then, we have to wait for three years to see if it works. Real life doesn't always look as beautiful as in presentations. When three years pass, and we see that the figures begin to correspond to our expectation, at least two more years are necessary to achieve stabilisation. But if, by the third year, things don't work out, my advice is: Break up! Of course, this should not be done in an arrogant way. If you have admitted your mistake, you should be ready to bear the consequences. After the fifth year, the real project begins, and only after the tenth, sweet and ripe fruits are produced. That is how "Side Effects" come.

What Is That Thing Called Luck

My son loves to say that I was lucky. This is a reason for a deep discussion between us on how well you should prepare yourself at school. I'm convinced that if you've learned your lessons well, luck can strike you. Luck is an interesting thing. It is born in the first seven years. That is why, as parents, we have to pay more attention to our children and give them the chance to receive more from our experience, knowledge, culture, relationships. The backpack we've filled in the first seven years is always with us afterwards, and we can't take it off our backs.

How did Speedy Appear

We created Speedy because we needed courier services ourselves. In 1989, things changed, the institute that gave me a scholarship was closed. With the education I had, I had to choose - either to go abroad or remain here where there was no need for engineers. The cars were the only thing we were familiar with, so we turned in this direction. But they break down and we had to fix them.

We started a business with auto parts and faced a logistic problem. There was no Internet at that time, but the catalogue trading system existed. In order to exchange parts, however, there had to be a network. One of the first networks was the shop at the train station, through which goods were delivered. The large logistics companies did not carry out internal deliveries. We waited

резервни части. Нямаше по-културен начин и си казахме, че ние ще го направим. В началото тръгна експресна линия между четирите големи града, но се оказа, че това не е достатъчно и в рамките на няколко месеца направихме 25 точки, без изобщо да разбираме от куриерския бизнес. Чакането по опашки свърши, когато се намери неговата алтернатива.

Що е то бизнес успех

Работа, работа и търпение – това е моята дефиниция за успех. Много е скучна. Работата е предпоставка, съдържание, основа, надстройка, всичко... Резултатите не бива да са самоцел. Трябва да знаем какво правим и защо. По нашите географски ширини винаги има повече от един начин да се свърши нещо и тук обикновено започваме от втория.

Резултатът от ориентираните усилия е изключително важен. Има два вида хора – едни, които идват на работа, и други, които идват, за да работят. Има различни начини да измерим количеството свършена работа, макар най-добрият измерител да е вътрешното усещане, че нещо ти харесва и ти носи удовлетворение.

Кой има шанс

Една реплика на френския президент Еманюел Макрон му донесе много критики, но аз я одобрявам. Той съветва безработен млад агроном да смени сферата на дейност и просто да пресече улицата, за да си намери работа в хотел или ресторант, където търсят хора. Младите днес имат огромен избор и много по-големи шансове, отколкото ние преди онези близо 30 години, когато бяха огромните сътресения.

Мотивацията – начин на употреба

Мотивацията на служителите става с добро заплащане. И аз им казвам, че половината от заплатата е за това, че идват на работа и полагат някакви усилия, а другата половина се дава за резултати. Затова е важно да има система, по която хората коректно да бъдат оценявани и измервани. Въведохме седмична оценка за работа, след като месечната звучеше твърде оптимистично и беше започнала да прилича на стенвестник.

Мотивацията е свързана със създаването на ясни правила. Още преди години научих, че баницата трябва да се разпределя между всички на масата. В никакъв случай не поравно, но за всеки трябва да има парченце. И тънкоостта да мотивираш е да покажеш пътя към по-големите парчета. Те не се полагат, а трябва да се заработят. (1)

in lines, and later on, we appointed a person to deal only with the receiving and sending of boxes with spare parts. There wasn't another more civilised way and we said we would do it. In the beginning, an express line between the four big cities started, but it turned out that this was not enough and within a few months, we opened 25 points without even understanding the courier business. Queuing was over when its alternative was found.

What Is Business Success

Work, work and patience - this is my definition of success. It is very boring. Work is a prerequisite, content, foundation, build-up, everything... Results should not be an end in themselves. We need to know what we do and why. At our latitudes, there is always more than one way to do something, and here, we usually start from the second.

The result of the well-oriented efforts is extremely important. There are two types of people – some come to work, and others who come to do their job. There are different ways to measure the amount of work done, although the best measure is the inner feeling that you like something and it brings you satisfaction.

Who Has a Chance

The French President Emmanuel Macron was criticised a lot for his reply, but I do approve it. He advised an unemployed young agronomist to change his field of activity and simply cross the street to find a job in a hotel or restaurant where people are needed. The young people today have a huge choice and far greater chances than we did before those nearly 30 years when there were huge disturbances.

Motivation - User's Manual

Employees are motivated by a good salary. And I tell them that half the salary is for coming to work and making some effort, and the other half is given for results. That is why it is important to have a system by which people can be properly assessed. We introduced a weekly work assessment after the monthly assessment started to appear too optimistic and resembled a wall newspaper.

Motivation is related to the creation of clear rules. Years ago I learned that a piece of the pie should be given to everyone on the table. By no means of equal size, but there must be a piece for everyone. And the subtlety to motivation is to show the way to the larger pieces. They are not due, they have to be worked for. (2)

В ПОДКРЕПА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС

Създадена на 11.03.1999 г.
като "Насърчителна банка" в подкрепа
на малките и средните предприятия и
стартиращия бизнес.

Сред четирите банки с най-висок
кредитен рейтинг у нас: "BBB" със
стабилна перспектива от между-
народната рейтингова агенция Fitch.

2019

БЪЛГАРСКА БАНКА ЗА РАЗВИТИЕ

99,9% собственост на българската държава.

През годините формира **финансова група** заедно с дъщерните си дружества: Национален гаранционен фонд, Микрофинансираща институция „Джобс“ и Фонд за капиталови инвестиции, създаден в края на 2018 г.

Днес **Българската банка за развитие** единствена в страната предлага директно финансиране и подкрепа на бизнеса чрез други кредитни институции.

УСПЕХЪТ НА 2018 г.:
ББР договори **1,5 млрд. евро**
от Китай за подпомагане на
българския бизнес и
насърчаване на
предприемачеството.

ББР е най-добре позиционираната банка в страната за привличане на средства от международни партньори. През годините тя си сътрудничи активно с над **27** чуждестранни финансови институции, сред които Европейската инвестиционна банка, Банката за развитие на Съвета на Европа, Китайската банка за развитие, Кредитанщалт фюр Видерауфбау (KfW), Германия и др.

Активите на ББР надхвърлят **3 млрд. лв.**

Над 3,5 млрд. лв.

са предоставените **кредити**

9 000

компани

са подкрепени чрез директни заеми или кредитни линии

8 500

малки и средни предприятия

са подпомогнати чрез он-лендинг програмите на банката

Над 1 000

от получените финансиране са **стартиращи фирми** без история и опит

2.3 млрд. лв.

е размерът на **гарантираните** от Националния гаранционен фонд кредити, от които са се възползвали над 8,700 малки и средни предприятия

Над 910 млн. лв. са

индиректните кредити на ББР към бизнеса. Реализирани са 12 он-лендинг програми чрез 20 търговски банки и 9 небанкови финансови институции

ББР стои зад **успеха на редица проекти**, като производство на ултралеки самолети, био-земеделие, туристически атракции, здравни и културни центрове.

www.bbr.bg

София 1000, ул. „Дякон Игнатий“, № 1
02 / 9 306 333, office@bdbank.bg

Николай Желязов: Най-добрата инвестиция е в хората

Шанс да работи при нас би имал всеки, който има необходимите познания, но и мотивацията да продължи да учи и да се развива в тази сфера

Николай Желязов е финансов мениджър на Cargotec Business Services от януари 2018 г., а от септември 2018 г. отговаря и за финансовото управление на Българската аутсорсинг асоциация. Професионалният му път започва през 2004-а, като през годините натрупва опит в няколко международни компании с представителство у нас, сред които Unify, Generali, Marsh, HVB. Има бакалавърска степен по бизнес администрация и е магистър по финанси от СУ „Св. Климент Охридски“. Преминал е няколко специализации в чужбина за усъвършенстване на ключови професионални компетентности.

Nikolay Jeliazov: The Best Investment is in the People

Anyone who has the necessary knowledge would have the chance to work with us, as long as they are motivated to continuously study and develop in their fields

Nikolay Jeliazov is the Financial Manager at Cargotec Business Services since January 2018 and since September, he is also responsible for the financial management of the Bulgarian Outsourcing Association. Nikolay's professional career began in 2004, and over the years he has gained experience in several international companies with local centers in Bulgaria, such as Unify, Generali, Marsh, and HVB. He has a Bachelor's degree in Business Administration and a Master's in Finance from Sofia University „St. Kliment Ohridski.“ He has specialized in various companies abroad to improve his professional competencies.

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Свързаността ни с голяма финландска компания налага по естествен начин култура на обективност и справедливост в организацията. Разбира се, това не се случва с магическа пръчица, особено в бързорастяща организация като нашата. Необходими са продължителни усилия и време.

- **Изграждам своя стил на управление, като се уча** не само от един конкретен човек. Преди всичко се опитвам да наблюдавам и да търся силните страни на хората, с които работя, а след това да ги „открадна“ и да ги приложа в моя начин на работа. Мисля, че около нас има достатъчно примери – добри и лоши, но нямаме достатъчно време, за да ги анализираме, осмислим и след това да отсеем това, което бихме могли да използваме.

- **Атмосферата в моя отдел** е приветливо забавна, го-

The Finnish origin of our company is a premise for a culture of objectivity and honesty within the organization. Of course this can't happen with a magic wand, especially in a fast-growing organization like ours. Continuous efforts and time are needed.

- **I build my own style of management by learning** from more than one person. I try to find the strengths of the people I work with, so that I can "steal" them and apply them in my way of working. I think there are plenty of examples out there – both good and bad - but we don't have enough time to analyze, understand, select, and then apply what is relevant to us.

- **The atmosphere in my department** is friendly and

ФИРМЕН ПРОФИЛ:

Cargotec Business Services е създадена през 2017 г. В София се намира главният офис, а в процес на създаване е регионален офис в САЩ. Целта на Cargotec Business Services е да оптимизира вътрешните процеси на глобално ниво в Cargotec. В момента над 200 служители в България предоставят услуги в сферата на финансите, човешките ресурси и непрякото възлагане на поръчки.

Cargotec е световен лидер в осигуряването на цялостни решения за обработка на товари в пристанищния, сухопътния и морския транспорт. Продажбите на Cargotec за 2017 г. възлизат на общо близо 3,2 млрд. евро при над 11 000 служители по целия свят.

колкото позволяват обстоятелствата и чувството ни за хумор. Разбира се, има моменти, в които няма как да не сме сериозни, но се опитваме да намерим баланса между двете.

- **Шанс да работи във финансовия отдел би имал** всеки, който наистина има желание да се развива в тази сфера, има градивно отношение и е положил достатъчно усилия, за да натрупа необходимите познания. Както и да има мотивацията да се учи непрестанно.

- **Голямата или малката „брадва“ използвам, когато** не са ми останали други средства, всяка друга надежда е загубена или съм на диета.

- **Инвестициите на Cargotec в България зависят** от това, доколко успешно се справяме със зададените ни цели. Ние сме сравнително млад бизнес център и в момента изграждаме доверието към нас в останалата част от организацията. Ако се справим добре, смятам, че ще продължаваме да разрастваме дейността си тук.

- **За мен най-голямата инвестиция е** в хората. Банален отговор, но коректен. Изграждането на добър екип отнема доста време и ресурси. Всичко започва още при избора и изисква непрестанни усилия. В началото е по-трудно, но с времето хората стават все по-самостоятелни, а ползите все по-големи – както за организацията, така и за самите колеги.

- **Избрах да работя в родината си, тъй като...** Всъщност избрах да живея в родината си. Има много неща, които

positive. Of course there are moments that require us to be serious, but we try to find balance.

- A chance to work at the company would have anyone who really wants to develop in their area, who has a constructive attitude and is ready to put enough effort to gain the necessary knowledge. They also have to be motivated to learn continuously.

- I use the big or the small "ax" when I have no other options, or when all hope is lost, or when I'm on a diet.

- Cargotec's investments in Bulgaria depend on the extent to which we are successfully meeting our goals. We are a relatively young business center and are now trying to build trust within the rest of the organization. If we keep on doing as good, I believe we will expand our business even further in here.

- To me, the best investment is in the people. A mainstream answer, but correct. Building a good team takes a lot of time and resources. Everything begins with a choice and requires constant efforts. It is harder in the beginning, but over time people are getting more self-sufficient. The benefits are also getting bigger - both for the organization and for the employees.

- I chose to work in my homeland because... Actually, I chose to live in my homeland. There are

COMPANY PROFILE

Cargotec Business Services was established in 2017 with Sofia as the main global hub and a regional hub in the United States. Its aim is to optimise the global business support processes of Cargotec. More than 230 people in Bulgaria provide services in the areas of Finance, HR and Indirect Procurement.

Cargotec enables smarter cargo flow for a better everyday with its leading cargo handling solutions and services. Cargotec's business areas Kalmar, Hiab and MacGregor are pioneers in their fields. Through their unique position in ports, at sea and on roads, they optimise global cargo flows and create sustainable customer value. Cargotec's sales in 2017 totalled approximately EUR 3.2 billion and it employs over 11,000 people.

не ми харесват тук, но тези, които ме задържат, са повече. Работата ми в България е следствие на този избор. Хубавото е, че има все повече индустрии, в които може да се развиваш, без да е от значение къде точно се намиращ по света. Създаването на центрове като нашия задава нови стандарти на работната среда.

- **Ако можех, в България бих променил** много неща – липсва ни моралът в ежедневието, липсва ни желание и воля да се борим за справедливостта. Бих намалил бедността и повишил образоваността. Опитвам се да подпомагам каузите, в които вярвам, и заедно със съпругата ми и част от приятелите ни участваме в сдружение „1 процент промяна“.

- **Уроците, които помня най-добре**, са свързани в повечето случаи с мои неуспехи. Така например в хода на своята кариера имах няколко интервюта за работа, които не преминаха по най-добрия начин. Но съм успявал да извлека поуците и да работя върху подобряване на пропуските си. Хубаво е, че съм имал и добри представяния, които да балансират вътрешния ми мир.

- **Ако сега започвам професионалния си път**, сигурно бих направил по-малко грешки, но пак бих преследвал това, което ми харесва да правя, т.е. да се развивам в сферата на финансите.

- **Винаги ще намеря пари за** хората и за животните, които обичам, за шоколад, книги, разни електронни гаджети, екипировка за тичане. (1)

many things I don't like here, but the ones that keep me here are more. My career in Bulgaria is a consequence of this choice. The good thing is that there are more and more industries in which you can evolve, no matter in which part of the world you are. Creating centers like ours sets new standards for the work environment.

- **If I could change anything in Bulgaria, I would change** many things. There is no morale in our daily lives, we don't have the desire and will to fight for justice. I would cut poverty and improve education. I try to support the causes I believe in and, together with my wife and some of our friends, I participate in the "1 Percent Change" association.

- **The lessons I remember best**, in most of the cases, are related to my failures. For example, in the course of my career, I had some job interviews that didn't go very well. But after a while, I learnt my lesson and started working on my gaps. It's good that I also had my good moments to balance my inner peace.

- **If I start my career now**, I would probably have made fewer mistakes, but I would still pursue what I like to do and develop in the field of finance.

- **I will always find money for** the people and animals I love, as well as for chocolate, books, various electronic gadgets, and running equipment. (2)

В търсене на СИГУРНОСТТА - от bitcoin към STABLECOIN

In Search of Security - from Bitcoin to Stablecoin

Владимир Митев Vladimir Mitev

Един от проблемите пред навлизането на криптовалутите като разплащателно средство е, че тяхната стойност се мени в големи граници. Те не са обезпечени с определен актив и затова струват толкова, колкото другите или „пазарът“ решат. На 11 декември 2017 г. bitcoin е струвал 17 060,55 долара. Година по-късно – на 10 декември 2018 г., той се разменя за 3339,08 долара. При такива големи промени не е реалистично търговията на предмети с постоянна и ясна стойност да се прави в биткойни. Тук могат да дойдат на помощ т.нар. стейбълкойни (stablecoins).

Стейбълкойните са криптовалуты, чиято стойност е постоянна или би трябвало да търпи малки промени. По принцип тя е свързана с определен актив, с обезпечение. Донякъде те наподобяват нормалните валути, намиращи се в обращение. Щом са свързани с определен актив, намиращ се например на депозит в банка, собственикът на стейбълкойни може във всеки момент да поиска да

One of the issues for the entrance of cryptocurrencies as a means of payment is that their value varies greatly. They are not secured with a certain asset, and that is why they cost as much as the others or as “the market” decides. On 11 December 2017, bitcoin cost USD 17,060.55. A year later, on 10 December 2018, it was exchanged for USD 3339.08. With such big fluctuations, it is not realistic the trade of items with constant and clear value to be done in bitcoins. In this case, the so-called “stablecoins” could be of help.

Stablecoins are cryptocurrencies whose value is constant or could undergo minor changes. Usually, this cryptocurrency is linked to a certain asset, with collateral. To some extent, they resemble fiat currencies that are in circulation. If they are associated with a particular asset, such as a bank deposit, the owner of

**Волатилността на традиционните
криптовалуты им пречи да се
превърнат в разплащателно
средство за ежедневни трансакции**

***The volatility of the traditional cryptocurrencies
prevents them from becoming a means of
payment for daily transactions***

размени своята криптовалута за реалния актив. Ако се утвърдят, стейблкоините биха могли да станат реална възможност не само за спестяване на пари в „твърда“ валута, но и да се превърнат в средство за разплащане на стоки от бита.

Някои от известните стейблкоини са Tether, TrueUSD, USD Coin. Тяхната стойност към момента се запазва постоянна на фона на другите криптовалути, при които има голяма волатилност. Стандартните криптовалути са считани за непредвидими. Тяхното утвърждаване доведе през последните години до въвеждането на редица регулации в западния свят. В някои случаи банките замразяват финансови средства на борсите за криптовалути. В резултат тези борси се стремят да избягват банковите системи и в някои случаи въвеждат ограничение за трансакции между криптовалутите и истинските пари. Тук стейблкоините отново могат да бъдат полезни – за покупка на други криптовалути.

Моделите за функциониране на стейблкоини са различни. Една възможност е централизирана компания да държи активи в банкова сметка и да издава стейблкоини, които дават право да бъде изискан активът. Така работи например Tether, чиито създатели твърдят, че имат по долар обезпечение за всяка единица от стейблкойна в обращение. Това обаче поражда въпроси, свързани с прозрачността на създаването на валутата и доколко наистина съществува обезпечение за всички активи.

Друг модел е да се създадат стейблкоини, които са обезпечени с други криптоактиви. Така прави BitShares. При този модел активът, поддържащ стейблкойна, е децентрализиран криптоактив – например стейблкоинът Dai е обезпечен от криптовалутата Етериум с помощта на умен договор чрез платформата Ethereum. В този случай потребителите нямат нужда от трета страна, за да си поискат да заменят стейблкойна за неговото обезпечение. Тук проблемът е, че обезпечението е актив в криптовалута, която може да промени значително курса си. При рязък спад на стойността на обезпечавания актив, стейблкоините може да загубят обезпечението си. Затова в повечето случаи, в които този модел се използва, стейблкоините са свръхобезпечени, за да бъдат защитени от резки ценови промени.

the stablecoins can at any time request the exchange of their cryptocurrency for the real asset. If they become widely accepted, stablecoins could turn into a real opportunity not only to save money in a “hard” currency, but also to become a means of payment for consumer goods.

Some of the well-known stablecoins are Tether, TrueUSD, USD Coin. Currently, their value is kept constant against the background of the other cryptocurrencies that have high volatility. Standard cryptocurrencies are considered unpredictable. Their acceptance has led, in recent years, to the introduction of a number of regulations in the Western world. In some cases, banks are freezing funds on the cryptocurrency exchanges. As a result, these exchanges strive to avoid banking systems and, in some cases, introduce a limitation for transactions between cryptocurrencies and real money. Here, stablecoins can be useful again – to buy other cryptocurrencies.

The functioning models of stablecoins are different. One opportunity is a centralised company to hold assets in a bank account and to issue stablecoins that allow for the asset to be exchanged. This is the way, for example, in which Tether works, whose creators claim to have dollar collateral for each unit of the stablecoins in circulation. This, however, raises questions about the transparency of the currency creation and the extent to which the collateral is indeed available for all assets.

Another model is to create stablecoins that are secured with other cryptoassets. That’s what BitShares does. In this model, the asset supporting the stablecoins is a decentralised cryptoasset – for example, the Dai stablecoin is secured by the Eterium cryptocurrency with the help of a smart contract through the Ethereum platform. In this case, users do not need a third party to ask for the exchange of the stablecoin with its collateral. Here, the problem is that the collateral is an asset in a cryptocurrency that can significantly change its exchange rate. In case of a drastic fall in the value of the secured asset, the stablecoins may lose their collateral. Therefore, in most of the cases where this

Символите на
криптовалутите
Dai и Tether

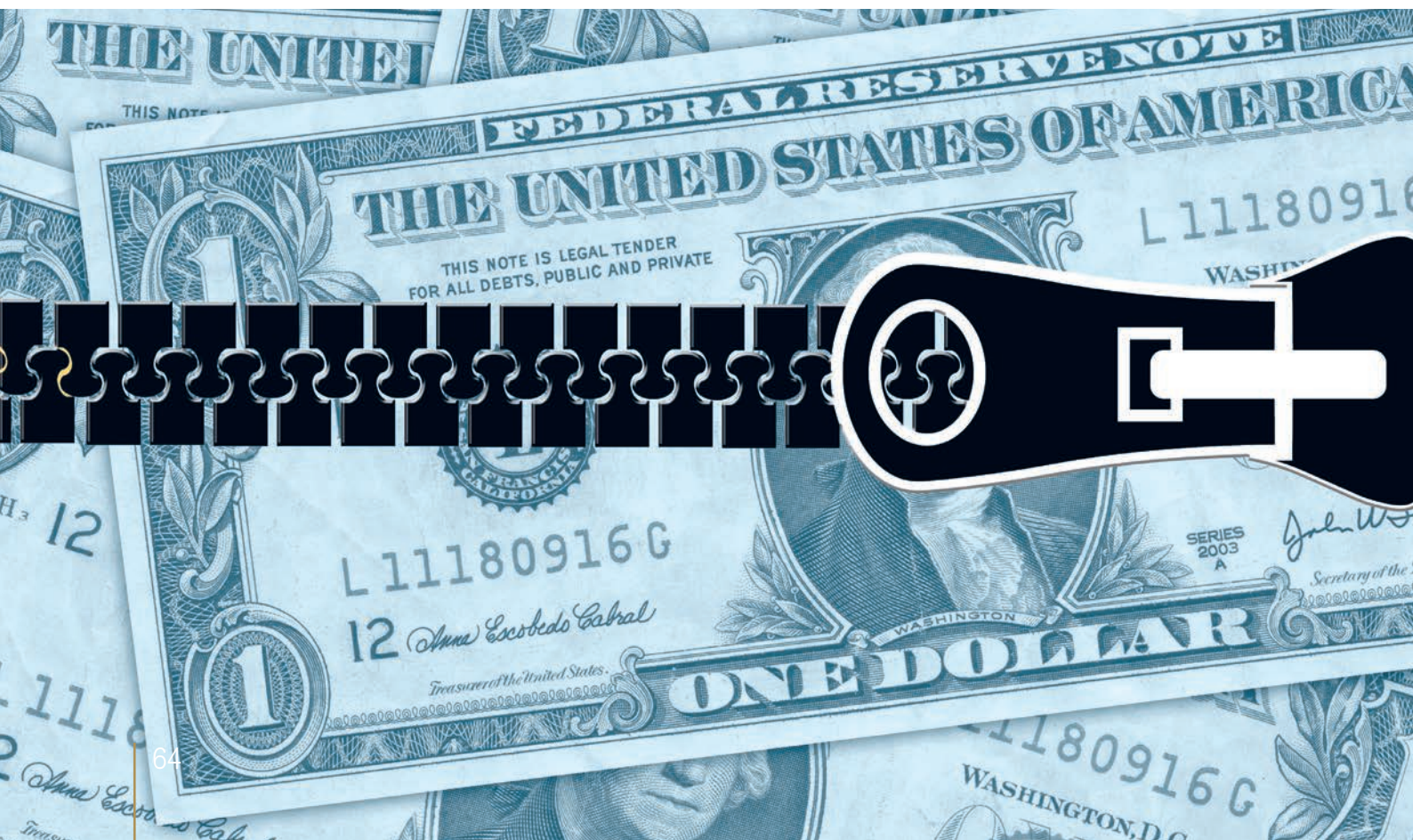
The symbols of
the Dai and Tether
cryptocurrencies

Дори и това обаче не дава 100% сигурност за запазването на тяхната стойност.

Третиият модел на стейбълкойн е най-близък до работата на реалните валути и се нарича метод на сенъоража. Чрез алгоритъм се разширява и сви-

model is used, stablecoins are over-secured in order to be protected from acute price changes. Even that, however, does not provide 100% security in preserving their value.

ва предлагането на стейблкойна на пазара, така както централните банки правят с парите в обращение. В този случай стейблкойните не са обезпечени от нищо, освен от очакването, че ще съхранят стойността си в бъдеще. За разширяването и свиването на паричното предлагане са използвани различни модели, най-популярният от които е свързан с използването, издаването и обратното изкупуване на облигации и акции в съответния стейблкойн. Така например прави Basecoin.

Стейблкойните могат да решат проблема с волатилността на криптовалутите, но все още трябва да се утвърждават и да печелят доверието на своите потребители. Един от проблемите в това отношение би могъл да е свързан с поставянето под съмнение на активите, които обезпечават валутата. Дори при модела на сенъоража, за да се търгува с гадена валута, трябва да има хора, желаещи да я купят/продадат, т.е. да има доверие в нея.

Стейблкойните могат да помогнат много в извършването на ежедневни покупки. Те могат да служат за спестовна валута в страни с волатилен курс на националната валута. Въпреки това стейблкойните няма да станат лесно алтернатива на депозитите, защото докато в много страни има защита на спестяванията в банките до определен размер, такава защита за спестявания в стейблкойни няма.

Възходът на bitcoin се дължеше на желанието на мнозина да станат биткойн милионери, купувайки криптовалутата на ниски цени и продавайки я на високи. Тенденцията за последната година обаче е спад в цената на bitcoin и на криптовалутите въобще. Дали все повече инвеститори в криптовалута няма да заменят алчността с желание за сигурност? Отношението към стейблкойните може да разкрие има ли такава тенденция. (1)

The third stablecoin model is the closest to the way real-life currencies work and is called the Seigniorage Method. Through an algorithm, the supply of stablecoin on the market is expanded or shrunk, as do central banks with money in circulation. In this case, the stablecoins are secured by nothing but the expectation of preserving their value in the future. Various models have been used to expand and shrink money supply, the most popular of which is related to the use of issuance and redemption of bonds and shares in the respective stablecoin. This is what Basecoin does, for example.

Stablecoins can solve the problem of the volatility of the cryptocurrencies, but they still need to establish themselves and gain the trust of their users. One of the issues in this regard could be related to questioning the assets that secure the currency. Even with the Seigniorage model, in order to trade with a certain currency, there must be people willing to buy/sell it, that is, to trust it.

Stablecoins can be very helpful in making daily purchases. They can serve as a saving currency in countries with a volatile exchange rate of the national currency. Still, stablecoins will not easily become an alternative to deposits, because, while in many countries there is protection of bank savings up to a certain amount, such protection of the savings in stablecoins does not exist.

The rise of bitcoin was due to the desire of many to become bitcoin millionaires by buying low-priced cryptocurrencies and selling them at high prices. The trend for the past year, however, is a drop in the price of bitcoin and the cryptocurrencies as a whole. Will more and more cryptocurrency investors replace greed with a desire for security? The attitude towards stablecoins may reveal whether such a trend exists. (2)

Българските иновации

КОЙ ще пусне духа от бутилката

The Bulgarian Innovations

Who Will Let the Genie out of the Bottle

Тони Григорова Toni Grigорова

Българските иноватори имат традиции и постижения, но... Все още има много „Но“, които пречат иновативните идеи да се реализират и комерсиализират. Иновативността е присъща на българите, но не умеем да извървим пътя от идеята до продукта, който да намира място на нашия и на глобалния пазар. На иновационната карта на Европа заедно с Румъния продължаваме да сме в периферията с имидж на плахи иноватори, макар на българските изобретатели никак да не им подхожда определението „плахи“. Но га-

Bulgarian innovators have traditions and achievements, but... There are still many “Buts” that prevent innovative ideas from being realised and commercialised. Innovation is inherent to Bulgarians, but we are unable to walk the path from the idea to the product that can find its place on the Bulgarian and the global market. On the innovation map of Europe, together with Romania, we continue to be at the periphery with a reputation of timid innovators, even though the term “timid” is not very

ните са си данни и според тях България остава на равнището от 2010 г. по редица показатели за състояние и развитие на иновационния потенциал, сочи докладът „Иновации.бг“ за 2018 г. Секторът на информационните технологии е доброто изключение.

Горивото

Фактите сочат, че българите са твърде изобретателни и раждат много идеи за нововъведения и нови технологии, те имат освободена фантазия и могат да измислят какви ли не чудеса на техниката. Но добрите новини обикновено свършват дотук, тъй като добрите идеи стигат до пазарна реализация, след като са налице много други фактори, които в България явно липсват. Наличието на наистина добра идея не е никаква гаранция за успех. За да се извърви дългият път до пазара, са нуж-

Плахи ли са нашите иноватори или им липсва финансова подкрепа, за да предизвикат технологична революция с идеите си

Are our innovators timid or they are lacking financial support to stir up a technological revolution with their ideas

suited to Bulgarian inventors. But data is data, and according to it, Bulgaria remains at its level of 2010 with respect to a number of indicators on the condition and development of the innovation potential, states the Innovation.bg report for 2018. The IT sector is the good exception.

The Fuel

The facts show that Bulgarians are very creative and give birth to many ideas for innovations and new technologies, they have free imagination and can invent all kinds of miracles of technology. But the good news usually ends here, because good ideas get to market realisation provided the existence of many other factors, which are clearly missing in Bulgaria. Having a really good idea is no guarantee for success. In order to walk the long path to the market, a lot of money is needed, as well as a comprehensive infrastructure that favours the commercialisation of any useful innovation. Our inventors note that if Western Europe sees an interesting idea somewhere in the world, they are not indifferent. Thus, the West acquires the know-how and the lasting result of the revolutionary novelties. This is not the case with us. Some get awards for innovation, but the five-minute glory rarely helps them to raise the necessary financial resources for the high jump to the global market.

Produced in Bulgaria

Point L is a company specialised in the development and production of automated systems for the management of continuous technological processes in the industry. These systems are relatively inexpensive, of guaranteed quality and have the so-called distributed logic. They are almost 20 years old, but they continue to work and, of course, are already at another stage of their technological development. In 2005, the company won the prize for a small innovative enterprise of the year, which started to be given traditionally by the Applied Research and Communications Foundation. "We did not want to sell the technology and it remained entirely Bulgarian. We incorporate it on our own and continue to do full engineering. This is an open-type system. Big companies are trying to become monopolies that create customer dependency, and we do not want to do that. Despite being small, we still continue to exist and live by our work and our ideas, which we manage to take to a market realisation," says Petar Petrov, founder and manager of Point L. The team continues to improve

ни доста средства, както и цялостна инфраструктура, която да благоприятства комерсиализацията на всяка полезна иновация. Наши изобретатели отбелязват, че в Западна Европа видят ли интересна идея някъде по света, не стоят безучастни. Така Западът придобива ноухауто и трайния резултат от революционните новости. При нас това не се прави. Някои получават отличия за иновации, но петте минути слава рядко им помагат да съберат нужния финансов ресурс за високия скок до глобалния пазар.

Произведено в България

Point L е фирма, специализирана в разработката и производството на автоматизирани системи за управление на непрекъснати технологични процеси в индустрията. Тези системи са сравнително евтини, с гарантирано качество и са с т. нар. разпределена логика. Те са на близо 20 години, но продължават да работят, като, разбира се, вече са на друг етап в технологичното си развитие. През 2005-а фирмата печели отличието за малко иновативно предприятие на годината, което стана традиция да се дава от фондация „Приложни изследвания и комуникации“. „Не пожелахме да продадем технологията и тя остана изцяло българска. Внедряваме я сами и продължаваме да правим пълен инженеринг. Това е система от отворен тип. Големите компании се стремят да се превършат в монополисти, които създават зависимост у клиента, а ние не искаме да правим това. Макар и малки, все още продължаваме да съществуваме и да живеем от своя труд и от своите идеи, които съумяваме да доведем до пазарна реализация“, разказва Петър Петров, основател и управител на Point L. Екипът не спира да усъвършенства първата си успешна разработка, като паралелно с нея създава и нови продукти. Това обаче изисква много време и поглъща значителни финансови ресурси. То обикновено е по силите на богати компании, а този малък екип от иноватори опитва да играе тази игра за големи.

Заякът и костенурката

Години наред докладът „Иновации.бг“ на фондация „Приложни изследвания и комуникации“ отчита как България продължава да изостава от ЕС по отношение на иновациите, как нашите фирми не инвестират достатъчно в развой на иновациите. Каквито и усилия да са правени, те не са ни отвели по-напред в класацията. Но не това е важно. По-важно е да осъзнаем, че именно иновациите дават реалния шанс костенурката (в случая българските фирми) да надбяга заяка (големите компании, които владееят пазарите). Въпросът е как да се намери финансовият ресурс, който играе роля на горивото, с което иновацията да се изстреля в „пазарната орбита“. Ще чуем български предприемачи да обясняват как една малка българска фирма сама трудно може да направи голям пробив. Не искаш ли да продадеш компанията, това ти затваря вратите към пазара. Да съществуваш в среда на глобална конкуренция, в която властват бизнес конгломератите и концерните, е наистина героизъм, често граничещ с готовност да живееш на ръба на оцеляването.

Акули и цаца

Не са малко българските разработки и изобретения, които стигат до патент. Влагат се доста средства, за да получат патентна защита на определена терито-

their first successful development, meanwhile, creating new products. However, this requires a lot of time and consumes significant financial resources. It's usually in the power of rich companies, and this small team of innovators is trying to play this big players' game.

The Tortoise and the Hare

For years, the Innovation.bg report of the Applied Research and Communications Foundation has been showing that Bulgaria continues to lag behind the EU in terms of innovation and that our companies do not invest enough in innovation. Whatever efforts have been made, they have not led us ahead in the rankings. But that's not the point. It is more important to realise that it is innovation that gives the real chance for the tortoise (in this case Bulgarian companies) to outrun the hare (the big companies that dominate the markets). The question is how to find the financial resources that play the role of fuel and with which innovation is to be launched into the "market orbit". We will hear Bulgarian entrepreneurs explain how a small Bulgarian company alone can hardly make a big breakthrough. If you don't want to sell your company, this closes your doors to the market. Existing in an environment of global competition, dominated by business conglomerates and concerns, is a true heroism, often bordering with a willingness to live on the brink of survival.

Красимир Свраков © Krasimir Svrakov

рия. Но ако някой заимства твоята разработка, трябва сам да се бориш срещу кражбата на интелектуална собственост. За големите мултинационални компании това не е такъв проблем, какъвто стои пред малките играчи. През 2005 г. българска фирма показва своя патентована разработка на Пловдивския панаир. Представител за Източна Европа на голяма мултинационална компания я забелязва. Две години по-късно в едно от големите технически списания е представен иновативен продукт на същата мултинационална компания, който всъщност е базиран на идеята на българската фирма. Патентът е открит, до него има достъп, така че не е проблем да се заимства, но за да започне дело за доказване на патентните права, е необходим доста голям финансов ресурс. Българската фирма не разполага с такива средства и тя не може да си позволи по съдебен ред да защити правата си. Така патентът не е никаква спиратка, щом делото за защита на патентните права трябва да се води от потърпевшия, без зад него да стои патентното ведомство и държавата. Големите акули изяждат малките рибки и това убива българските иновации.

Ето защо няма смисъл всяка година да гледаме филма „Плахи иноватори“. Искаме ли да сме сила в иновациите, някой трябва да пусне духа от бутилката, като осигури и финансовите механизми за това. (1)

Sharks and Sprats

There are many Bulgarian developments and inventions that get a patent. A lot of money is invested in order to obtain patent protection on a particular territory. But if someone copies your development, you have to fight alone against the theft of intellectual property. For large multinational companies, this is not such a problem as it is for the small players. In 2005, a Bulgarian company showed its patented development at the Plovdiv Fair. A representative for Eastern Europe of a large multinational company noticed it. Two years later, in one of the big technology magazines, an innovative product of the same multinational company was presented, which was actually based on the idea of the Bulgarian company. The patent is open, it is accessible, and it is not a problem to borrow, but huge financial resources are needed to start a patent lawsuit. The Bulgarian company did not have such resources and could not afford to defend its rights in the court. Thus, a patent is not a deterrent when the patent protection case must be dealt with by the victim, without the Patent Office and the State behind them. The big sharks eat the small fish and this is killing Bulgarian innovations.

That's why it makes no sense to watch the movie "Timid Innovators" every year. If we want to be a leading power in innovations, someone has to let the genie out of the bottle, and also provide the financial mechanisms for that. (1)

Всяка година докладът „Иновации.бг“ гледа дали случайно не сме мръднали от опашката

Every year, the Innovation.bg report checks whether we have accidentally moved up the ladder

ПРИЗВАНИЕ: **сериен предприемач**

Трима души с умения в стартирането на собствен бизнес разкриват как да се справим с „още от същото“

Three people with skills in starting up their own businesses reveal how to handle “more of the same thing”

Calling: **Serial Entrepreneur**

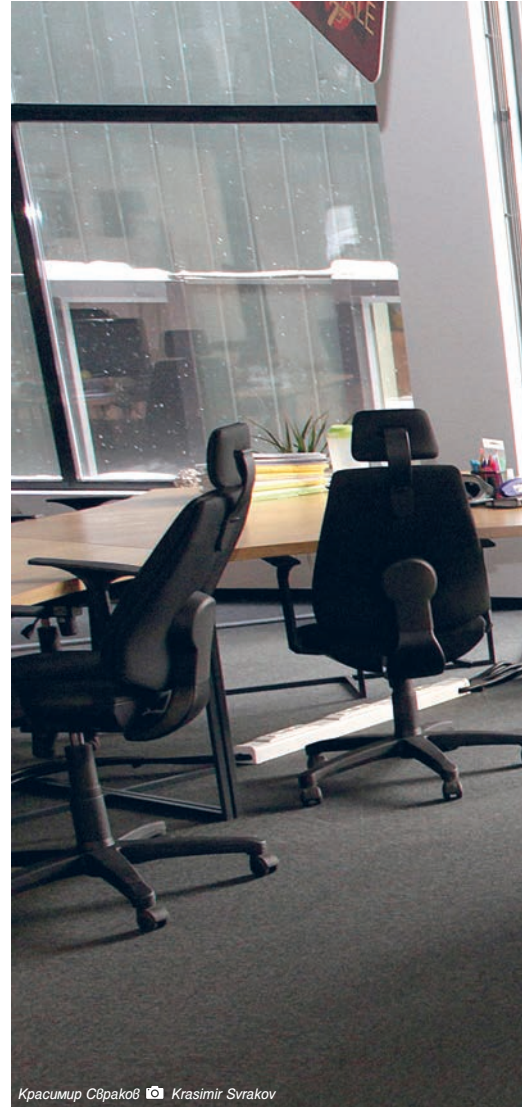
Мая Цанева Maya Tsaneva

Да пишеш за стартапи е въодушевяващо – харесва ми техният ентузиазъм. Винаги има какво да „откраднеш“ от опитните бизнесмени. Има и трета категория предприемачи – серийните, които знаят как да загържат ентузиазма си за нови начинания достатъчно дълго, за да се провалят, направят следващото голямо нещо, и отново да рискуват. В България те са малко и не говорят много за диагнозата „сериен предприемачество“. Борис Колев ми каза преди време, че серийното предприемачество е „за хора, които не са добри мениджъри и нямат търпение и дисциплина“, но очевидно разпознават възможностите. Днес питам трима от неговите колеги - Божидар Георгиев, Ивайло Христов и Яни Драгов, защо искат „още от същото“, щом стане дума за бизнес начинания.

„Аз и колегите ми правим това, в което сме добри. Създали сме една успешна компания и сме я продали. След това какво да правиш - започваш нова“, започва с лекота ИТ предприемачът Ивайло Христов. Най-известното му бизнес начинание е „Комфо“. В момента се занимава активно с компанията Lab08 и общност-

Writing about startups is exciting – I like their enthusiasm. There is always something to “steal” from experienced business people. But there is also a third category of entrepreneurs – the serial ones who know how to keep their enthusiasm for new ventures long enough to fail, do the next big thing and risk again. In Bulgaria, they are few and they do not talk much about the diagnosis of “serial entrepreneurship”. Boris Kolev told me some time ago that serial entrepreneurship is “for people who are not good managers and have no patience and discipline,” but they obviously can recognise an opportunity. Today, I ask three of his colleagues – Bozhidar Georgiev, Ivaylo Hristov and Yani Dragov why they want “more of the same thing” when it comes to business ventures.

“My colleagues and I do what we are good at. We have created a successful company and sold it. Then, what else can you do – just start a new one,” starts with ease the IT entrepreneur Ivaylo Hristov. His most famous business venture is Komfo. He is currently actively involved with the

Красимир Свраков Krasimir Svrakov

Споделеното работно пространство Work & Share / Work & Share shared workspace

та на DEV.BG.

Божидар Георгиев, основател на споделеното работно пространство Work & Share, също управлява софтуерна компания и се занимава с трети проект за т.нар. „интелигентни градове“.

Може би с най-неутолим апетит за нови бизнес начинания сред тях е Яни Драгов, който управлява няколко компании в сектора на биохраните - „Смарт Органик“ и „Роо Бранс“, и е съдружник в Wooden Spoon и Chilli Hills. „Самата гума „предприемач“ предполага предприемчивост, да наблюдаваш промените, които се случват, и да стартираш начинание, когато съзреш ниша и ти узрее достатъчно добра идея как да я запълниш. Дали го правиш в една компания по формата на различни бизнес направления или отделни дружества, е все едно“, обяснява той.

Драгов допълва, че за него, като роден в семейство с предприемачески традиции, въпросът е бил не дали, а кога ще стартира собствен бизнес. За разлика от него Ивайло Христов и Божидар Георгиев са се учили в движение. Преди „Комфо“ Христов прави няколко опита и си проваля с една компания. „Стартирането на бизнес е като извеждането на спътник в геостационарна орбита. Имаш нужда от ракета с много гориво. Това може да са финансови средства, време, усилия или друго. Но е много трудно. Особено поучителни са неуспешните бизнес начинания – тези, за които медиите не научават“, обяснява той.

Георгиев има най-пресен опит в това. „Първото си истинско бизнес начинание стартирах в университет-

Lab08 company and the DEV.BG community.

Bozhidar Georgiev, founder of the Work & Share shared workspace, is also managing a software company and is working on a third project about the so-called Smart Cities.

Perhaps the one with the most insatiable appetite for new business ventures among them is Yani Dragov, who manages several organic food companies – Smart Organic and Roo Brands, and is a partner at Wooden Spoon and Chilli Hills. “The very word “entrepreneur” implies entrepreneurship, to observe the changes that are going on, and to start a venture when you see a niche and you have a good enough idea of how to fill it. It doesn’t matter whether you are doing it in one company in the form of different business lines or in individual companies,” he explains.

Dragov adds that for him, as a person born in a family with traditions in entrepreneurship, the question was not whether, but when he would start his own business. In contrast, Ivaylo Hristov and Bozhidar Georgiev have learned on the go. Before Komfo, Hristov made several attempts and failed with one company. “Starting a business is like taking a satellite into a geostationary orbit. You need a rocket with a lot of fuel. These may be financial resources, time, effort or something else. But it is very hard. The unsuccessful business ventures are very edifying – those for which the media doesn’t know,” he explains.

Georgiev has the most recent experience with that.

За Яни Драгов въпросът е бил не дали, а кога ще стартира собствен бизнес

For Yani Dragov, the question was not whether, but when he would start his own business

Особено поучителни са неуспешните бизнес начинания, казва Божидар Георгиев

The unsuccessful business ventures are very edifying, Bozhidar Georgiev says

Ивайло Христов в момента управлява два проекта

Ivaylo Hristov currently manages two projects

та. Тогава за пръв път чухме за big data. Нищо не разбрахме от бизнес, от изграждане на екип и от софтуерно разработване. Всичко вървеше като кардиограма - нагоре, надолу. Завършихме успешно програмата на Founder Institute. Получихме веднага финансиране от германския акселератор и дори имахме офис в Хамбург. Последва гръмко падане. Беше страховителен урок и ми показа, че бизнесът не е за всеки, но ми хареса и бих го повторил отново“.

И тримата се съгласяват, че стартирането на нов бизнес никога не е същото преживяване като с предишния. Според Божидар Георгиев то се случва, когато се появи проблем, който не те остава да спиш, но имаш решение, различно от досегашните. Ивайло Христов допълва, че дори и да е импулсивно, това струва много време, пари и енергия. Предишният опит понякога не помага „много“. „С DEV.BG ми помагат натрупаните контакти, че съм инвестирал собствени пари, но от три години работя геноночно, за да може проектът да проработи.“

Яни Драгов казва, че всяко ново начинание струва разфокусиране от досегашните начинания. Предприемачът, който е заменил борсовата търговия с бизнеса с биохрани, от 2009 г. не е напуснал сектора и разширява с лекота пазарните си позиции. Като най-успешна определя първата си компания, която стартира на 28-годишна възраст „от нищо“. През изминалата година Драгов изкупи „Роо Брандс“ от съдружниците си. Затова и знае добре отговора на въпроса как се управляват няколко проекта накуп. „Добре е всяко начинание да има лидер, който е посветен на него. С правилния екип и партньори е възможно да се управляват няколко проекта. Но те трябва да са с обща цел, мисия, за да се случва хармонично и в синергия.“

„И много дисциплина и труд“, допълва Ивайло Христов, който засега не планира трети или нов проект

“I started my first real business venture at the university. It was then that we first heard about big data. We didn't know anything about business, team building and software development. Everything was like on a cardiogram – up and down. We successfully completed the Founder Institute programme. We immediately received funding from the German accelerator and even had an office in Hamburg. What followed was a loud fall. It was a great lesson and it showed me that the business is not for everyone; but I liked it and I would do it again.”

All three of them agree that starting a new business is never the same experience as the previous one. According to Bozhidar Georgiev, it happens when a problem arises that doesn't allow you to sleep, but you have a solution, which is different from the one before. Ivaylo Hristov adds that even if it is impulsive, it costs a lot of time, money and energy. Previous experience sometimes doesn't help “much.” “What helped me with DEV.BG were my contacts, and the fact that I had invested my own money; but for three years, I've been working around the clock to make the project work.”

Yani Dragov says that every new venture requires moving your focus from previous ventures. The entrepreneur, who has exchanged stock trading with the organic food business, hasn't left the sector since 2009 and is easily expanding his market position. As the most successful, he defines his first company, which he started at the age of 28 from scratch. In the past year, Dragov bought out the Roo Brands from his partners. That's why he knows well the answer to the question of how to manage several projects at the same time. “It is a good idea for each venture to have a leader who is dedicated to it. With the right team and partners, it is possible to manage several projects. But they need to have a common goal, a mission, in order for it to happen in harmony and synergy.”

извън сегашните. Според него те ще са потенциално най-успешни, защото са с голям мащаб. Драгов също не говори за плановете си. „В нашата сфера - био храните, има все повече активност. Повече конкуренция означава, че е нужно да гадеш още повече от себе си“, казва той.

Божидар Георгиев се стреми да направи бизнесите си устойчиви и разказва колко е научил със създаването на споделеното работно пространство Work&Share, което „изградихме от нулата и чийто успех виждаме година и половина по-късно“. „Там се сблъскахме със спазването на срокове и за пръв път - с работа с толкова много клиенти. За добро или лошо все още не съм стигнал до продажба на бизнес, така че това е урок, който предстои да науча.“ „Ако продаваш, защото някой друг ще управлява по-добре компанията, тогава моментът настъпва, когато достигнеш границите на възможностите си“, коментира Христов.

И тримата са много конкретни в своите съвети за потенциалните серийни предприемачи. Започвам отвътре навън: да осъзнаят мотивите си. „Нищо външно не може да ни направи удовлетворени за дълго време. Затова е важно да се вгледаме в себе си“, казва Яни Драгов. Съвет номер 2 от Божидар Георгиев: помислете каква е добавената стойност на новия ви проект. Ивайло Христов завършва с най-приятната част: по-чинете си и чак след това започнете новото. (1)

“And a lot of discipline and work,” adds Ivaylo Hristov, who, for now, has no plans for a third or a new project beyond the current ones. According to him, they probably will be the most successful because they are large-scale ones. Dragov also doesn't talk about his plans. “In our field – organic food, there is more and more activity. More competition means you need to give even more of yourself,” he says.

Bozhidar Georgiev strives to make his businesses sustainable and tells how much he has learned from the creation of the Work & Share shared workspace, which “we built from scratch and whose success we saw a year and a half later.” “There, we faced deadlines and, for the first time, working with so many clients. For better or worse, I have not yet come to the point of selling a business, so this is a lesson I’m about to learn.” “If you sell because someone else will manage the company better, then the moment when you have reached the limits of your capacity has come”, Hristov comments.

All three of them are very specific in their advice to potential serial entrepreneurs. I start from the inside out: to realise their motives. “Nothing from the outside can make us satisfied for a long time. That’s why it’s important to look inside ourselves,” says Yani Dragov. Tip number 2 by Bozhidar Georgiev: Think about the added value of your new project. Ivaylo Hristov ends with the most pleasant part: Take a rest, and only then start with the new one. (2)

Региони на предприемачеството

Местните предприемачески общности остават
относително свободна и недоразвита бизнес територия

Regions of Entrepreneurship

*Local entrepreneurial communities remain a relatively
unrestricted and underdeveloped business territory*

Пловдив има нужда от визия как да задържи т.нар. „дигитални номади“, смята Иван Бондоков

Plovdiv needs a vision on how to keep the so-called Digital Nomads, says Ivan Bondokov

„Градище“ на Мартин Павлов планира да отвори първото споделено работно пространство в Габрово

Gradishte of Martin Pavlov plans to open the first shared workspace in Gabrovo

Петко Петков вижда стратегическото предимство на Стара Загора в облачните услуги, инженерството и роботиката

Petko Petkov sees Stara Zagora's strategic advantage in cloud services, engineering and robotics

Мая Цанева Maya Tsaneva

Ядливи чаши за кафе от Пловдив, симулатори за Формула 1 от Габрово, „умни“ къщи от Стара Загора, Гимназия по иновации в Бургас, вертикални мигени ферми от Варна, ръчно тъкани килими за британската кралска фамилия от град Костагово... Също както при иновациите, и бизнесът се развива там, където някой търси възможности и рискува.

Според българското проучване на GEM за 2016/2017 г., расте броят на хората, които виждат добри възможности за започване на бизнес в региона, в който живеят – през 2016 г. това са 21% . И макар че техните начинания често остават в сферата на търговията, логистиката, земеделието и нискотехнологичните дейности, успехите им се виждат най-ясно в международен контекст. Интегрираната система за събиране на мляко Ekomilk iBond от Стара Загора стана световна новост през 2015 г. Пловдивски плъзгащи се врати се продават в Казахстан, Катар, Дубай. Всяка пета тубичка за козметика или паста за зъби в света е произведена от машина, която е създадена в Габрово. Варненски подводни мигени ферми работят в Румъния, Грузия и Турция.

Регионалните предприемачески общности остават относително свободна и недоразвита бизнес територия. Най-голямото им предизвикателство е, че за нужните им инвестиции в знания, технологии и научни изследвания се налага да разчитат основно на собствени средства, тъй като парите от оперативни програми се разпределят неефективно, а организациите за рисково финансиране са съсредоточени в столицата.

Управлението на структурните фондове в рамките на Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС) е концентрирано на национално ниво, а участието на местните администрации е силно огра-

Edible coffee cups from Plovdiv, Formula 1 simulators from Gabrovo, smart houses from Stara Zagora, High School of Innovation in Burgas, vertical mussel reef farms from Varna, hand-woven carpets for the British royal family from the town of Kostovo... Just as with innovations, businesses can develop where there is someone looking for opportunities and willing to take risk.

According to GEM's 2016/2017 survey for Bulgaria, the number of people who see good opportunities for starting a business in the region they live in is rising - 21% in 2016. And although their endeavours often remain in the areas of trade, logistics, agriculture and low-tech activities, their successes are most clearly noticeable in an international context. The integrated Ekomilk iBond milk collection system from Stara Zagora became a worldwide novelty in 2015. Plovdiv's sliding doors are sold in Kazakhstan, Qatar, Dubai. Every fifth cosmetic or toothpaste tube in the world is manufactured by a machine that was created in Gabrovo. Varna underwater mussel reef farms operate in Romania, Georgia and Turkey.

Regional business communities remain a relatively unrestricted and underdeveloped business territory. Their biggest challenge is that for the investments they need in learning, technology and research, they have to rely mainly on their own resources, because the money from operational programmes is distributed inefficiently, and the risk-financing organisations are concentrated in the capital.

The management of Structural Funds under the Bulgarian Research and Innovation Strategies for Smart Specialization is concentrated at national level and the participation of local administrations is very limited. As a result, certain regions receive funds for areas where there is no interest at all, instead of receiving funds for the directions where they have a developed

ничено. В резултат отделните региони, вместо да получат средства за направленията, в които имат развита бизнес инициатива, получават средства за области, в които интерес изобщо липсва.

Надежда Ганчева от Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ пояснява, че интересът към тематична област „Информатика и ИКТ“ и „Мехатроника и чисти технологии“ в рамките на ОП „Иновации и конкурентоспособност“ е доказан от почти двойно повече проектни предложения и одобрени проекти спрямо останалите две области, вероятно поради много по-широкото им приложение във всички икономически отрасли. Но повече от 70% от проектните предложения в сектор ИКТ идват от Югозападен район, което до някаква степен е в противовес с нарастващия брой фирми в този сектор, които са извън София.

„Общинските администрации невинаги имат капацитет и опит за подкрепа на предприемачеството, ефектът от взаимодействието с бизнеса зависи най-вече от личната инициатива на властите и местните фирми, ако искат техните нужди да бъдат чути и евентуално взети предвид, на национално ниво“, допълва Ганчева. Ограниченият достъп до европейски средства прави новите предприемачи по-борбени, изобретателни и склонни да се подкрепят помежду си спонтанно.

Според Добромир Иванов от българската стартъп асоциация BESCO е важно стартъп екосистемите да се развиват в цялата страна по пазарна логика, а не изкуствено. Организацията работи по мрежа в над 100 общини, така че да подпомогне създаването на „изпреварващи условия за напредък в индустриите на бъдещето“ в регионите.

Габрово, Стара Загора и Пловдив възобновяват възрожденските предприемачески традиции в индустрията и търговията с фокус върху информационните технологии и мехатрониката, като взаимодействат с общините с различен успех.

„Предприемаческата система съществува на национално ниво, но трудно си партнираме с другите региони и с институциите“, коментира Петко Петков от „Зара лаб академия“. Тя изгради с частично общинско финансиране мрежата за умно управление LoRa въз основа на „интернет на нещата“, но все още разчита главно на доброволчески труд и собствени средства.

Пример как бизнесът и общината могат да гледат в една посока дава предприемачът от Пловдив Иван Бондоков. Неговата маркетингова агенция работи по стратегията на Тракия Икономическа Зона за превръщането на региона във „високотехнологичното индустриално сърце“ на страната. „Както българските, така и международните компании инвестират много средства в професионална подготовка на младите хора и създаване на добри условия за живот в града. Имаме общинско бизнес звено, което е подготвено да подкрепи новите начинания“, казва Бондоков. Според него Пловдив има нужда от изграждане на обществени развойни центрове и от визия как да задържи т.нар. „дигитални номади“.

Мартин Павлов от фондация „Градище“ в Габрово допълва, че, ако има организации, които да създадат индивидуална икономическа концепция за всеки регион, това ще подпомогне общото развитие. В града вече се развива взаимно доверие както между предприемачите, така и между тях и общината, която подкрепя иновационни инициативи. „Градище“ планира да отвори първото споделяно работно пространство в града. „Известна част от компаниите не се познават помежду си и доскоро не търсеха заедно решение на проблемите, но променяме това с помощта на общината, чрез нетуъркване“, допълва

business initiative.

Nadezhda Gancheva from the Applied Research and Communications Foundation explains that the interest in the thematic areas “Informatics and ICT” and “Mechatronics and Clean Technologies” within OP “Innovation and Competitiveness” is proven by almost two-times more project proposals and approved projects compared to the other two areas, probably due to their much wider application in all economic industries. But more than 70% of the project proposals in the ICT sector come from the Southwest region, which is, to some extent, in contrast with the growing number of companies in the sector outside of Sofia.

“Municipal administrations do not always have the capacity and expertise to support entrepreneurship, the effect from the interaction with businesses depends mostly on the personal initiative of authorities and local companies if they want their needs to be heard and eventually taken into account at national level,” Gancheva adds. The restricted access to European funding makes new entrepreneurs more resilient, resourceful and willing to support each other spontaneously.

According to Dobromir Ivanov from the Bulgarian BESCO Startup Association, it is important for startup ecosystems to be developed throughout the whole country according to the market logic rather than artificially. The organisation is working on a network in more than 100 municipalities in order to support the regional establishment of “advanced conditions for development in the industries of the future”.

Gabrovo, Stara Zagora and Plovdiv renew the traditions of the Bulgarian Revival in the industry and trade with a focus on information technologies and mechatronics, interacting with municipalities with varying success.

“The entrepreneurial system exists at national level, but it is difficult for us to partner with the other regions and the institutions,” comments Petko Petkov from Zara Lab Academy. It has built the LoRa Smart Management Network based on the Internet of Things with a partial municipal funding, but still relies mainly on volunteer work and on its own resources.

An example of how the business and the municipality can look in one direction is given by the entrepreneur from Plovdiv Ivan Bondokov. His marketing agency is working on the strategy of Trakia Economic Zone for turning the region into the “high-tech industrial heart” of the country. “Both Bulgarian and international companies invest a lot of resources in the professional training of young people and in creating good living conditions in the city. We have a municipal business unit that is trained to support new ventures,” Bondov says. According to him, Plovdiv needs to build public development centres and a vision on how to keep the so-called Digital Nomads.

ва мой. Събитията на фондацията привличат ученици, предприемачи на етап „идея“, през такива на ниво „прототип“, до представители на големи местни компании. „Колкото по-малко деца развият мислене тип „в Габрово нищо не се случва“, толкова по-добре ще бъде икономиката в бъдеще“, сигурен е той.

С роботика за деца „Зара лаб академия“ улавя отрано бъдещите предприемачи и в Стара Загора. Според Института за пазарна икономика градът „има неизползван потенциал да се развие в сферата на информационните технологии и аутсорсинга по примера на Пловдив“. В Стара Загора водещите компании са от сферата на високите технологии, но възможностите за формално и неформално образование в тази сфера все още са ограничени. Петко Петков вижда стратегическото предимство на региона именно в специализацията му в областта на т.нар. „умни градове“, облачни услуги, „интернет на нещата“, инженерство и роботика. „Търсенето в тези направления надвишава предлагането. Трябва да инвестираме в развойна дейност и образование“, казва той.

Регионите на предприемачеството са факт благодарение на хората, които отвориха нов път за традициите в индустрията и търговията, с изпреварващи времето си технологии, инженерни решения, бизнес идеи. Държавните политики в тяхна подкрепа могат да ги настигнат, стига бизнесът и общините да гледат в една посока, а държавата да е готова да приложи на практика девиза „Мисли глобално, действай локално.“ (1)

Martin Pavlov from the Gradishte Foundation in Gabrovo adds that if there are organisations that could create an individual economic concept for each region, this would support the overall development. The city is now building mutual trust both among entrepreneurs and between them and the municipality, which supports innovative initiatives. Gradishte plans to open the first shared workspace in the city. “Some of the companies do not know each other and, until recently, they did not look for a solution to the problems together, but we are changing this with the help of the municipality through networking,” he adds. The events of the Foundation attract students, entrepreneurs at the “idea” stage, through such at “prototype” level, to representatives of large local companies. “The fewer children develop the type of thinking that “nothing happens in Gabrovo”, the better the economy will be in the future,” he is convinced.

With the Robotics for Children, Zara Lab Academy finds future entrepreneurs in Stara Zagora at an early stage. According to the Institute for Market Economics, the city “has unused potential to develop in the field of information technologies and outsourcing after the example of Plovdiv.” In Stara Zagora, the leading companies are in the field of high technology, but the opportunities for formal and non-formal education in this industry are still limited. Petko Petkov sees the strategic advantage of the region precisely in its specialisation in the so-called smart cities, cloud services, the Internet of Things, engineering, and robotics. “The demand in these areas exceeds the supply. We have to invest in development and education,” he says.

The regions of entrepreneurship are a fact thanks to the people who have opened a new gate for traditions in the industry and trade, with ahead-of-their-time technology, engineering solutions and business ideas. Government policies, which support them, can catch up if businesses and municipalities look in one direction, and if the state is ready to put into practice the slogan “Think globally, act locally.” (2)

Летящият старт на **Scailyte** *The Flying Start of*

Екипът на Scailyte
The team of Scailyte

Българинът д-р Петър Несторов създаде в Швейцария иновативен стартап с обещаваща разработка за анализ на биомедицински данни

Scailyte е от компаниите, които изглеждат са създадени с точната идея, в точното време, на точното място с точните хора. Интересна е историята на този стартап, роден в Швейцария, но най-интересното е, че един от неговите основатели е млад българин, който привлече в този интернационален екип и други способни българи.

Път

Петър Несторов две години следва молекулярна биология в СУ „Св. Климент Охридски“, след което завършва биохимия в университета в Тюбинген, Германия. После се заема с научна работа и получава докторска степен по генетика в Базел. Институтът, в който прави дисертацията си, е свързан с големи фармацевтични компании. Те го поддържат като платформа за фундаментална наука, полезна за техните бъдещи иновативни продукти. Д-р Несторов попада в среда, в която науката, бизнесът и образованието си взаимодействат и оттам започва пътят му на предприемач. По това време се запознава с нова технология, която генерира данни, интересни от биомедицинска гледна точка, но трудни за анализ. Той вижда в това потенциал, но към онзи момент няма решение на проблема.

Идеята

След като защитава докторската си теза, Петър Несторов започва работа в швейцарската компания Witec. Тя се занимава с дистрибуция на инструменти за научни изследвания в биомедицинската сфера. В срещите с хората, които ги използват, той отново вижда, че основният им проблем е комплексният анализ на данните, а никои не знае как тези данни да „проговорят“. Тогава се свързва с проф. д-р Манфред Клаасен от Техническия университет в Цюрих – специалист в компютърните методи за анализ на такъв вид данни и един от пионерите в тази сфера. Но все още е рано за съвместни действия и младият българин продължава работа във

The Bulgarian Dr. Peter Nestorov has created an innovative startup in Switzerland with a promising application for biomedical data analysis

Scailyte is one of the companies that seem to have been created with the right idea, at the right time, in the right place with the right people. The story of this startup is interesting; it was born in Switzerland, but what's most interesting is that one of its founders is a young Bulgarian who attracted to this international team other talented Bulgarians.

Path

Peter Nestorov studied Molecular Biology at Sofia University "St. Kliment Ohridski" for two years, then, he graduated in Biochemistry from the University of Tübingen, Germany. Later on, he was involved in scientific work and received a PhD in Genetics in Basel. The institute where he wrote his dissertation was associated with large pharmaceutical companies. They supported it as a platform for fundamental science, useful for their future innovative products. Dr. Nestorov found himself in an environment where science, business and education worked together and from there, he started his career as an entrepreneur. At that time, he became acquainted with a new technology that generated data, which were interesting from a biomedical point of view but were difficult to analyse. He saw its potential, but at that point he didn't have a solution to the problem.

The Idea

After he defended his doctoral thesis, Peter Nestorov started working at the Swiss company Witec. Its activity is the distribution of instruments for

Witec, за да е по-близо до пазара. Когато се уверява, че все повече компании са готови да платят за услуга, свързана с анализа на биомедицински данни, отново се свързва с проф. Клаасен и така се ражда идеята за Scailyte.

Екун

За да може да разработят професионален софтуер, който да има капацитета да обработва все по-големи бази данни и да обслужва потребители от цял свят, Петър и Манфред се нуждаят от съдружници, които да допълнят екипа с нужния опит и квалификации. Привличат като съосновател г-р Денис Гьолсдорф, който също като тях двамата е завършил биохимия в университета в Тюбинген. Д-р Гьолсдорф обаче се е специализирал като софтуерен инженер и работи четири години за Гугъл в Германия. Но в края на 2016 г. Гугъл напуска града, в който той се е установил със семейството си, а на него не му се ще да се мести другаде. Точно в този момент двамата основатели се свързват с г-р Гьолсдорф и той приема да се посвети на Scailyte, но от дистанция. Привличат още един инженер като съосновател – г-р Даниел Зонлайтнер. Липсва им добър финансист и канят Анна Димитрова, която е с богат опит на счетоводител и финансов консултант в мултинационални компании, базирани в София. Тя става директор Финанси и операции и им помага да направят солиден бизнес план, с който да убедят инвеститорите, че имат не само добра идея и екип, но и скалиращ бизнес модел. Екипът вече е от 12 души, а сред международните бизнес партньори на Scailyte са и няколко български фирми.

Диамантен приз

През 2018 г. Scailyte е големият победител, който спечели диамантения приз от 100 хил. долара в акселератора MassChallenge. Тази глобална предприемаческа програма се провежда на четири места в света – САЩ, Израел, Швейцария, Мексико. През миналата година фокусът на разработките в швейцарския формат на акселератора е здравеопазване и храна. Scailyte развива многообещаваща технология, базирана на изкуствен интелект и биомедицински данни, и това им дава преднина. Но онава, с което наистина респектират журито, е екипът с неговите компетенции, опит и отгаденост. Той включва хора, които разбират от разработване на алгоритми за анализ на данни; експерти в биологичните науки, които имат и клиничен опит; специалисти, които умело да продават този софтуер.

Накъде

Разработката на софтуера за анализ на биоме-

С нашия софтуер, базиран на AI, ще дадем възможност за появата на следващото поколение прецизна диагностика, уверява г-р Петър Несторов

With our software, based on AI, we will give an opportunity for the emergence of the next generation of precision diagnostics, Dr. Peter Nestorov assures

scientific research in the field of biomedicine. During the meetings with the people who used them, he noticed again that their main problem was the complex analysis of the data, and nobody knew how to make this data “speak”. He then contacted Prof. Dr. Manfred Claassen of the Technical University of Zurich, a specialist in ETH computational biology, and one of the pioneers in the field of single-cell data analysis. But it was still early for joint action and the young Bulgarian continued to work at Witec in order to be closer to the market. When he was sure that more and more companies were willing to pay for a service, related to the analysis of biomedical data, he contacted Prof. Claassen again, and thus, the idea of Scailyte was born.

Team

In order to develop professional software that had the capacity to process increasingly larger databases and serve users all over the world, Peter and Manfred needed partners to complete the team with the necessary experience and qualifications. They attracted as a co-founder Dr. Dennis Göhlsdorf who, just like both of them, had graduated in Biochemistry from the University of Tübingen. Dr. Göhlsdorf, however, had specialised Software Engineering and had been working for Google Germany for four years. But at the end of 2016, Google left the city where he had settled with his family, and he did not want to move anywhere else. Right at that moment, the two founders contacted

СЪВЕТИ

от д-р Петър Несторов към младите предприемачи

- ✓ За иновативен стартъп трябва не просто мечти, а луди мечти.
- ✓ Страст и висока мотивация ще ви помогнат да реализирате намеренията си.
- ✓ Още в начална фаза тествайте идеята си на пазара. Няма смисъл да развивате продукт, към който няма интерес.
- ✓ Ако видите, че не се получава, зарежете тази идея по-скоро, но извлекете поука.
- ✓ Успехът зависи и от таланта, но и да е налице силен бизнес интерес към вашата разработка. Нужно е и наличие на капитал, притежаван от рискови инвеститори в иновативни компании.
- ✓ За да излезете извън тесните рамки на България, изграждайте мрежи от потенциални бизнес партньори и инвеститори извън страната.

ADVICE

by Dr. Peter Nestorov to young entrepreneurs

- ✓ *An innovative startup needs not just dreams, but crazy dreams.*
- ✓ *Passion and high motivation will help you realise your intentions.*
- ✓ *In the initial phase, test your idea on the market. It makes no sense to develop a product, which is not in demand.*
- ✓ *If you see that it is not working, abandon the idea as soon as possible, but learn the lesson.*
- ✓ *Success depends on talent, but also on the presence of strong business interest in your development. Capital held by high-risk investors in innovative companies is also needed.*
- ✓ *To go beyond the narrow borders of Bulgaria, build networks of potential business partners and investors outside of the country.*

дицински данни вече е готова и през първото тримесечие на 2019 г. ще бъде пусната на пазара. Амбицията на Scailyte е да създават нови методи за ранна диагностика на болести като рак и имунни заболявания. Вече имат взаимодействие с университетската болница в Цюрих. Клиничният им партньор е българката Емануела Генова, водещ дерматолог в света, която също е завършила в Тюбинген. Насочват усилия към ранното диагностициране на рак на кожата, който на вид е сходен с atopичния дерматит и често остава неразпознат. Ако правилната терапия започне на по-късен етап, битката с проблема е неефективна.

Инвестиция

Scailyte продължава своето стремително развитие. В края на 2018 г. компанията получи финансиране от 2,75 млн. швейцарски франка. Но това стана възможно, след като успешно са минали през обучителната програма на акселератора. Водещ инвеститор е инвестиционният фонд на Swisscom, една от най-големите ИТ и телеком фирми в Швейцария с фокус към иновациите.

Бъдещето на здравеопазването все повече върви към персонализирана терапия и превенция, смята д-р Петър Несторов. Амбицията му е Scailyte да подобри качеството на живота на хората като развие ново поколение диагностика, базирана на данни от милиони клетки (single-cell data). (1)

Dr. Göhlsdorf and he agreed to dedicate himself to Scailyte, but from a distance. They attracted another engineer as a co-founder - Dr. Daniel Sonleithner. They were missing a good financier and invited Anna Dimitrova who had extensive experience as an accountant and financial consultant in multinational companies based in Sofia. She became Finance and Operations Director and helped them prepare a solid business plan in order to convince investors that they not only had a good idea and team but also a scalable business model. The currently consist of 12 people, and several Bulgarian business partners were among Scailyte's international business partners.

Diamond Prize

In 2018, Scailyte became the big winner of the USD 100,000 Diamond Prize from the MassChallenge accelerator. This global entrepreneurial programme takes place in four places in the world - the United States, Israel, Switzerland, Mexico. Last year, the focus of the developments in the Swiss format of the accelerator was healthcare and food. Scailyte is developing a promising technology based on artificial intelligence and biomedical data, and that gave them a head start. But what really impressed the jury was the team with its competencies, experience and dedication. It includes people who were knowledgeable on developing algorithms for data analysis; experts in biological sciences who also had clinical experience; specialists who skilfully sold this software.

Where to

The development of the software for analysis of biomedical data is now ready and will be released on the market in the first quarter of 2019. Scailyte's ambition is to create new methods for early diagnosis of diseases, such as cancer and immune diseases. They already cooperate with the University Hospital in Zurich. Their clinical partner is the Bulgarian Emmanuella Genova, a leading dermatologist on a global level who also graduated from Tübingen. They focus their efforts in the early diagnosis of skin cancer, which is similar to atopic dermatitis and often remains unidentified. If the right therapy begins at a later stage, the battle with the problem is ineffective.

Investment

Scailyte continues its rapid development. At the end of 2018, the company received funding of CHF 2.75 million. But that became possible after having successfully passed the accelerator's training programme. The leading investor is the investment fund of Swisscom, one of the largest IT and telecom companies in Switzerland with a focus on innovation. The future of healthcare is more and more directed towards personalised therapy and prevention, Dr. Peter Nestorov says. His ambition is for Scailyte to improve the quality of life of people by developing a new generation of diagnostics, based on single-cell data. (2)

ЧЕРНАТА КУТИЯ

на една иновация

Екипът на „Комраг кооператив“ вярва, че блокчейн и изкуственият интелект ще пренаредят пъзела на икономика от нов тип

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

За повечето хора новите технологии са черна кутия. Ако другите тръгнат към нея, и те тръгват натам. Но ако другите бягат от черната кутия, и те правят същото. Има обаче и такива, които изоставят всичко и започват да работят с тази „черна кутия“, те я развиват и усъвършенстват. За тях тя е иновативната идея, която има потенциала да промени бъдещето на човечеството, обяснява Тодор Колев. Той е председател на „Комраг кооператив“ - организацията, която в края на 2018-а е големият победител в ежегодния конкурс „Иновативно предприятие на годината“ с призвание за „Социална иновация“.

С поглед назад

Читателите на сп. „Икономика“ са имали предишна среща с Тодор Колев, когато в началото на 2017 г. го представихме като технологичен предприемач. Той създава компанията „Обекто“ през 2008 г. в зората на голямата финансова криза и ето какво разказва сега: „По онова време се обещаваха нов вид икономика. В края на октомври 2008 г. обаче се появи биткойнът, месец по-късно стартира „Обекто“. Биткойнът стана възможен, след като бе решен големият проблем в информатиката,

For most people, new technologies are a black box. If other people go towards it, they also go that way. But if the others run away from the black box, they also do the same. However, there are also those who abandon everything and start working with this “black box”, they develop and perfect it. For them, it is an innovative idea that has the potential to change the future of humanity, Todor Kolev explains. He is the Chairman of Comrade Cooperative, the organisation, which at the end of 2018 was the big winner of the annual Innovative Enterprise of the Year competition, receiving the Social Innovation award.

Looking Back

The readers of Economy Magazine have previously met Todor Kolev when we introduced him as a technology entrepreneur in the beginning of 2017. He created the company Obecto in 2008 at the dawn of the big financial crisis, and this is what he says now: “At that time, a new kind of economy was being promised. At the end of October 2008, however, bitcoin appeared, a month later, Obecto was created. Bitcoin became possible after the big problem in computer science, known as the Byzantine Generals

Красимир Сърakov © Krasimir Svrakov

The Black Box of an Innovation

The team of Comrade Cooperative believes that blockchain and artificial intelligence will rearrange the puzzle of a new type of economy

Problem, was solved. The generals wanted to conquer a city, but all the warlords competed with each other. The question was how to coordinate their actions without a commander. In fact, people are not able to harmonise their reactions if there is no leader, while blockchain makes it possible for computers, as well as people, to synchronise their actions without having a chief."

Focus

Comrade Cooperative is developing a new model for organising an economic activity. They do not claim to be its discoverers, but its conductors; and they are among the leading groups that develop it as a methodology and technology. They are working towards the creation of decentralised autonomous organisations, whose method of management is based on blockchain.

Searches

We learn from Ivan Vasilev, a member of the Management Board of the organisation, how Comrade Cooperative is currently developing: "We created this structure because we decided that cooperatives are the best legal form for decentralised organisations. We do not have one chief who sets the tone, but there is a group of like-minded people who, for more than a year, united by a common idea, work together and together we achieve much more than any other startup company for the same time period. We use the model called high-risk automated debt. In this blockchain contract, everyone ascribes themselves a debt when they work for the organisation. When the cooperative makes money, this debt is automatically redeemed and people receive remuneration. We develop open source software and anyone can use it to issue debt, but then, 1% of that "debt" goes to the cooperative. So, we are tied to the success of the companies that use our product without directly selling a product or service."

Investments

Strategic investors recognise Comrade Cooperative as one of the teams that will make the great change possible. In 2018, the team of the cooperative managed to attract

известен като Задача на византийските генерали - те искат да завземат един град, но всички военачалници си съперничат помежду си. Въпросът е как да се координират действията, като няма главнокомандващ. На практика хората не са в състояние да съгласуват реакциите си, ако няма лидер, а блокчейн способства компютри, както и хора, да синхронизират действията си, без да има главен".

Фокус

„Комрад кооператив“ разработва нов модел за организация на икономическата дейност. Няма претенции да са негов откривател, но са негов проводник и са сред водещите групи, които го разработват като методика и технология. Работят за създаването на децентрализирани автономни организации, като методът им на управление е базиран на блокчейн.

Търсения

Как се развива „Комрад кооператив“ научаваме от Иван Василев, член на УС на организацията: „Създадохме тази структура, защото решихме, че кооперациите са най-добрата правна форма за децентрализирани организации. При нас няма един главен, който да задава тона, а има група от единомишленици, които повече от година,

обединени от обща идея, работим заедно и заедно постигаме много повече, отколкото която и да е друга стартираща компания за същото време. Използваме модела, наречен високорисков автоматизиран дълг. В този блокчейн договор всеки си записва дълг, когато работи за организацията. Когато кооперацията прави пари, автоматично този дълг се изкупува и хората получават възнаграждение. Разработваме софтуер с отворен код и всеки може да го използва за издаване на дълг, но тогава 1% от този „дълг“ отива към кооператива. Така сме обвързани с успеха на компанията, които ползват нашия продукт, без пряко да продаваме продукт или услуга“.

Инвестиции

Стратегическите инвеститори разпознават „Комрад кооператив“ като един от екипите, които ще направят възможна голямата промяна. През 2018 г. екипът на кооператива успява да привлече 570 хил. евро. Част от средствата са за развитието на инфраструктура за управление на децентрализирани автономни организации върху блокчейн посредством умни договори, наречена Wetonomy. А другата част отива за платформата Сайнет (Scynet) за създаване и трениране на изкуствен интелект на основата на блокчейн – система, която никога няма да може да изключи. Очакванията са тази пролет да привлечат още инвестиции.

Ноу-хау

Ентузиастите от „Комрад кооператив“ не използват готова разработка, а създават нови технологии в блокчейн и изкуствения интелект. Правят и научни доклади с отзвук в световен мащаб. Дори един от членовете на кооператива Звездин Бесарабов е преподавател по блокчейн в СофтУни, а самият той е ученик в XII клас. Работейки в сферата на тези нови технологии, добиват ноу-хау, което за много компании е екзотика. „Обединяването на блокчейн с изкуствен интелект е Светият граал на технологията“, уверява Тодор Колев.

Прогноза

Старите компании работят с организационни структури от стара епоха, която е била добра за времето си, но вече е на доизживяване. Когато децентрализираната икономика започне да набира сила, ще има много фалити на големи компании, но това е характерно за всяко икономическо реструктуриране, казва Тодор Колев.

Forecast

Old companies work with organisational structures from old times that have been good for their time, but which are already reaching their limits. When the decentralised economy starts to gain momentum, there will be many bankruptcies of large companies, but that is typical for any economic restructuring, Todor Kolev says.

EUR 570,000. Part of the funds was for the development of infrastructure for the management of decentralised autonomous organisations on blockchain through smart contracts, called Wetonomy. And the other part went to the Scynet platform for the creation and training of artificial intelligence based on blockchain – a system that no one can turn off. This spring, it is expected to attract more investment.

Know-How

The enthusiasts from Comrade Cooperative do not use a ready-made development but create new technologies in blockchain and artificial intelligence. They also make scientific reports with a global response. One of the members of the cooperative, Zvezdin Besarabov, is even a blockchain lecturer at SoftUni, and he himself is a student in the 12th grade. Working in the sphere of these new technologies, they acquire know-how, which for many companies is exotic. “The combination of blockchain and artificial intelligence is

По-евтино и по-лесно

Тодор Колев се опитва да създаде система, която да превърне България в технологичен лидер: „Блокчейн дава възможност на нашата страна да е водеща в световната промяна, тъй като в нея има много таланти хора, които разбират от IT иновации. Технологията позволява скъпото и сложно нещо да става евтино и лесно и затова правим така, че да постигаме повече чрез по-малко. Светът се променя фундаментално и вместо линейно да го догонваме, ние предлагаме нова възможност да преобърнем икономиката. Тази нова икономика ще е базирана основно на блокчейн и трансакциите ще се улеснят. А колкото по-лесно стават трансакциите в една икономика, толкова по-бързо се движи тя и толкова по-голяма стойност създава. Блокчейн базираната икономика ще расте експоненциално“.

Вятърът на промяната

Другата технология, която ще спомогне за коренната промяна на икономиката, е изкуственият интелект. Скоро той ще може да решава същия клас проблеми, както и ние, хората. Тогава няма да сме икономически ефективни да работим, машините ще се справят далеч по-добре от нас. Затова ще трябва да си отговорим на въпроса какво ще правим ние, хората, когато няма да има какво да правим, казва Тодор Колев.

Блокчейн има потенциала да прегосподи по-ефективен икономически модел, който ще позволява да се види личният принос на всеки, вярват в „Комрад кооператив“. Така според тях и личната отговорност ще е по-голяма, защото ще се възнагражда индивидуалното участие.

Готови ли сме да отворим черната кутия на бъдещето... (👉)

the Holy Grail of technology,” Todor Kolev assures.

Cheaper and Easier

Todor Kolev is trying to create a system to turn Bulgaria into a technology leader: Blockchain gives an opportunity for Bulgaria to be a leader in the world change as it has many talented people who have great understanding of IT innovations. Technology allows expensive and complicated things to become cheap and easy, so we do so to achieve more through less. The world is fundamentally changing and instead of linearly catching up with it, we offer a new opportunity to overturn the economy. This new economy will be mainly based on blockchain and transactions will be made easier. The easier transactions are made in an economy, the faster it moves and the greater value it creates. The blockchain-based economy will grow exponentially.

The Wind of Change

The other technology that will contribute to the radical change of the economy is artificial intelligence. It will soon be able to solve the same class of problems as us, humans. Then, we will not be cost-effective to work; machines will do far better than us. That is why we will have to answer the question: What will we, humans, do when there is nothing to be done,” Todor Kolev says.

Blockchain has the potential to provide a more efficient economic model that will allow the personal contribution of everyone to be noticed, Comrade Cooperative believe. Thus, in their view, personal responsibility will also be greater, because individual participation will be rewarded.

Are we ready to open the black box of the future... (👉)

„Комрад кооператив“ е големият победител в ежегодния конкурс „Иновативно предприятие на годината“ с признание за „Социална иновация“

Chairman of Comrade Cooperative was the big winner of the annual Innovative Enterprise of the Year competition, receiving the Social Innovation award

ТИНУЗАВЪР, който се завръща в бъдещето

„Тинузавър“ спечели специална награда в категорията „Иновативно стартиращо предприятие“ в конкурса „Иновативно предприятие на годината 2018“. Невен Боянов и колегите му са разработили образователна платформа и набор от авторски комплекти за програмиране, роботика и електроника с отворен код. Обучението се фокусира върху инженерните аспекти на програмирането. Платформата и комплектите се ползват от университети и училища в България, Канада, САЩ, Германия и Мексико.

Tinusaaur, Which Goes Back to the Future

Tinusaaur won a special award in the Innovative Startup category of the Innovative Enterprise of the Year 2018 competition. Neven Boyanov and his colleagues have developed an educational platform and a set of designer kits for programming, robotics and open-source electronics. The training focuses on the engineering aspects of programming. The platform and the kits are used by universities and schools in Bulgaria, Canada, USA, Germany and Mexico.

Мая Цанева Maya Tsaneva

Невен Боянов е основател на първото хакерспейс пространство във Велико Търново, предприемач с няколко начинания и лектор във Великотърновския университет. „Тинузавър“ (от „tiny“ - малък на английски, и „завър“), проектът, който му донесе последната награда за стартъп, е като завръщане в бъдещето. Той връща очарованието на механиката и инженерството във време, когато кодирането понякога е самоцел.

„Тинузавър“ представлява онлайн платформа, комбинация от софтуер, хардуер и учебни пособия. На цена от около 17 лв. всеки може да сглоби хардуер с платки и китове. След това идва ред на програмирането чрез прости задачи - като това да се свържат светодиоди, бутони и др. към платката, да ги накараш да светят, мигат и издават звуци. На тази база напредналите могат да разработват по-сложни системи като домашна

Neven Boyanov is the founder of the first hackerspace in Veliko Tarnovo, an entrepreneur with several ventures and a lecturer at the University of Veliko Tarnovo. Tinusaaur (from “tiny” and “saur”), the project that won the last startup award for him, is like a return to the future. It brings back the fascination of mechanics and engineering at a time when coding is sometimes an end in itself.

Tinusaaur is an online platform, a combination of software, hardware, and teaching aids. At a price of around BGN 17, anyone can assemble hardware with boards and kits. Then comes the programming through simple tasks such as connecting LEDs, buttons, etc. to the board to make them glow, blink and make sounds.

Проектът на Невен Боянов учи на програмиране, роботика и електроника

Neven Boyanov's project teaches programming, robotics and electronics

автоматизация например. Звучи като скучно учебно задание, но всъщност е истинско предизвикателство за хора с въображение и сърчни ръце.

„Тинузавър“ стартира през 2013 г. по-скоро като личен хоби проект без име и цел. По това време бях започнал да се занимавам с микроконтролери. Мои приятели от Клуба на програмистите във Велико Търново проявиха интерес към платките, направихме няколко работилници, и лека-полека това се превърна в нещо много по-сериозно. Както при повечето проекти с отворен код, и тук съмишлениците ми отделяха от свободното си време, за да работят по него“, пояснява той.

През 2018 г. любителският проект се превръща в бизнес, за да генерира приходи, които осигуряват бъдещето на проекта. Междувременно „Тинузавър“ навлиза в български и чуждестранни училища и университети, в домовете на ентузиаста в над 50 държави на възраст от 5 до 65 години. Проектът става част от обучението по софтуерно инженерство и в дисциплината „Микроконтролери и вградени устройства“ на Великотърновския университет.

„Важна особеност на „Тинузавър“, е себестойността на хардуерния продукт. Цената на основния комплект, т.е. минимумът, който ви трябва, стартира от около 5 долара, а цената само на основната платка може да спадне до около 2 долара. Това го прави идеален за субсидиране от държавни или други инициативи“, допълва Невен.

Невен не е типичният програмист, а е по-скоро техник. Той забелязва пренебрегването на инженерната част при обучението в компютърните науки и търси начин да събере хардуера и софтуера заедно. В училище, а често дори и в специализираните гимназии, те не се изучават като взаимовръзки, а и по-късно в университета остават по-скоро на теоретично ниво за сметка на т.нар. фундаментална наука. Предприемачът смята, че

On this basis, advanced users can develop more sophisticated systems such as home automation, for example. It sounds like a boring job assignment, but it's actually a real challenge for people with imagination and skilled hands.

Tinusaur started in 2013 more like a personal hobby project without a name and a purpose. At that time, I had started to work with microcontrollers. My friends from the Programmers Club in Veliko Tarnovo showed interest in the boards, we organised several workshops, and step by step, it turned into something much more serious. As with most open-source projects, my likeminded fellows gave their free time to work on it,” he explains.

In 2018, the amateur project turned into a business, in order to generate revenue, which ensured the future of the project. Meanwhile, Tinusaur entered Bulgarian and foreign schools and universities, as well as the homes of enthusiasts aged from 5 to 65 in over 50 countries. The project also became part of the software engineering training in the Microcontrollers and Embedded Devices subject of the University of Veliko Tarnovo.

“An important feature of Tinusaur is the cost of the hardware product. The price of the basic kit, i.e. the minimum you need, starts at about USD 5, and the price of the motherboard alone can drop to about USD 2. This makes it ideal for funding by governmental or other initiatives,” Neven adds.

Neven is not a typical programmer, but rather a technician. He has noticed the neglect of engineering in computer science education and looks for a way to bring together hardware and software. At school, and often even in specialised high schools, they are not studied as interrelated subjects, and later on at the university, they are rather theoretical at the cost of the so-called fundamental science. The entrepreneur believes that this is one of the reasons for the shortage of Bulgarian enterprises with their own technological products. “The paradox is that when we graduate and we have to start working, we are required to do just that – to combine our knowledge of all disciplines, to work in a team, etc.”

At the core of the project is training with enhanced interdisciplinary links. Neven emphasises that this approach is not new, but is applied in an innovative way: through tasks with a strong practical focus, with the introduction of problems in the foreground, through teamwork.

Tinusaur helps understand the processes in the opposite direction – from the virtual world of algorithms and mathematics to the real world of physics, chemistry

това е една от причините за недостига на български предприятия със собствени технологични продукти. „Парадоксът е, че, когато завършим образованието си и трябва да започнем да работим, от нас се изисква да правим точно това – да обединим познанията си от всички дисциплини, да работим в екип и т.н.“

В основата на проекта е обучението със засилени интердисциплинарни връзки. Невен подчертава, че подходът не е нов, но се прилага новаторски: чрез задачи със силна практическа насоченост, с поставяне на проблемите на преден план, чрез работа в екип.

„Тинузавър“, спомага за осмислянето на процесите в обратната посока - от виртуалния свят на алгоритмите и математиката към реалния мир на физиката, химията и другите природни науки. Повечето млади хора, когато става дума за ИТ, се насочват предимно към чистото програмиране, защото никога не са имали възможността да се докоснат до директното програмиране на хардуера и до роботиката“, казва Неვენ. По негово наблюдение от последните 5-6 години минимум половината от учениците, които са минали през работилниците, обученията и школите по платформата, продължават да се развиват в областта на технологиите.

„Тинузавър“ се превръща и развива като бизнес начинание бързо чрез модерните онлайн платформи за намиране на капитал. През 2016 г. екипът събира 57% от сумата, от която има нужда, чрез кампания за групово финансиране. Следващата година пак чрез групово финансиране привличат 180% от заложените средства. През 2018 г. се открива възможност и за подпомагане от бизнес ангели. „След презентация пред CEO Angels Club двамата потенциални инвеститори проявиха интерес, стиснахме си ръцете, регистрирахме фирма и от май 2018 г. „Тинузавър“, е вече реален бизнес“, пояснява Неვენ.

Фирмата пробва първо в Северна Америка и Западна Европа, а после се насочва и към родния пазар. Основната целева група са учителите, които да използ-

and other sciences. Most young people, when it comes to IT, are mostly focused on pure programming because they have never had the opportunity to get in touch with direct programming of hardware and robotics,” Neven says. According to him, over the past 5-6 years, at least half of the students who went through the workshops, the trainings and the schools on the platform continue to develop in the field of technology.

Tinusaur has quickly turned into a business venture

Невен Боянов получава наградата за „Иновативно предприятие на годината“ от президента Румен Радев

Neven Boyanov receives the Innovative Enterprise of the Year award by the President Rumen Radev

through modern online platforms for raising capital. In 2016, the team collected 57% of the amount they needed through a group funding campaign. Next year, again through group funding, they attracted 180% of the funds needed. In 2018, the opportunity for support by business angels also appeared. "After a presentation before the CEO Angels Club, two potential investors showed interest, we shook hands, registered a company, and since May 2018 Tinusaur is a real business," Neven explains.

The company made a breakthrough first in North America and Western Europe, and then turned to the Bulgarian market. Its main target group is teachers who can use Tinusaur for training, but not only. At their events, there are 5-6 year old future engineers who want to do something that glows, makes sounds, moves, as well as adults who design products with practical application, or change their profession.

This summer, a team of 6-7-grade students created a scale model of a traffic light based on the knowledge, acquired for less than a week. Neven also has his own Tinusaur project – a home system for watering plant pots that takes into account temperature, soil and air humidity and other pre-set parameters. "When I finish it, it will become part of the curriculum, which will include biology and chemistry," he smiles.

The training materials for students, university students, and adults are similar but are taught differently. "Everyone can use the project resources freely, modify and share them under the terms and conditions of the open license. Through training, courses and schools, thanks to those who have decided to use our additional services, we will provide financial resources to maintain and develop the platform."

According to Neven, the place of Tinusaur is in the non-formal education, or at best in extracurricular forms. He says that technology is too dynamic and fast to develop to comply with education systems and programmes. "I want Tinusaur to become a byword for a platform through which children study technology. The kits themselves are cheap and this makes it possible for everyone to afford it. The platform aims to cover the initial stages of getting familiar with science and technology, and then go on with the more complicated one," he adds, and promises to build a car, which will be able to go back to the future, just like in the movie. ➔

ват „Тинузавър“ за обучения, но не само. На събитията им има от 5-6-годишни бъдещи инженери, които се стремят да направят нещо, което да свети, да издава звук, да се движи, до възрастни хора, които проектират продукти с практическа приложимост или сменят професията си.

Това лято екип от ученици в 6-7 клас създава умален модел на светофарна уредба на базата на знанията, усвоени за по-малко от седмица. Невен също има своя тинузавърски проект – за домашна система за поливане на саксиите, която да се съобразява с температура, влажност на почвата и въздуха и други предварително зададени параметри. „Когато го завърша, това ще стане част от учебните материали, които ще включват и биология и химия“, усмихва се той.

Материалите за обучение на ученици, студенти и по-възрастни са сходни, но се преподават по различен начин. „Всеки може да ползва ресурсите на проекта свободно, да ги модифицира и споделя в съответствие с условията на отворения лиценз. Чрез обучения, курсове и школи, благодарение на тези, които са решили да ползват нашите допълнителни услуги, ще подсигуририм финансов ресурс за поддръжка и развитие на платформата“.

Според Неვენ мястото на „Тинузавър“ е в неформалното образование, или в най-добрия случай в извънкласните форми. Той казва, че технологиите са прекалено динамични и бързо развиващи се, за да се съобразяват с образователна система и програми. „Мечтая „Тинузавър“ да стане нарицателно за платформата, с която децата изучават технологиите. Самите комплекти са евтини и това дава възможност всеки да може да си ги позволи. Платформата има за цел да покрие първоначалните етапи при навлизане в науката и технологиите, след което човек да продължи с по-сложното“, завършва той и обещава да построи кола за завръщане в бъдещето, също както във филма. 🚗

Какво става с хората

*What Is Happening
to People*

Технологичните промени идват бързо и все повече ще трябва да мислим за хората и за тяхната адаптация към тази трансформация

Technological changes are penetrating quickly and we will have to think more and more about people and their adaptation to this transformation

След дигиталната революция в края на 80-те години неусетно се оказахме отвъд прага на следващата революционна промяна – Индустрия 4.0. Това е бъдещето, в което вече живеем. Но все пак технологиите съществуват заради хората, а не обратно. Какво става с хората – това е най-важният въпрос, когато говорим за технологиите и технологичните промени.

Негостизъм

Хората са сърцето на компаниите. За да стане бизнесът голям, са важни хората. Хората правят компаниите, а не обратното. Това са все заглавия на публикации, сред които откриваме и предупреждението: Ако компаниите продължават да говорят за хората, а не с хората, спукана им е работата. Така стигаме до въпроса как се променя отношението към хората в компаниите...

Във времена, в които изкуственият интелект започна все по-осезаемо да си проправя път, хората продължават да са от най-съществено значение за бизнеса. Нещо повече – много от фирмите признават, че те са най-важният им капитал и всъщност таванът в развитието на техния бизнес идва не от гуро, а от липсата на работна ръка. И ако има едно нещо, по което в момента българските компании да си приличат – независимо от техния размер и от мястото в страната, където се намират, то това е, че всички те имат проблем с кадрите. Кризата на пазара на труда рефлектира на всички нива – и за високо- и за нискоквалифицирания персонал.

Миграция

Хората вече разбраха, че ако добре платената работа не отива при тях, то те трябва да отидат при по-добре платена работа. Това се превърна в двигател на миграцията. Годици наред българските политици изтъкват именно евтината работна ръка като конкурентно предимство на България. Но българите вече отказват да са евтина работна ръка. Недостигът на персонал кара работодателите не само да качват заплатите, но и да търсят нестандартни начини за решаване на проблема с кадрите. Процесът се усложнява от възможността за свободно движение на хора, макар точно това да дава и шансове за тяхното привличане. Ето каква е скоростта на миграцията в една българска област и то измерена само чрез издадените документи за смяната на личен лекар – девет души всеки ден напускат Смолян и региона според статистика на НЗОК. Същевременно ключови сектори, базирани основно в най-големите ни градове като София, Пловдив, Варна и Бургас, също имат проблеми с намирането на нови попълнения от специалисти. В такъв случай къде са хората?

Елате си обратно

Недостигът на работна ръка става повод периодично да се обявяват намерения за привличането на българите обратно в България. Наскоро Българската асоциация на софтуерните компании (БАСКОМ) направи проучване, според което над 30% от българите, които живеят и работят в чужбина, биха се върнали, като главната им мотивация е алтернативата за професионално развитие. От организацията смятат чрез специална кампания „Завръщането“ да осигурят за софтуерната индустрия българи с опит зад граница. Но парите не са всичко, когато става дума за такова решение. Найясно ли сме кое наистина би върнало повечето от тези хора?

After the digital revolution at the end of 1980s, we suddenly found ourselves beyond the threshold of the next revolutionary change - Industry 4.0. This is the future we are already living in. However, technology exists for the people, and not vice versa. What will happen to people - this is the most important question when we talk about technology and technological changes.

Shortage

People are the heart of companies. To make a business big, what is important are people. People make companies, not vice versa. These are all titles of publications, among which we also find the warning: If the companies continue to talk about the people rather than with the people, they will be done with. So we come to the question of how to change the attitude towards people in the companies...

At times in which artificial intelligence has begun to make its way more and more tangibly, people continue to be of the utmost importance to the business. What's more – many companies admit that they are their most important capital and, in fact, the limit in the development of their business is because of the lack of manpower. And if there is one thing in which Bulgarian companies are similar today, regardless of their size and their location in the country, it is that they all have a problem with the personnel. The labour market crisis affects all levels – both high- and low-skilled staff.

Migration

People have already realised that if well-paid jobs do not come to them, they have to go to a better-paid job. This has become the driving force of migration. For years, Bulgarian politicians have pointed out cheap labour as a competitive advantage of Bulgaria. But Bulgarians are already refusing to be cheap labour. Shortage of staff forces employers not only to raise wages but also to look for non-standard ways to solve the problem with the personnel. The process is being further complicated by the possibility of free movement of people, though this also gives chances to attract them. The speed of migration in a Bulgarian district, estimated only by the issued documents for the change of the GP, is nine people, leaving Smolyan and the region every day, according to the statistics of the National Health Insurance Fund. At the same time, key sectors based mainly in our major cities, such as Sofia, Plovdiv, Varna and Burgas, also have problems finding new specialists. In this case, where are the people?

Come Back

The shortage of labour leads to the occasional announcement of intentions to attract Bulgarians back to Bulgaria. Recently, the Bulgarian Association of Software Companies (BASSCOM) has conducted a survey, according to which over 30% of Bulgarians living and working abroad would return, with their main motivation being the alternative for professional development. The organisation plans to attract Bulgarians with experience abroad to the software industry through its special campaign - The Return. But money is not everything when it comes to such a decision. Are we aware of what would be the real reason for these people to return?

Което машините не могат

Промяната става на все по-високи обороти. Компани, съществували години наред, изчезват. А понякога фирми, направени от някой ентузиаст, твърде бързо добиват световна известност. Но зад самия факт на появата и изчезването на бизнес стоят човешки съдби.

Дигитализацията, заедно с други технологични промени, превзема и сферата на подбор и грижата за човешкия капитал. Трансформацията не подминава и специалистите, призвани да осигуряват хората в компаниите и да работят за повишаване на техните умения. Системи, базирани на изкуствен интелект, ще улесняват специалистите и ще им освобождават време за стратегии при развитието на хората, за организационен дизайн и усъвършенстване на уменията. Но именно HR-и обръщат внимание, че в целия този технологичен бум човешкият досег не бива да се губи. Тези ключови специалисти ще ползват все повече технологии, за да помагат на организациите да се адаптират към променящите се условия и към променящите се изисквания на трудовата сила. Мнозина смятат, че те са хората, които трябва да останат носителите на живота в компаниите. На тях ще се разчита да имат грижата за по-фините настройки. Те ще трябва да правят онова, което машините няма да са в състояние да вършат.

Трансформация

Покोलенията и технологиите се менят бързо. Поточната линия, на която работеха хора, вече работи с все по-малко хора, а хората все повече работят в офиси. Вероятно следващото поколение ще работи в съвсем нова обстановка. Технологиите на бъдещето все по-бързо се превръщат в настояще. Но това е улеснение за едни и затруднение за други. Значи, че все повече ще трябва да мислим за хората и за тяхната адаптация към бързата трансформация.

Новото време създава своите нови хора. Правилото за успех, което предишни поколения проповядваха, се основаваше на трите Т: Талант, Труд, Търпение. Но за новото поколение то не е актуално. Младите нямат търпението да чакат. Те имат друга нагласа и трябва да се концентрират върху четирите К – Критично мислене, Колaborация, Комуникация, Креативност. Ако те станат тяхна втора природа, ще са успешни в онова, което правят.

Ето какво става с хората... (👉)

What Machines Cannot Do

The change is taking place ever faster. Companies that have existed for years disappear. And sometimes companies created by an enthusiast achieve world fame too quickly. But behind the very fact of the emergence and disappearance of a business are human destinies.

Digitalisation, along with other technological changes, takes over the area of selection and care for human capital. Transformation does not skip those specialists, trained to provide people in the companies and to work towards enhancing their skills. Systems based on artificial intelligence will make it easier for professionals and will give them time to make strategies for the development of people, for organisational design, and for skills improvement. But it is the HRs who pay attention to the fact that in the whole technological boom, human contact should not be lost. These key specialists will use technology more and more to help organisations adapt to changing conditions and altering labour requirements. Many believe that they are the people who must remain the bearers of life in a company. They will be relied upon to take care of the finer settings. They will have to do what the machines will not be able to.

Transformation

Generations and technologies are changing rapidly. The production line, where people used to work, is already operating with fewer people, while people are working in offices more and more. Probably the next generation will do their job in a completely new environment. The technologies of the future are turning into present ever faster. But this is a facilitation for some and a difficulty for others. Thus, we will have to think more and more about people and their adaptation to the rapid transformation.

The new time creates its new people. The rule of success that previous generations preached was based on the three Ts (translator's note - the words start with a "t" in Bulgarian): Talent, Work, Patience. But for the new generation, it is not up to date. Young people have no patience to wait. They have a different attitude and should concentrate on the four Cs - Critical Thinking, Collaboration, Communication, Creativity. If they become their second nature, they will be successful in what they do.

This is what's been happening to people... (👉)

КОМУНИКАЦИЯ 4.0 - ефективна дигитализация

Communic@tion 4.0 - Effective Digitalisation

Мануела Тотева Manuela Toteva

Защо световният корпоративен елит се интересува от теми като „значението на маркетинг на съдържанието в дигиталната икономика“ и „как да увеличим нивото на ангажираност на клиентите и потребителската лоялност“? Големият въпрос не е ли по-скоро в коя посока бизнесът претърпява промяна, принуждава ли тя компаниите от индустрии, опериращи на различни пазари, да пренапишат принципите си на комуникиране и доколко този процес се управлява именно от клиента.

„Всичко се оповава на историята, която разказвате“, или защо маркетингът на съдържанието има значение.

„Интернет на нещата“ и „Големи данни“ са модерни понятия, които чуваме вече почти ежедневно, а за госта хора извън бизнеса със сигурност звучат дори непонятно. Но те са дотолкова актуални за лидерите от световни софтуерни гиганти с мащаба на SAP, IBM и други компании, колкото и въпросът възможно ли е да се увеличат по-ефективно приходите чрез прилагане на т.нар. content marketing, което на пръв поглед изглежда по-евтината инвестиция от рекламата.

Дефиниция за маркетинг на съдържанието дава Content Marketing Institute, глобалната организация в областта, основан в САЩ от Джо Пулизи. А той именно смята, че „маркетинг на съдържанието създава ангажираност и осигурява обучение на купувача“. По тази причина бюджетите и ресурсите за маркетинг на съдържанието продължават да нарастват в глобален мащаб. Същевременно, с предлагането на все повече и повече информация, се появява предизвикателството да

Why is the global corporate elite interested in topics such as “the importance of content marketing in the digital economy” and “how do we increase customer engagement and customer loyalty?” Isn’t the big question more about the direction in which the business undergoes changes, does it force companies in industries operating on different markets to rewrite their principles of communication and how much this process is managed by the customer.

“Everything is based on the story you’re telling,” or why content marketing matters.

The Internet of Things and Big Data are modern concepts that we hear almost every day now, and for a lot of people outside the business, they surely even sound incomprehensible. But they are as relevant to global software giant leaders of the scale of SAP, IBM and other companies, as is the question of whether it is possible to increase revenue more effectively by implementing the so-called content marketing, which, at first glance, seems to be the cheaper investment compared to advertising.

The definition of content marketing is given by the Content Marketing Institute, the global organisation in the area, founded in the United States by Joe Pulizzi. And he thinks that “content marketing creates engagement and educates the buyer.” For this reason, budgets and resources for content marketing continue to grow on a global scale. At the same time, with the availability of more and more information, the challenge of distinguishing and

се разграничим и покажем необорими резултати. Интерактивното съдържание е доказано, че се диференцира и образува много по-добре от неговите статични предшественици. То ангажира хората в полезен и информативен диалог, който привлича и има своя интерес. „Това е бъдещето на съдържание и то е тук сега“, заключава Пулизи, издател и на онлайн списанието Chief Content Officer.

Тази теза се подкрепя и от факта, че дигиталната трансформация на бизнес моделите изцяло променя начина, по който маркетингът работи. Конкуренцията за ангажиране на клиентите става по-ожесточена и очакванията за навременна, точна информация – онлайн, офлайн и по време на събития – нараства. Специалистите по маркетинг на съдържанието (т.нар. content marketers) започват да осъзнават, че клиентът иска да стигне до най-подходящото съдържание възможно най-бързо, за да спести време и да минимизира риска в процеса на вземане на решения. Частните организации, които избират подхода за прилагане на маркетинг на съдържанието, търсят различен ефект:

- Увеличаване на продажбите
- Спестяване на разходи
- По-добри клиенти с по-високо ниво на лоялност към продукта/марката

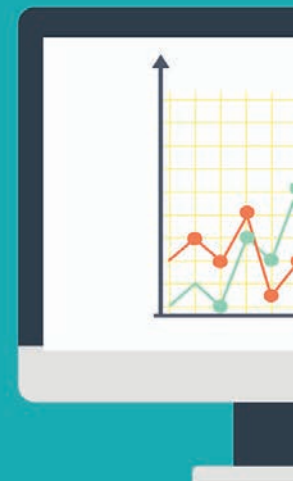
Лично на мен най-вълнуващо ми звучи третата предпоставка за бизнес успех, а именно потребителската лоялност. За да подкрепим тази теза, ще спомена, че през 2018 г. IBM Institute for Business Value, в сътрудничество с Oxford Economics, проведе изследване, което се базира на интервюта с 2091 маркетинг експерти от над 20 индустрии и 112 държави.

showing irrefutable results arises. Interactive content has been proven to differentiate and educate much better than its static predecessors. It engages people in a useful and informative dialogue that attracts and is of interest. “This is the future of content and it is here now,” concludes Pulizzi, also publisher of the online Chief Content Officer magazine.

This idea is supported by the fact that the digital transformation of business models completely changes the way in which marketing works. The competition for customer engagement becomes fiercer and the expectations for timely, accurate information, online, offline and during events, are rising. Content marketers are beginning to realise that the customer wants to get the most relevant content as quickly as possible, in order to save time and minimise risk in the decision making process. Private organisations that choose the content marketing application approach are looking for a different effect:

- Increase in sales;
- Saving costs;
- Better customers with a higher level of loyalty to the product/brand.

Personally, the third prerequisite for business success, namely consumer loyalty, sounds to me the most exciting. To support this idea, I will mention that in 2018, the IBM Institute for Business Value, in collaboration with Oxford Economics, conducted a survey based on interviews with 2091 marketing experts from over 20 industries

В изследването, озаглавено „The Modern marketing mandate“ се посочва, че персонализирането е огромна възможност за увеличаване на приходите и лоялността, но липсва истинска проникателност на клиентите, твърде много организации са в опасност не само да не постигнат своите цели, но и да разочароват своите клиенти.

С мандат за подобряване на опита на клиентите, персонализирането се превръща във важен фокус, а нуждата от таргетирано съдържание продължава да расте. Фирми с извънредно влияние и стабилни бизнес платформи, като Амазон например, задават темпото. Клиентите очакват подобен опит от практически всички организации, а фирмите от отрасъла трябва да отговорят на тези очаквания.

И когато говорим за съдържание, няма как да не погледнем навътре към основните етапи: планиране, реализация и анализ. Когато започваме с планирането, трябва да се запитаме: Как можем да подобрим използването на съдържанието ни? Как можем да гарантираме, че достига до своята аудитория?

Нека да погледнем отвъд маркетинговия хоризонт на канала за продажба. Ако подоходим с въпрос как планирането

and 112 countries. The study titled “The Modern Marketing Mandate” states that personalisation is a great opportunity to increase revenue and loyalty, but there is no real customer insight, too many organisations are in danger of not only not achieving their goals but also of disappointing their customers.

With a mandate to improve customer experience, personalisation is becoming an important focus, and the need for targeted content continues to grow. Companies with extreme influence and stable business platforms, such as Amazon, for example, set the pace. Customers expect similar experiences from virtually all organisations, and industry companies must meet these expectations.

And when we talk about content, we cannot but look inside its main stages: planning, realisation and analysis. Starting with planning, we have to ask ourselves: How can we improve the use of our content? How can we ensure that it reaches its audience?

Let's look beyond the marketing horizon of the sales channel. If we approach with the question of how content planning has changed with regard to “what do you need”?

на съдържанието се промени към „от какво се нуждаете“? Търговските представители са в тесен контакт с реалния клиент и именно те са заложници с нуждите на клиентите и какво ги „задейства“, за да продължат в цикъла на сделката. С времето също така сме се уверили, че се променя начинът, по който се консумира съдържанието. В миналото остават дългите презентации и демонстрации като формати, които търговци и маркетинг специалисти използваха, за да се представи продуктът или услугата - това вече не е най-добрата практика. Клиентите днес обичат да консумират съдържание сами и именно това поражда необходимостта от планиране на по-гъвкаво, интерактивно и социално съдържание като видеоклипове, инфографики, интерактивни брошури, блогове и пр.

И понякога есенцията на нещата може да намери място в едно-единствено изречение, което в нашия случай принадлежи на Доун Морис - главен директор Маркетинг на Webster Bank, САЩ: „Нашата цел е да проектираме персонални потребителски преживявания, отговарящи на нуждите на клиентите, които те не осъзнават, че имат - и в крайна сметка са толкова смислени за тях, че водят до невероятна поддръжка“.

Sales representatives are in close contact with the end customer, and they are familiar with their needs and what “triggers” them to continue in the transaction cycle. Over time, we’ve also come to the conclusion that the way content is consumed is changing. The long presentations and demonstrations as formats that traders and marketers used to present a product or service remain in the past - they are no longer the best practice. Customers today like to consume content on their own, and this is what makes it necessary to plan more flexible, interactive and social content, such as videos, infographics, interactive brochures, blogs, etc.

And sometimes the essence of things can be found in a single sentence, which in our case belongs to Dawn Morris, Chief Marketing Officer at Webster Bank, USA: “Our goal is to design personalised consumer experiences that meet the needs of customers that they do not realise they have - and ultimately are so meaningful to them that they lead to incredible support.”

Новият двигател на БИЗНЕСА

Грижата за клиентското изживяване се измерва с повече клиенти, лоялни потребители и лидерска позиция на пазара

The New Driving Force for BUSINESS

The care for the customer experience is measured by more customers, loyal consumers and market leadership

Яна Колева Yana Koleva

Сигурно и вие сте влизали в магазина за нещо дребно, а сте оставяли там цяло състояние. Вероятно и на вас ви се е случвало да си кажете: „Дотук с пазаруването тук!“...

Емоцията диктува

Потребителят не е машина за пазаруване, той има емоции. Пазаруването е преживяване и всички, за които клиентът е важен, обръщат внимание на клиентското изживяване. Проучванията дори показват, че в битката за повече клиенти факторът „клиентско изживяване“ е основното, с което търговците се отличават от своите конкуренти. Нещо повече, още когато се създават самите стоки и услуги, те трябва да бъдат моделирани съобразно емоциите, които да създават те на своите ползватели.

Тежест

Като фактор клиентското преживяване вече задминава цената, а дори и самия продукт. Затова всеки, който продава, е добре да осъзнае, че днес то е основен двигател на бизнеса. Когато пазаруват, потребителите държат не само на по-добрата цена, на леснота и удобство при пазаруването, а приятните емоции имат решаваща стойност.

От уста на уста

Всеки бизнес предоставя някакво изживяване на потребителя, дали то ще е позитивно, негативно, стресиращо

Maybe you have also entered a shop in search of something small, and you ended up spending a fortune there. And probably you have also told yourself: "I will never shop here again!"

Emotion Dictates

Customers are not shopping machines, they have emotions. Shopping is an experience, and everyone who finds the customer important, pays attention to their experience. Studies have even shown that in the battle for more customers, the "customer experience" factor is the primary thing that distinguishes traders from their competitors. What is more, when products and services are created, they must be modelled according to the emotions they evoke in their users.

Weight

As a factor, customer experience is already more important than price, and even the product itself. That is why everybody who is involved in trade should be aware that today; it is the main driving force for business. While shopping, what is important to consumers is not only the better price, ease and convenience of shopping, but positive emotions also play a decisive role.

или ще е удоволствие, зависи от това дали компанията се грижи и за приятните усещания на своите клиенти, или е оставила този фактор на случайността. Ползите за онези, които го поставят във фокуса на своето внимание, се измерват с повече клиенти, лоялни потребители и лидерска позиция на пазара. От доброто клиентско изживяване тръгва рекламата от уста на уста, а лошото може да доведе до срив на бизнеса.

Дигиталните възможности

Влязохме в дигиталната ера, с което възможностите за по-добра търговска услуга стават много повече. Комбинирането на онлайн и офлайн каналите е едва ли не задължително условие за по-високия успех на бизнеса. Днес не всеки влиза в магазина за всичко, от което се нуждае. Онлайн търговията набира скорост и затова добрият търговец ще намери начин да се появи в компютъра и в смартфона ни. Освен това въпрос на креативност от негова страна е да стигне до сърцата на потребителите, за да влезе още по-дълбоко в джоба им. Умение е да продаваш не просто продукти, стоки и услуги, а и мечти.

В крайна сметка грижата за клиента е грижа за самия бизнес.

By Word of Mouth

Every business provides some kind of experience to its consumers; whether it will be positive, negative, stressful or pleasurable, depends on whether the company cares for the pleasant feelings of its customers, or has left this factor to chance. The benefits to those who place it in the focus of their attention are measured by more customers, loyal consumers and market leadership. The word-of-mouth advertising starts from the good customer experience, and bad experience can lead to a business collapse.

Digital Opportunities

We have entered the digital age, which significantly increases the opportunities for better commercial service. Combining online and offline channels is a must-have prerequisite for higher business success. Today, not everyone goes to the shop for everything they need. Online commerce is gaining momentum, and that is why a good merchant should find a way to show up on our computer and in our smartphone. Besides, it's a matter of creativity on his part to reach the hearts of consumers to get even deeper into their pockets. It is a skill to sell not only products, goods and services, but also dreams.

After all, customer care is a care for the business itself.

Едвинас Волкас, генерален директор на „Максима България“:

Пазаруването е емоция

Edvinas Volkas, CEO at Maxima Bulgaria:

Shopping Is an Emotion

Г-н Волкас, защо стана модерно да се говори за клиентското изживяване?

- То е събирателно понятие за връзката „клиент-бренд“ и олицетворява всички очаквания на потребителите към бизнеса. Няма съвременна компания, за която тази връзка да не е водеща. И това е така, защото всички ние работим за клиентите и желаем всяка точка, в която те имат досег с компанията, да отговори на нуждите им и да остави позитивни емоции у тях.

- **Вие какво разбирате влагате в това понятие?**

Mr. Volkas, why did it become fashionable to talk about customer experience?

- It is a collective concept of the Customer-Brand relation and embodies all the expectations of the consumers towards the business. There is no modern company for which this relation is not the leading one. And this is because we all work for the customers and we want where ever they come into contact with the company, their needs to be met and to leave with positive emotions.

” Доволен – така изглежда клиентът мечта в една дума “ *Satisfied - this is how a dream customer looks like in a word*

- За нас в T MARKET клиентското изживяване е компилация от качеството и вида на стоките, които предлагаме, удобството на локацията на нашите обекти, ценовото предимство на желаните продукти, начина на обслужване и цялостната атмосфера в супермаркета – от оформлението на регалите, през музикалния фон и украсата в магазина до отпращания поздрав от наш служител. Като търговци разбираме колко е важно за клиентите всички тези фактори хармонично да се допълват и се стараем да им го предоставим всекидневно.

- Какъв е профилът на българския клиент, гледан в огледалото на вашите магазини в България?

- Нашите клиенти са лоялни и последователни. Пазаруват често, имат любими магазини, любими стоки и дори любими касиери. Обичат пряната готвена храна, предпочитат българското месо и свежите плодове и зеленчуци.

- По какъв начин измервате променящите се нагласи на потребителите?

- Сверяваме часовниците си регулярно, като правим два типа проучвания на клиентските нагласи в градовете, в които работим. Едните са годишни - те ни дават ясна представа къде се намираме и какво се очаква от нас. Другите са месечни, с тяхна помощ виждаме по-детайлната картинка. Но дори и седмичните ни търговски отчети за продажбите показват дали сме се справили с очакванията на клиентите. Сферата на бързооборотните стоки е много динамична и това ни дава предимство да променяме моделите на предлагане достатъчно бързо, когато видим, че има такава потребност.

- В един от супермаркетите въведохте каси на самообслужване. Първите впечатления дават ли увереност, че го правите в точния за България момент?

- Българските потребители са отворени към нововъведенията. Особено към тези, които им носят улеснения. Убедени сме, че с помощта на новите ни безпилотни каси пазаруването ще стане още по-бързо и приятно. Времето, което клиентите отделят в супермаркета, ще намалее, а работата на касиерите на стандартните каси ще бъде оптимизирана.

- С фокус към клиента, вие се стремите да се отличавате от другите големи, с които сте в конкуренция, да приличате на тях или...

- За нас е важно каква емоция оставяме у клиентите си. Затова се стремим да имаме свой собствен образ и почерк. Независимо дали говорим за асортимент или за рекламна комуникация.

- Подкрепяйки клиентското изживяване, за каква трансформация работите?

- Влагаме много в качество, удобство и улеснение. Това означава: пряно сготвена храна на място, магазини все по-близо до дома и нови функционалности, като например касите на самообслужване.

- Как изглежда клиентът мечта в едно изречение?

- Дори в една дума – доволен. (1)

- What is your understanding about this concept?

- For us at T MARKET, the customer experience is a compilation of the quality and the type of goods we offer, the convenience of the location of our sites, the price advantage of the desired products, the method of service and the overall atmosphere in the supermarket - from the racks layout through the music background and the decoration in the shop to the greeting from our employee. As traders, we understand how important it is for the customers to balance all these factors and try to provide them on a daily basis.

- What is the profile of the Bulgarian customer, seen in the mirror of your shops in Bulgaria?

- Our customers are loyal and consistent. They shop frequently; they have their favourite shops, favourite goods, and even favourite cashiers. They love freshly cooked food, they prefer Bulgarian meat and fresh fruits and vegetables.

- How do you measure the changing attitudes of consumers?

- We see how the land lies on a regular basis by conducting two types of surveys on the customer attitudes in the cities we work in. One is annual - they give us a clear idea where we are and what is expected of us. The others are monthly; with their help we see the more detailed picture. But even our weekly sales reports show whether we've met the expectations of the customers. The FMCG sector is very dynamic and this gives us the advantage of changing offering patterns fast enough when we see that there is such a need.

- You introduced self-service cash registers in one of your supermarkets. Do the first impressions give you the confidence that you are doing it at the right time for Bulgaria?

- Bulgarian consumers are open to innovation. Especially towards those that facilitate them. We are convinced that with the help of our new unmanned cash registers, shopping will become even faster and more enjoyable. The time customers spend in the supermarket will decrease, and the work of the cashiers at the standard registers will be optimised.

- With a focus on the customer, you strive to distinguish yourself from the other big ones you compete with, to resemble them or...

- It is important for us what kind of emotion we leave in our customers. That is why we strive to have our own image and handwriting. No matter if we talk about assortment or advertising communication.

- By supporting the customer experience, what kind of transformation are you working towards?

- We invest a lot in quality, convenience and ease. This means: freshly cooked food on-site, shops closer to home and new features such as self-service cash register.

- How does a dream customer look like in a sentence?

- Even in one word - satisfied. (2)

WEBIT.FESTIVAL

ENTERPRISE | POLICY | STARTUPS

13-15 МАЙ 2019 / СОФИЯ

Събитието за технологии, иновации и предприемачество

15% ОТСТЪПКА ОТ ЦЕНАТА
НА БИЛЕТА С КОД **WF19IK**

WEBIT.BG

10 000
посетители

1 500
избрани
стартъпи

500
инвеститора

420
световни
лектори

300
компании
изложители

111
държави

Под патронажа на Европейския комисар по
дигитална икономика и общество и кмета на София

"Най-голямото събитие за иновации и технологии със сигурност дава възможност за изключително интересни дискусии между бизнеса, политици и стартиращи компании и поглед към бъдещето."

Мария Габриел
Еврокомисар по цифровата икономика и общество

"Днес съм тук на Webit, един от най-големите и провокиращи промяна форуми за иновации в цяла Европа и съм обнадежден за бъдещето."

Найджъл Акланд
Първият, тествал бионичната ръка VeBionic V3

"Идеята за равнопоставеността между мъже и жени е вече вродена в съзнанието на жените, обхванала цялото им същество."

Една Конуей
Главен офицер по сигурността Cisco

"Благодарен съм за възможността да представя моя проект пред най-ярките технологични умове и най-талантливите деца в България и да вдъхновя всички да следват собствените си мечти."

Ричард Браунинг
Основател на Gravity

"Нямам търпение да бъда с вас в София на едно от най-големите събития за технологии и иновации."

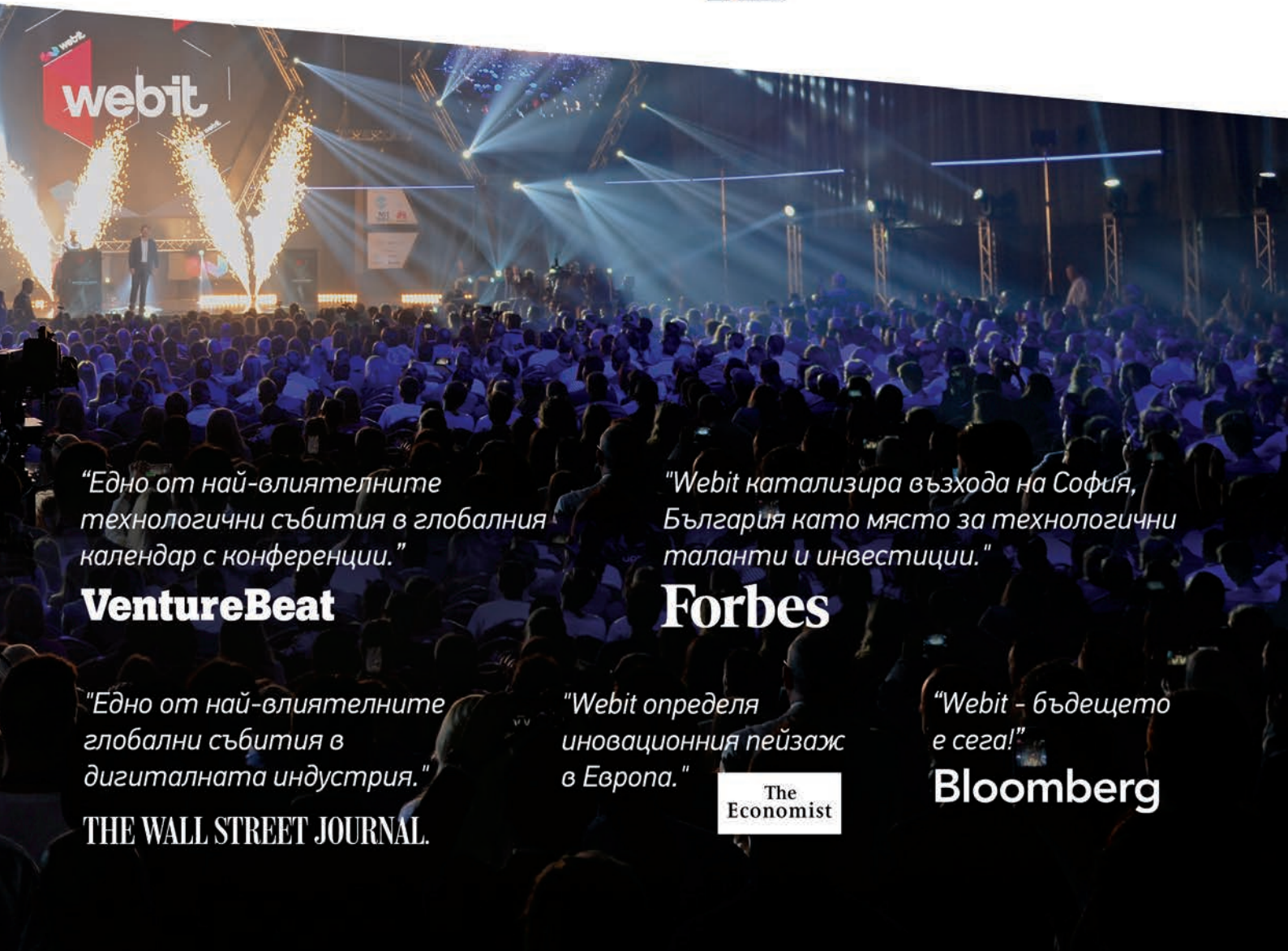

Марк Кюбан
Сериен предприемач

"За мен е чест да бъда в София, градът с любимото ми име. Тук, на Webit, аз като хуманоиден робот ще покажа развитието на изкуствения интелект."

Роботът София
Hansons Robotics

"Едно от най-влиятелните технологични събития в глобалния календар с конференции."

VentureBeat

"Едно от най-влиятелните глобални събития в дигиталната индустрия."

THE WALL STREET JOURNAL.

"Webit катализира възхода на София, България като място за технологични таланти и инвестиции."

Forbes

"Webit определя иновационния пейзаж в Европа."

The Economist

"Webit - бъдещето е сега!"

Bloomberg

Трансферът на технологии в Долината на смъртта

Technology Transfer in the Valley of Death

Яна Колева Yana Koleva

Живеем в нова епоха, зависима от „производството“ на знания. Но ако не бъде пренесено към онзи, който ще го използва, също както парите, които не са в обращение, знанието се превръща в мъртъв капитал.

Да се прави трансфер на технологии и ноу-хау във време, в което иновациите са осъзната необходимост за бизнеса, би трябвало да е мисия възможна. Но засега ситуацията в България не е особено обнадеждаваща. Добрата новина беше, че по линия на европейските фондове бяха отпуснати средства за създаване на центрове за технологичен трансфер. А лошата дойде след края на проектите.

We live in a new era, which is dependent on the “production” of knowledge. But if it is not transferred to the one who will use it, just like money that is not in circulation, knowledge turns into a dead capital.

Making a transfer of technology and know-how at a time when innovation is a recognised necessity for the business should be a mission possible. But so far, the situation in Bulgaria is not very encouraging. The good news is that under the European funds, resources were allocated for the establishment of technology transfer centres. And the bad news came after the end of the projects.

Преносът на знания

1. Съвместно изследване - фирма и научна организация правят общ иновативен проект. Тогава става най-ефективен трансфер на знания.
2. Бизнесът поръчва с договор на научно звено или екип от учени да се реши даден техен проблем или да се разработи технология.
3. Експертиза – търси се научно знание по важен за компанията въпрос, свързан с нейното производство.
4. Създаване на стартираща фирма, след като вече има определени научни резултати и пазарен потенциал за продуктите ѝ.
5. Продажбата на лицензи и патенти е най-висшата форма на трансфер на технологии.

Източник: ГИС – Трансфер Център

Knowledge Transfer

1. *Joint Research* – a company and a scientific organisation make a joint innovative project. This is when the most effective transfer of knowledge takes place.
2. The business commissions a research unit or a team of scientists to solve a problem or to develop a technology by a contract.
3. *Expertise* – scientific knowledge is sought after on an issue that is important for the company and is related to its production.
4. Creating a startup, after there already are certain scientific results and a market potential for its products already exist.
5. The sale of licenses and patents is the highest form of technology transfer.

Source: GIS-Transfer Centre

В омагьосан кръг

„Науката и научноизследователските центрове, университетите и БАН създават технологии, но нямат добра комуникация с бизнеса. Те са затворена система, работеща сама за себе си. Не е налице ефективно предлагане и липсва насрещно търсене, за да може да се развие технологичният трансфер. Повечето от българските фирми все още нямат разбирането, че трансферът на иновации и технологии е спасителният изход от задънената улица, в която навлизат“, казва Ганчо Колаксьзов, изпълнителен директор на Института за технологичен трансфер и иновации. Той признава, че се е стигнало до омагьосан кръг: Финансирането на офисите и централите за технологичен трансфер става чрез проекти, но след края на проекта те не може да се самоиздържа от дейността, за която вече са получили финансиране.

Критичната фаза

Центърът за иновации и технологичен трансфер Глобал също не е осъществил трансфер на технологии. Неговият ръководител г-р Мария Стефанова-Павлова обяснява, че основно препятствие е защитата на интелектуалната

In a Vicious Circle

“Science and research centres, universities and the Bulgarian Academy of Science create technologies but do not have good communication with the business. They are a closed system that works for itself. There is no efficient supply and there is no demand on the other side to allow the development of the technology transfer. Most Bulgarian companies still do not understand that the transfer of innovation and technology is the way out of the impasse to which they are headed,” says Gancho Kolaksazov, Executive Director of the Institute for Technology Transfer and Innovations. He admits that it all got caught up in a vicious circle: Funding for offices and technology transfer centres happens through projects, but after the end of the project, the centres cannot support themselves from the activity for which they have already received funding.

The Critical Phase

The Centre for Innovation and Technology Transfer – Global has also failed to transfer technology. Its manager, Dr. Maria Stefanova-Pavlova, explains that the main obstacle is the

Ако бизнесът в България започне да инвестира повече в ноу-хау и нови технологии, ще стане по-конкурентен на глобалните пазари

If the business in Bulgaria starts investing more in know-how and new technologies, it will become more competitive on the global markets

Мерки, които ще задвижат процеса

- ✓ Създаването и трансферът на технологии да се превърне в мисия на университетите и научните организации.
- ✓ Да се създаде в публично финансираните университети и научни институти политика за интелектуалната собственост и правилник за нейната регистрация, защита, експлоатация и управление.
- ✓ Да се повиши доверието на обществото към науката.
- ✓ Учените не бива да се занимават с изследвания, които никога не пожелават. Но практическата реализация на научния труд тук и сега е едната страна на „монетата“, от другата страна са фундаменталните изследвания.

Източник: ГИС – Трансфер Център

собственост. Според нея трудности преследват самите иноватори и поради финансов недостиг те не могат да преодолеят критичната фаза, наричана „Долина на смъртта“. В подобна ситуация са и самите центрове за трансфер на технологии. Към тях се обръщат рационализатори и създатели на технологии, липсва обаче интерес от страна на бизнеса.

Няма нужда от склад

По темата търсим проф. Костадин Костадинов, учредител и до 2014 г. председател на УС на ГИС - Трансфер Център. Това е организацията с най-много практически опит в България. Тя съществува вече 18 години и чрез франчайзинг договор работи с Фондация „STEINBEIS“ – Германия. Според проф. Костадинов спънка в трансфера на технологии е липсата на финансови инструменти за наука и иновации, нужни за комерсиализацията на всяка добра идея с ново знание. Той смята, че евросредствата, насочени за технологичен трансфер, не доведоха до пренос на иновации, тъй като в повечето случаи центровете са направени далеч от източниците на ново знание. А липсва ли купеж на патенти и високо научно ноу-хау, тези звена няма как да изпълнят целта, за която са създадени. Той дава следния пример: В Хамбург трима адвокати, направили трансферен център, за 3 години са спечелили над 100 млн. евро от пренос на технологии и то само в две области – слънчеви батерии и възобновяеми енергийни източници. Затова най-важният въпросът е да има какво да се трансферира – знанието няма нужда от склад, то просто се пренася от този, който го е създал, към онези, които ще го използват.

Приложение

Ямболската фирма „Химически продукти“ искала да увеличи производството с нова продукция и по-ефективно разкрояване на материала. Тя кани за свой партньор научна организация. След като възвеждат новостите, производството им рязко се увеличава, но с това и отпадъците. Тогава поставят задачата за тяхното оползотворяване и заедно с учениците отново намират ефективно пазарно решение.

Има много ниши. Производството на храни е много важно и към България има интерес за разработването на хранителни технологии от страна на Китай и Япония, но кой ще се възползва от това?

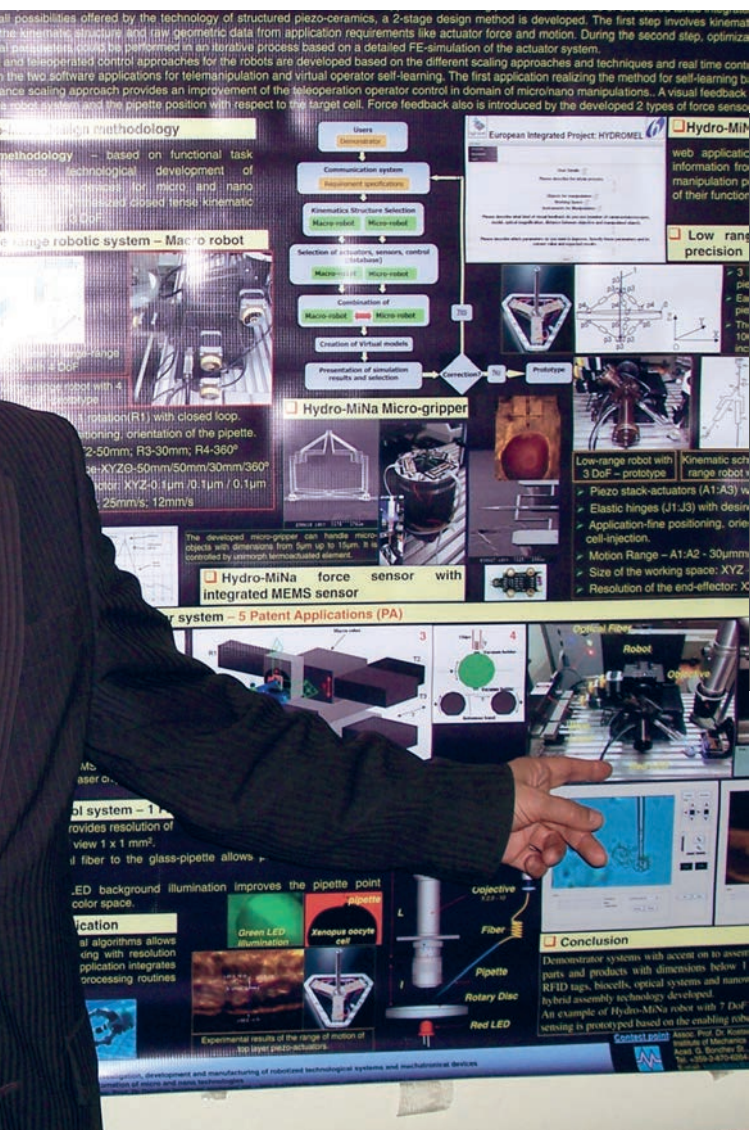
Време е науката да бъде ангажирана с изследвания на обществено значими проблеми и с различни получени научни резултати, за да се повиши доверието към нея, твърди проф. Костадин Костадинов

It is time for science to be involved in the research of publicly significant problems and with distinct scientific results in order to increase the trust towards it, claims Prof. Kostadin Kostadinov

protection of intellectual property. According to her, innovators are also struggling, and due to the financial shortage, they cannot overcome the critical phase called the Valley of Death. The centres for technology transfer are in a similar situation. Rationalisers and creators of technology turn to them, but there is no interest on the side of the business.

No Need for a Storage House

On the topic, we turn to Prof. Kostadin Kostadinov, founder and Chairman of the Management Board of GIS-Transfer Centre until 2014. This is the organisation with the most practical experience in Bulgaria. It has been operating for 18 years now, and through a franchise contract, it works with the STEINBEIS Foundation in Germany. According to Prof. Kostadinov, an obstacle to technology transfer is the lack of financial instruments for research and innovation, needed for the commercialisation of any good idea with new knowledge. He believes that the Eurofunds, allocated for technology transfer, did not achieve the transfer of innovations, because, in most cases, the centres are made far from the sources of new knowledge. And if there are no patents and highly scientific know-how, these units cannot fulfil the purpose they were created for. He gives the following example: In Hamburg, three lawyers who have established a transfer centre have won more than EUR 100 million from technology transfers in two areas – solar batteries and renewable energy sources. That is why the most important thing is to have something to transfer

Measures that will trigger the process

- ✓ Development and transfer of technologies has to become a mission for universities and scientific organisations.
- ✓ An intellectual property policy and rules for its registration, protection, exploitation and management in publicly funded universities and research institutes have to be created.
- ✓ Public trust in science has to be increased.
- ✓ Scientists should not engage in researches that nobody wants. But the practical realisation of scientific work here and now is one side of the coin, the other side is fundamental research.

Source: GIS-Transfer Centre

– knowledge does not need to be stored, it is simply transferred from the one who created it to the one who will use it.

Application

The Chemical Products company in Yambol wanted to increase its production with new products and more efficient cutting of the material. It invited a scientific organisation as its partner. After introducing the novelties, their production increased sharply, but so did the waste. Then, they set the goal of finding a way to reuse it and, together with the scientists, found an effective market solution once again.

There are many niches. Food production is very important and there is an interest towards Bulgaria on the part of China and Japan in the development of food technologies, but who will make use of that?

Knowledge in a Suitcase

“When there is trust between the business and the scientific organisations, technology transfer is easy. In the West, the companies have long been convinced that, in order to compete on the global market, they need to introduce new technologies and processes, and no one can offer that, except science. But in the mission of the scientists and lecturers in Bulgaria, no interaction with the business and the application of the scientific results is provisioned. Young scientists could transfer the scientific results of their dissertation to the business, as did the German Dr. Klocke. He created a micro factory in a suitcase called “Klocke Nanotechnik”, which makes microcircuits and chips for the whole world,” Prof. Kostadinov says.

Horizon

Perhaps we will be able to understand that knowledge is really the power of the new era. We have scientists and inventors ready to do miracles if they get a specific assignment. And if the business starts investing more money in know-how and new technologies, it will bring better results. But let's not deceive ourselves that technology transfer is a simple task. Here is what Academician Nikola Sabotinov says: “If you think that this will be a bureau that will serve as a connection – no! There is no need for someone to praise just how good a patent is without being able to demonstrate it in a convincing way.” (↩)

Знание в куфар

„Когато има доверие между бизнеса и научните организации, трансферът на технологии върви лесно. На Запад компаниите оттавна са се убедили, че за да са конкурентоспособни на глобалния пазар, трябва да въвеждат нови технологии и процеси, а това няма кой да го предложи освен науката. Но в мисията на учения и преподавателя в България не е залегнало взаимодействие с бизнеса и експлоатация на научните резултати. Младите учени биха могли да трансферират към бизнеса научните резултати от своята дисертация, както направи германецът г-р Клоке. Той създаде микрофабрика в куфар, наречена „Клоке Нано Техник“, която прави микросхеми и чипове за цял свят“, разказва проф. Костадинов.

Хоризонт

Вероятно ще проумеем, че наистина знанието е силата на новото време. Имате учени и изобретатели, готови да направят чудеса, получат ли конкретно задание. И ако бизнесът започне да инвестира повече средства в ноу-хау и нови технологии, това ще му донесе по-високи резултати. Но нека не си правим илюзии, че трансферът на технологии е проста работа. Ето какво казва акад. Никола Съботинов: „Ако си представяте, че това ще е едно бюро, което да служи като свързка – не! Няма нужда от някой, който само да хвали колко добър е даден патент, без да може да го демонстрира по убедителен начин.“ (↩)

НИЕ японците , на Европа

Да се погледнем през очите
на чужденците, за да видим
постиженията и потенциала си

*Let's look at ourselves through the
eyes of foreigners, so that we can
see our achievements and potential*

We, the Japanese of Europe

Яна Колева Yana Koleva

Японците на Европа“ - така чух многократно галисийци, румънци и хървати да наричат българите, и когато по пътя за София прекарах няколко гена в Румъния, там ми разправяха големи неща за тези „японци“. Някои румънци откровено признаха, че оценявали българите високо над своите сънародници по образование, трудолюбие и скромност. Колко много тези добри качества били резултатни, щял съм да видя, казаха

The Japanese of Europe” – I have heard that this is the way many Galician, Romanian and Croatian people call Bulgarians, and when I spent several days in Romania on my way to Sofia, the people there told me a lot about these “Japanese people.” Some Romanians frankly admitted that they rated Bulgarians high above their compatriots in terms of education, diligence and

ми, щом стигна в тази чудна страна. Не го одох, значи, неподготвен, но все пак ми се случваше отново и отново да се учудвам на огромните постижения на този млад народ. Трудно ми беше да повярвам, че се е освободил от турското иго само преди тридесет и шест години...“

Това пише Николас ван Вейк, първият холандски професор по славянски езици.

Въпрос на гледна точка

Непосредствено след Балканската война той предприема пътуване в Източна Европа, след което през 1914 г. пише статия за България. Тя тъне в забвение почти век, когато през 2012 г. белгийският славист от университета в Гент – Реймънд Дитрез, прави превода, благодарение на който може да видим тогавашна България през очите на един голям холандски ерудит.

Днес сме склонни да гледаме през черни очила на постиженията на България и българите. Но проф. Ван Вейк гледа през друга призма, той вижда учудващо бърз напредък и търси причината на него: „Главната причина без съмнение трябва да се търси в характера на народа: българинът е работлив, лишен от страстта към пиенето и играта, приятел на ред и редовност. Как се е получило това? Кои ще каже?“

Първи в света

Игваме в по-ново време. И знаете ли, че и в годините на социализма България е била наричана Япония в Европа. Причина за това е, че нашата страна е производител на електронни устройства. Елка-6521 се прави в софийския завод „Електроника“. Когато излиза на пазара през 1965 г., в света има само две други електронни сметачни машини - едната е английска, а другата е японска. Българската Елка-6521 е поредният опит да се механизира смятането. Това е доста голям калкулатор в метална кутия с 16 платки, който тежи цели 8,5 килограма. И за пръв

modesty. How much these good qualities were efficient, I would see, they told me, when I reach this wonderful country. Therefore, I did not come unprepared, but I was being astonished again and again by the enormous achievements of this young nation. It was hard for me to believe that it had been freed from the Turkish yoke only thirty-six years ago...

This was written by Nicolas van Wijk, the first Dutch professor of Slavic languages.

Point of View

Immediately after the Balkan War, he embarked on a trip to Eastern Europe, after which he wrote an article about Bulgaria in 1914. It had sunk into oblivion for almost a century when in 2012 the Belgian Slavonic expert from the Ghent University – Raymond Detrez made the translation, thanks to which we can see then-Bulgaria through the eyes of a great Dutch erudite.

Today, we tend to look through dark glasses on the achievements of Bulgaria and Bulgarians. But Professor Van Wijk looked through another prism, he saw a surprisingly rapid progress and looked for its reason: “The main reason, undoubtedly, has to be sought in the character of the people: Bulgarians are hard-working, don't have a passion for drinking and gambling, fond of discipline and order. How did this happen? Who can say?”

First in the World

We fast forward to more recent times. And do you know that in the years of socialism, Bulgaria was also called Japan in Europe. The reason for this was that our country was a manufacturer of electronic devices. Elka-6521 was made in the Elektronika factory in Sofia. When it was introduced on the market in 1965, there were only two other electronic calculators in the world – one English and one Japanese. The Bulgarian Elka-6521 is another attempt to mechanise

път в света може да пресмята и корен квадратен. Алгоритъм на коренуването е създаден от Димитър Шишков. След пазарния успех на този калкулатор е създаден Централен институт по изчислителна техника, чиято цел е да се заеме с разработката на серия нови устройства.

Български компютри

По онова време България разполага с инженери на високо ниво. Техниката и технологиите се развиват и през 1974 г. по поръчка на швейцарска фирма е разработен първият български джобен електронен калкулатор „Елка 101“, като само в Швейцария са продадени 50 хиляди от тези модерни сметачни машини. Началото на разработването на българските микрокомпютри започва през 1979 г. в Института по техническа кибернетика и роботика към БАН и през 1980 г. са произведени първите 3 броя. Първото международно представяне на ИМКО е на Международния симпозиум по роботика в Лондон, където ИМКО управлява българския робот-ръка – РОБКО-01. Управлението на робот чрез микрокомпютър е впечатляващо дори за специалистите от САЩ и Япония, които дотогава ползват миникомпютри за управление на роботи, докато представеното от България решение струва десетки пъти по-малко и е значително по-лесно за използване. След доброто им посрещане от потребителите, през 1982 г. е произведен вторият персонален компютър ИМКО-2, преименуван на „Правец-82“. Това дава началото на серията „Правец“, наречена на гр. Правец, където е построен и заводът, в който са се произвеждали. Правят се и нови модификации, но производството е прекратено в началото на 90-те години. Е, все пак бащата на компютъра Джон Атанасов е с български корени.

Фактор за подем

И пак ще се върнем към размишленията на проф. Ван Вейк: „Най-важният фактор в просъществуването на българския народ е училището. Които познава българското училище, познава и народа; в никоя друга страна училището не заема такова почетно място. Които смята народната култура като едно от най-високите блага на нацията, той

calculations. It was a pretty large calculator in a 16-plate metal box that weighed 8.5 kg. And for the first time in the world, it could calculate a square root. The root algorithm was created by Dimitar Shishkov. After the market success of this calculator, a Central Institute of Computing was established whose aim was to develop a series of new devices.

Bulgarian Computers

At that time, Bulgaria had high-level engineers. Equipment and technology had developed, and in 1974, the first Bulgarian pocket electronic calculator Elka 101 was developed, by the order of a Swiss company. 50,000 of these modern computing machines were sold in Switzerland only. The development of the Bulgarian microcomputers started in 1979 at the Institute of Technical Cybernetics and Robotics at the Bulgarian Academy of Sciences, and in 1980, the first three pieces were produced. The first international presentation of IMKO was at the International Symposium on Robotics in London, where IMKO controlled the Bulgarian robot-hand – ROBKO-01. Controlling a robot through a microcomputer was impressive even for US and Japanese specialists who, until that moment, had used minicomputers for robot control, while the solution presented by Bulgaria was worth tens of times less and was considerably easier to use. After their good reception by users, in 1982, the second personal computer IMKO-2, renamed Pravetz-82, was produced. This was the beginning of the Pravetz series, called after the town of Pravets where the factory was built. New modifications were also made, but production ceased in the early 1990s. Well, the father of the computer, John Atanasov, has Bulgarian roots, after all.

Upsurge Factor

And we will return to Professor Van Wijk's reflections: "The most important factor in the survival of the Bulgarian people is the school. The one who is familiar with the Bulgarian school, is familiar with the nation; in no other country

Компютър „Правец 8“

Computer Pravetz 8

Едни от първите компютри „Правец“

One of the first computers Pravetz

трябва да направи салют в чест на българите, които с гела показваха, че едно здраво училище е най-добрата гаранция за силата и величието на народа. Богдата народна психика като основно обстоятелство, и училището като допълнителна причина, превърнаха младата България в многообещаващата държава, която е в момента.“

Образованието в България

Напоследък чуваме само упреци за него. Нека сами си отговорим защо. И ако някой почне да хвали т. нар. гуално образование, което сега копираме, нека му припомним изказването на Маргарет Тачър, произнесено пред Би Би Си – радио „Лондон“, на 2 октомври 1971 г. Като министър на образованието и науката на Великобритания в кабинета на Едуард Хийт тя посещава нашата страна и при завръщането си журналистите я питат какво я е впечатлило най-много: „Трябва да призная, че ми направи удивително впечатление едно техническо училище в Стара Загора. Особено се учудих на голямата степен на сътрудничество между обучението в техническото училище и химическата индустрия. Машините в училището бяха набавени от заводите. Работниците от заводите оставаха в училището, а възпитаниците на училището отиваха в заводите за специализация“. Професионалното химическо училище „Дмитрий Менделеев“ в Стара Загора е това, което остава отпечатък у Маргарет Тачър.

Какво ли ни пречи

Щом след Освобождението и след войни България успява да впечатли с развитието си един холандски професор по славянски езици, щом по време на Желязната завеса сме създавали електроника, която да привлече вниманието на най-големите специалисти в роботиката, щом едно наше техническо училище е могло да окаже толкова въздействие на бъдещата Желязна лейди, то какво ли ни пречи в условията на днешния глобален свят да постигнем нови чудеса, с които да приковем вниманието към нашите постижения? Какво ли ни пречи... (1)

does the school hold such an honourable place. Whoever considers national culture as one of the greatest values of a nation, they have to make a salute in honour of Bulgarians, who have demonstrated in practice that a strong school is the best guarantee for the power and grandeur of the nation. The cheerful spirit of the people as a basic circumstance, and the school as an additional reason, have turned young Bulgaria into the promising state that it currently is.”

Education in Bulgaria

Lately, we have been hearing only reproaches about it. Let us answer ourselves why. And if anyone starts to praise the so-called dual education system that we are now copying, let us remind them of Margaret Thatcher's statement on BBC Radio London on 2nd October 1971. As Britain's Minister of Education and Science in Edward Heath's cabinet, she visited our country and, upon her return, the journalists asked her what impressed her the most: "I have to admit that a technical school in Stara Zagora made an astonishing impression on me. I was particularly surprised by the high degree of cooperation between the technical school and the chemical industry. The machines in the school were bought by the factories. The factory workers remained in the school, and the school graduates went to the factories for specialisation." The Professional Chemistry School "Dmitri Mendeleev" in Stara Zagora was what made an impression on Margaret Thatcher.

What Hinders Us

Since after the Liberation and the wars, Bulgaria succeeded to impress with its development a Dutch professor of Slavonic languages, since during the Iron Curtain, we created electronics that attracted the attention of the greatest robotics specialists, since a technical school could have such an impact on the future Iron Lady, what hinders us in today's global world from achieving new wonders with which to draw the attention to our achievements? What hinders us... (2)

Златните умове на България

Нашите изобретатели имат голям потенциал, който може да се използва при създаването на Индустрия 4.0

Our inventors have great potential, which can be used for the creation of Industry 4.0

The Golden Minds of Bulgaria

Яна Колева Yana Koleva

Ще чуем да наричат нашите изобретатели „златните умове на България“ и да казват, че трябва да се грижим за тях, за да може да развием икономика на знанието. А какво са знанието и добрата идея? Фактите сами говорят: През 80-те години на миналия век Япония е постигнала междуинституционална договореност да получава от нашия Държавен комитет за изследвания и технологии всички отхвърлени патентни заявки за изобретения срещу 1 млн. долара годишно. Но комитетът бива разформирован, след което никои повече у нас не поема този ангажимент. „Японците искаха да черпят идеи за нови разработки“, обяснява г-р инж. Александър Трифонов, специалист по иновации и иновационна политика. Но в България сме скъпи на триците и евтини на брашното. Имаме много патенти, които не намират реализация, а японците са готови и в плявата да намерят зърно.

Пробив в микроелектрониката

Стана традиция Патентното ведомство да връчва наградите „Изобретател на годината“ и „Иновативна фирма“. Ето каква е съдбата на някои от патентите и авторите на изобретения, получили признание.

През 2014 г. отличието в категория „Електротехника и електроника“ бе дадено на акад. Чавдар Руменин и проф.

We will hear our inventors being called “the golden minds of Bulgaria” and people saying that we need to take care of them, in order to develop a knowledge economy. And what is knowledge and a good idea? The facts speak for themselves: In the 1980s, Japan achieved an interinstitutional agreement to receive from our State Committee for Research and Technology all rejected patent applications for inventions for USD 1 million a year. But the Committee was dismissed, and then no one in Bulgaria took on its engagements. “The Japanese wanted to get ideas for new developments,” explains Dr. Eng. Aleksandar Trifonov, a specialist in innovations and innovation policy. But in Bulgaria, we are penny-wise and pound-foolish. We have many patents that do not find application, and the Japanese are ready to find a needle in a haystack.

Breakthrough in Microelectronics

It has become a tradition for the Patent Office to give out the Inventor of the Year and Innovative Company awards. This is the fate of some of the patents and authors of inventions that have received them:

In 2014, the prize in the Electrical Engineering and Electronics category was awarded to Academician Chavdar

Сия Лозанова от Института по системно инженерство и роботика, които участваха с 10 патента за микросензори, базирани на ефекта на Хол. Техните разработки са проби в микроелектрониката и може да бъдат приложени навсякъде, където има магнитно поле – от нарушенията в структурата на хемоглобина през системите за сигурност в къщата и автомобила, интелигентната пералня, климатик и печка, роботите за антитероризъм. След като получиха наградата, патентите привличат интерес и учените правят трансфер на технологии към няколко български компании, но икономическият ефект не е голям. Къде е проблемът? „Той е в това, че почти се е скъсала нишката между българските изобретатели и националната индустрия. Изобретателите нямат финансова възможност в максимална степен да доведат до прототип своята разработка, за да може индустриалецът веднага да я въведе. Основната част от изобретателите са учени, а българската наука е недостойно финансирана. Имаме потенциал да правим разработки на ниво световна новост, но няма кой да ги поръча и финансира“, признава акад. Руменин. Той има над 160 признати патента в България, но за да получат закрила на територията на ЕС и САЩ, трябвават огромни суми.

Rumenin and Professor Sia Lozanova of the Institute of System Engineering and Robotics, who participated with 10 patents for micro sensors, based on the Hall Effect. Their work is a breakthrough in microelectronics and can be applied anywhere where there is a magnetic field – from haemoglobin structure disorders through house and vehicle security systems, smart washing machines, air conditioners and cookers, anti-terrorism robots. After they received the prize, their patents attracted some interest and the scientists made technology transfers to several Bulgarian companies, but the economic effect was not big. Where is the problem? “The problem is that the connection between the Bulgarian inventors and the national industry is almost non-existent. Inventors do not have the financial resources to make the best prototype out of their development in order for an industrialist to immediately introduce it. Most inventors are scientists, and Bulgarian science is unfittingly funded. We have the potential to make world-class developments, but there is no one to order and finance them,” Acad. Rumenin admits. He has more than 160 recognised patents in Bulgaria, but in order to obtain protection in the EU and the US, huge amounts of money are needed.

Името на проф. Енчо Попов е вписано в Златната книга на българските изобретатели

The name of Prof. Encho Popov is included in the Golden Book of Bulgarian Inventors

Възелът на иновациите

Александър Трифонов има идея как да се развърже възелът с иновациите и тяхното приложение в индустрията. Държавата би могла да подпомага реализацията на изобретения с голям пазарен потенциал, като намира инвеститори и самата тя участва с определен процент от нужното финансиране. „Искаме ли да развием икономика с висока добавена стойност и да станем забележима сила, то гържавата не бива да стои настрана. В този процес тя трябва да е в ролята на предприемач, а в определен момент, след като бизнесът потръгне, може да се оттегля от участието си“, смята г-р Трифонов. „Процесът

The Knot of Innovations

Aleksandar Trifonov has an idea how to untie the knot of innovations and their application in the industry. The state could support the realisation of inventions with great market potential by finding investors and participating with a certain percentage of the funding needed itself. “If we want to develop an economy with high added value and become a noticeable power, the state should not stay away. In this process, it has to act as an entrepreneur, and at a certain moment, after the business starts working well, it can withdraw its participation,” Dr. Trifonov says. “The process can be unlocked through a state structure, for example, the Ministry of Economy, which will assess the prospective inventions and attract investors. The state must not regulate everything, but it can be a catalyst for the creation of a knowledge economy,” is the view of Acad. Rumenin.

The Advantage of the Bulgarian

In 2012, in the Electronics and Electrical Engineering category, Prof. Encho Popov was awarded for the Brushless Alternator invention with a Rotor Having Beak-Shaped Poles. The development took the lead from its competitive products with higher energy conversion efficiency and greater reliability, but also with lower cost. “I have no connection with the huge giants in electric mobility to offer them know-how. Our sales representatives abroad can advertise the opportunities in Bulgaria, including our scientists and inventors. My strength is in the development of electric machines with permanent magnets. I have 120 patented inventions, of which 40 are incorporated in our country and around the world – for example in Japan, Canada, USA, the Netherlands, the United Kingdom, Russia,” says the scientist who won the Kubrat Sword for his contribution to the development of electromobility in Bulgaria.

Unfair Game

Prof. Popov patented in the US a development, awarded at Inventor of the Year 2012, and found a US company to incorporate it into its patented product. A company in Sliven started the production of the invention of the Bulgarian scientist and exported it to the USA. Instead of receiving a percentage of the sales for his intellectual property directly from the US company, the scientist signed a contract with the Bulgarian company, giving it the exclusive right to produce the product. At first, the company in Sliven kept the agreements but was later transformed from an OOD into an AD and sometime later, it stopped the payments for intellectual property and even filed a lawsuit against the scientist for partial reimbursement. “Bulgarian manufacturers do not value high-tech developments and try to use them without any financial commitment. It is difficult for an inventor to stand up for their own rights, the business is much stronger, and sometimes it dares to twist their arms,” says Prof. Popov because of his bitter experience.

може да се отключи чрез държавна структура например към Министерството на икономиката, която да преценява кои са перспективните изобретения и да привлича инвеститори. Държавата не бива да регулира всичко, но може да е катализатор за създаването на икономика на знанието“, е виждането и на акад. Руменин.

Предимството на българското

В категория „Електроника и електротехника“ през 2012 г. бе отличен проф. Енчо Попов за изобретението Безчетков алтернатор с ротор с клонообразни полюси. Разработката печели преднина пред конкурентните изделия с по-висок КПД и по-голяма надеждност, но и с по-ниската себестойност. „Нямам връзка с големите гиганти в електромобилността, за да им предлагам ноу-хау. Търговските ни представители зад граница може да рекламират възможностите на България, в това число и на нашите учени и изобретатели. Моята сила е в разработването на електрически машини с постоянни магнити. Имам 120 патентовани изобретения, от тях 40 са внедрени у нас и по света – например в Япония, Канада, САЩ, Холандия, Великобритания, Русия“, разказва ученият, който стана носител на „Кубратов меч“ за принос към развитието на електромобилността в България.

Нечестна игра

Проф. Попов патентова в САЩ разработката, отличена на „Изобретател на годината 2012“, и намира американска компания, която да я вгражда в свое патентовано изделие. Сливенска фирма започва производството на изобретението на българския учен и го изнася за САЩ. Вместо за интелектуалната собственост да получава процент от продажбите директно от US фирмата, ученият подписва договор с българската компания, като ѝ предоставя изключителното право да произвежда изделието. Първоначално сливенската фирма спазвала договореностите, но по-късно се преобразувала от ООД в АД и известно време след това спряла плащанията за интелектуалната собственост и дори завела дело ученият да ѝ възстанови част от сумите. „Българските производители не ценят високотехнологичните разработки и търсят да минат без финансов ангажимент. Трудно е изобретателят сам да отстаива правата си, бизнесът е много по-силен и понякога си позволява да му извижда ръцете“, споделя проф. Попов от своя горчив опит.

Къде сме ние

Японците патентоват, когато пуснат нещо в производство, а ние, българите, бързаме да патентоваме изобретенията си и така даваме идеи на цял свят, констатира г-р Трифонов. Според него златният български ум ще носи златен икономически резултат, ако се осигури подходяща почва за внедряване на изобретенията. И ако се върнем към метафората за брашното и триците, повечето съставки, за да се опече „хубав хляб“, са налице, но държавата трябва да осигури „маята“. Без нея ще е труден високят скок към Индустрия 4.0. (1)

Имаме потенциал да правим разработки на ниво световна новост, но няма кой да ги поръча и финансира, твърди акад. Чавдар Руменин

We have the potential to make world-class developments, but there is no one to order and finance them," Acad. Chavdar Rumenin claims

Where Are We

The Japanese make a patent when they release something in production, and we, Bulgarians, are in a hurry to patent our inventions and thus give ideas to the whole world, Dr. Trifonov states. According to him, the golden Bulgarian mind will have a golden economic result if a suitable ground for the incorporation of the inventions is provided. And if we go back to the idiom about the penny and the pound, most of the pounds are present, but the state has to provide the market. Without it, the high jump to Industry 4.0 will be difficult. (2)

Александър Александров за пръв път влиза в смарт къща преди 10 години, днес той инвестира в изграждането на такива жилища и спечели награда за това

УМНИЯТ ДОМ

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Перла в короната на технологиите

Умният дом – екзотика или все повече съвременен начин на живот... Няма съмнение, че във времето на технологичния бум смарт решенията ще превземат и нашите жилища. Умният дом използва свързани с интернет устройства, които позволяват дистанционно управление и наблюдение на уреди и системи за осветление, отопление, охлаждане. Smart Home технологиите автоматизират домакинството, осигуряват надеждност, комфорт, удобство и енергоспестяване, като обитателите осъществяват контрола чрез смартфон или друго мрежово устройство. Умният дом е вече настояще.

Отличие

В края на 2018 г. Националният конкурс „Сграда на годи-

ната“ отличи комплекс от три еднофамилни умни къщи. Тяхен инвеститор е Александър Александров и управляваната от него компания STP Property and Assets Management. Александър е отскоро в този бизнес, но постига забележими резултати. Казват, че добрият мениджър е „дялан камък“, той довежда до успешен край всичко, с което се заеме. Затова не е учудващо, че Александър Александров има постижения и на това ново за него поприще. За пръв път влиза в умен дом преди 10 години, а днес вече се радва на професионалното признание на своите колеги с дългогодишен опит в строителния бизнес.

Ekun

Изграждането на умни домове започва като хоби за Алек-

THE SMART HOME

A Jewel in the Crown of Technology

The smart home –something fancy or, more and more, a modern lifestyle... There is no doubt that in the days of the technological boom smart solutions will also take over our homes. The smart home uses Internet-enabled devices that allow remote control and monitoring of appliances and systems for lighting, heating, cooling. Smart Home technologies automate the household, provide reliability, comfort, convenience and energy saving, being controlled by its occupants through a smartphone or another networking device. The smart home is already a reality.

Award

In the end of 2018, the National Contest “Building of the Year” awarded a complex of three single-family smart houses. Their investor is Aleksandar Aleksandrov and the company managed by him – STP Property and Assets Management. Aleksandrov has been in this business for a short time, but has achieved remarkable results. They say that a good manager is like a “hewn stone”, they bring to a successful end everything they do. That is why it is not a surprise that Aleksandar Aleksandrov has achievements in this area as well, which is new to him. He first entered a smart home 10 years ago, and today, he enjoys the professional recognition of his colleagues with years of experience in the construction business.

Team

Building of smart homes began as a hobby for Aleksandar

10 years ago, Aleksandar Aleksandrov entered a smart house for the first time; today, he invests in the building of such homes and has won an award for that

сандър Александров и неговото семейство, но е на път да се превърне в сериозен семеен бизнес. Комплексът от три къщи е изграден само за година и три месеца. Намира се в полите на Витоша и е разположен край Киноцентъра в кв. Бояна. Всичко е добре обмислено - като се започне от проектирането и се стигне до последния детайл, преди купувачът да получи ключа от окончателно завършеното жилище, което е отлично направен продукт. Работи се с вече познат екип, с който са правили и други обекти. Главен изпълнител е „Елит Строителна Компания“. Архитектурните решения са дело на арх. Катерина Тончева и арх. Атанас Панов. „Само хора, които обичат новостите и технологиите, могат да проектират, да изграждат и да обитават такива домове“, казва Александров.

Комфорт

„Удоволствие е да си инвеститор в умни къщи в ерата на технологиите, когато все още не сме превърнали всяко жилище в умен дом. Но е трудно да обясниш предимствата на хора, които не са имали достъп до такива удобства. Звучи им плашещо, но три месеца са достатъчни, за да се сраснат с този комфорт. Самият аз живея в умен дом, в началото и за мен беше необичайно, но автоматизацията промени навиците и дори мисленето ми. Умният дом позволява всичко да се програмира съобразено личните нужди на обитателите. Често задаван въпрос е какво се случва, ако автоматичното управление откаже, тогава ще може ли да си включи осветлението. Разбира се, че всичко работи и като конвенционална система. Но автоматизацията е нейното предимство“, разказва инвеститорът.

Ефективност

Умни къщи е понятие, което показва начина, по който се управляват, иначе външно те може просто да са красиви. Смарт системите бързо „опознават“ навиците на своите стопани и започват да се съобразяват с тях. Това

Aleksandrov and his family, but it is on its way to becoming a serious family business. The complex of three houses was built only for a year and three months. It is located at the foot of Vitosha Mountain, near the Film Studio in Boyana neighbourhood. Everything is well thought out – starting with the design and getting to the last detail before the buyer receives the key from the fully completed house, which is an excellently-made product. The people from the team already know each other; they have worked together on other sites. The main contractor is Elite Building Company. The architectural solutions were chosen by the architects Katerina Toncheva and Atanas Panov. “Only people who love innovation and technology can design, build and inhabit such homes,” Aleksandrov says.

Comfort

“It is a pleasure to invest in smart homes in the technological era when we have not yet turned every home into a smart one. But it is difficult to explain the benefits to people who have not had access to such amenities. It sounds frightening at first, but three months are enough for them get entwined with this comfort. I myself live in a smart home, at first, it was unusual to me, too, but automation changed my habits and even my thinking. The smart home allows everything to be programmed according to the personal needs of its occupants. A frequently asked question is what happens if the automatic control fails, can I then be able to turn on the lights. Of course you will be able to; everything works also as a conventional system. But automation is its advantage,” says the investor.

Efficiency

Smart homes is a concept that shows the way they are managed, otherwise, they can just be beautiful from the outside. The smart systems quickly “get to know” the habits

е еманацията на технологиите, тъй като те позволяват управлението на всеки елемент в дома посредством таблет или смартфон. Най-важна е енергийната ефективност – как ще се командва отоплението и охлаждането, поддръжката на басейна. Именно тук е ключът към икономията на ресурси, тъй като само умният дом е в състояние да оптимизира и максимално да пести енергия. За да се постигне такова технологично ниво, още при проектирането се задава използването на материали и технологии от най-ново поколение, различни от онези, които се влагат при традиционното строителство.

Възможности

Умният дом е награждаван на пасивната къща, характерна с минималния разход на енергия, тъй като управлението на процесите в него е още по-ефективно. Новите технологии се създават, за да улеснят хората. Решил ли да си купиш умен дом, ще трябва да направиш по-голяма инвестиция в началото, но впоследствие ще имаш комфортен живот при оптимални разходи. Изкуственият интелект ще става част и от все по-умното управление на дома. Това е ниша, в която ще може да се вмести българските компании, които вече имат напредък в създаването на изкуствен интелект.

Жилище на бъдещето

Технологиите ще навлизат във всичко, домовете все по-масово ще се автоматизират. Удобствата ще нарастват. Но Александър Александров смята, че онова, което предстои да се промени, е начинът, по който ще се използват жилищата. След като споделените услуги и споделените автомобили станаха реалност, то скоро ще станем свидетели на споделените домове не само за ваканция и туризъм. Новите поколения ще имат по-малко усещане, че моят дом е моята крепост. Те вероятно повече ще са склонни да наемат и да споделят дом, отколкото да го купуват с инвестиционна цел. Домът закрепостява, а те ще са мобилни космополити, които ще пътуват много.

Умният дом е за хора, които живеят динамично. След като имате умнен телефон, умнен компютър, умна кола, работите в умнен офис, време е да усетите комфорта и на умния дом. Той е перла в короната на технологиите, свързани с личното ви удобство. (1)

of their owners and start adjusting to them. This is an emanation of technology because they allow the management of every element in the home through a tablet or a smart home. The most important is energy efficiency – how to manage heating and cooling, maintenance of the pool. This is the key to saving resources, since only a smart home is able to optimise and save as much energy as possible. In order to achieve such a technological level, during the design process, the latest generation of materials and technologies are utilised, different than those used in traditional construction.

Opportunities

The smart home is an upgrade to the passive house, characterised by a minimum energy consumption, since the process management inside it is even more efficient. New technologies are created to facilitate people. If you decide to buy a smart home, you will have to make a bigger investment at first, but later, you will have a comfortable life at optimal cost. Artificial intelligence will also become part of the smarter management of the home. This is a niche in which Bulgarian companies, which have already made progress in the creation of artificial intelligence, can find their place.

The Home of the Future

Technology will enter everywhere; homes will become more and more automated. Comforts will increase. But Aleksandar Aleksandrov believes that what is going to change is the way homes will be used. After the shared services and the shared cars became a reality, we will soon witness shared homes used not only for vacation and tourism. The new generations will feel less that their home is their fortress. It is possible that they will be more willing to rent and share a home than to buy it for investment purposes. A home puts limitations, and they will be mobile cosmopolitans who will travel a lot.

The smart home is for people who have a dynamic life. If you have a smart phone, a smart computer, a smart car, you work in a smart office, it's time to feel the comfort of a smart home. It's a jewel in the crown of technology, related to your personal convenience. (1)

Александър Александров

е управител на STP Property and Assets Management. Последователно беше изпълнителен и административен директор на „Стомана Индъстри“. Преди това 15 години е работил в „Ойлтанкинг България“ АД, където е бил изпълнителен директор и главен мениджър „Бизнес развитие и проекти“. Бизнес опитът му включва също оперативен мениджър на „Юниливър България“ и мениджър „Логистика“ в „Ериксон Телеком България“ ООД. Работил е в Българо-американския инвестиционен фонд.

Aleksandar Aleksandrov

is the Manager of STP Property and Assets Management. He has consecutively been the Chief Executive and Administrative Officer of Stomana Industry. Before that, he worked for 15 years at Oltanking Bulgaria AD, where he was the Executive Director and Business Development and Project Manager. His business experience also includes Operational Manager of Unilever Bulgaria and Logistics Manager at Ericsson Telecom Bulgaria OOD. He has worked in the Bulgarian-American Investment Fund.

Неуспелите ИТ хегемони

Мнозина се възхищават на успешните технологични гиганти като Google, Facebook и Amazon. Историите на провалилите се обаче са не по-малко интересни

Many admire successful tech giants such as Google, Facebook and Amazon. However, the stories of the unsuccessful ones are no less interesting

The Unsuccessful IT Hegemons

Александър Александров Aleksandar Aleksandrov

Т е пишат успешните истории на съвременния корпоративен свят – компании като Amazon, Google, Facebook и Apple не само са на върха на класациите по пазарна капитализация, а оказват и огромно влияние върху живота ни. Влияние, което може би се простира дори до резултатите от президентските избори в най-могъщата държава в света. Днес всички в такава степен сме свикнали с успеха на водещите дигитални корпорации, че често поставяме знак за равенство между информационни технологии и успешен бизнес. Един по-внимателен поглед към историята на онлайн и софтуерния бранш обаче ще ни покаже, че това далеч не е вярно.

Цяла плеяда обещаващи в миналото технологични корпорации вече тънат в забвение и днес или са фалирвали, или пазарната им стойност многократно се е понижала.

Списъкът на провалилите се дигитални корпорации, които навремето владееха онлайн услугите, обхваща такива имена като бившата най-популярна търсачка в света Yahoo!, водещата социална мрежа преди петнайсетина години MySpace, перспективната платформа за услуги, базирани на местоположението Foursquare и още много други, без да броем популярното чат приложение от близкото минало ICQ. Появили се като предвестници на новата вълна в икономиката, много от тях

остаряха преждевременно

и бяха пометени от същия този разрушителен ефект на технологиите, които ги издигна в началото. Показвайки, че никои не е имунизиран от промените, днес тяхната история маркира и още една интересна тенденция – почти всички днешни лидери в технологичния сегмент не са пионери в своите области. Нито Google е първата успешна търсачка, нито Facebook – първата голяма социална мрежа, нито Skype и Viber са първите популярни месинджъри.

Коя обаче е силата, определяща кой ще успее и кой ще се провали в този толкова динамичен сегмент? Защо едни гаражни стартапи станаха многомилардни корпорации, а други изчезнаха? И какво можем да научим ние от историята на някогашните онлайн хегемони, които днес се борят за оцеляване или вече

They write the success stories of today's corporate world – companies such as Amazon, Google, Facebook and Apple are not only at the top of the market capitalisation rankings but also have a huge influence on our lives. Influence that may even extend to the results of the presidential elections in the world's most powerful country. Today, we are all so accustomed to the success of leading digital corporations that we often put an equal sign between information technologies and a successful business. A closer look at the history of the online and software industry, however, will show us that this is far from being true.

A whole bunch of technological corporations, which were promising in the past, have already immersed in oblivion, and today, they are either bankrupt or their market value has fallen drastically.

The list of unsuccessful digital corporations that once ruled the online services includes names, such as the former most popular search engine – Yahoo!, the leading social network of fifteen years ago – MySpace, the promising platform for services based on the Foursquare location, and many others, without taking into account the popular chat application from the recent past – ICQ. They emerged as precursors of the new wave of the economy, but many of them

aged prematurely

and were swept away by the same devastating effect of technology that raised them at the beginning. By showing that no one is immune to change, today, their story marks another interesting trend – almost all of today's leaders in the technology segment are not pioneers in their areas. Neither Google is the first successful search engine, nor Facebook – the first large social network, nor Skype and Viber are the first popular messengers.

But what is the power that determines who will succeed and who will fail in this dynamic segment? Why some garage startups became multi-billionaire corporations while others have disappeared? And what can we learn from the story of former online hegemony, which are now struggling to survive or have already

са изгубили тази битка? В следващите регове ще се опитаме да отговорим на тези въпроси като проследим някои от най-запомнящите се примери.

MySpace

Когато през лятото на 2005 г. милиардерът Рупърт Мърдок плати впечатляващите 580 млн. долара за социалната мрежа MySpace, мнозина бяха изненадани. По онова време самото понятие „социална мрежа“ беше известно на малцина и макар сайтът вече да беше натрупал популярност и да беше лидер в тази категория, сумата от половин милиард беше нечувана за придобиване на уеб проект от такъв мащаб.

Броени години по-късно платформата беше продана на компания за онлайн реклама за едва 5% от сумата, дадена от Мърдок – 35 млн. долара. Какво се случи с обещаващия за времето си проект? Най-краткият отговор е: случи се Facebook.

Макар и популярна особено сред артистичните среди, MySpace проспа най-важните промени в сегмента на социалните мрежи – превръщането им в платформа за външни приложения. За разлика от нея Facebook бързо яхна тази вълна и много скоро след създаването си се превърна в екосистема, включваща хиляди игри и приложения, създадени от трети страни. Този взрив на креативност докара потребителите в сайта на Марк Зукърбърг, без да се налага той да плаща за разработката на всички тези допълнителни услуги. А скоро след като потребителите гоугоха, рекламодателите ги последваха. „Ние прецакахме (MySpace) по всички възможни начини и научихме много скъпи уроци“ -

lost the battle? In the following lines, we will try to answer these questions by following some of the most memorable examples.

MySpace

When in the summer of 2005 the billionaire Rupert Murdoch paid the impressive USD 580 million for the social network MySpace, many were surprised. At that time, the very concept of “social networking” was known to few, and although the site had already gained popularity and was the leader in this category, the amount of half a billion was unheard-of for the acquisition of a web project of such a scale.

A few years later, the platform was sold to an online advertising company for just 5% of the amount given by Murdoch – USD 35 million. What happened to this project, which was promising for its time? The shortest answer is: Facebook happened.

Although popular, especially among the artistic circles, MySpace slept away the most important changes in the social networking segment – their turning into a platform for external applications. Facebook, by contrast, quickly rode this wave and soon after its creation turned into an ecosystem that included thousands of games and applications, created by third parties. This blast of creativity brought users to Mark Zuckerberg’s site without him having to pay for the development of all these additional services. And soon after the users came, the advertisers followed them. “We screwed up (MySpace) in every way possible, learnt lots of valuable expensive lessons,” Murdoch shared in one of his first postings on the Twitter microblog platform in 2012. Perhaps the most

сподели самият Мърдок в един от първите си постинги в микроблог платформата Twitter през 2012 година. Може би най-ценният урок от тази бизнес история е, че съвременният свят е свят на отворени екосистеми и онези, които успеят да привлекат външните разработчици към своите проекти, ще спечелят играта.

Zynga

В самия край на миналото десетилетие социалните мрежи вече бяха най-горещото явление в интернет, а Facebook най-неочаквано се беше превърнала във водещата гейм платформа. При това – накара хората, които не са геймъри, да играят игри. И Zynga бързо се възползва от това. FarmVille, Zynga Poker и Mafia Wars са само част от най-популярните заглавия на компанията, привлекли десетки милиони фенове. И донесли на самата Zynga капитализация от 9 млрд. долара към края на 2011 година.

Проблемите започнаха с увеличаващите се оплаквания от спама, предизвикан от социалните игри, и през 2010 г. самият Марк Зукърбърг се принуди да заяви, че Facebook ще ограничи съобщенията, свързани с игри за потребителите, които не играят. Сериозен удар за маркетинговия модел на Zynga. В добавка с увеличаването на рекламоделите във Facebook цената на рекламата се вдигна, което допълнително оскъпи придобиване на нови фенове. Последва нов удар върху печалбите на компанията, когато Facebook наложи на всички външни разработчици новата си виртуална валута, а миграцията от десктопи към мобилни устройства се оказа последният удар, от който някога влиятелната гейм компания все още не може да се възстанови.

valuable lesson of this business story is that the modern world is a world of open ecosystems and those who are able to attract external developers to their projects will win the game.

Zynga

At the very end of the past decade, social networks were already the hottest phenomenon on the Internet, and Facebook had unexpectedly turned into the leading game platform. What is more, it made non-gamers play games. And Zynga quickly took advantage of this. FarmVille, Zynga Poker and Mafia Wars are just some of the company's most popular titles that attracted tens of millions of fans. And which brought to Zynga USD 9 billion in capitalisation by the end of 2011.

Problems began with the growing number of complaints about spam generated by the social games, and in 2010, Mark Zuckerberg himself was forced to say that Facebook will restrict gaming messages to users who are not playing. A serious blow to Zynga's marketing model. In addition to the increasing number of advertisers on Facebook, the ad's prices rose, which made gaining new fans even more expensive. What followed was a new blow to the company's profits when Facebook imposed on all external developers its new virtual currency; and migration from desktops to mobile devices was the last blow from which the once influential game company is still unable to recover.

Yahoo!

When we talk about significant failures in the online sector, we will probably think about this one first. Yahoo!

Yahoo!

Когато си говорим за знакови провали в онлайн сектора, вероятно първо ще се сетим за нея. Yahoo! е създадена през 1994 г. от студентите в Станфорд Джери Янг и Дейвид Фило, които са имали за цел да си създадат наръчник за по-лесно търсене на йерархична информация в интернет. Услугата се развива с бързи темпове и скоро се превръща в милиардна компания, чиито акции през 2000 г. се продават за 118.75 щ. долара.

През 1998 г. нейните собственици отказват да закупят друга перспективна търсачка – Google – за 1 млн. долара, а четири години по-късно в опит да поправят грешката си, те предлагат за Google 3 млн. долара. Последва отговорна оферта за 5 млн. долара и ръководството на Yahoo! отново отказва.

Днес Google има сериозни шансове да се нареди сред малкото корпорации, струващи 1 трилион долара. Yahoo!, от своя страна, през 2008 г. отказа да бъде закупена от Microsoft за 40 млрд. долара и се продаде през 2016 г. на телекома Verizon за едва 4.6 млрд. долара.

Причините за това развитие са комплексни и во-

was established in 1994 by the students at Stanford Jerry Yang and David Filo whose aim was to create a guide for easier searching of hierarchical information on the Internet. The service developed at a rapid pace and soon became a billion-dollar company whose shares were sold for USD 118.75 in 2000.

In 1998, its owners refused to buy another promising search engine – Google for USD 1 million, and four years later, in an attempt to correct their mistake, they offered Google USD 3 million. There was a counter offer of USD 5 million and the management of Yahoo! refused again.

Today, Google has serious chances to rank among the few corporations worth USD 1 trillion. Yahoo!, in turn, refused to be bought by Microsoft for USD 40 billion in 2008 and was sold to the Verizon telecom in 2016 for only USD 4.6 billion.

The reasons for this development are complex and have started more than a decade ago. The company lagged behind with key innovations and for many years saw itself as a media portal rather than as a technology innovator. It fully slept away the mobile revolution – a segment in which Google found its place and turned it into a serious revenue source. In addition, Yahoo!

made a series of unsuccessful acquisitions, including revalued sites like Tumblr, Cooliris and Blink, which made things even worse.

Twitter

The microblogging platform is pointed out as a typical example of an online giant that has accumulated a huge user base but continues to fail in its monetisation. The company, to which many attribute the power to spark revolutions, today exists in the shadow of giants like Facebook and Google. Unlike them, it has never managed to find the right direction in the mobile era, and its application – Periscope was swept away by the competitive services of its more famous competitors.

SoundCloud

This is one of the most popular music services that reached 15 million consumers in 2012, and even the star Ashton Kutcher was among its investors. Three years later, its potential acquisition by Twitter for about USD 2 billion was rumoured, but it never happened. In August 2017, it was literally hours away from bankruptcy but was

YAHOO!

гят началото си от повече от десетилетие. Компанията изостава при ключови иновации и дълги години възприемаше себе си като медиен портал, вместо като технологичен иноватор. Тя напълно проспана мобилната революция – сегмент, в който Google се настаня и превърна в сериозен приходоизточник. В добавка Yahoo! направи поредица от неуспешни придобивания, включително на преоценени сайтове като Tumblr, Cooliris и Blink, което допълнително влоши нещата.

Twitter

Микроблог платформата се сочи за типичен пример на онлайн гигант, който натрупа огромна потребителска база, но продължава да се проваля в нейната монетизация. Компанията, на която мнозина приписват мощта да предизвиква революции, днес съществува в сянката на гиганти като Facebook и Google. За разлика от тях, тя така и не успя да се ориентира в мобилната ера, а нейното приложение Periscope беше пометено от конкурентните услуги на по-именитите си съперници.

SoundCloud

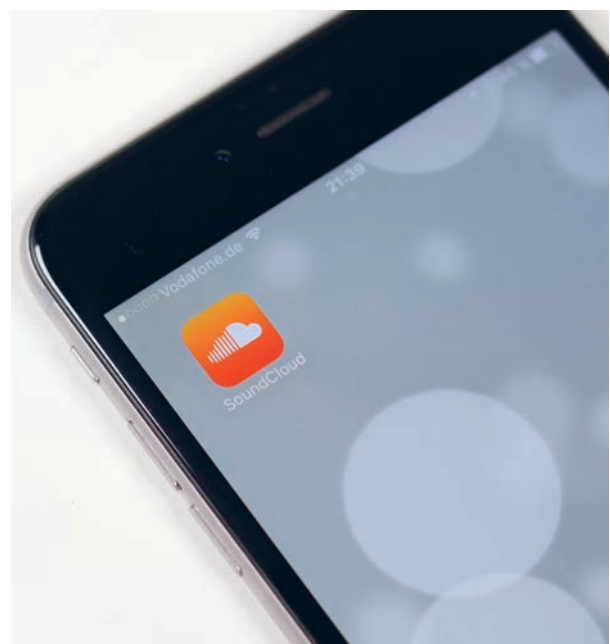
Това е една от най-популярните музикални услуги, която през 2012 г. достигна 15 милиона потребители, а сред инвеститорите в нея е дори звездата Аштън Къчър. Три години по-късно се спрягаше потенциалното ѝ придобиване от Twitter за около 2 млрд. долара, което така и не се състоя. За да се стигне до август 2017 г., когато буквално часове я деляха от фалит и беше спасена в последния момент от нова инвестиция в размер на 170 млн. долара.

Според мнозина SoundCloud не е направила нищо погрешно в своето развитие. Компанията просто е пример за това, че в онлайн света, дори и да се развиваш добре, ако не доминираш своя пазарен сегмент, скоро оставаш в забвение. SoundCloud така и не успя да се справи с конкуренти от ранга на Spotify, Tidal или с музикалните услуги на Google или Amazon. И резултатът беше постепенното отгърпване на артисти и фенове от една иначе симпатична онлайн услуга. (1)

saved at the last moment by a new investment of USD 170 million.

According to many, SoundCloud has done nothing wrong in its development. The company is simply an example of the fact that in the online world, even if you are doing well, if you do not dominate your market segment, you will soon go into oblivion. SoundCloud has never managed to catch up to competitors like Spotify, Tidal or to the music services of Google or Amazon. And the result was the gradual withdrawal of artists and fans from an otherwise engaging online service. (2)

COVER THE CITY.
METROREKLAMA.

Новият CLA Class може да се управлява с жестове

The new CLA Class can be controlled by gestures

Consumer Electronics Went Crazy

Александър Александров Aleksandar Aleksandrov

Умни“ автомобили, пътнически куфари, които следват напълно самостоятелно своите собственици, телевизори с извиващи се дисплеи и десетки роботи. Това са само някои от акцентите на тазгодишното изложение Consumer Electronic Show (CES), което по традиция събира технологичния свят в Лас Вегас в началото на годината. Събитието, което се провежда от 8 до 11 януари, показва, че технологиите отгавна са напуснали смартфоните и компютрите, за да проникнат във всичко около нас.

Показателно в това отношение беше, че някои традиционно силно представени класове устройства като мобилните телефони почти нямаха силни анонси на CES 2019. Затова пък новините дойдоха от сегменти, за които мнозина не бяха очаквали. А може би най-силен акцент на тазгодишното дигитално шоу беше поставен върху

„умните“ коли

Те със сигурност бяха един от акцентите на форума в Лас Вегас, който по своето значение за автомобилната индустрия вече настига традиционни за нея съби-

Smart cars, travel suitcases that follow their owners entirely on their own, TVs with flexible displays and dozens of robots. These are just some of the highlights of this year's Consumer Electronic Show (CES), which traditionally gathered the tech world in Las Vegas at the beginning of the year. The event, which took place from 8th to 11th of January, showed that technology has long left smart phones and computers to penetrate everything around us.

It was telling that some traditionally well-represented types of devices, such as mobile phones, had hardly any strong announcements at CES 2019. On the contrary, the news came from segments that many had not expected. Perhaps the strongest emphasis of this year's digital show was on

Smart Cars

They were certainly one of the highlights of the forum in Las Vegas, which, in its significance to the automotive industry, is already catching up with traditional events,

Audi представи система, която превръща колата в кинозал

Audi presented a system that turns the car into a movie theatre

Най-голямото технологично изложение показва как ще се промени животът ни през следващите години. И това далеч не засяга само новия ви компютър или смартфон

тия като автомобилните салони в Женева или Франкфурт. Водещи марки като Mercedes, Audi, Ford, Honda, Hyundai и Toyota използваха събитието, за да покажат своите иновации в области като свързаните, автономните и електрическите коли. Технологични гиганти като Uber и дори руската Yandex също демонстрираха възможностите си, превръщайки CES 2019 в поредния епизод от заформящия се сблъсък между двете индустрии за лъвския пай от перспективния пазар на автономни автомобили.

Mercedes представи новия си модел – CLA Class, който може да разпознава жестовете на своя собственик и да извършва по този начин различни задачи, несвързани с управлението. Друг немски автомобилни гигант – Audi – представи цялостна система, превръщаща неговите коли в пълноценни системи за домашен театър. Колите на бъдеще

such as the motor shows in Geneva or Frankfurt. Leading brands such as Mercedes, Audi, Ford, Honda, Hyundai and Toyota used the event to show their innovations in areas, such as connected, autonomous and electric cars. Technological giants, like Uber and even the Russian Yandex, also demonstrated their potential, turning CES 2019 into another episode of the clash between the two industries for the largest piece of the pie from the promising market of autonomous cars.

Mercedes introduced its new model – CLA Class, which could recognise its owner's gestures and thus perform various tasks, which were not related to driving. Another German automotive giant, Audi, introduced a comprehensive system that turned its cars into full-value home theatre systems. Cars of the future will probably be

The largest technological exhibition showed how our lives will change in the coming years. And it will surely not affect only your new computer or smart phone

щето вероятно ще могат да се управляват сами и от Audi са готови да отговорят на въпроса какво ще правят през това време пътуващите в тях.

Руската онлайн корпорация Yandex също използва тазгодишното издание на CES, за да обяви амбициите си в сегмента на автономните коли, представяйки своята такси услуга. Интересен анонс дойде и от легендарния производител на мотори Harley Davidson, който представи в партньорство с Panasonic електрически мотоциклет, снабден с „облачна“ свързаност, GPS и модул за връзка със смартфона.

able to drive on their own and Audi is ready to answer the question of what travellers are going to do during that time.

The Russian online corporation Yandex also used this year's CES to announce its ambitions in the autonomous cars segment by presenting its taxi service. An interesting announcement came from the legendary motorcycle manufacturer Harley Davidson, which presented, in partnership with Panasonic, an electric motorcycle equipped with cloud connectivity, a GPS and a smart phone connection module.

Amazon

Умните асистенти също влизат в автомобилите
Smart assistants also enter the cars

И Alexa влиза в колите

Новината за предстоящия развод на най-богатия човек в света Джеф Безос не успя да помрачи представянето на неговата компания Amazon на изложението. На едно събитие, все по-силно доминирано от изкуствения интелект, тя постави акцент върху своя гласов асистент Alexa, който след като покори домовете на милиони хора, вече влиза и в техните автомобили.

С новата версия Echo Auto на гласовия асистент той може да се свърже със смартфона и да се прехвърли в превозното средство, откъдето потребителите да контролират чрез него различни услуги като Amazon Music, Google Maps и др. Компанията на Безос на практика показва, че домашните асистенти могат да се окажат неочакван играч в сегмента на „умните“ коли, добавяйки интелигентност във всяка кола.

Google отговори погубаващо

като също акцентира върху своя гласов асистент – Google Assistant. Той ще се интегрира с картографската услуга Google Maps и шофьорите ще могат да му задават въпроси чрез нея (например къде са най-близките бензиностанции), получавайки отговори в реално време, докато карат.

Alexa Is also Entering Cars

The news of the upcoming divorce of the richest man in the world, Jeff Bezos did not affect the presentation of his company Amazon at the show. At an event increasingly dominated by artificial intelligence, it put an emphasis on its voice assistant, Alexa, who, after conquering the homes of millions of people, is already introduced into their cars.

With the new version of the voice assistant Echo Auto, it can connect to a smart phone and be transferred to the vehicle where users can control various services, such as Amazon Music, Google Maps, etc. Bezos's company has practically shown that home assistants can be an unexpected player in the smart car segment, adding intelligence to every car.

Google Responded Suitably

by also emphasising its voice assistant – Google Assistant. It will be integrated into the Google Maps cartographic service, and drivers will be able to ask questions through it (for example, where the nearest gas stations are), receiving real-time responses while driving.

Големият отсъстващ

на CES и тази година беше Apple. Компанията по традиция пропуска водещите ИТ изложения и предпочита да представя продуктите си на собствени събития. Този път обаче „ябълковата компания“ все пак се включи във форума, макар и индиректно. Тя разпространи билборди в Лас Вегас „Каквото става в iPhone, си остава в iPhone“, едновременно създавайки асоциация с аналогична поговорка за града на греха и напомняйки за сигурността на своите смартфони.

Телевизорите не са това, което бяха

Огъващи се, модулни, вертикални – те са всичко друго, но не и с традиционната си форма. Samsung представи на технологичното шоу новия си Micro LED телевизор, който може да променя своята форма и големина, достигайки 75", 80" и дори 90". Създаден от множество подвижни LED панели, той може да стане както широк екран, подходящ за домашно кино, така и вертикален дисплей за съдържание от Instagram и други социални мрежи. Предпочитанията на потребителите за дигитално съдържание се променят и корейската компания показва как телевизорите предстои да се съобразят с тази тенденция.

Още по-впечатляващ беше анонсираният от LG дисплей, наречен Massive Curve of Nature, създаден от над 250 отделни огънати OLED екрана, променяйки изцяло представата ни за визуално изживяване. Въпреки че 4k технологията все още не е навлязла пълноценно в домовете ни, технологичната индустрия изглежда вече е готова за навлизането на следващия стандарт – 8k (7 680 на 4 320 пиксела). Почти всички водещи производители показаха на CES 2019 такива телевизори и сега остава да видим кога ще се появи и достатъчно съдържание за тях. (1)

The Big Absence

at CES this year was again that of Apple. The company has traditionally missed the leading IT exhibitions and prefers to present its products at its own events. This time, however, the "apple company" joined the forum, although indirectly. It spread "Whatever happens in iPhone, remains in iPhone" billboards in Las Vegas, simultaneously creating an association with the similar proverb about the sin city and reminding about the security of its smart phones.

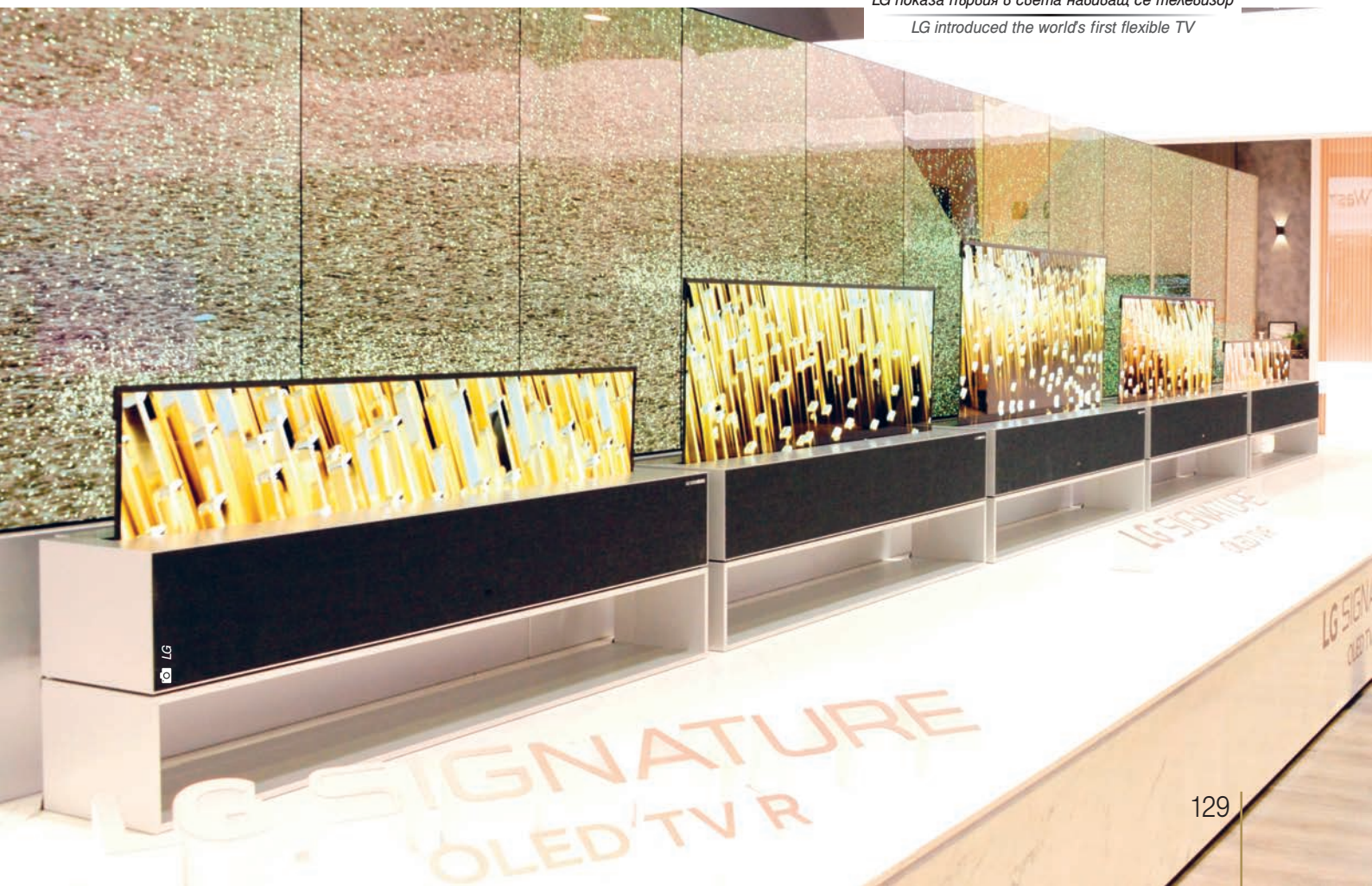
TVs Are not What They Used to Be

Flexible, modular, vertical – they are anything but their traditional shape. At the technology show, Samsung introduced its new Micro LED TV that can change its shape and size, reaching 75", 80" and even 90". Designed by multiple moving LED panels, it can be both a wide screen, suitable for home theatre, and a vertical display for content from Instagram and other social networks. Digital content users' preferences are changing, and the Korean company showed how televisions are going to comply with this trend.

Even more impressive was the display announced by LG, called Massive Curve of Nature, composed of more than 250 individual curved OLED displays, changing completely our concept of visual experience. Although the 4k technology has not yet fully entered our homes, the technology industry seems now ready for the introduction of the next standard – 8k (7,680 to 4,320 pixels). Almost all leading manufacturers showed at CES 2019 similar TVs and we are yet to see when there will be enough content or them. (2)

LG показва първия в света навиващ се телевизор

LG introduced the world's first flexible TV

Спасителят на *The Saviour of*

Tesla

Лари Елисън може и да отстъпва по популярност на Бил Гейтс, Илон Мъск и Джеф Безос, но животът му е не по-малко впечатляващ от техния

Larry Ellison may not be as famous as Bill Gates, Elon Musk and Jeff Bezos, but his life is no less impressive than theirs

Когато Ви попитат кои софтуерни продукти използвате най-често в ежедневието си, вероятно ще се сетите за операционни системи като Windows и Android, браузъри като Chrome или Firefox, чат приложения като Viber и какво ли още не. Почти със сигурност обаче няма да включите в отговора си продуктите на софтуерната компания Oracle. А всъщност е много възможно да имате досег с тях всеки път, когато използвате различни банкови или други корпоративни услуги.

Без да преувеличаваме, можем да кажем, че Oracle е компанията, предефинирала базите данни – важен елемент от редица софтуерни решения, както и превърнала се в един от водещите доставчици на системи за управление на бизнеса. А нейният основател Лари Елисън се превръща в

един от първите технологични милиардери

още в самия край на миналото хилядолетие, заедно с рок звезди на ИТ бранша като Бил Гейтс и Пол Алън. Днес неговото състояние се оценява на 59.5 млрд. долара. А съвсем наскоро Елисън си намери ново амплуа – той влезе в борда на директорите на производителя на електрически автомобили Tesla, след като Илон Мъск се споразумя с американската Комисия по ценните книжа и борсите на САЩ да направи промени в борда, както и да напусне председателския пост.

Влизането в Tesla може и да насочи прожекторите към Лари Елисън, но далеч не е първата голяма публична изява на милиардера. Преминал през трудно детство без своите родители и започнал кариерата си от нулата, той има в актива си редица успешни бизнес начинания, участия в скандали и живот, достоен за технологична рок звезда. А

пътят към успеха

му преминава през множество трудности, съдебни дела и дори един почти достигнат фалит. Лари израства в семейството на чичо си в Чикаго, а когато навършва 22 години, се премества в Калифорния, където през това време се поставят основите на бъдещата Силициева долина. След като работи в различни компании в продължение на десет години, той успява да създаде заедно с двама партньори собствена фирма – Software Development Laboratories, която по-късно ще бъде прекръстена на Oracle.

Лари Елисън и екипът му на практика налагат масово една от значимите иновации в софтуерната разработка, която днес е навсякъде около нас – реляционните бази данни. Става въпрос за модел за съхранение на данни в табличен вид, под формата на релации, който е измислен от учения и визионер Едгар Код от IBM. Макар и да не са създатели на концепцията, Елисън и партньорите му са толкова въгънхвени от нея, че преди да прекръстят компанията си на Oracle през 1982 г., сменят името ѝ на Relational Software през 1979 година. Следват години на бърз растеж, през които реляционните бази данни се налагат като важен елемент от развитието на ИТ

When someone asks you which software products you use most often in your everyday life, you will probably think of operating systems like Windows and Android, browsers like Chrome or Firefox, chat applications like Viber and many others. However, you will almost certainly not include products of the software company Oracle in your response. But it is actually very possible for you to be in contact with them every time you use different banking or other corporate services.

Without exaggerating, we can say that Oracle is the company that has redefined databases – an important element of a number of software solutions, as well as one which has turned into one of the leading providers of business management systems. And its founder, Larry Ellison, has become

One of the First Technology Billionaires

at the very end of the past millennium, along with rock stars of the IT industry like Bill Gates and Paul Allen. Today, his fortune is estimated at USD 59.5 billion. And just recently, Ellison has found a new calling – he joined the Board of Directors of the Tesla electric car manufacturer, after Elon Musk agreed with the US Securities and Exchange Commission to make changes to the managing board and to retire as a chairman.

The spotlight might be on Larry Ellison because of his shift to Tesla, but this is far from being the first big public appearance of the billionaire. Having gone through a difficult childhood without his parents and starting his career from scratch, he has a number of successful business ventures in his portfolio, a scandal and a life, worthy for a technology rock star. And

the path to his success

has gone through a lot of difficulties, lawsuits and even a near bankruptcy. Larry grew up in his uncle's family in Chicago, and when he turned 22, he moved to California where the foundations of the future Silicon Valley were being laid at that time. After having worked in various companies for ten years, together with two partners, he managed to create his own company – Software Development Laboratories, which would later be renamed to Oracle.

Larry Ellison and his team practically made largely popular one of the major innovations in software development that is nowadays everywhere around us – relational databases. This is a tabular data storage model in the form of relations that was invented by the scientist and visionary Edgar Codd from IBM. Although they were not the creators of the concept, Ellison and his partners were so inspired by it that before changing their name to Oracle in 1982, in 1979 they renamed it to Relational Software. Years of rapid growth followed in which relational databases were established as an important component in the development of the IT industry, and Oracle – as the primary provider of database management systems.

бранша, а Oracle – като основен доставчик на системи за управление на бази данни.

През 1986 г. компанията става един от първите софтуерни разработчици, който се листва на борсата. Няколко години по-късно обаче тя се оказва във фокуса на скандал, свързан с неправилно описване на бъдещите продажби, от което следват съдебни дела и проблеми с регулаторните органи. Уволнени са 10% от служителите и мнозина предричат скорошен фалит на обещаващата иначе технологична фирма. Възстановяването е бавно, а

повратната точка

е пускането на системата Oracle 7. Важен фактор за растежа на компанията е и нейното ориентиране отрано към интернет революцията и това, че продуктите ѝ са съвместими с world wide web. Друг ключов фактор за успеха е и бързото ѝ преориентиране към системите за управление на бизнеса. Днес Oracle е един от трите водещи доставчици на такъв тип софтуер, заедно с Microsoft и SAP. Скоро след възстановяването си Oracle поема курс на активно придобиване на по-малки технологични фирми, които през първото десетилетие на века водят до закупуването на десетки дружества. Сред тях се открояват Siebel, за която Лари Елисън плаща 5.85 млрд. долара през 2006 г., и Sun Microsystems, закупена четири години по-късно за 7.4 млрд. долара. За себе си пък милиардерът купува ... остров в Хавайския архипелаг.

Голямото хоби

на Елисън обаче, ако не броим придобиването на потенциални конкуренти, са яхтите и по-специално – ветроходните състезания. Самият той е запален яхтсмен и създава отбор, който дори успява да спечели престижната регата America's Cup през 2010 г. (същата година, през която прави най-голямото си придобиване – това на Sun). Освен това Елисън е и лицензиран пилот, както и собственик в миналото на няколко самолета. Отново през същата година той се включва и в инициативата The Giving Pledge, в която участват милиардери, решени да дадат по-голямата част от състоянието си за благотворителни каузи.

Със скорошното си влизане в управлението на Tesla Лари Елисън придоби и акции на компанията на стойност 1 млрд. долара, с което стана вторият най-голям инвеститор – физическо лице в нея, след самия Мъск. Това обаче далеч не е първата инвестиция на технологичния предприемач в перспективни компании. Любопитно е, че когато един от неговите служители Марк Бенюф напуска Oracle и създава стартова за онлайн базирани CRM решения Salesforce, Елисън не влиза в конфликт с него, а го подкрепя и дори става един от ранните инвеститори в проекта. Решение, което му се изплаща многократно, защото днес пазарната капитализация на Salesforce е 40 млрд. долара и Елисън, въпреки влошилите се с времето отношения с Бенюф, печели от всеки успех на своя конкурент. С инвестиции от SaaS софтуера, през електрическите коли, до спортните зали и събития, Лари Елисън прогълтава да е в завидна бизнес форма за своите 74 години. Мнозина побързаха да оценят присъединяването му към Tesla като много позитивна новина за компанията и се чуват коментари, че това е най-подходящият човек, който може да се справи с необуздания нрав на Илон Мъск, да възстанови добрите отношения с регулаторите и да стабилизира перспективния производител на електрически коли. (1)

In 1986, the company became one of the first software developers to be listed on the stock exchange. A few years later, however, it was involved in a scandal related to misrepresentation of future sales, followed by lawsuits and problems with the regulatory authorities. 10% of its employees were fired, and many predicted an upcoming bankruptcy of the otherwise promising technology company. Recovery was slow, and its

Turning Point

was the launch of Oracle 7. An important factor for the company's growth was its early orientation towards the Internet revolution and the fact that its products were compatible with the world wide web. Another key factor for its success was its rapid reorientation towards business management systems. Today, Oracle is one of the three leading suppliers of this type of software, along with Microsoft and SAP. Soon after its recovery, Oracle undertook a course of active acquisition of smaller technology companies, which, in the first decade of the century, led to the purchase of dozens of companies. Among them were Siebel, for which Larry Ellison paid USD 5.85 billion in 2006, and Sun Microsystems, bought four years later for USD 7.4 billion. For himself, the billionaire bought... an island in the Hawaiian archipelago.

The Biggest Hobby

of Ellison, however, if we do not count the acquisition of potential competitors, are yachts and, in particular, sailing competitions. He is a keen yachtsman and formed a team that even managed to win the prestigious America's Cup regatta in 2010 (the same year, he made his biggest acquisition – that of Sun). In addition, Ellison is a licensed pilot, as well as the owner of several planes in the past. Again, in the same year, he joined The Giving Pledge initiative, which includes billionaires who are committed to giving most of their fortune to charity causes.

With his recent entry into Tesla's management, Larry Ellison also acquired shares of the company, worth USD 1 billion, which made him the second largest natural person investor in the company, after Musk. This, however, is far from being the first investment of the technology entrepreneur in promising companies. An interesting fact is that when one of his employees, Marc Benioff, left Oracle and created the startup for online based solutions Salesforce CRM, Ellison did not get into conflict with him, but supported him and even became one of the early investors in the project. A decision that has paid off repeatedly because today Salesforce's market capitalisation is USD 40 billion, and Ellison, despite the deteriorating relationship with Benioff, earns from every success of his competitor. With investments in SaaS software, through electric cars, to sports halls and events, Larry Ellison continues to be in an enviable business condition for his 74 years. Many hurried to comment on his joining Tesla as very positive news for the company, and comments are heard that this is the most suitable person to handle Elon Musk's fiery temper, to restore good relations with regulators, and to stabilise the promising producer of electric cars. (2)

Яхтата на Лари Елисън Asahi,
закотвена в залива на Сан Фран-
циско, по време на регатата
America's Cup през 2013 г.

Larry Ellison's yacht Asahi anchored
in San Francisco Bay during the
America's Cup sailing races in San
Francisco, 2013

Вселената на Нийл ДеГрас Тайсън

Как един служител в
планетариум стана милионер
и между другото промени
представите ни за Космоса

*How a planetarium employee
became a millionaire and,
incidentally, changed our
understanding of space*

The Universe of Neil deGrasse Tyson

Александър Александров

Aleksandar Aleksandrov

Представте си, че щатен служител на някой от планетариумите във Варна, Смолян или Габрово успее да натрупа състояние от 2 млн. щ. долара, при това – единствено чрез своята научна дейност. У нас това може и да звучи невероятно. От другата страна на планетата обаче точно такъв успех е постигнал астрофизикът Нийл ДеГрас Тайсън, започнал кариерата си в планетариума Хейдън и превърнал се постепенно в един от най-известните популяризатори на науката в света.

Днес по своята известност астрономът може да си съперничи дори на популярния си съименник – боксьора Майк Тайсън. Показателно за авторитета му е неговото интервю пред CNBC от края на 2018 г., в което направи своеобразна оценка на влиянието на някои от най-богатите хора на планетата – Илон Мъск, Джеф Безос, Марк Зукърбърг, Бил Гейтс и покойния Стив Джобс. Тогава той заяви, че Мъск е много по-важен за обществото ни от останалите големи технологични предприемачи и визионери, а медиите и анализаторите по света многократно преповториха гумите му.

Кой е този човек

който може да си позволи да дава оценка на най-богатите хора в света и позицията му по темата да се възприема едва ли не като последна инстанция от широката публика?

Нийл ДеГрас Тайсън е роден в нюйоркския квартал Бронкс, в семейството на потомствена пуерториканка и афроамериканец. Още на девет години младият Нийл се запалва по астрономията след посещение на планетариума Хейдън – институция, в която ще работи и дори ще ръководи години по-късно. Може да се каже, че целият му живот след това е отгъден на тайните на Вселената, а в голяма степен – и на тяхното популяризиране сред масовата публика. Едва 17-годишен той получава покана от друг световноизвестен популяризатор на науката – са-

Imagine that a staff member of one of the planetariums in Varna, Smolyan or Gabrovo manages to make a fortune of USD 2 million, and do that only through their scientific work. In Bulgaria, it may sound impossible. On the other side of the planet, however, such a success has been achieved by the astrophysicist Neil deGrasse Tyson, who has started his career at the Hayden Planetarium and has gradually become one of the world's most popular science propagators.

Today, by his reputation, the astronomer can compete even with his popular namesake – the boxer Mike Tyson. His interview for CNBC at the end of 2018, in which he made a distinct assessment of the influence of some of the richest people on the planet - Elon Musk, Jeff Bezos, Mark Zuckerberg, Bill Gates and the late Steve Jobs, is indicative for his well-standing. He then said that Musk has been much more important to our society than the other big technology entrepreneurs and visionaries, and the media and analysts around the world have repeatedly reiterated his words.

Who Is This Man

who can presume to give assessments to the richest people in the world and his opinion on the topic to be perceived almost as a last resort by the general public?

Neil deGrasse Tyson was born in Bronx, New York, in the family of a Puerto Rican mother and an African-American father. At the age of nine, young Neil got passionate about astronomy after visiting the Hayden Planetarium, an institution in which he would work and even manage years later. We may say that his whole life was later devoted to the secrets of the Universe and, to a great extent, to their popularisation among the general public. He was only 17 years old when he was invited by another world-famous science propagator, Carl Sagan himself, to take part in his projects. Though he did not accept the invitation, this was the moment when Neil deGrasse Tyson realised that he not

ARTS
YS

Television
Academy

Нийл ДеГрас Тайсън
Neil deGrasse Tyson

мия Карл Сейган – да участва в негови проекти. Въпреки че не приема, това е моментът, в който Нийл ДеГрас Тайсън осъзнава, че не просто иска да се занимава с астрофизика, а и да я прави достъпна за широките маси. Започва да работи в планетариума Хейдън през 1994 г., за да го оглави едва две години по-късно.

Цялата му кариера след този момент е не просто вълнуващо пътуване в дебрите на Космоса, а и впечатляващо доказателство, че човек може да създаде състояние по пътя на науката, ако е гостатъчно упорит и предприемчив. Към момента богатството на Нийл ДеГрас Тайсън възлиза на над 2 млн. долара. Цифра, която може да служи за

Вдъхновение за хиляди учени по света

тъй като това състояние не е унаследено или спечелено от лотария, а е изцяло изработено чрез неговата научна дейност. Най-вече благодарение на големия брой книги, написани от него, телевизионните предавания, които води, статиите му в реномирани издания, както и длъжностите му в някои от най-престижните научни институции.

Тайсън има издадени повече от десет книги в сферата на астрофизиката и космологията, сред които са „Една Вселена: У дома в космоса“, „Произход: Четиринадесет милиарда години космическа еволюция“, „Небето не е границата: Приключенията на един градски астрофизик“, „Космически хроники“ и „Астрофизика за заети хора“. Работата му е посветена предимно на теми като формирането и еволюцията на звездите, развитието на галактиките и други области от космологията.

Води предаването Nova ScienceNow по телевизия PBS и участва в друго популярно научно шоу - „Вселената“ по History Channel. Редовно се появява и в други телевизионни предавания, както и в радиошоуто StarTalk. През 2014 г. започва амбициозен проект за наследник на предаването „Космос“ на Карл Сейган, запалило за астрономията и астрофизиката хиляди хора по света. Новото шоу се нарича „Космос: Одисея във Времерпространството“ (игра на гуми с легендарния роман на Артър Кларк „2001: Една одисея в космоса“) и е продуцирано от популярния актьор и продуцент Сет Макфарлън. Тайсън е още колумнист на рубриката „Вселена“ в списание Natural History, автор на множество научни статии и чете лекции в различни части на света. Популярният астрофизик е заемал също и редица престижни длъжности в университети от ранга на Принстън и Мериленд, както и в Американския музей за естествена история. Остава си и директор на планетариума Хейдън.

Един от най-изявнените привърженици на разширяването на дейността и финансирането на Американската космическа агенция NASA, Тайсън дори е вдъхновил компанията Реппу4NASA, създадена с цел да лобира за удвояване бюджета на институцията. Носител е на

почетния медал на космическата агенция

При управлението на Джордж Уокър Буш е участвал в Комисията за бъдещето на авиокосмическата индустрия на САЩ, както и в Комисията за внедряване на по-

only wanted to deal with astrophysics but also to make it more accessible to the ordinary people. He started working at the Hayden Planetarium in 1994, and headed it just two years later.

His entire career after this moment has not been just an exciting journey into space, but also impressive evidence that anyone can make a fortune on the path of science if they are stubborn and enterprising enough. Currently, Neil deGrasse Tyson's wealth is estimated at USD 2 million. A digit that can serve as

An Inspiration for Thousands of Scientists Around the World

since this wealth was not inherited or won by a lottery but is entirely earned through his scientific work. To a great extent, thanks to the large number of books he has written, the television shows he hosts, his articles in renowned journals, as well as his positions in some of the most prestigious scientific institutions.

Tyson has published more than ten books in the fields of astrophysics and cosmology, including "One Universe: At Home in the Cosmos", "Origins: Fourteen Billion Years

литиките за космически изследвания към американския президент, която по-късно ще стане известна като „Луна-ма, Марс и отвъд“.

Нийл ДеГрас Тайсън може и да е натрупал състояние от научната си дейност, но най-голямото си богатство той подарява на обществото – огромната любов и интерес към Космоса. Неговите достъпни и разбираемо написани книги, както и популярните му предавания, са запалили за астрономията хора от целия свят, показвайки колко интересни могат да бъдат изследванията на Вселената. Освен на чисто астрофизически въпроси, романите, есетата и статиите му често са посветени и на много по-широки теми като продължаващата векове връзка между науката и войната, както и тази между науката и духовността. Преди три години Американската национална академия на науките му връчи медал за работа в обществена полза. Най-голямото признание за него обаче си остават милионите му последователи в Twitter, Facebook и YouTube, които попиват всяка нова статия или коментар от бележния учен и споделят неговото убеждение, че пътят пред човечеството минава през превръщането ни в космическа цивилизация и че е крайно време да започнем да се държим като такава. (1)

of Cosmic Evolution”, “The Sky is not the Limit: Adventures of an Urban Astrophysicist”, “Space Chronicles” and “Astrophysics for People in a Hurry”. His work is devoted mainly to topics such as the formation and evolution of stars, the development of galaxies and other areas of cosmology.

He hosts Nova ScienceNow on PBS and takes part in another popular science show – The Universe on History Channel. He regularly appears on other TV shows, as well as on the StarTalk radio show. In 2014, he started an ambitious project for the successor of Carl Sagan’s Cosmos programme, which made thousands of people around the world keen on astronomy and astrophysics. The new show was called “Cosmos: A Spacetime Odyssey” (a game of words with the legendary novel by Arthur Clarke “2001: A Space Odyssey”) and was produced by the popular actor and producer Seth MacFarlane. Tyson is also a columnist of the “Universe” column in the Natural History Magazine, an author of numerous scientific articles and lectures in various parts of the world. The popular astrophysicist has also held a number of prestigious positions at universities, such as those in Princeton and Maryland, as well as at the American Museum of Natural History. He also remains the Director of the Hayden Planetarium.

One of the most prominent supporters of the expansion of NASA’s activity and funding, Tyson has even inspired the Penny4NASA campaign, designed to lobby for doubling the budget of the institution. He also holds the

Honorary Medal of the Space Agency

under the government of George Walker Bush, he participated in the Commission on the Future of the United States Aerospace Industry, as well as in the President’s Commission on the Implementation of United States Space Exploration Policy, which later became known as the “Moon, Mars, and Beyond”.

Neil deGrasse Tyson may have accumulated a wealth from his scientific activity, but the greatest fortune he gives to society is the enormous love and interest in the cosmos. His comprehensible and understandable books, as well as his popular programmes, have kindled the interest in astronomy in people all over the world, showing how interesting the research of the Universe might be. Apart from purely astrophysical issues, his novels, essays and articles are often also devoted to much broader topics, such as the centuries-long relation between science and war, or science and spirituality. Three years ago, the US National Academy of Sciences awarded him a medal for his work for the common good. But the greatest recognition for him remains his millions of followers on Twitter, Facebook and YouTube who absorb every new article or commentary from the distinguished scientist and share his belief that the future path of humanity goes through our transformation into a cosmic civilisation and that it is high time we start acting as such. (2)

2019

**ЩЕ Е ГОДИНАТА НА
БИОТЕХНОЛОГИИТЕ**

*Will Be the Year
of Biotechnology*

**Един от най-горещите иновативни
сегменти през следващите години може да
надмине дори този на дигиталните услуги**

*One of the hottest innovative
segments in the coming years may
surpass even that of digital services*

След няколко десетилетия бурно развитие на информационните технологии днес имаме усещането, че те движат живота ни. Платформи като Google, Facebook, Skype и YouTube промениха всичко около нас, завладяха смартфоните ни и са на път да поемат управление над нашите коли и домове.

Според мнозина обаче, през следващите години един друг бранш ще започне да играе централна роля в обществото ни, предизвиквайки промени, които дори гигантите от дигиталния сегмент не са в състояние да направят. Става въпрос за биотехнологиите – сектор, който днес също се развива експоненциално, а редица тенденции показват, че през 2019 г. можем да очакваме истински бум в областта. В следващите редове ще ви запознаем с някои от най-интересните тенденции в тази сфера, които предстои да наблюдаваме през новата година.

Редактирането на гени

Технологията за генно редактиране CRISPR-CAS9 без съмнение е иновация от огромно значение за бранша и днес наблюдаваме безпрецедентна демократизация на тази дейност до степен, че на практика всеки може да се занимава с това в почти домашни условия. Няколко души вече се подложиха доброволно на терапия за промяна на гените в

After several decades of rapid development of information technologies, today, we have the feeling that they run our lives. Platforms such as Google, Facebook, Skype, and YouTube have changed everything around us, they have captured our smart phones and are about to take over our cars and homes.

Many believe, however, that in the coming years another industry will start to play a central role in our society, resulting in changes that even giants in the digital segment are unable to make. This is biotechnology – a sector that is also developing exponentially today, and a number of trends show that in 2019, we can expect a real boom in the area. In the following lines, we will introduce you to some of the most interesting trends in this field that we are about to observe this new year.

Genome Editing

The CRISPR-CAS9 genome engineering technology is undoubtedly an innovation of huge importance to the industry, and today, we are witnessing an unprecedented democratisation of this activity to the point where

домашни условия – с цел третиране на заболяване или дори просто за да популяризират технологията. Някои учени вече са обезпокоени, че ни очаква експлозия от опити за генетично изменение на телата на живи хора в реално време, извършвани извън болниците.

Експерименти в гаража

Един от основните проблеми пред провеждане на изследвания в областта в домашни условия е свързан със сериозните регулации при работата с живи организми. Понякога това включва патогени, които могат да създадат епидемии и дори пандемии.

Затова и може би най-значимата тенденция в областта е навлизането на локост платформи за провеждането на дигитални генетични експерименти без живи клетки. Подобно оборудване като например Cell-Free Tech или Bento labs вече е изключително достъпно и може да се закупи дори в сайта за споделено финансиране Kickstarter. Това на практика позволява извършването на комплексни биотех експерименти в задния двор, при това – без нуждата да отговаряте пред който и да е регулатор, защото на практика нищо живо не бива манипулирано и създавано. Очакванията са в близко бъдеще това да доведе до бум на новите технологии, методи и продукти, които след това биха могли да се възпроизведат в реални условия. Не можем да не направим паралел с гаражното развитие на компютърните технологии през 70-те години на миналия век, довело до оформяне-

practically everyone can practise it in almost home conditions. Several people have already voluntarily undergone genome therapy at home – with the purpose of treating an illness or even simply promoting the technology. Some scientists are already worried that an explosion of attempts to genetically alter the bodies of living people in real-time and outside of hospitals is ahead of us.

Garage Experiments

One of the main problems in conducting home-based studies is related to a serious regulation of working with living organisms. Sometimes it includes pathogens that can create epidemics and even pandemics.

That is why perhaps the most significant trend in the field is the introduction of low-cost platforms for the conducting of digital genetic experiments without living cells. Equipment, such as Cell-Free Tech or Bento labs, is now extremely accessible and can even be purchased at the Kickstarter shared funding. This makes it possible to carry out complex biotech experiments in the backyard, without being accountable to any regulator, because, practically, nothing living is being manipulated and created. Expectations are that, in the near future, this will lead to a boom in new technologies, methods and products that could then be reproduced under real conditions.

We cannot but compare it to the garage development of computer technology in the 1970s that led to the shaping of the technology industry as we know it today.

Hacking the Body

NuLeaf Tech is a promising biotech startup that has created a genome hacking kit for home use. For now, it works only with bacteria, but the company plans to expand the objects. What is indicative in this respect is that its founder is already experimenting with editing one's own genes. Another company, Ascension Biomedical, has begun experimental genome therapy on a young man with HIV. The expectations are that in the near future such examples will become more and more, and in the long run, editing genes will be done not only for treatment but also for improvement and changes in the human body.

Startup Boom

Over the past year, there has been a significant increase in risky investments in startups from the biotech segment. Together with the medical ones, they have attracted a total of over USD

то на технологичния бранш такъв, какъвто го познаваме днес.

Хакване на тялото

NuLeaf Tech е перспективен биотех стартап, който създава кит за хакване на генома в домашни условия. Засега той работи единствено с бактерии, но компанията планира да разшири обектите. Показателно в това отношение е, че нейният основател вече експериментира с редактиране на собствените си гени. Друга компания – Ascension Biomedical – е започнала експериментална генна терапия на млад мъж с ХИВ. Очакванията са в близко бъдеще примерите като тези да се увеличат, а в по-далечна перспектива – редактирането на гени да се извършва не само с цел лечение, а и за подобряване и промени в човешкото тяло.

Стартъп бум

През отминалата година се наблюдава сериозен ръст при рисковите инвестиции в стартиращи фирми от биотех сегмента. Заедно с медицинските стартапи, те са привлекли общо над 26 млрд. щ. долара само за 2018 година. Насочването на толкова сериозни финансови ресурси към тях означава, че през следващите месеци можем да очакваме интересни неща от много от новоъзникналите фирми в бранша.

Възходът на Китай

Азиатската страна е решила да играе водеща роля в биотех индустрията и по всичко личи, че ще продължава да инвестира усилено в най-перспективните подсегменти в нея. Вече видяхме в самия край на миналата година раждането на първите деца с редактиран геном – проект, осъществен от китайски учени, а очакванията са скоро Поднебесната империя да ни изненада с нови пробиви в областта. Само през последните три години цялостните инвестиции в т.нар. науки за живота в страната са се увеличили с 97%, достигайки 39.8 млрд. долара, и Китай е на път да се превърне от икономика, която копира, в мащабна биотех екосистема, която иновира и разработва нови технологии.

ИТ компаниите превземат сектора

Технологичните гиганти вече навлизат в здравеопазването и искат да завладеят не просто медицинските ни данни, а и нашите тела. Достатъчно е да хвърлим бърз поглед върху някои нови разработки на дигитални компании, за да се убедим, че това твърдение не е пресилено.

Facebook е на път да създаде технология за четене на мисли. Компанията инвестира много в разработки в об-

26 billion in 2018 only. Allocating such a significant amount of financial resources means that in the coming months, we can expect interesting things from many newly-founded companies in the industry.

The Rise of China

The Asian country has decided to play a leading role in the biotech industry and it seems that it will continue to invest heavily in its most promising sub-segments. At the very end of last year, we already saw the birth of the first children with an edited genome – a project, carried out by Chinese scientists, with the expectations being that the “All under Heaven Empire” would soon surprise us with new breakthroughs in the area. Only in the last three years, the total investments in the so-called life sciences in the country have risen by 97%, reaching USD 39.8 billion, and China is about to turn from an economy that copes into a large-scale biotech ecosystem that innovates and develops new technologies.

IT Companies Take Over the Industry

Technological giants are already entering health care and want to take over not only our medical data but also our bodies. It is enough to take a quick look at some new developments of digital companies to make sure that this statement is not exaggerated.

Facebook is about to create a technology for reading thoughts. The company invests a lot in brain-computer interface developments, and we may very soon witness the first posts written directly by thought. Elon Musk

ластта на brain-computer interface (интерфейс мозък – компютър) и е възможно много скоро да станем свидетели на първите статуси, написани направо с мисъл. Илон Мъск също влага средства в този тип технологии и вижда в тях начин да се справим с изкуствения интелект, когато стане достатъчно силен. Затова милиардерът визионер създаде компанията Neuralink, която разработва собствени brain – computer интерфейси с цел да добави мисловен капацитет към главите ни. Apple от своя страна създаде свързан с iPhone кохлеарен имплант за хората с увреден слух, който позволява стрийминг на звуци, обаждания и музика направо в ушите им. Amazon и Google също се интересуват от биотех и медицинския сегмент и през следващите месеци вероятно ще чуем новини от тях в тази област.

Дигитализиране на живота

Днес вече работи първият по рода си дигитално-биологичен конвертор, създаден в J. Craig Venter Institute (JCVI) – организацията на може би най-популярния учен в областта на генетиката Джей Крейг Вентър. С негова помощ вече можем да биопринтираме протеини, но целта е много по-амбициозна – създаването в бъдеще на цели организми на база на дигиталната информация за тях. Според Вентър това ще позволи процес, който той нарича „биологична телепортация“ - изпращането на живи организми от разстояние под формата на цифров код и принтирането им на място. По този начин те ще могат да се разпространят дори в Космоса. Обратно на Земята тази нова технология може да има огромно приложение в земеделието, медицината или хранително-вкусовата промишленост.

also invests resources in this type of technology and sees in them a way to deal with artificial intelligence when it becomes powerful enough. Therefore, the visionary billionaire created the company Neuralink, which develops its own brain-computer interfaces with the purpose of adding mental capacity to our heads. Apple, in turn, has created an iPhone-related cochlear implant for hearing impaired people that allows the streaming of sounds, calls and music straight into their ears. Amazon and Google are also interested in biotech and the medical segment and in the coming months, we will probably hear news from them in this area.

Life Digitalisation

Today, the first of its kind digital-biological converters, created at the J. Craig Venter Institute (JCVI) – the organisation of perhaps the most popular scientist in the field of genetics, J. Craig Venter, is already working. With his help, we can now bioprint proteins, but the goal is much more ambitious – the creation in the future of entire organisms based on the digital information about them. According to Venter, this will allow a process, which he calls “biological teleportation” – the sending of living organisms from a distance in the form of a digital code and their printing on the spot. In this way, they will be able to spread even in space. Back on Earth, this new technology can have a huge application in agriculture, medicine or the food industry.

АГГРА

БиоАгра

IFP

МЕЖДУНАРОДЕН ПАНАИР
ПЛОВДИВ

20 - 24 ФЕВРУАРИ
2019

МЕЖДУНАРОДНА
СЕЛСКОСТОПАНСКА ИЗЛОЖБА

032 902 180 www.fair.bg

заедно с

Роботите превземат изкуството

Robots Take Over Art

Машини вече пеят в дуети с хора, пишат собствени литературни произведения и рисуват

Machines already sing in duets with people, write their own literary works and draw

Александър Александров Aleksandar Aleksandrov

Роботите ще отнемат работните ни места – през последните години тази заплаха стана един от най-често повтаряните рефрени, свързани с развитието на изкуствения интелект. Чуваме я както от обикновени хора, така и от видни ИТ предприемачи и футуролози, а редица аналитични компании дори изчисляват в проценти колко работни места ще бъдат съкратени в един или друг сектор, вследствие навлизането на умните машини.

Професионалните шофьори ще бъдат изместени от автономните коли, редица други нискоквалифицирани професии също са заплашени от изчезване, а според някои самообявили се за специалисти по темата, креативните професии ще са сред малкото, които са имунизирани от предстоящата промяна. Но дали наистина е така? Много скоро тази теза може да бъде разбита на пух и прах, след като през последната година роботите стават артисти и навлизат буквално във всички сфери на изкуството. Оказва се, че изкуственият интелект, колкото и да е

недоразвит към момента

вече може да пише свои разкази и новели, да рисува картини и да композира музика.

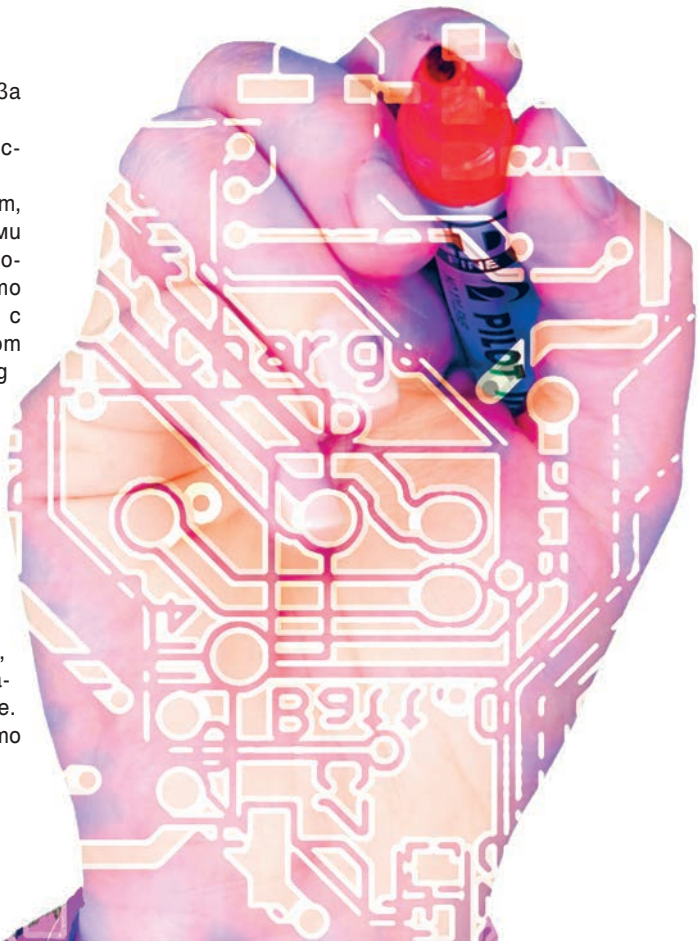
По-долу ще ви запознаем с някои от най-интересните примери от последните месеци.

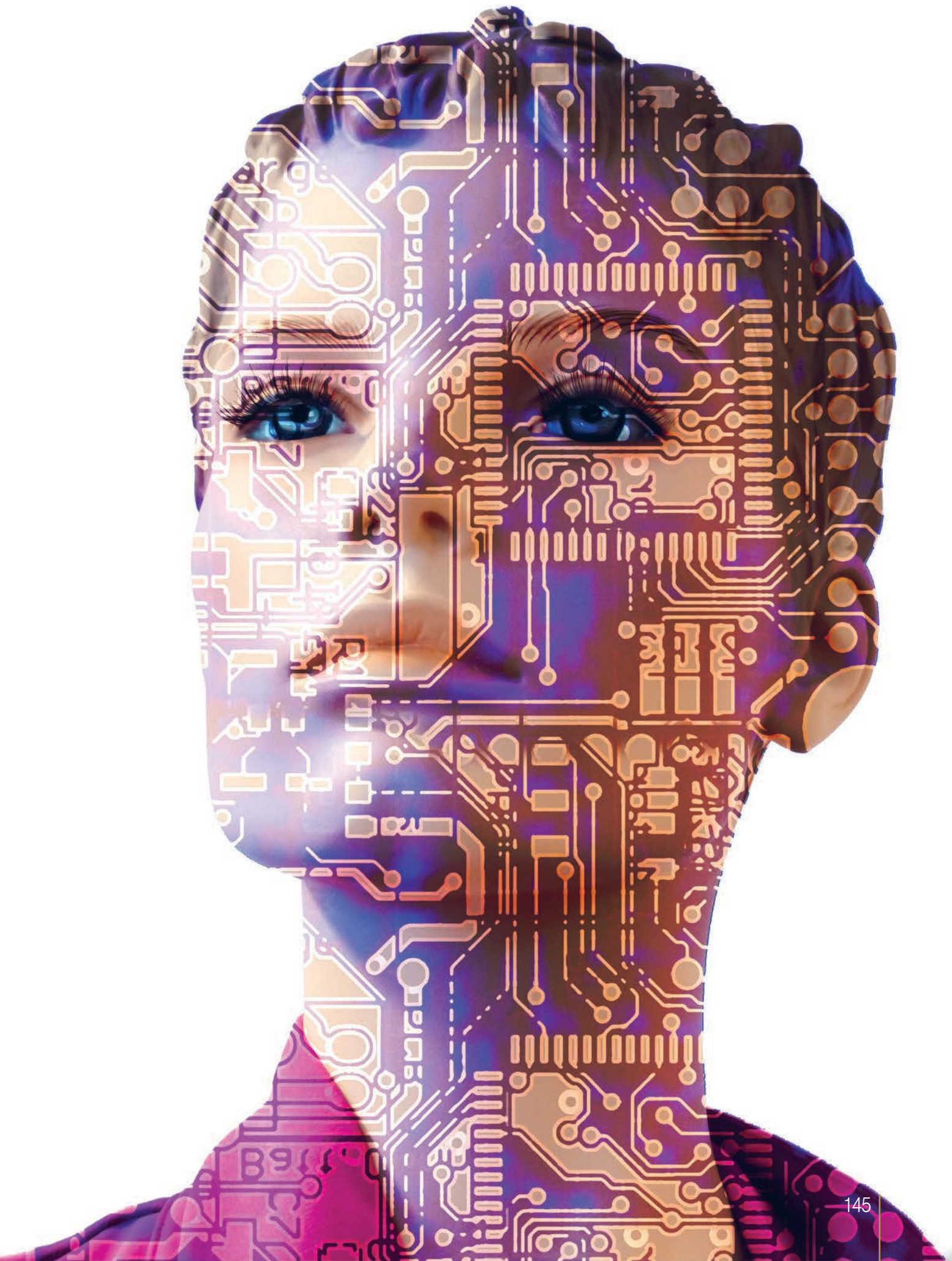
Първият по рода си дует между човек и робот, Американският комик и телевизионен водещ Джими Фалън „покани“ в своето Tonight Show няколко робота, сред които четирикракият Mini SheetaH, както и антропоморфната София, която стана известна с това, че преди около година стана първият робот – гражданин на държава (Саудитска Арабия). След като „тя“ се похвали на водещия, че се е научила да пее, двамата изпълниха в дует парчето Say Something на Кристина Агилера. Машината се справи сравнително добре със задачата благодарение на новия си изкуствен глас, с който се похвали малко по-рано в предаването. И ако изпълнението със София може да се е сторило нагласено на някои зрители, то това не може да се каже за следващия пример.

Японска програма успя да напише кратка новела, която дори премина първия кръг на национално литературно състезание в Страната на изгряващото слънце. Самото заглавие на произведението е „Денят, когато

Robots will take away our jobs - in recent years, this threat has become one of the most often repeated refrains, associated with the development of artificial intelligence. We hear it from ordinary people, as well as prominent IT entrepreneurs and futurologists, and a number of analytical companies even calculate in percentage the number of jobs that will be cut off in one sector or another, as a result of the penetration of smart machinery.

Professional drivers will be replaced by autonomous cars, a number of other low-skilled jobs are also threatened with extinction and according to some self-proclaimed experts, the creative professions will be among the few that are immune to the upcoming change. But is that really so? Very soon, this argument can be smashed into pieces, since last year, robots have become artists and literally entered into all spheres of art. It turns out that artificial intelligence, regardless of the fact that it might be

Джими Фалън пее с робота София

Jimmy Fallon sings with the robot Sofia

Youtube

компютър написа новела“ и журито, без да знае, че авторът действително е машина, е дало висока оценка на структурата и сюжета. Това, което не е било оценено високо и заради което новелата все пак не е спечелила награда, обаче е било описанието на героите.

Още по-успешно се представи изкуствен интелект – художник, създаден от арт колектива Obvious, чиято творба през октомври предизвика

истински фурор

на търг в аукционната къща „Кристис“. Тя беше закупена от анонимен купувач за впечатляващите 432 000 щ. долара, което е било 40 пъти над очакванията цената да достигне около 10 000 щ. долара. Картина-та представлява портрет, наречен „Едмон дьо Бела-ми от семейство Белами“ и според мнозина успехът на търга се дължи не толкова на факта, че платното е рисувано от компютърна програма, колкото на неговите реални художествени качества.

То е създадено благодарение на първия по рода си „умен“ алгоритъм за рисуване, който е разгледал предварително 15 000 различни портрета, за да „разбере“ правилата за създаване на портрет и след това е нарисувал своето творение. Още по-впечатляващо е, че човешките лица си остават относително комплексна задача за пресъздаване от машина. Дори подписът на платното представлява математическо уравнение. Както обясниха създателите на алгоритма-художник в интервю за CNBC, целта на проекта им е била да покажат, че изкуственият интелект може да прави много повече от това да управлява автономни коли или производствени машини и дори може да

проявява креативност

Цел, сходна и с тази на Хитоши Мацубара, създад

Underdeveloped at the Moment,

can now write its own stories and novels, draw paintings and compose music.

Below you can read some of the most interesting examples from the recent months.

For the first of its kind duet between a man and a robot, the American comedian and television host Jimmy Fallon “invited” in his Tonight Show several robots, including the four-legged Mini Cheetah, as well as the anthropomorphic Sofia, who became known as the first robot citizen of a state (Saudi Arabia) about a year ago. After “she” boasted to the host that she had learned to sing, they performed together in a duet the song Say Something by Christina Aguilera. The machine did a fairly good job, thanks to her new artificial voice, with which she boasted a little earlier in the show. And if the performance with Sofia may have seemed set up to some viewers, this cannot be said for the next example.

A Japanese programme managed to write a short novel that even passed the first round of a national literary competition in the country of the rising sun. The very title of the work is “The Day the Computer Wrote a Novel” and the jury, without knowing that the author was actually a machine, gave a high assessment to the structure and the plot. What was not highly appreciated and due to which the novel did not win a prize, however, was the description of the characters.

Even more successful was an artificial intelligence artist, created by the Obvious art group, whose work in October created a

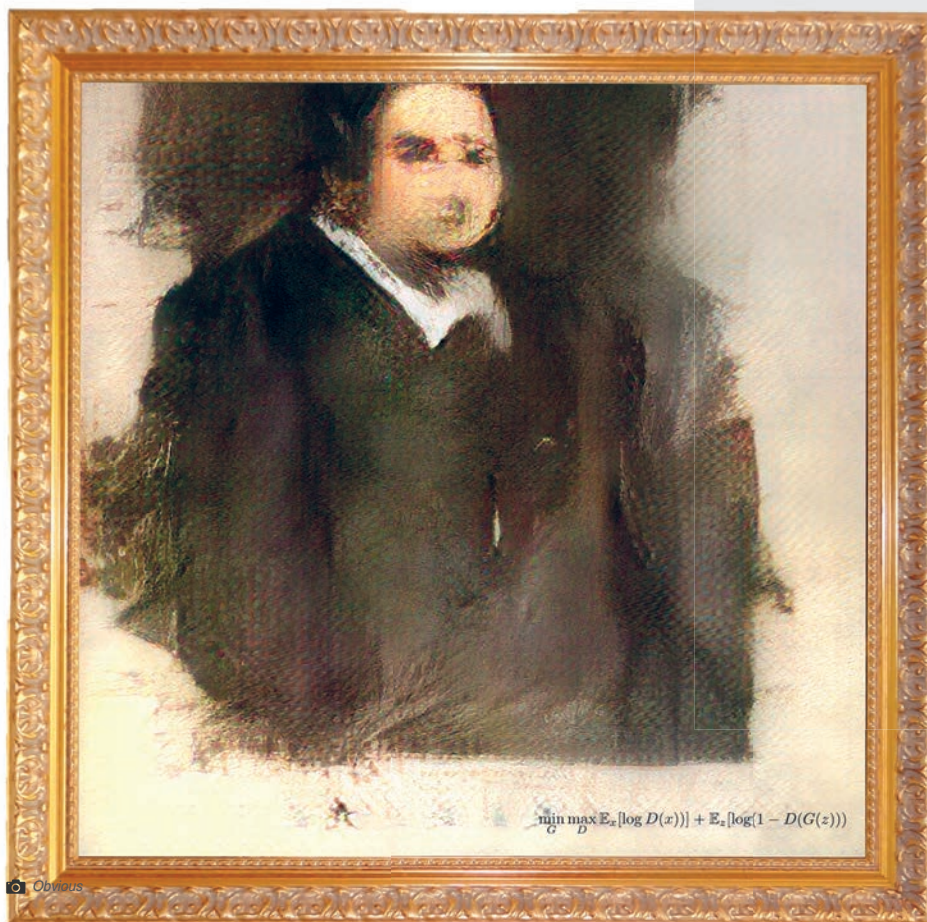
Real Furore

at an auction in the Christie’s Auction House. It was bought by an anonymous buyer for the impressive USD 432,000, which was 40 times more than the expected price of USD 10,000. The painting is a portrait called “Edmond de Belamy

програмата – автор на новели от примера по-горе.

Какво се случва в действителност? Наистина ли след като от десетилетия ни превъзхождат в интелектуални игри като шаха, а отскоро – и в по-сложни като го и покер, машините днес са на път да ни настигнат и в изкуството. Една област, която не просто се смята за запазена територия на човека, а и за сфера, която дефинира човешката цивилизация. И ако наистина е така, какво следва в бъдеще? Дали скоро ще станем свидетели на първата голяма рок звезда -компютър, чиято музика ще има хиляди фенове по света? Или ще видим литературен бестселър, написан от изкуствен интелект?

Подобно развитие е напълно възможно, особено като имаме предвид степента, в която изкуството е подвластно на новите модни течения и в която публиката е склонна да възприема иновации в музицирането, сценичното поведение, продуцирането на филми или писането. Достатъчно е да си представим как би реагирала публиката преди два века на съвременната рок или електронна музика, за да допуснем, че едва ли ще има особени пречки пред бъдещото навлизане на алгоритмите-творци. Процес, който междувременно ще доведе и до появата на качествено нови форми на изкуство. Само преди месец например изкуствен интелект успя да създаде съвсем реалистични снимки на хора, които всъщност не съществуват. И това изглежда е само началото. По всичко личи, че умните машини вече не се задоволяват само с централна роля в сюжетите на някои произведения на изкуството и са решили да заемат своето място сред неговите създатели. С всички последици за развитието на популярната култура в бъдеще. (1)

Картината „Едмон дьо Белами“, създадена от изкуствен интелект

The painting "Edmond de Belamy" created by artificial intelligence

of the Belamy family", and according to many, the success of the auction is due not so much to the fact that the canvas is painted by a computer programme, but to its real artistic qualities.

It was created thanks to the first smart drawing algorithm, which had previously analysed 15,000 different portraits in order to "understand" the rules for creating a portrait and then painted its creation. Even more impressive is that human faces remain a relatively complex task for recreation by a machine. Even the signature on the canvas is a mathematical equation. As the authors of the creative algorithm explain in an interview for CNBC, the goal of their project was to show that artificial intelligence could do much more than drive autonomous cars or manage production machines, and it even could

Be Creative

A goal similar to that of Hitoshi Matsubara, who created the programme, which is the author of the novels from the example above.

What's really going on? Is it true that after they have been much better in intellectual games like chess for decades, and recently – in more sophisticated games like poker, the machines today are about to catch up with us in art? An area that is not just considered a territory reserved for man, but also a sphere that defines human civilisation. And if so, what are we to expect in the future? Will we soon witness the first big rock star – a computer whose music will have thousands of fans around the world? Or will we see a literary best-seller written by artificial intelligence?

Such a development is quite possible, especially given the extent to which art is subject to new fashion trends and to which the public tends to perceive innovation in music, stage performance, film production or writing. It is enough to imagine how the audience would have reacted to the modern rock or electronic music two centuries ago in order to assume that there will hardly be any significant obstacles to the future entry of the creative algorithms. A process that in the meantime will lead to the emergence of quality new forms of art. Only a month ago, artificial intelligence managed to create quite realistic pictures of people who did not actually exist. And that seems to be just the beginning. It looks like smart machines are no longer satisfied only with a central role in the plots of some works of art and have decided to take their place among its creators. With all its consequences for the development of popular culture in the future. (2)

ПЧЕЛИТЕ BEEES

Барометър на екологичното неравновесие

Barometer of Ecological Imbalance

Яна Колева Yana Koleva

Има само едно нещо, което е по-хубаво от гърненце с мед... и това са две гърненца с мед. Щом има бръмчене - значи някой бръмчи. Единствената причина да издаваш такъв звук, доколкото знам, е защото си пчела. А единствената причина да си пчела - доколкото знам - е да правиш мед!

Този цитат от „Мечо Пух“ убеждава колко Вкусно нещо е пчелният мед и колко важни са пчелите, за да го има. Жалко, че добре познатият приказен герой, любим на по-

What's better than one pot of honey... is two pots of honey." "If there's a buzzing-noise. Somebody's making a buzzing-noise. The only reason for making a buzzing-noise that I know of is because you're a bee. And the only reason for being a bee that I know of is making honey!"

This quotation from Winnie the Pooh convinces us how tasty honey is and how important bees are for it to exist. It is a pity that

*Care for the development of bee-keeping will be
a small curtesy to preserving harmony in nature*

коления пораснали деца, свързва пчелата единствено с меда. Ако английският писател Алън Милн беше стигнал и до опрашването, вероятно хората в Европа по-лесно щяха да разберат защо пчелите са тъй важни за екологичното равновесие в природата. В САЩ отдавна са осъзнали незаменимия им принос за опрашването и там се заделят огромни средства за това.

Екосистемна услуга

Пчелите събират мед, но те са естествените опрашители на растенията и затова пчеларството има нужда от ежегодно подпомагане. Пчелите извършват опрашване на растенията, а това е основна екосистемна услуга, за която трябва да се плаща, уверяват пчеларите в България. Безразборното пръскане, което фермерите правят,

the well-known fairy-tale character, a favourite of generations of grown-up children, relates bees only to honey. If the English writer Alan Milne had talked about pollination, it would probably be easier for people in Europe to understand why bees are so important to the ecological balance in nature. In the United States, they have long recognised their irreplaceable contribution to pollination, and there is a huge amount of money allocated to that.

Ecosystem Service

Bees gather honey, but they are the natural pollinators of plants and that's why beekeeping needs annual support. Bees pollinate plants, and this is a basic ecosystem service, which should be paid for, beekeepers in Bulgaria assure us. The indiscriminate spraying, done by farmers, leads to the destruction of many bees and to the

Грижата за развитието на пчеларството ще е малък реверанс към опазването на хармонията в природата

води до гибел на много пчели и до опразване на кошерите. А няма ли пчели, ще изчезне разнообразието от плодове, зеленчуци и билки, които са ни природен дар, благодарение именно на опрашването, обясняват пчелари.

В загънена улица

Масираното третиране на земеделските култури с различни химически вещества води до унищожаване както на питомните пчели, така и на дивите опрашители като пеперуди, бръмбари и най-различни други насекоми. А близо 85% от растенията се опрашват благодарение на тях. Останалата малка част от житните растения се опрашва от вятъра и там пчелите не са фактор.. „Монокултурното земеделие обаче започва да взема връх и огромни територии са засети с една и съща култура. В алчността си да получат субсидии, някои фермери разорават необработваеми площи с билки и дива растителност, ливади и мочурища, които са местообитание на дивите опрашители. Сеят се посеви, които никои после не прибира, но получава субсидии. Това е грешка на европейската селскостопанска политика, която не си е дала сметка за вредите, които се нанасят в стремежа да се отчетат повече засети площи“, обяснява Илия Цонев, зам.-председател на Конфедерацията на българските пчелари.

Заплахи

Неоникотиноидите се смятат за масовия убиец на пчелите, те влияят върху тяхната нервна система и им причиняват парализа или смърт. Така се стига до отслабване на кошерите и до намаляване броя на пчелните семейства, а оттам и на добивите на пчеларите. „Затова предлагам да бъде поискано от Европейския орган за безопасност на храните (EFSA) да извърши научни изследвания заедно с други компетентни агенции на ЕС на всички вещества и фактори, които застрашават здравето на пчелите“, настоява евродепутатът Момчил Неков, който след Мария Габриел пое опека над развитието на пчеларството.

Редица болести също причиняват висока смъртност сред пчелите и е време ветеринарната наука в страната да започне да получава адекватна финансова подкрепа, за да оказва по-надеждна помощ на пчеларите в тази неравна битка.

За проблема глух

Години наред не се намери цялостно решение за неволите на пчеларите. Мъчи ги пръскането в нерегламентирано време и с нерегламентирани препарати, ниските

emptying of hives. And if there are no bees, the variety of fruits, vegetables and herbs, which is our natural gift thanks to pollination, will disappear, beekeepers explain.

At a Dead End

The massive treatment of agricultural crops with different chemicals leads to the destruction of both domesticated bees and wild pollinators, such as butterflies, beetles and various other insects. And almost 85% of the plants are pollinated thanks to them. The rest of the grain crops is pollinated by the wind and the bees are not a factor there. "However, monocultural farming is starting to prevail and huge areas are sown with the same crop. In their greed to receive subsidies, some farmers plough up uncultivated areas with herbs and wild vegetation, meadows and wetlands that are the habitat of wild pollinators. Crops are sown, which no one harvests, but subsidies are given for them. This is a mistake of the European agricultural policy, which has not taken into account the damage done in the quest to report more sown areas," explains Iliia Tsonev, Deputy Chairman of the Confederation of Bulgarian Beekeepers.

Threats

Neonicotinoids are considered to be the mass killer of bees, they affect their nervous system and cause paralysis or death. This leads to the weakening of hives and reduction in the number of bee families, and consequently to the reduction of beekeepers' yields. "That's why I suggest the European Food Safety Authority (EFSA) to be asked to carry out research, together with other relevant EU agencies, on all substances and factors that endanger the health of bees," says MEP Momchil Nekov, who took charge of the development of beekeeping after Mariya Gabriel.

A number of diseases also cause high bee mortality and it is time for the veterinary science in Bulgaria to start receiving adequate financial support and provide more reliable assistance to

Числата говорят / Numbers Speak

✓ В Европейския съюз има около 17 млн. пчелни кошера и към 600 000 пчелари, произвеждащи около 250 000 т мед годишно.

✓ Значението на сектора е много по-голямо, тъй като 84% от растителните видове и 76% от производството на храни в Европа зависи от опрашването чрез пчели.

✓ Произведената по този начин икономическа стойност в ЕС, изчислена на 14,2 млрд. евро годишно, надхвърля многократно стойността на произвения мед.

изкупни цени им извиват ръцете, фалшивият мед подбива пазара, в допълнение миналата година бяха и лошите климатични условия, които бяха причина за изключително ниските добиви. А за опрашване никога не им плаща. Бушпчеларството също забуксува. Затова мине се не мине, пчеларите излизат на протест. Тази есен те настояваха да се уреди субсидиране за сектора в новата Обща селскостопанска политика след 2020 г., както да се въведат директни плащания за всяко регистрирано пчелно семейство и криминализиране на отравянията на пчели.

Комуникация

Секторът има нужда да бъде чул. Протестите са само знак, че е налице проблем с комуникацията. „Основната роля на пчелите в селското стопанство е опрашването, а медът е вторичен продукт от тяхната дейност. Това означава, че трудът на пчеларите трябва да бъде оценяван и овъзмездяван справедливо за тази услуга. Опрашването трябва да се добави при определенията, които ще се формулират в стратегическите планове по Общата селскостопанска политика и в схемите за климата и околната среда“, реагира Момчил Неков. Но гали колегите му в Европарламента ще го разберат, престои да видим.

Хармония

Пчеларството е хоби за мнозина, за други то е малкият бизнес, който дава препитание на техните семейства. Но то не е незначителен сектор, тъй като е фактор в развитието на земеделието, освен това влияе на екологичното равновесие и е барометър за състоянието на природата. Грижата за подема на пчеларството ще е малък реверанс към опазването на хармонията в природата. (1)

beekeepers in this uneven battle.

Deaf to the Problem

For years, there has not been a comprehensive solution to the beekeepers' woes. They are worried about the spraying at an unregulated time and with unregulated pesticides, the low purchase prices twist their hands, fake honey undercuts the market, and in addition, last year's bad weather conditions also contributed to the extremely low yields. And nobody pays them for pollinating. Bio beekeeping is also on hold. That's why beekeepers often go out to protest. This autumn, they insisted on securing subsidies for the sector in the new Common Agricultural Policy after 2020, as well as on introducing direct payments for each registered bee family and criminalising bee poisoning.

Communication

The sector needs to be heard. Protests are just a sign that there is a communication problem. "The main role of bees in agriculture is pollination, and honey is a by-product of their activity. This means that the work of beekeepers must be valued and the service should be paid fairly. Pollination should be added to the definitions that will be formulated in the strategic plans of the Common Agricultural Policy and in the climate and environmental schemes," Momchil Nekov reacts. But whether his colleagues in the European Parliament will understand this, we are yet to see.

Harmony

Beekeeping is a hobby for many, for others, it is the small business that feeds their families. But it is not an insignificant sector, as it is a factor in the development of agriculture, and what is more, it also influences the ecological balance and is a barometer for the state of nature. The care for the development of beekeeping will be a small curtesy to preserving harmony in nature. (2)

✓ There are about 17 million bee hives in the European Union and 600,000 beekeepers who produce around 250,000 tons of honey per year.

✓ The importance of the sector is much greater because 84% of the plant species and 76% of the food production in Europe depend on the bee pollination.

✓ The economic value in the EU generated this way, estimated at EUR 14.2 billion per year, exceeds many times the value of the honey produced.

ТЪНКАТА НИШКА, която преначерта търговията

„Дами правят коприна“, рисунка от началото на XII век от император Хужон от династия Сон (римейк на оригинал от VIII век от художника Жан Суан), илюстрира производството на копринени тъкани в Китай

“Ladies Making Silk,” an early 12th-century painting by Emperor Huizong of the Song Dynasty (a remake of an 8th-century original by the artist Zhang Xuan), illustrates the production of silk fabrics in China

Мая Петкова - Константинова Maya Petkova-Konstantinova

Коприна, фън шуй, барут ... Като родно място на много от достиженията на цивилизацията, Китай се гордее с откритие, чиято ценност е надхвърляла тази на златото. Това е фината копринена нишка, която тръгва на околосветско пътешествие през 27-ото столетие преди нашата ера и продължава пътя си и днес.

Дамата на коприната

В „Исторически записки“ на Съма Циен – бащата на китайската историография - пише, че след като победил противник, бъдещият Жълт император се оженил за девойка на име Лейзу. Писателят не съобщава нищо за нейното откритие, но историята за него се е съхранила в легендите. Разказите, останали в народната памет, свързани с откритването на копринените буби и създаването на блестящата тъкан от техните нишки, са няколко, но с малки изключения в подробностите сюжетът им е еднакъв, а личността на императрицата оживява в митологичния образ на Лейзу.

Откритието на коприната става в деня, когато в двора пристигнала вест, че черничевите гървета в императорската градина са болни от непозната болест. Разглеждайки внимателно залинелите растения, императорската

The Thin Thread that Redefined Trade

Silk, Feng Shui, gunpowder... As a birthplace of many of the achievements of civilisation, China is proud of a discovery whose value exceeds that of gold. This is the fine silk thread, which started its world tour around the 27th century BC and which continues its journey to this day.

The Silk Queen

In “Records of the Grand Historian” by Sima Qian, the father of Chinese historiography, he writes that after defeating an opponent, the future Yellow Emperor married a lady named Leizu. The writer did not report anything about her discovery, but the story about it was preserved in legends. The narratives, which have remained in the folk memory, related to the discovery of the silkworms and the creation of the shining fabric of their threads, are several, but with few exceptions in the details, their storyline is the same, and the Empress’s personality comes to life in the mythological image of Leizu.

Silk was discovered on the day when it was announced in

Новият Път на коприната ще осигури на Китай икономическа хегемония

The New Silk Road will provide China with economic hegemony

съпруга открила, че с листата от короната им се хранят малки бели гъсеници, а в клоните на дърветата блестят бели топки. Лейзу взела няколко пашкула и ги отнесла в двора, но без да иска изпуснала един във водата на фонтан, покрай който минала. Изненадана, императрицата видяла как копринената нишка, обвиваща пашкула, започнала да се отделя и изобретила стан, чрез който да я превърне в плат. Впечатлен от откритието на жена си, Жълтият император заповядал веднага да започне отглеждането на копринени буби и производството на копринена тъкан. Императрицата лично се занимавала с тъкане на скъпоценния плат, научила и други жени от обкръжението си да го правят. Така Лейзу останала в историята като Дамата на коприната.

Процесът на производството на коприна бил държавна тайна, опазена в продължение на три хилядолетия. Освен че се превръща във валутна единица, коприната става и един от свръхсекретните продукти на нашата цивилизация.

Пътят на коприната

Мъдрите гуми на Конфуций „Ако искаш да си богат – построй път“ са основополагащи при управлението на Китай от династията Сун – владетели, превърнали страната в ключов фактор на световната икономика за своето време. През тази златна ера те използват всички ресурси, за да гарантират достъп на китайските стоки до максимален брой потребители. Заедно с подправките, коприната започва своето пътешествие по земното кълбо. За да достигне до Византия, Европа, Африка и останалите азиатски страни, били прокарани трасета през планини, гори и пустини. А главните търговски канали между Азия и Европа останали в историята като Пътят на коприната. По-късно били създадени и морски пътища. Първото китайско пристанище, откъдето коприната потеглила по вода, е Гуангжоу. Разположен на югоиз-

Марко Поло е първият европейец, който пътува по Пътя на коприната (средновековна картина, показваща кеврана от XIII век на Николо Поло (баща на Марко Поло) и Мафео Поло (чичо на Марко Поло), пресичащ Азия

Marco Polo is the first European who travelled along the Silk Road (A medieval painting showing the 13th-century caravan of Niccolo Polo (father of Marco Polo) and Maffeo Polo (uncle of Marco Polo) crossing Asia)

the palace that the mulberry trees in the imperial garden were afflicted by an unknown disease. While looking carefully at the withered plants, the Emperor's wife found that small white caterpillars were feeding on their crown leaves, and white balls were shining on the branches of the trees. Leizu took several cocoons, and while she was carrying them to the palace, she accidentally dropped one in the water of a fountain she was passing by. Surprised, the Empress saw how the silk thread wrapped around the cocoon began to separate and she invented a loom through which she turned it into cloth. Impressed by the discovery of his wife, the Yellow Emperor ordered immediately the start of silkworm cultivation and the production of silk fabric. The Empress personally handled the weaving of the precious fabric, and taught other women from her inner circle how to do it. Thus, Leizu remained in history as "The Silk Queen".

The process of silk production was a state secret, preserved for three millennia. In addition to becoming a currency unit, silk also turned into one of the most secretive products of our civilisation.

The Silk Road

Confucius' wise words: "If you want to be rich, build a road first" were fundamental during the rule of China by the Song dynasty – rulers who turned the country into a key factor of the world economy for their time. During this golden age, they used all resources to ensure that Chinese goods were available to a maximum number of consumers. Together with spices, silk started its journey around the globe. In order to reach Byzantium,

Карта на Пътя на коприната

A Map of the Silk Road

точно крайбрежие на Китай, градът бил свързан с близо сто други порта, включително Мадрас в Индия, Сираф в Иран, Мускат в Оман и Занзибар.

Новият Път

Наскоро Китай събра на международен форум участници от над 30 държави и 70 организации. Поводът бе обявяването на най-мощния проект в съвременната ни история – „Един пояс, един път“ (One Belt, One Road). Или казано с други думи – изграждане на новия Път на коприната. Може да се каже, че инициативата „Един пояс, един път“ обхваща всички икономически и неикономически сфери не само в Китай. Тя се осъществява на практика, а не само

Europe, Africa and other Asian countries, routes were made through mountains, forests and deserts. And the main trade channels between Asia and Europe remained in history as The Silk Road. Sea routes were also created at a later stage. The first Chinese port, from where the silk departed on water, was Guangzhou. Located on the southeast coast of China, the city was connected to nearly a hundred other ports, including Madras in India, Siraf in Iran, Muscat in Oman and Zanzibar.

The New Road

Recently, at an international forum, China gathered participants from over 30 countries and 70 organisations. The reason was

Музеят на китайската морска търговия в Гуангжоу съхранява гревни карти, указващи морските трасета на Пътя на коприната

The Museum of the Chinese Sea Trade in Guangzhou keeps ancient maps, indicating the sea routes of the Silk Road responsibilities, the observations of Nadia Vasileva show.

Авторът the author

в правителствените кабинети или в икономическите зони по света. Това е икономическа и дипломатическа програма, чиято крайна цел е да трансформира световната търговия. Преодолявайки геополитически бариери и икономически презгради, дългосрочната цел на Китай е да се превърне в първостепенна икономическа сила в световен мащаб. Или казано с други думи - ще дойде време, когато „всички пътища ще водят до Пекин“.

Геополитическо счетоводство

Свързването на Китай с останалата част от Азия и Европа чрез грандиозна по мащаб инфраструктура по суша и море е проект на стойност 8 трилиона долара. Китайският държавен конгломерат CITIC Ltd. съобщи, че ще финансира 300 проекта от Сингапур до Туркменистан, включващи пристанища, магистрали, жп линии, логистични и безмитни зони. Китайски компании стопанисват 77 морски терминала в десетки страни по света, изграждат високоскоростни железопътни коридори в Югоизточна Азия, участват в строителството на електроцентрали и язовири в Африка и изграждат свободни икономически зони в Шри Ланка, Оман, Мианмар, Малайзия и Абу Даби. С китайски инвестиции се строят петролопроводи и газопроводи в Централна и Югоизточна Азия и в Русия.

Вече е построена мрежа от преки жп линии и въздушни коридори, свързващи индустриалните центрове на Запад и Централен Китай с европейски столици и градове. Китай се присъедини към Митническата конвенция за международен превоз на товари, в която участват 70 държави. Има сключени специални споразумения с Европейския съюз и Великобритания. Следвайки пътя на предците си, Китай води умело преговори с максимален брой държави, което гарантира максимален брой споразумения и сделки и минимум пречки и бариери пред търговията. Идеята е Пътят на коприната през XXI век да покрие нуждите на 65% от световното население и една четвърт от всички стоки и услуги по света.

Ето така откритието на копринената тъкан преди хилядолетия става основа за изграждане на търговска хегемония в наши дни. А новият Път на коприната има потенциала да бъде най-голямата платформа за регионално сътрудничество на планетата. (1)

the announcement of the largest project in our modern history – “One Belt, One Road”. Or in other words – building the New Silk Road. One could say that the One Belt, One Road initiative covers all economic and non-economic areas not only in China. It is implemented in practice, not just in government offices or in economic zones around the world. This is an economic and diplomatic programme whose ultimate goal is to transform the world trade. By overcoming geopolitical barriers and economic obstacles, China’s long-term goal is to become a first-class economic power on a global scale. Or in other words – a time will come when “all roads will lead to Beijing”.

Geopolitical Accounting

Connecting China to the rest of Asia and Europe through a grand-scale land and sea infrastructure is a project worth USD 8 trillion. The Chinese State Conglomerate CITIC Ltd. announced that it will fund 300 projects from Singapore to Turkmenistan, including ports, highways, railways, logistics and duty-free zones. Chinese companies manage 77 sea terminals in dozens of countries around the world, build high-speed railway corridors in Southeast Asia, engage in the construction of power plants and dams in Africa and build free economic zones in Sri Lanka, Oman, Myanmar, Malaysia and Abu Dhabi. With Chinese investments, oil and gas pipelines are being constructed in Central and Southeast Asia and Russia.

A network of direct railways and air corridors connecting the industrial centres of Western and Central China with European capitals and cities has already been built. China has joined the Customs Convention on International Transport of Goods, which includes 70 countries. There are special agreements, concluded with the European Union and the UK. Following the path of its ancestors, China has been skilfully negotiating with a maximum number of countries, which guarantees a maximum number of agreements and deals and a minimum number of barriers and obstacles to trading. The idea is that the Silk Road in the 21st century will meet the needs of 65% of the world’s population and a quarter of all goods and services around the world.

This is how the discovery of silk thousands of years ago became the foundation for building trade hegemony nowadays. And the New Silk Road has the potential to be the largest platform for regional cooperation on the planet. (2)

ОЧИ В ОЧИ

с дизайнерката Вероника Илиева

FACE to FACE with the Designer Veronika Ilieva

Когато докажеш своята коректност и професионализъм, предприемачите от мрежата на BNI те препоръчват, уверява Вероника Илиева

When you prove your honesty and professionalism, the entrepreneurs from the BNI network recommend you, Veronika Ilieva assures

В едра, оптимистична, непрекъснатото развитие и усъвършенстване за нея е състояние на духа. Не ѝ се налага да работи, макар да работи много, защото прави онова, в което гори и което ѝ остава радост. Тя е с ДНК на предприемач. Не се бои от предизвикателствата, за нея те винаги са нова възможност. Дава път на младите дизайнери и през офиса ѝ са минали много стажанти. Възприема света във форми и цветове, затова е основател и собственик на Студиото за графичен, интериорен и уеб дизайн „Ирис Дизайн“. Обича да свързва хора и да помага, има лидерски умения – така става президент на гружество Партньори в мрежата на BNI и член на УС на Асоциацията на интериорните дизайнери... В рубриката „Среща“ ще ви запознаем с Вероника Илиева.

Началото

Завършила е специалност „Аранжиране“ в Националната гимназия за приложни изкуства в София (тогава СХУПИ), а после и НХА – пространствено оформление и рекламен дизайн. На 23 се гмурва в частния бизнес със

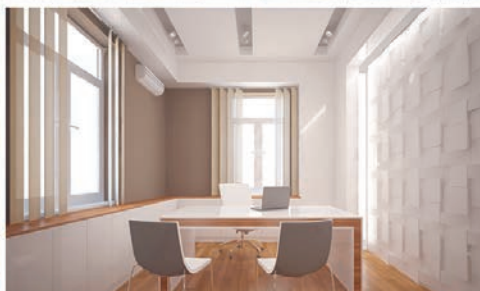
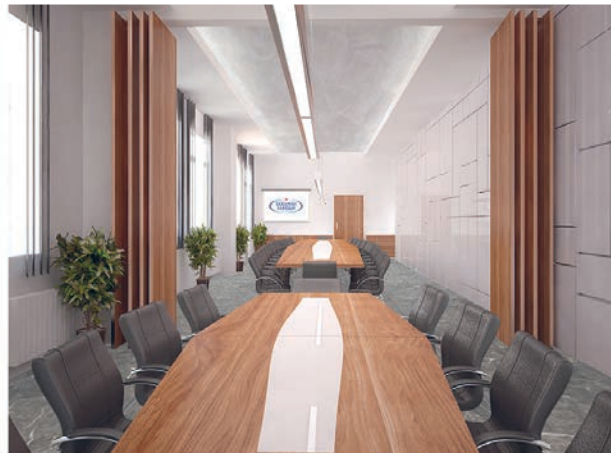
С heerful, optimistic, continuously developing and improving is a state of mind for her. She does not have to work, though she works a lot, because she does what she is passionate about and what gives her joy. She has the DNA of an entrepreneur. She is not afraid of challenges, for her, they are always a new opportunity. She gives way to young designers and many trainees have gone through her office. She perceives the world in shapes and colours, and that is why she is the founder and owner of the Iris Design Studio for graphic, interior and web design. She likes to connect people and help, she has leadership skills – this is what made the President of the Partners company in the BNI network and a member of the Managing Board of the Association of Interior Designers... In our Meeting section, we will introduce to you Veronika Ilieva.

The Beginning

She graduated in Decorating from the National High School of Applied Arts in Sofia, and then, from the National Academy of Arts – Spatial Design and Advertising Design. At

Собственичката на „Ирис Дизайн“ обича момента, в който клиентите видят поръчката си перфектно изпълнена

The owner of Iris Design loves the moment when customers see their order perfectly executed

съдружник, специалист по уеб дизайн. Получава предложение да стартират бизнес и, разбира се, го приема. След известно време разделят „Ирис Визия“ по братски и тя създава новата фирма „Ирис Дизайн“. Започва с 20 души, постепенно екипът се оптимизира и сега с 5-6 души и няколко фрилансъри покриват доста повече работа. „Отказах се да развивам фабрика за дизайн, предпочетох да създам бутиково ателие с огромен капацитет“, обяснява Вероника.

Излитане

Първата голяма поръчка е незабравима – скоро след създаването на „Ирис Вижън“ Вероника Илиева е поканена на среща с екипа на инвеститор, който реновира хотел „Златна Добруджа“ в петзвездния „Данубе“ в центъра на Силистра и търсят фирма за интериорния дизайн и цялостното изпълнение на пространственото оформление и обзавеждането. На въпроса дали ще се справи, тя смело казва „Да!“. Преди това „прощъпулникът“ е направен с изработването на интериор, поръчан от Pizza Hut, откъдето тръгва добрият старт. После девет години, докато веригата е в България, екипът на Вероника Илиева я обслужва от А до Я в интериорното проектиране, фасадното оформление, униформите на персонала, печатната реклама, уеб дизайн, мениютата, брандирането на автомобили... Силата на „Ирис Дизайн“ е в комплексната услуга. Големият плюс е, че в студиото всички са екипни играчи и между тях има здрава професионална спойка.

Израстването

Още в зората на този бизнес наличието на добър

23, she dived into the private business with a partner, a web design specialist. She received an offer to start a business and, of course, she accepted it. After a while, Iris Vision was divided on equal terms and she created her new company – Iris Design. Starting with 20 people, the team was gradually optimised, and now, with 5-6 people and several freelancers, they do much more work. “I refused to develop a design factory, I chose to create a boutique studio with enormous capacity,” Veronika explains.

Take Off

The first big order is unforgettable – soon after the creation of Iris Vision, Veronika Ilieva was invited to a meeting with an investor’s team who renovated the Zlatna Dobrudzha Hotel into the 5-star Danube at the centre of Silistra, and who were looking for a company for interior design and overall implementation of the spatial layout and the furnishing. When asked if she could handle it, she boldly said: “Yes!” Before that, the first steps were made with the design of an interior that Pizza Hut ordered, which set her good start. Then, for nine years, since the chain has been in Bulgaria, Veronika Ilieva’s team has been servicing it from A to Z with regard to interior design, facade design, staff uniforms, print advertising, web design, menus, branding of cars... The power of Iris Design is in the complex service. The big advantage is that everyone in the studio is a team player and there is a strong professional synergy between all of them.

Growth

Ever since the beginning of the business, having a good

сайт се оказва ключовият момент в привличането на клиентите, които лесно ги намират. После клиентите стават редовни, а всяка добре свършена работа от уста на уста им осигурявала много нови поръчки. Работата става много, а парите едва покриват разходите. Вероника Илиева осъзнава, че има проблем в бизнеса си. Вселената обаче ѝ помага да намери решение: Получава имейл от партньорска компания, която ѝ подарява посещение на семинар за собственици на малък бизнес, които искат да разполагат с повече свободно време, като същевременно изкарват и повече пари. Така се среща с Александър Николов, въздействащ обучител за личността и бизнес промяна. С негова помощ тя променя нагласата си и започват да се случват чудеса. Скоро приходите се удвояват, започва да има време за себе си, време да чертае стратегии за развитие на дизайн студиото.

Партньорска мрежа

Следващата важна стъпка в промяната е, че Александър Николов я кани в гружество на BNI, за да разкаже за своите постижения. Още на тази първа среща тя решава да стане член на организацията, за да развие нови лидерски качества. Приемат я. Скоро след това получава покана да стане координатор Посетители, да посреща членовете и гостите на седмичните сутрешни срещи на дружеството. После е избрана за вицепрезидент на BNI Partners, а днес вече е президент на това гружество. То е най-успешното в мрежата на BNI, тъй като има принос за генерирането на над 6 млн. лв. приходи от бизнес с препоръки. В момента по-голямата част от проектите, които „Ирис Дизайн“ осъществява, идват през тази партньорска мрежа.

Бизнесът с препоръки

Още на първото обучение в BNI, на което отива, успешната дизайнерка прави най-голямата си дотогава сделка, която е дългосрочна и включва серия от проекти. От призмата и на личния си опит, Вероника Илиева уверява: BNI е най-успешната предприемаческа мрежа в света, тъй като организацията е структурирана като позитивна програма за маркетинг чрез бизнес препоръки от уста на уста и е доказано най-ефективният начин за привличане на клиенти. В основата на това взаимодействие е принципът „Givers Gain“ - печелиш повече, когато помагаш на другите да печелят. Всичко става с лекота и бизнесът процъфтява. Организацията има хиляди гружества и чрез BNI Connect може да се осъществява директна връзка между членовете по цял свят. С предварителен кредит на доверие се отключват врати. В България има осем действащи гружества и няколко са в процес на учредяване.

Тайната на успеха

Вероника слуша внимателно своите клиенти, за да разбере техните нужди. Всеки клиент по най-бързия начин трябва да получи най-доброто – е мотото на екипа на „Ирис Дизайн“. Успехите започват да се множат, когато Вероника Илиева решава да надникне какво става извън офиса, за да си свери часовника. Наесен например ще води магистърска програма „Проектиране на увеселителни заведения“ в НБУ. Убедена е, че когато си отворен да се превърнеш в своята най-добра версия, съдбата ти изпраща благоприятни възможности. (1)

website has turned out to be a key factor in attracting customers who find them easily. Then, the customers became regular, and each well-done job ensured them many new orders by word of mouth. Work became a lot, and the money barely covered the costs. Veronika Ilieva realised she had a problem in her business. The universe, however, helped her find a solution: She received an e-mail from a partnering company that granted her a visit to a seminar for small business owners who want to have more free time while earning more money. Thus, she met Aleksandar Nikolov, an influential coach for personal and business change. With his help, she changed her attitude and miracles began to happen. Soon, the earnings doubled, she had time for herself and time to make strategies for the development of the studio.

Partnership Network

The next important step in the change was that Aleksandar Nikolov invited her to a BNI company to tell about her achievements. Even at this first meeting, she decided to become a member of the organisation in order to develop new leadership qualities. They accepted her. Soon after, she received an invitation to become a Visitor Coordinator, to welcome the members and the guests at the weekly morning meetings of the company. Later, she was elected Vice President of BNI Partners, and today, she is the President of this company. It is the most successful in the BNI network, as it has contributed to the generating of over BGN 6 million of revenue from business with references. Currently, most of the projects that Iris Design implements come through this partnership network.

Business with References

Even at the first BNI training she went to, the successful designer made her biggest deal, which was long-term and included a series of projects. From her personal experience, Veronika Ilieva assures: BNI is the most successful entrepreneurial network in the world because the organisation is structured as a positive programme for business reference marketing by word of mouth, and has proven to be the most effective way to attract customers. At the basis of this interaction is the Givers Gain principle – you earn more when you help others earn. Everything happens with ease and the business flourishes. The organisation has thousands of companies and through BNI Connect, a direct connection can be made between its members around the world. With a preliminary credit of trust, doors are unlocked. There are eight existing companies in Bulgaria, and several are in the process of being established.

The Secret of Success

Veronika listens carefully to her customers in order to understand their needs. Every customer must receive the best in the fastest way possible – this is the slogan of the Iris Design team. Successes began to multiply when Veronika Ilieva decided to look out of the office and see how the land lies... This autumn, for example, she will lead a Master's programme in Amusement Facilities Design at New Bulgarian University. She is convinced that when you are open to become your best version, fate sends you favourable opportunities. (2)

Съвети

1. Не се затваряйте в клетката на своя офис.
2. Когато излезете извън зоната си на комфорт, срещате истинските предизвикателства, а съответно и необходимите хора и контакти.
3. Ходете по събития, контактувайте дори с конкурентите си. Съдбата се усмихва на най-неочаквани места.
4. Мрежата на BNI носи ползи за всеки добър професионалист. Помогнеш ли, вселената ти връща доброто, умножено по три.
5. Когато на едно място се съберат успешни хора с позитивна нагласа, силата им многократно превишава механичния сбор от тяхната енергия.

Advice

1. Do not close up in the cage of your office.
2. When you come out of your comfort zone, you meet the real challenges and, accordingly, the necessary people and contacts.
3. Visit events, get in contact even with your competitors. Fate smiles at the most unexpected places.
4. The BNI network brings benefits to every good professional. If you help others, the universe returns the good, multiplied by three.
5. When successful people with a positive attitude gather in one place, their strength repeatedly exceeds the mechanical sum of their energy.

„ЗНАНИЕ.БГ“ донесе първото отличие за БНТ2

Новата програмна лицензия дефинира специалния фокус на телевизионния канал върху култура и образование

ZNANIE.BG Won the First Award for BNT2

The new programme license defines the special focus of the TV channel on culture and education

Образователният блок на БНТ2 – „Знание.БГ“ е сред лауреатите на годишните награди за благотворителност и корпоративна социална отговорност „Златно сърце“. Призът е заслужено публично признание за социалната отговорност на институции, бизнес, медии и неправителствени организации. Тази година наградите „Златно сърце“ привличат общественото внимание към кампании и инициативи, насочени към обучението и професионалното образование на децата и младите хора, на тяхното професионално развитие в България.

За първи път в петгодишната история на конкурса бе отличена не отделна кампания или инициатива на обществената телевизия, а новата програмна линия на БНТ2 – „Знание.БГ“. Специализираният образователен блок е посветен на актуалните теми в българското образование. Екипите на БНТ2 в страната представят примери за успешни решения на местно ниво и разискват новостите и проблемите в сферата на образованието. Предаването представя постиженията на различни училища, иновативни методи на преподаване и на извънкласни дейности, гостуват изявени ученици и преподаватели.

„Знание.БГ“ се излъчва от понеделник до четвъртък, от 17,30 часа пряко от телевизионните центрове на БНТ в Пловдив, Варна, Русе и Благоевград.

Отличието на БНТ2 бе връчено от заместник-министъра на културата г-жа Амелия Гешева. Директорът на „БНТ Свят и региони“ г-жа Геновева Момчева подчерта, че акцентът в новата програмна схема са постиженията на културата и образованието като една от най-важните инвестиции в бъдещето.

От 1 октомври започна поэтапното обновление на политематичния канал БНТ2. Седемнадесет нови продукции изцяло променят облика на телевизионната програма. В концепцията на телевизионния канал продукцията на журналистите от регионалните телевизионни центрове на БНТ са основен компонент от цялостната програмна схема. (i)

The educational block of BNT2 - Znanie.BG (translator's note – knowledge.BG in English) is among the laureates of the annual Golden Heart charity and corporate social responsibility awards.

The prize is a well-deserved public recognition for the social responsibility of institutions, businesses, media and non-governmental organisations. This year, the Golden Heart awards attracted the public attention to campaigns and initiatives aimed at the training and professional education of children and young people, at their professional development in Bulgaria.

For the first time in the five-year history of the competition, an award was not given to a separate campaign or initiative of the public television, but to the new programme line of BNT2 - Znanie.BG. The specialised educational block is dedicated to the current topics in the Bulgarian education. The teams of BNT2 in Bulgaria present examples of successful solutions on a local level and discuss the novelties and the problems in education. The programme presents the achievements of different schools, innovative teaching methods and extracurricular activities, starring exceptional students and teachers.

Znanie.BG is broadcasted from Monday to Thursday at 17.30, live from the BNT TV centres in Plovdiv, Varna, Rousse and Blagoevgrad.

The award of BNT2 was presented by the Deputy Minister of Culture, Mrs. Amelia Gesheva. The director of BNT World and Regions Mrs Genoveva Momcheva underlined that the emphasis of the new programme scheme is put on the cultural and educational achievements as one of the most important investments in the future.

The gradual renewal of the polythematical channel BNT2 began on 1 October. Seventeen new productions completely changed the outlook of the TV programme. The productions of the journalists from the regional TV stations of BNT is a major component of the concept of the overall programme scheme of the TV channel. (i)

Играта на цветовете

Художникът Кирил Андриев създава свой мистичен свят в живописните си платна

The Game of Colours

The artist Kiril Andreev creates his own mystical world in his vivid canvasses

Яна Колева Yana Koleva

Рисувам, защото умея да правя това най-добре от всичко, а и защото ми носи радост и удовлетворение. Четката и шпаклата ми дават свободата да се изразя по начин, който чувствам най-близо до сърцето си... Чували сме не един художник по свой начин да казва това, твърди го и Кирил Андриев. Той обича музиката, рисува на музика, музика

I paint because I know how to do it better than anything else, and because it brings me joy and satisfaction. The brush and the spatula give me the freedom to express myself in the way I feel closest to my heart... We have heard many artists say that in their own words, Kiril Andreev claims it, too. He loves music, paints while listening to music

струи в платната му.

Животопис

Кирил Андреев е живописец. Завършил е Художествената гимназия в София, а през 2000 г. се дипломира в специалността Графика на Великотърновския университет, но интересите му остават в полето на живописта. Обича колорита, използва стари живописни техники. Картините му са огласяни от музикални инструменти. В платната дишат женски образи, появяват се морски кончета и птици. Своеобразен е живописният свят, създаван от Кирил Андреев.

Магията на боите

Израснал е в артистична среда - баща му е художник. Атмосферата в ателието го запленила и

and music flows from his canvasses.

Painting of Life

Kiril Andreev is a painter. He graduated from the Art School in Sofia and in 2000 received his diploma in Graphics from the University of Veliko Tarnovo, but his interest remained in the field of painting. He loves colour and uses old painting techniques. Musical instruments resonate from his paintings, female figures breathe in his canvasses and sea horses and birds appear here and there. The vivid world, created by Kiril Andreev, is one of a kind.

The Magic of Paint

He grew up in an artistic environment – his father is an artist. The atmosphere

омагьосала и от малък Кирил Андреев избрал изобразителното изкуство да е и негов път. Като дете имал една любима игра: обичал да смесва боите върху палитрата на баща си и се наслаждавал как цветовете се променят. Днес продължава да смесва боите и обича да наблюдава как се променя реалността в картините му.

Сила

„Изкуството обединява хората със сродни души и нагласи. То създава духовна среда, в която всеки разпознава своите себеподобни. Изкуството ми дава силата за живот и нищо не би могло да ме откаже от него“, уверява Кирил Андреев. Той работи усърдно, продуктивен е и вероятно затова картините му намират добър пазар. Наличието на интерес към творбите му за него е стимул да внимава каква следа остава в изкуството. (1)

in the workshop captivated and enchanted him, and in his early years, Kiril Andreev chose painting as his own path. As a child, he had a favourite game: he liked to mix paint on his father's palette and enjoyed the way colours changed. Today, he continues to mix paint and likes to observe how reality transforms in his paintings.

Strength

“Art unites people with similar souls and attitudes. It creates a spiritual environment in which everyone recognises their own kind. Art gives me the strength to live and nothing can make me give up on it,” Kiril Andreev assures. He works hard, he is productive, and maybe that's why his paintings are sold well on the market. The interest in his works for him is a motive to keep an eye on the trace he is leaving behind in art. (1)

Нови заглавия от **Сиела**

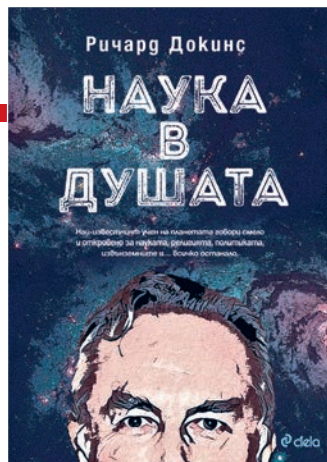
New titles by Ciela

„Наука в гушата“

Автор: Ричард Докинс

Най-известният учен на планетата ни повежда на шеметно интелектуално пътешествие из разнообразни сфери – наука, религия, политика, Космос, суеверия и всичко останало – на страниците на „Наука в гушата“. В последната си книга проф. Докинс разглежда знакови за специализацията си области – еволюцията от научна и от религиозна гледна точка, фанатичните камиказета и 11 септември 2001 г.

Цена: 17,90 лв.

“Science in the Soul”

Author: Richard Dawkins

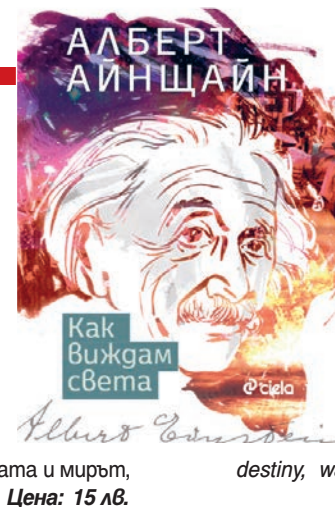
The most famous scientist on the planet takes us on a mysterious intellectual journey into various areas – science, religion, politics, cosmos, superstition and everything else – on the pages of “Science in the Soul”. In his latest book, Prof. Dawkins addresses key areas of his expertise – evolution from a scientific and from a religious point of view, fanatical kamikazes and 11 September 2001.

Price: BGN 17.90

„Как виждам света“

Автор: Алберт Айнщайн

65 есета и писма на един от най-великите умове на всички времена – гениалния физик Алберт Айнщайн – са публикувани в сборника „Как виждам света“, който излиза за първи път на български език. Текстове в книгата са писани в различни периоди от живота на Айнщайн преди 1934 г. – когато най-великият физик на XX век е бил на върха на научната си кариера, но все още не е бил популярен като мъдрец на атомната ера. Основните теми, върху които откривателят на Общата теория на относителността пише, са религията и науката, човекът и богът, съдбата, войната и мирът, национализмът и хуманизмът и др.

“How I See the World”

Author: Albert Einstein

65 essays and letters by one of the greatest minds of all time, the genius physicist Albert Einstein, are gathered in the collection “How I See the World”, which is published in Bulgarian for the first time. The texts in the book were written in different periods of Einstein’s life before 1934, when the greatest physicist of the twentieth century was at the top of his scientific career but was still not popular as the Sage of the Atomic Era. The main topics on which the founder of the General Theory of Relativity writes are religion and science, man and God, destiny, war and peace, nationalism and humanism, etc.

Price: BGN 15

„Жажда“

Автор: Захари Карабашлиев

Млад мъж се събужда в реанимацията без спомен за тежката катастрофа, от която е оцелял по чудо. Единственото, което може да прави – обездвижен в шини – е да гледа болничния таван и с отегчение да слуша гласа на възрастния пациент на съседното легло. Съдбата трудно би събрала по-противоположни характери – бърбият оптимизъм на стареца се сблъсква с горчивия скептицизъм на младежа. А това, което започва като банално говорене, постепенно се разгръща в драматична история за физическото оцеляване, за спасителния пояс на любовта и за победата на красотата над мрака. Повестта „Жажда“ на Захари Карабашлиев е с твърди корици и акварелни илюстрации на художника Дамян Дамянов.

“Thirst”

Author: Zahari Karabashliev

A young man wakes up in the emergency room without any memory of the terrible car accident which he had survived miraculously. The only thing he can do, immobilised in splints, is to look at the hospital ceiling and listen to the boring voice of the elderly patient on the neighbouring bed. Fate could have hardly brought together characters which are more different – the loquacious optimism of the old man faces the bitter scepticism of the young man. And what starts as a banal talk, gradually unfolds into a dramatic story of physical survival, the lifebelt of love and the victory of beauty over darkness.

Zahari Karabashliev’s “Thirst” has hard covers and watercolour illustrations by the artist Damyan Damyanov.

Price: BGN 14

Цена: 14 лв.

Изкушения в
ресторант *Este*

Салата Цезар с пиле

*Салата бейби джем с пармезанови крутони, хрупкава
пангета и дресинг от аншоа и каперси*

Млечно телешко

Бавно готвено
млечно телешко
с кориска от
водорасли
поднесено с
гъби шийтаке,
калмари и
гъши дроб

Лангустина

Лангустина с трюфел
ризото и лакрица

Десерт

Мечен сабайон с
гретенирани малини

Мястото, което егна СВЕТИЦА НИ ИЗБРА

The Place, Chosen for Us by a Saint

Яна Колева Yana Koleva

Понеже нищо не сме донесли на света, явно е, че не можем и нищо да изнесем – този надпис четем на стените на Клисурския манастир „Света Петка Параскева“ край Банкя. И още: Като имаме прехрана и облекло, нека с това бъдем доволни.

Света Петка Параскева покровителства брака и плодovitостта, смятана е за застъпница за всички бедстващи и изнемогващи от житейските неволи.

Местоположение

Манастирът се намира в полите на Люлин планина и е само на 8 км от Банкя. Разположен е на открито възвишение над село Клисуря, по средата на гравния римски път София-Бре-

Since we have brought nothing into the world, it is clear that we cannot take anything out of it - this is the inscription we read on the walls of St. Petka Paraskeva Klisura monastery near Bankya. And more: When we have food and clothing, let us be content with that.

St Petka Paraskeva is the patron saint of marriage and fertility, considered to be a protector of all who are distressed and exhausted by the life woes.

Location

The monastery is located at the foot of the Lyulin Mountain and is only 8 km away from

зник. До светата обител се стига по асфалтирано шосе и това е още един плюс, за да го посетите. Клисурски манастир има и край Берковица, затова внимавайте да не объркате дестинацията.

Предание

Малко се знае за историята на манастира, чиито архиви и библиотека са изгорели при голям пожар през Втората половина на миналия век. Повечето сведения се черпят от легендите и преданията, съхранили се през вековете. Смята се, че той води началото си от времето на Второто българско царство. Според преданието през 1238 г. цар Иван Асен II поискал мощите на света Петка Българска да бъдат пренесени в столицата Търново от родния ѝ град Епиват, на Мраморно море. Шествието спряло за почивка на това място и станало чудо – то било осветено от нетленното тяло на света Петка. Тогава тук построили църква, а по-късно и манастир.

Bankya. It is situated on a hill over the village of Klisura, in the middle of the ancient Roman road Sofia-Breznik. The cloister is reached by an asphalt road and this is another advantage if you want to visit it. The Klisura Monastery is also near Berkovița, so be careful not to mistake the destination.

Legend

Little is known about the history of the monastery, whose archives and library have burnt down at a large fire in the second half of the last century. Most of the information is drawn from legends and traditions that have survived throughout the ages. It is believed that it dates back to the Second Bulgarian Kingdom. According to the legend, in 1238 Tsar Ivan Asen II demanded the relics of St Petka Balgarska to be transferred from her native town of Epibates, on the Sea of Marmara, to the capital of Tarnovo. The procession stopped to rest at this place and a miracle happened - it

Клисурският манастир „Света Петка Параскева“ край Банкя е обновен и добре поддържан, затова привлича много поклонници и туристи

The St. Petka Paraskeva Klisura monastery near Bankya is renovated and well maintained, and that is why it attracts many pilgrims and tourists

Обнова

В течение на времето на това място са се издигали няколко църкви. През 1956 г. над 300-годишният храм се срутил. Но пристигналата по това време схимонахиня Мария Магдалина възстановява изцяло църквата „Света Петка“ със стенописи, направени по канона. Нейна е заслугата за привличането на многочислена монашеска общност.

Днес манастирът има своя нов живот и неслучайно е определян като перла на софийските манастири. В него намират утеха и жизнен пристан три монахини, отгадени на труд и молитва. Но как се стига до обновяването и разширяването му? През 90-те години на миналия век с благословението на патриарх Максим започва облагорояването из основи на светата обител с изграждането на нови монашески сгради и стопански постройки на мястото на полуразрушените стари. В двора е издигната втора изящна църква ротонда „Въведение Богородично“, която е майсторски изографисана.

За душата

Красиво духовно място, казва всеки, който е идвал тук. Разходка сред природата, свеж въздух, но най-вече време за размисъл е посещението в манастира. А той ни изпраща с въпроса: Каква полза за човека, ако придобие цял свят, а повреди душата си... (1)

was lit by the incorruptible body of St. Petka. Then, they built a church here, and later a monastery.

Renovation

Over the years, a number of churches have arisen at this place. In 1956, the 300-year-old temple collapsed. But the nun, Mary Magdalena, who arrived at that time, restored the Church of St Petka entirely with frescoes, made according to the canon. Hers is the merit for attracting a numerous monastic community.

Today, the monastery has its own new life and it is no accident that it is considered a pearl among the Sofia monasteries. Three nuns, dedicated to labour and prayer, find consolation and life rest here. But how did its renovation and expansion happen? In the 1990s, with the blessing of Patriarch Maxim, the thorough improvement of the holy monastery began with the construction of new monastic and farm buildings at the place of the demolished old ones. In the yard, a second exquisite church rotunda Presentation of the Blessed Virgin Mary - was built, which is masterfully painted.

For the Soul

A beautiful spiritual place, says everyone who has come here. A visit to the monastery is a walk among nature, fresh air, but mostly, a time for reflection. And it tells us goodbye with the question: What is the benefit of gaining the whole world, if you are to lose your soul... (2)

ПАЗИТЕЛИ на културните съкровища

Кои са държавите с най-много
обекти под егидата на ЮНЕСКО

*Which are the countries with the
largest number of UNESCO sites*

Guardians of Cultural Treasures

Ема Илиева Ema Ilieva

Ако сте почитатели на културно-познавателните пътувания, забележителностите с историческо значение, архитектурните шедеври, то Списъкът за световно културно и природно наследство на ЮНЕСКО е достоен да бъде най-верният ви пътеводител.

Представяме ви осемте държави в света с най-много обекти под закрилата на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО). Включени са и най-новите обекти, добавени през 2018 г.

If you like cultural-educational trips, historical sites, architectural masterpieces, UNESCO's World Heritage List is worthy of being your most faithful guide.

We present to you the eight countries in the world with the largest number of sites under the aegis of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO). The newest sites added in 2018 are also included.

8. Великобритания / Great Britain

Стане ли дума за обекти на ЮНЕСКО във Великобритания, Стоунхендж често е първото ни предположение. Наистина, това е най-известният мегалитен паметник в света, чието строителство започва едва през ХХХ в. преди Христа. В Лондон пък под

закрилата на ЮНЕСКО са църква „Св. Петър“, известна със старото си име Уестминстърско абатство, Уестминстърският дворец, Уестминстърското училище и църквата „Света Маргарита“, Кралският дворец (Тауър), Кралската ботаническа градина (Кю

Гардънс), крайбрежната част на Гринуич и още.

Други забележителности в страната са дворецът „Бленъм“ в близост до Уоток, катедралата в Кентърбъри, Бат, Единбург, природната местност Пътят на великаните в близост до Бушмилс.

Уестминстър / Westminster Abbey

When it comes to UNESCO sites in the UK, Stonehenge is often our first guess. Indeed, this is the most famous megalith monument in the world, whose construction began in the 30th century BC. In London, under the protection of UNESCO,

are the St. Peter Church, known by its old name – the Westminster Abbey, the Westminster Palace, the Westminster School and the St. Margaret Church, the Royal Palace (Tower), the Royal Botanic Gardens (Kew Gardens), the Greenwich

coastline, and many more.

Other sites in the country include the Blenheim Palace near Woodstock, the Canterbury Cathedral, Bath, Edinburgh, the Giant's Causeway natural area near Bushmills.

Чичен Ица / Chichen Itza

7. Мексико / Mexico

Цели 35 обекта в Мексико са под закрилата на ЮНЕСКО. Разбира се, най-известният е гревният град Чичен Ица, за който се смята, че е създаден от майте в северната част на полуостров Юкатан. Името на града често е превеждано като „магьосниците на водата“. Непременно разгледайте Теотиуакан – най-големият античен град на американския континент, наричан „град на боговете“ с Пирамидата на Слънцето и Пирамидата на Луната. Други обекти са историческите центрове на Мексико Сити и на Пуебла със смесица от европейска и арабска архитектура, гревните канали на ацтеките в Мексико Сити, старата част на Оахака с колониален архитектурен стил, археологическите части на Монте Албан и други.

A total of 35 sites in Mexico are protected by UNESCO. Of course, the most famous is the ancient city of Chichen Itza, which is believed to have been established by the Maya people in the northern part of the Yucatán Peninsula. The name of the city is often translated as “water magicians”. Be sure to check out Teotihuacan, the largest ancient city on the American continent, called the “City of Gods” with the Pyramid of the Sun and the Pyramid of the Moon. Other sites include the historical centres of Mexico City and Puebla with a mixture of European and Arabian architecture, the ancient canals of the Aztecs in Mexico City, the old part of the Oaxaca with a colonial architectural style, the archaeological sites of Monte Alban, etc.

6. Индия / India

Сред 37-те обекта в Индия, защитени от ЮНЕСКО, попада едно от седемте чудеса на света и истинско бижу на мюсюлманската архитектура – гробницата „Тадж Махал“, посветена на любимата съпруга на Шах Джahan. Заслужава си да разгледате още Червената крепост на Агра с формата на полумесец и индуистки елементи, гревната и свещена монголска столица Фатехпур Сикри с високата Порта на победата, историче-

ската обсерватория „Джантар Мантар“, Червената крепост в Делхи – свидетел за властта на империята на моголите, гробницата на Хумаюн, второто по височина минаре в Индия „Кутаб Минар“, Храма на Слънцето в Конарк във формата на гигантска колесница, храмовия комплекс в Каджурахо с уникални скулптурни образци от индийското средновековие. Не на последно място са и храмовете на Чола, Танжавър и Брихадешвар.

Among the 37 sites in India, protected by UNESCO, is one of the seven wonders of the world and a real jewel of Muslim architecture – the Taj Mahal, dedicated to Shah Jahan's beloved wife. Other sites worth seeing are the Agra Red Fort in the form of a crescent and with Hindu elements, the ancient and sacred Mongol capital Fatehpur Sikri with the tall Gate of Victory, the historic observatory of Jantar Mantar, the Red Fort in Delhi – a witness to the power of the Mogul Empire, the Humayun's tomb, the second highest minaret in India – Qutub Minar, the Konark Sun Temple in the shape of a giant chariot, the Khajuraho temple complex with unique sculptural patterns from the Middle Ages. And last but not least, the temples of Chola, Thanjavur and Brihadeshwara.

Тадж Махал / Taj Mahal

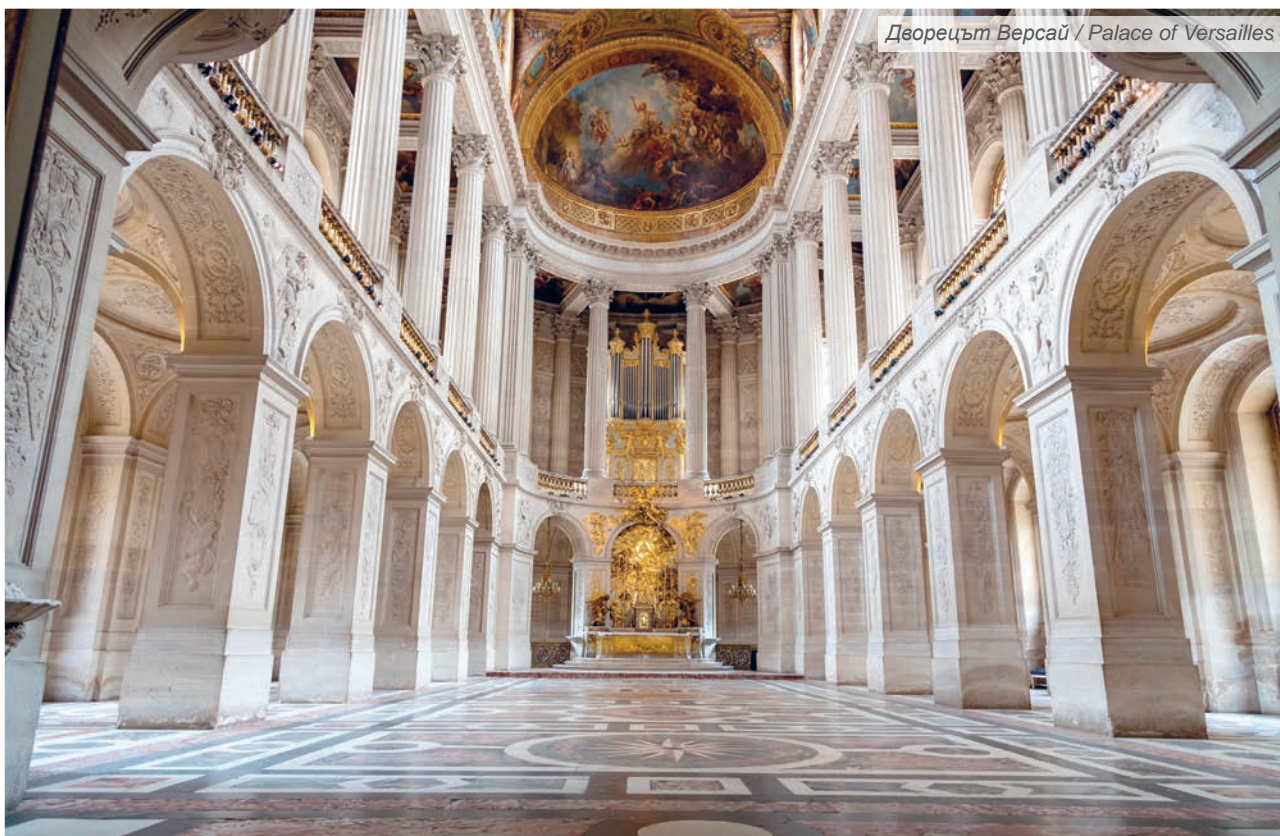

5. Германия / Germany

Германия притежава точно 44 обекта, записани в списъка на ЮНЕСКО, и така заедно с Франция си делят едно място в класацията. В Берлин сред обектите на историческото и природно наследство е Островът на музеите в река Шпрее, където се намират музеят „Боден“, Старият музей, Старата национална галерия и чудесният музей „Пергамон“ с богата колекция антики. Заслужава си да посетите катедралата в Аахен, духовната столица на Бавария - Бамберг, най-голямата готическа катедрала в Северна Европа в Кьолн, сградата на кметството в Бремен, стария град в Регенсбург, дефилето на река Рейн между Рюделсхайм на Рейн и Кобленц, долината на река Елба около Дрезден и др. Впечатляващи са дворците и парковете на Потсдам и Берлин, включени в списъка, а дворецът „Сан Сузи“, някогашна лятна резиденция на пруския крал Фридрих Велики, се счита за един от най-фините образци на рококо архитектурата в Европа.

Germany has a total of 44 sites included in the UNESCO list and together with France they share one place in the ranking. The Museum Island by the River Spree, where the Bode Museum, the Old Museum, the Old National Gallery and the wonderful Pergamon Museum with a rich collection of antiques are located, is among the sites of historical and natural heritage in Berlin. Worth visiting are the Aachen Cathedral, Bavaria's spiritual capital - Bamberg, the largest Gothic cathedral in Northern Europe in K ln, the Town Hall in Bremen, the old town in Regensburg, the gorge of the Rhine River between R desheim am Rhein and Koblenz, the Elbe River valley around Dresden, etc. Impressive are the palaces and parks of Potsdam and Berlin, which are included in the list, and the Sanssouci Palace, a former summer residence of the Prussian King Frederick the Great, is considered one of the finest examples of the Rococo architecture in Europe.

4. Франция / France

Дворецът Версай / Palace of Versailles

Франция е люлка на цивилизацията и притежава 44 обекта, включени в списъка на ЮНЕСКО. Разбира се, в това число влиза най-големият и най-посещаван дворец във Франция с изумителната Огледална зала - дворецът „Версай“ на Краля-Слънце Луи XIV. Други популярни обекти в списъка са френското абатство Мон Сен Мишел, посветено на архангел Михаил, намиращо се на скалист остров в Нормандия, катедралата в Реймс, където са били короновани повечето френски крале, Лунното пристанище в Бордо, военните крепостни стени на Каркасон, старата част на Лион, готическата катедрала „Св. Стефан“ в Бурж, папският дворец в Авиньон - седалище на папите от 1307 до 1377 г.

France is a cradle of civilisation and has 44 sites included in the UNESCO list. Of course, this also includes the largest and most visited palace in France with the amazing Mirror Hall – the Palace of Versailles of Louis XIV, the Sun King. Other popular sites on the list are the French Abbey of Mont Saint Michel, dedicated to the Archangel Michael, located on a rocky island in Normandy, the cathedral in Reims, where most of the French kings were crowned, the Port of the Moon in Bordeaux, the military fortress walls of Carcasson, the old quarter of Lyon, the St. Stephen's Gothic cathedral in Bourges, the Palace of the Popes in Avignon, a seat of popes from 1307 to 1377.

Каркасон / Carcassonne

Дворецът Алхамбра / Alhambra

3. Испания / Spain

Испания се гордее с 47 обекта под закрилата на ЮНЕСКО. Най-известен от тях е дворецът „Алхамбра“, превърнат в кралска резиденция след идването на първия крал от династията на Насридите през XIII век. Не по-малко впечатляващи са катедралата и дворецът „Алкасар“ в Севиля, историческите центрове на Кордоба и Толедо, старите градове в Саламанка и Сеговия, както и акведуктът в Сеговия, Дворецът на каталунската музика и болницата „Сан Пау“ в Барселона, както и 7 от архитектурните съкровища, дело на Антонио Гауди. Не може да пропуснете стария град на Сантяго де Компостела, Копринената борса във Валенсия, която е шедевър на валенсианския готически стил, както и кралският дворец и манастир в Сан Лоренсо де Ел Ескориал.

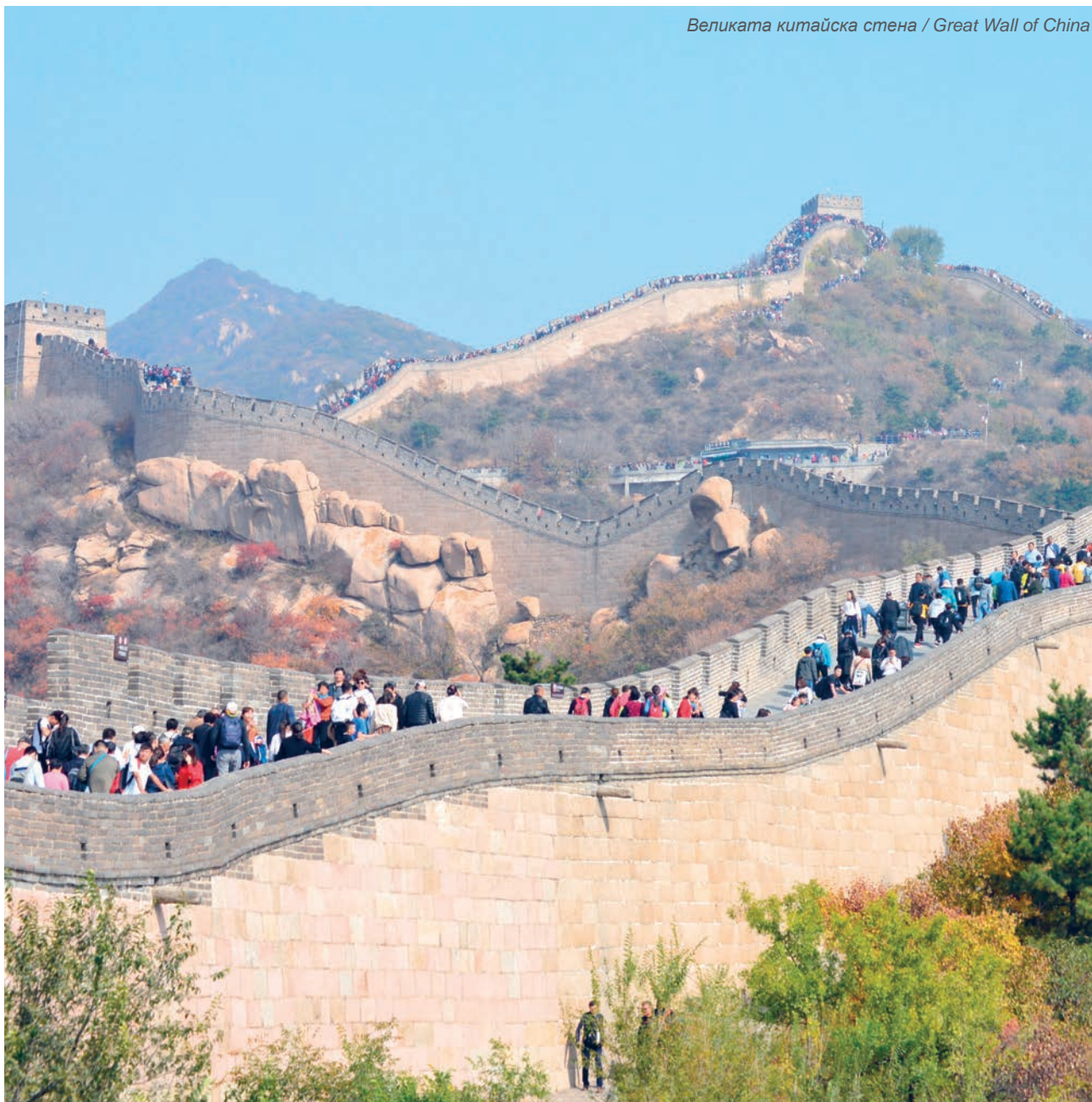

Акведуктът в Сеговия / Aqueduct of Segovia

Spain is proud of its 47 sites under the protection of UNESCO. The most famous of them is the Alhambra Palace, turned into a royal residence after the arrival of the first king of the Nasrid dynasty in the 13th century. No less impressive are the Cathedral and the Alcàzar Palace in Seville, the historical centres of Cordoba and Toledo, the old cities of Salamanca and Segovia, as well as the Aqueduct of Segovia, the Palace of Catalan Music and the Hospital de Sant Pau in Barcelona, as well as 7 of the architectural treasures, designed by Antonio Gaudi. You cannot miss the old town of Santiago de Compostela, the Silk Exchange in Valencia, which is a masterpiece of the Valencian Gothic style, and the royal palace and monastery in San Lorenzo de El Escorial.

Кордоба / Cordoba

2. Kumaū / China

Китай притежава общо 53 обекта в списъка на ЮНЕСКО, от които 36 са част от културното наследство на страната, 13 са природни забележителности, а 4 са със смесен културно-природен характер. Несъмнено сред най-известните е Великата китайска стена, която се счита за най-големия архитектурен паметник в света, дълга над 21 хил. километра и част от новите 7 чудеса на света. Не по-малко популярен е дворецовият комплекс „Забраненият град“, който е бил официалната резиденция на императора и императрицата, както и Теракотената армия, която представлява 8099 статуи на китайски воини от теракота и е част от мавзолея на император Цин Шъхуан, който обединява Китай през II в. преди Христа. Най-нови в списъка са скалните рисунки в планината Хуа от бронзовата епоха.

China has a total of 53 UNESCO sites, 36 of which are part of the country's cultural heritage, 13 are natural landmarks and 4 are of mixed cultural and natural character. Undoubtedly, the most famous is the Great Wall of China, which is considered to be the world's largest architectural monument, over 21,000 kilometres long and part of the new 7 wonders of the world. No less popular is the Forbidden City palace complex, which was the official residence of the Emperor and the Empress, as well as the Terracotta Army, which represents 8,099 statues of Chinese terracotta warriors, and is part of the Mausoleum of Emperor Qin Shu Huan who united China in the 2nd century BC. The most recent on the list are the Rock Painting of the Mountain Huashan from the Bronze Age.

Матера / Matera

Рим / Rome

1. Италия / Italy

Италия разполага с най-много обекти под егидата на ЮНЕСКО в сравнение с всяка друга страна в света. Нейните 54 културни и природни забележителности представляват над 5% от световния списък на ЮНЕСКО и се увеличават всяка година. Ето една малка част от приноса на Италия в световното културно богатство: античният римски град Помпей, крайбрежието на Амалфи, историческите центрове на Флоренция, Рим, Венеция, Неапол, Сан Джиминяно, Сиена и Верона, Площадът на чудесата в Пиза, вила „Д'Есте“ в Тиволи, раннохристиянските базилики в Равена, базиликата на св. Франциск в Асизи, улица „Гарибалди“ в Генуа, Долината на храмовете с археологическия комплекс в Агридженто, вулканът Етна, Матера, Палермо, Алберобело, Ното, Модика, Катания, Портовенере, Чинкуе Тере и още много.

Italy has the largest number of sites under UNESCO's auspices from all other countries in the world. Its 54 cultural and natural landmarks represent more than 5% of the UNESCO World Heritage List and are increasing every year. Here is a small part of Italy's contribution to the world cultural heritage: the ancient Roman city of Pompeii, the Amalfi Coast, the historic centres of Florence, Rome, Venice, Naples, San Gimignano, Siena and Verona, the Square of Wonders in Pisa, Villa d'Este in Tivoli, the early Christian basilicas of Ravenna, the Basilica of St. Francis in Assisi, the Via Garibaldi in Genoa, the Valley of the Temples with archaeological complex in Agrigento, the Etna volcano, Matera, Palermo, Alberobello, Noto, Modica, Catania, Portovenere, Cinque Terre and many more.

Крайбрежието на Амалфи / Amalfi Coast

БЪЛГАРИЯ / BULGARIA

Разбира се, не можем да пропуснем и родните забележителности, включени в световното културно и природно наследство. България може да се похвали с цели 10 обекта в списъка на ЮНЕСКО. От тях 7 са културните обекти и 3 са природните.

В списъка с първите 7 визит Боянската църква, Мадарският конник, Скалните църкви в Иваново, Тракийската гробница в Казанлък, Старият град на Несебър, Рилският манастир и тракийската гробница в Свещари.

Трите природни забележителности в листата на ЮНЕСКО са Национален парк Пирин, Природен резерват Сребърна и част от вековните букови гори в Централен Балкан.

Ако сте пропуснали досега да посетите някои от тях, включете ги в следващите си плановете за пътуване и няма да съжалявате. ☺

Рилският манастир / Rila Monastery

Of course, we cannot miss Bulgarian landmarks included in the world cultural and natural heritage. Bulgaria can boast with 10 sites on the UNESCO's list. 7 of them are cultural sites and 3 are natural ones.

On the list of the first 7 are the Boyana Church, the Madara Horseman, the Rock Churches in Ivanovo, the Thracian Tomb in Kazanlak, the Old Town of Nessebar, the Rila Monastery and the Thracian Tomb in Sveshtari.

The three natural landmarks on the list of UNESCO are Pirin National Park, Srebarna Nature Reserve and part of the centuries-old beech forests in the Central Balkan.

If you still have not visited some of these sites, include them in your next travel plans and you will not regret it. ☺

Несебър / Nessebar

ИКОНОМИКА

economy MAGAZINE

АБОНИРАЙ СЕ ЗА СПИСАНИЕ ИКОНОМИКА

ДОБИ ПРЕС • e-mail: ABONAMENT@DOVIPRESS.BG тел. 02/963-30-81

БЪЛГАРСКИ ПОЩИ • e-mail: ABONAMENT@BGPOST.BG тел. 02/949 32 89

РП • e-mail: OFFICE@RAZPROSTRANENIE.BG тел. 0882 09 62 30

ТАРТАР ОТ ЕЛЕНСКО БОН ФИЛЕ
поднесен със запечен хляб на пещ
и опушени пъдпъдъчи яйца

Hotel Marinela

SOFIA

BULGAR
— RESTAURANT —

ГР. СОФИЯ | ХОТЕЛ МАРИНЕЛА
БУЛ. "ДЖЕЙМС БАУЧЕР" 100
РАБОТНО ВРЕМЕ: 12:00 – 01:00
ЗА РЕЗЕРВАЦИИ: 0877 74 55 55

Ричмънд

тасманийската
капсула на
времето

Richmond

*Tasmania's
Time Capsule*

Градът е запазил почти изцяло
своя колониален вид и дух

The town has almost entirely preserved its colonial look and feel

Градска градинка / A public garden

Преслава Георгиева Preslava Georgieva

Разположен на около 25 км североизточно от тасманийската столица Хобарт, град Ричмънд предлага своеобразно пътуване назад във времето към едно ранно австралийско колониално селце. Със своите над 50 исторически, красиво реставрирани сгради в джорджиянски стил, датиращи от 20-те години на XIX век и с население от 880 души, Ричмънд е пълен с живот, с неща, които могат да се видят и направят, и с разнообразие от страхотни вина и вкусна храна, които трябва да се опитат.

Районът на днешния Ричмънд първоначално бил обитаван от аборигенското племе Моомайремелер, а когато топографът Джеймс Миан пристига тук и открива находище на въглища, нарича близката река Коул (от англ. coal "въглища"). След 1808 г., когато започва безвъзмездно раздаване на земи, градът се разраства, овцевъдството и земеделието процъфтяват, а Ричмънд става най-големият регион за производство на пшеница в Тасмания. Достъпът до източния бряг на река Коул е улеснен след изграждането на мост през 1823 г., а селището започва да се оформя около него. През 1824 г. Ричмънд е обявен за град и вече е дом на ханове, магазини, пазар, ковачници, седларски и кожарски работилници,

Затворът в Ричмънд / Richmond Jail

Lying about 25 km north-east of the capital city of Hobart, the Tasmanian town of Richmond offers a trip back in time to an early Australian colonial village. With over 50 historic beautifully restored Georgian buildings from the 1820s and a population of 880 people, Richmond is a vibrant place with a lot of things to see and do and a variety of fabulous wines and food to taste.

The area of today's Richmond was originally inhabited by the Moomairremener people, and was explored by surveyor James Meehan, who found coal in the region and called the nearby river Coal River. After 1808 when land grants started being awarded, the town grew, sheep farming and agriculture flourished and Richmond became Tasmania's major wheat-producing region. Access to the east coast of Coal River was improved by the construction of a bridge in 1823 and the settlement grew up around it. Richmond became a town in 1824 and hosted inns, general stores, a market place, blacksmiths, saddlers, tanneries, brick and lime kilns and a windmill. A year later it became one of the nine districts of Lt-Governor Arthur's police system with a courthouse, barracks, a watch house and a jail, which housed British convicts.

The population decreased during the gold rushes and after the town stopped serving as a penal colony. In 1861

Хотел Mill House /Mill House Hotel

пеци за тухли и варовик и вятърна мелница. Година по-късно той се превръща в един от деветте окръга на полицейската система на лейтенант губернатор Артър и се сдобива със съдилище, казарми, полицейски пост и затвор, в който излежават присъдите си британски престъпници.

По време на австралийската треска за злато и след като градът спира да служи като наказателна колония, населението му намалява. През 1861 г. Ричмънд става община и през следващите 100 години остава една тиха селска общност. Липсата на напредък се оказва полезна, защото градът запазва изцяло колониалния си вид и дух и когато туризмът започва да се развива през 60-те години на XX в., неговото историческо наследство, изкуствата и занаятите превръщат Ричмънд в една от основните туристически дестинации в Тасмания.

Да се запознаеш с миналото на Тасмания тук е толкова лесно, колкото една разходка из великолепните улици от XIX век. Вероятно най-известната и най-често снимана забележителност е мостът „Ричмънд“ - най-старият използван и до днес каменен мост в Австралия. Мостът е построен от затворници с блокове от пясъчник през 1823 г. и освен че продължава да обслужва превозни средства и пешеходци, той е любимо място и за гостите на града, и за местните жители, които правят тук пикници и снимки или хранят патиците и се наслаждават на спокойствието в Ричмънд.

Св. Йоан Евангелист / St. John the Evangelist Church

it became a municipality and for the next 100 years, remained a quiet rural community. The lack of progress turned beneficial as Richmond preserved its colonial look and feel and when tourism started developing in the 1960s, the significance of its heritage, together with the growth in arts and crafts, made it one of Tasmania's major tourist destinations.

Learning about Tasmania's past here is as easy as a stroll down the splendid 19th century streets. Probably the most famous and photographed landmark is the Richmond Bridge – the oldest stone span bridge in Australia still in use. The bridge was built by convicts with sandstone in 1823 and apart from serving vehicles and pedestrians, it attracts visitors and locals who make picnics beside it, take photos, feed the ducks and enjoy the serenity of Richmond life.

A short walk up from the Richmond Bridge will take you to St. John the Evangelist Church – Australia's oldest Roman Catholic Church, built in 1836. In fact, St. Mary's Cathedral in Sydney was built earlier, but in 1865 its original chapel was destroyed by fire and therefore St. John is considered the oldest still-functioning original church. The beautifully maintained building and its surrounding garden are well-worth the visit.

Richmond is home to yet another of Australia's oldest landmarks - The Richmond Gaol – the oldest intact jail in the country, which was built in 1825 and was in use until 1928. Today it is open for visitors, who can get an insight into the 19th c. convict life and learn about

Река Коул / Coal River

Кратка разходка нагоре от моста „Ричмънд“ ще ви отведе до църквата „Св. Йоан Евангелист“ - най-старата католическа църква в Австралия, датираща от 1836 г. Всъщност катедралата „Света Богородица“ в Сидни е построена по-рано, но през 1865 г. нейният оригинален параклис бива унищожен от пожар и „Св. Йоан“ получава признанието „най-старата функционираща църква“. Заслужава си да посетите прекрасно поддържаната сграда на църквата и прилежащата ѝ градина.

Ричмънд е дом на още една от най-старите забележителности на Австралия - The Richmond Gaol - най-старият запазен затвор в страната, построен през 1825 г. и действал до 1928 г. Днес той е отворен за посетители, които могат да се запознаят с живота на затворниците през XIX в. и да научат интересни истории за някои от най-известните му обитатели. Твърди се, че един от тях - „Ikey“ Соломон - е послужил за прототип на Фагин в романа на Чарлз Дикенс „Оливър Туист“.

Ако искате да видите как е изглеждал животът в Ричмънд по време на колониалната епоха, трябва да посетите музея Oak Lodge - една от най-старите джорджиански къщи, почти изцяло запазена в първоначалното си състояние и единственият дом-музей в града. Докато се разхождат из коридора, декориран с красиви готически тапети от 1840 г., кабинетите на д-р Кларк, училищната стая, калдъръмения двор и градината, посетителите могат да докосват и държат в ръцете си повечето от експонатите.

Друга забележителност, която трябва да бъде видяна в Ричмънд, е Старият град Хобарт - единственият миниатюрен архитектурен модел в Тасмания, точна реплика, създадена по оригиналния устройствен план и покриваща площ с размерите на два тенис корта. Разположен в сърцето на Ричмънд, моделът пресъздава в миниатюра живота и историята на тасманийската столица през 20-те години на XIX в. и се състои от над 60 сгради, 600 фигурки, както и над 100 бонсай дървчета.

Въпреки малкия си размер, Ричмънд може да се похвали с много художествени галерии и занаятчийски магазини, които си струват да бъдат разглеждани. Разходка по централните улици ще ви даде възможност да видите и закупите прекрасни ръчно изработени произведения на тасманийското изкуство, бижута, дърворезба, текстил, сапуни, сувенири, антики и грехи.

Ако сте любител на животните, задължително трябва да посетите зоологическата градина Zoodoo, разпо-

Антикварен магазин в Ричмънд / Antique shop in Richmond

some of its notorious prisoners. The story has it that one of them – “Ikey” Solomon - was the model for the character of Fagin in Charles Dickens' novel *Oliver Twist*.

If you wish to get a glimpse of what colonial life in Richmond looked like, you should visit the Oak Lodge museum – one of Richmond's oldest Georgian houses, pretty much preserved in its original condition and the only historic home open to the public in Richmond. Visitors can actually handle most of the exhibits while walking through the hallway adorned with beautiful 1840s Gothic wallpaper, Dr Clark's consulting rooms, the school room, the cobblestone yard and the heritage garden.

Another must-see attraction in Richmond is the Old Hobart Town - Tasmania's original and Australia's only historical model village built from original plans and covering an area approximately the size of two tennis courts. Located in the heart of Richmond, it replicates in miniature the life and history of Hobart in the 1820s and consists of over 60 replica model buildings, 600 period figurines, as well as over 100 bonsai trees.

Despite of its small size, Richmond boasts a whole lot of art galleries and craft shops that are worth the time to explore. A stroll down the central streets will give you the opportunity to see and buy lovely handmade Tasmanian art, jewellery, woodcraft, textiles, soaps, souvenirs, antiques and clothing.

If you are an animal lover, you should take the time to visit the Zoodoo Zoo, located 10 minutes outside Richmond. The zoo features a great number of native animals, such as Tasmanian Devils, but also camels, lions, tigers, meerkats, monkeys and zebras. It offers unique safari bus tours which take visitors to hand-feed large animals including lions, ostriches, camels or zebras and allows them to pat a reptile and see Tasmanian Devils being fed.

Главната улица / The main street

Старото съдилище / The old courthouse

One thing that Richmond has in abundance is delicious food and you should definitely try out some of their fantastic cafes, restaurants, farms and produce shops. A visit to Richmond will not be complete without a stop at "Sweets and Treats", a traditional-style lolly shop located on the main street, where you'll find tens of different old style lollies, displayed in glass jars, Tasmanian fudges, premium ice-creams and coffee.

Richmond is situated in the heart of one of

Australia's fastest-growing wine regions, the Coal River Valley, making it a great destination for wine lovers. There are a number of vineyards and wineries, offering wine tasting tours and fine outside restaurants with great views over the valley and the river. If you wish to combine the fabulous local wines with some superb locally produced cheese, you should visit the boutique cheese maker Wicked Cheese Co., and try their extensive range, especially the award-winning - Triple Cream Brie.

For more authentic Tasmanian handmade and homegrown products, unlikely to find anywhere else in one place, you should visit the Richmond Farmers and Makers Market held every Saturday. The market features homegrown produce from the Coal River region, as well as local crafts, jewellery, plants etc. direct from the producers, artists or the farmers. (↪)

ложена на 10 минути от Ричмънд. Тя включва голям брой местни животни като тасманийски дяволи, но също така камили, лъвове, тигри, сурикати, маймуни и зебри. Тук се предлагат уникални обиколки със сафари автобуси, по време на които посетителите могат да хранят щрауси, камили, зебри и или лъвове и имат възможност да погледят влечуго и да видят как се хранят тасманийските дяволи.

Едно нещо, което Ричмънд има в изобилие, е вкусна храна и определено трябва да посетите някои от фантастичните кафенета, ресторанти, ферми или магазини. Посещението на Ричмънд няма да бъде пълноценно и без да спрете в "Sweets and Treats", традиционна сладкарничка на главната улица, предлагаща десетки различни видове ретро бонбони, изложени в стъклени буркани, и множество сладки изкушения като тасманийски фъдж, гурме сладоледи и кафе.

Ричмънд е разположен в сърцето на един от най-бързо развиващите се винарски региони в Австралия - Coal River Valley, което го прави чудесна дестинация за любителите на виното. Тук ще откриете много лозя и винарни, предлагащи винени дегустационни турове и изискани ресторанти със зашеметяващ изглед към долината и реката. Ако желаете да съчетаете прекрасните местни вина с превъзходни местни сирена, не пропускайте да посетите бутиковия производител на сирене Wicked Cheese Co. и да опитате широката им гама продукти, особено носителят на не едно отличие – тройно сметановото Бри.

Ако искате да откриете на едно място фермерски продукти и предмети ръчна изработка, трябва да посетите съботния пазар на фермерите и производителите в Ричмънд. Пазарът предлага домашно отгледани продукти от района, както и занаятчийски произведения, бижута и растения директно от производителите, артистите или фермерите. (↪)

Традиционна къща от XIX в. / Traditional 19th c. house

**NAVIGATION
MARITIME
BULGARE**

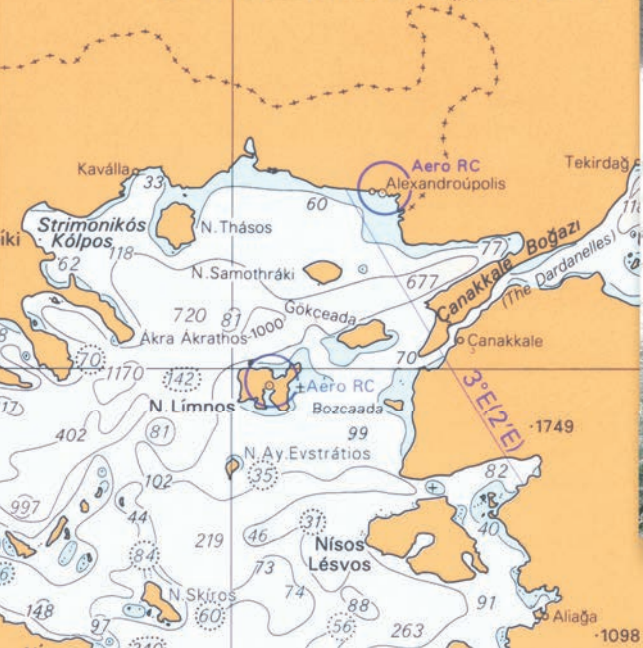
www.navbul.com

КОРАБОПЛАВАНЕ С ТРАДИЦИИ ОТ ВЕКОВЕ

НАДЕЖДЕН ПАРТНЬОР

B Ū L G A R I Y A
B U L G A R I A

В МОРСКИЯ ТРАНСПОРТ!

The
MAYOR
.eu

The European Portal
for Cities and Citizens

HUVEPHARMA®

We add performance to your business

GLOBAL PRODUCTION AND MARKETING OF HUMAN AND VETERINARY PHARMACEUTICALS

www.huvepharma.com

HUVEPHARMA EOOD • 3° NIKOLAY HAYTOV STR • 1113 SOFIA • BULGARIA • P +359 2 862 5331 • F +359 2 862 5334 • SALES@HUVEPHARMA.COM
HUVEPHARMA N.V. • UITBREIDINGSTRAAT 80 • 2600 ANTWERP • BELGIUM • P +32 3 288 1849 • F +32 3 289 7845 • CUSTOMERSERVICE@HUVEPHARMA.COM